5 00

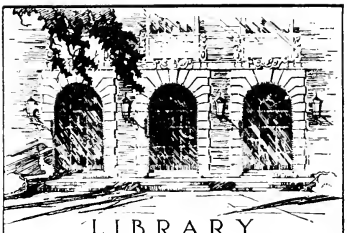

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

Emblems
X 248
H88p
1632

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

http://www.archive.org/details/piadesiderialibii00hugo

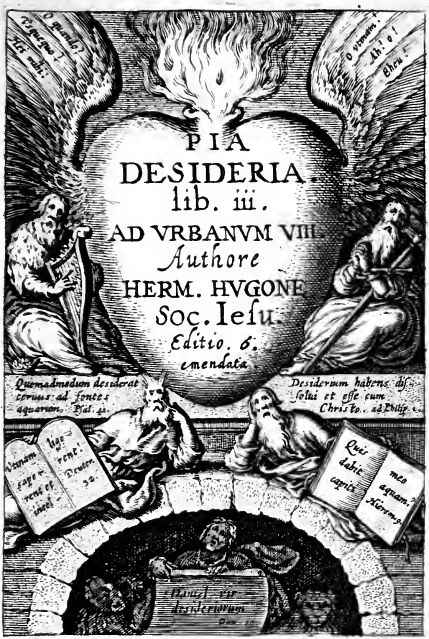


ANTVERPIÆ
Apud Henricum Aertſſens
M. DC. XXXII.
*Cum gratia et priuilegio.*

Hermann Hugo

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

832.H87
Op 1632
English
X248
H88p
1632

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

577173

English JC Dunbaum 5 years in manual

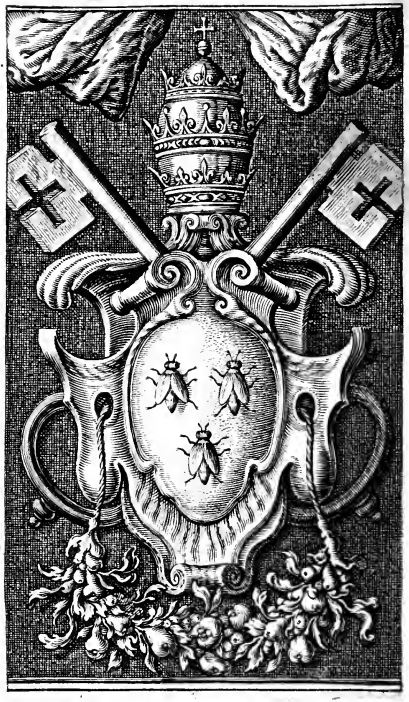

SANCTISSIMO
D. NOSTRO
VRBANO
OCTAVO
PONTIFICI
MAXIMO.

VI secundùm Deum, PIA DESIDERIA, nisi Desiderio orbis Christiani, Tibi, inquam, BEATISSIME PATER, dedicarem? Certè videntur Diuinâ quâdam designatione destinata, quæ iam dudum Tibi olim Cardinali, maximo literatorum Patrono, à me fuerant tacitâ

cogitatione consecrata.

Iam quidem Sacra Tua Pontificis Majestas tantùm deterrebat quantum nuper MAPHÆI CARDINALIS BARBERINI notissima humanitas inuitabat: ambitiosus tamen hic libellus meus, omnibus DESIDERIIS suis, ampliùs etiam Pontificis quàm Cardinalis patrocinio vindicari expetebat.

Venit ergo suo sibi argumento, cultuque diffidens, Tuarum verò Virtutum inuitatu audax, ne dicam inuerecundus. Vt optaret, Tuus in literas meliores amor

amor impulit ; vt auderet, VRBANI nomen ſuaſit ; vt timeret, ſua infantia, Tuaq́; ſumma eruditio fecit. Vrbanitatem, cùm BARBERINVS eſſes, expertum ſe prolixiſſimè indicabat Carolus Scribani noſter, oblato nuper Prodigo ſuo. Amorem in literatos omnes & publica fama loquebatur, & confirmabat teſtimonium Tarquinij Gallutij, qui inſcriptâ Tibi ſuarum Orationum præfatione narrat : *Ita Te ſolitum eos excipere, qui muſis hiſce manſuetioribus delectantur, vt exterorum prope nemo Romam ingrediatur, qui Te non conuentat,*

*conuentumque ſic admiretur, vt palàm pronunciare non dubitet, vnum Te eſſe, cui, ſi facultas daretur, voluntas etiam eſſet, fugientes literas à ſitu atque ab interitu vindicandi.*

Eruditionem denique etiamnum teſtantur politiſſimorum poëmatum Tuorum immortalia monimenta.

Etenim VRBANE PONTIFEX MAXIME, (quod ſine adulationis notâ deprædicant omnes)

*Seu per audaces noua dithyrambos*
*Verba deuoluis, numeriſque fertis*
*Lege ſolutis;*

*Seu Deum, Regeſque ——*
*Concinis majore....plectro,*
*Multa te Cœlo leuat aura Cycnum.*

Et

Et quid ego, ad aras Tuas, ſemipaganus afferam, quæ

*—— Apis Matinæ*
*More modoque*
*—— operoſa paruus*
*Carmina finxi?*

Hic metus, ne Marſiæ calamitate multarer, ad rudiores aures trepidantem relegabat, cùm denuò blandiſſimi nominis Tui venit in mentem, pluſque ab VRBANO ſperare iuſſit, quàm Marſyæ licuit ab inurbano Apolline.

Cogitabam præterea excuſari me quoque temeritatis poſſe; ſi veniſſem, non quaſi interpellaturas ſacratiſsimas *Tuæ Beatitudinis*

curas, reuocatione ſtudiorum iam pridem depoſitorum, ſed valedicturus tantùm. Sic enim intelligebam, ad ſacrum Conclaue (cùm in eo degeres Pontifex deſignandus) aduolaſſe apes (Muſis olim ſacras) cellaſque ſuas, haud procul feneſtrâ Muſæi Tui conſtruxiſſe; non alio, vt ego quidem auguror portento, quàm quaſi valedicerent Phœbo ſuo; prædicerentque Maiorum tuorum ceras, inſigniaque abs ſe expreſſa, deinceps Pontificiæ Tiaræ velut ſacro alueari ſupponenda.

O vaticinium cœleſti omine

ne designatum, euentu certissimo approbatum! Quamquam non apibus modò natura sua diuinantibus, verùm etiã cuiuis vel crassissimo auguri, longè facillimum fuerit præsentire, Pontificem Te Maximum futurum, priùs quàm factus esse renunciareris. Certè enim maxima virtutum Tuarum decora, eroditionis, rerumque abs Te gestarum fama, ita orbem peruaserat vniuersum, vt priùs Pontifex Maximus, omnium esses acclamatione factus, quàm Purpuratorum Patrum sententijs dictus. Nimirum, iam Pontifex eras,

sed

sed Oraculo tantùm sanctissimi illius Senatus designandus. Et ne meritis testimonium deesset, calculis quinquagenis; quaternis præterea reliquis (qui soli desiderabantur) eligendus, nisi humana potius quàm Diuina conspiratione id factum credi potuisset.

Permitte igitur, BEATISSIME PATER, vt qualem Te per omnem retro vitam præstitisti, qualemque admirati sunt plurimi, Omnes aliquando orbe toto noscant, venerenturque. Non equidem par Maiestati Tuæ pictor sum, sed (quod Modestiæ

ſtiæ Tuæ ſcio gratius fore) anguſtâ tabellâ Magnitudinem Tuam (vt ille olim ſolo pollice Cyclopem) aliquatenus adumbrabo.

*Ignoſce noſtri læſus obſequio ſtyli,*
*Amoris hoc crimen tui eſt.*

Sacra Hebraicæ linguæ adyta ſtudioſus indagator penetraſti. Attici ſermonis peritiſſimus, mella loqueris;

*—— Dulcius illo*
*Melle, quod in ceris Attica*
*ponit apis.*

Inter Latinos, ita chorum ducis, vt ſanctiſſimos Pontifices, Damaſum, Nazianzenum, Oriētium, Ennodium, Ambroſium, Paulinū, Proſperum,

ſperum, Sidonium imitatus, ſermonem elegantiſſimis, ne dicam prope diuinis, numeris alligaris.

Venio adhonorum gradus, per quos Tua Te virtus duxit. Anno ætatis decimo nono Te Sixtus Quintus ad prælaturam euexit; nempe iam tum orbis principatui maturum, ſi id ætatis Tibi Pontificatum adoleſcentia, vt Auguſto Imperium, permiſiſſet.

*Iam tunc canities animi, iam dulce loquendi*
*Pondus & ingenium venerat ante diem,*
*Ingenium cœleſte ſuis velocius annis.*

Pro-

Protonotarius deinde Apoſtolicus, Abbreuiator Parci maioris, Referendarius vtriuſque ſignaturæ, Clericus cameræ factus es.

Anno vigeſimo primo, Clemens VIII. maritimum Tibi Vmbriæ oppidum, Fanum Fortunæ, pro ſe gubernandum dedit; auguratus nimirum quòd fortunam ipſam deinceps arbitratu tuo recturus eſſes.

Et quæ, quantaque deinde à Te munera, domi, foriſque (fortunâ ſemper veluti morigerante) adminiſtrata ſunt?

Redeunte in Pontificios cenſus, Ferrarienſi dominatu,

tu, instrumento extincti feudi scribundo præfuisti.

Beneuentanis finibus regundis, vnà cum *Alexandro Ludoisio* Cardinali, (qui Pōtifex postea Gregorij XV. nomē accepit) arbiter datus es.

Iudex æstimandæ litis de Perusino lacu, fundisque Vmbriæ constitutus, Perusiam triginta sex scutorum millibus æris alieni liberasti.

A Clemente VIII. Ferrariam ductus, celebrati abs se matrimonij inter Serenissimum Archiducem Albertum, duodecim Austriacorum Imperatorum sanguinem, & Elisabetham, Claram,

ram, Eugeniam Philippi II. Maximi illius Hiſpaniarum Regis filiam, nuptiales tabulas conſcripſiſti.

Fortunatiſſimorum Sponſalium conditiones, inter Catholicum Hiſpaniarum Regem Philippum III. & Margaretã Auſtriacam eiuſdem Pontificis authoritate abs te ſcriptæ, latæque, tam auſpicatas fecêre nuptias, vt meritò Tibi Hiſpania debeat potentiſſimum ſuum Regem Philippum IV. Gallia Reginam Annam Auſtriacam; Roma Cardinalem Ferdinandum; cætera Regna ſpes maximas ſuo-



rum

pum debitis exigendis) Denique PONTIFEX MAXIMVS factus es.

Liceat igitur nunc, BEATISSIME PATER, illud quoque aliquousque in Te conferre, quod in CHRISTVM Pontificem immortalem Apostolus dixit:

Heb. 7. *Talis enim decebat vt nobis esset Pontifex.*

Etenim hæc ætas nostra Tali Pontifice indigebat; & Tu Talis, ætate nostrâ, solus Pontifex esse merebaris.

Adeoque; ne vlli fas esset dubitare (quod olim Sanctiss. Pontifici Fabiano euenisse,

nisse, accepimus ) cùm in Conclaui esses, candidissimæ columbæ ad fenestram tuam aduolantis indicio (Diuinitùs haud dubiè ) es designatus. Id quod ego, nemini ambiguum esse posse, tum certò mihi persuasi, cùm intellexi, Te iam recens Pontificem omnium admurmuratione dictum, nondum solenni ritu è throno salutatum, genibus humi nixis, manibus, oculisque sublatis; Deum his verbis publicè compellasse.

*Domine, si hæc electio, non est aut è gloriâ tuâ, aut è bono Ecclesiæ, aut salute meâ, priùs hinc efferar*

*è Conclani mortuus, quàm vivus.*

O vocem Vrbano Pontifice dignam! vocem aris, templisque omnibus consecrandam! vocem, quæ quàm dignus Pontificatu esses, quo instinctu ad eum prouectus, facilè indicaret.

Sic viue diu Ecclesiæ Tuæ VRBANE OPTIME MAXIME, cui Princeps iubente cœlo præfectus es; & cùm hoc meum qualecumque munusculum aspicies, neque Pontificem te esse, neque eum cuius tanta sit Maiestas, sed VRBANVM recordare. Cætera Tua, vtpote

te maxima omnia, plus nimio deterrent; VRBANI solus pedes audeo submississimo osculo venerari.

*Sanctitatis Tuæ*

Servus minimus

HERMANNVS HVGO
Soc. IESV.

# LVSVS
## IN
## GENTILITIAS
## SVÆ SANCTITATIS
## APES.

VRBANE *terris* OPTIME MAXIME
*Bene ominato nomine* PONTIFEX,
*Fruſtrà repugnas; quando Cæli*
*Auſpicijs agitatur vrna.*

HONOR *fugacem perſequitur virum;*
*Fugit ſequacem: ſi fugis, occupat*
*Vt vmbra, vexanteſq; ludit*
*Niliacâ Crocodilus algâ.*

*Quiſquis pudendæ miles adoreæ*
*Tinctam rubenti murice purpuram*
*Cretatus ambit, peſtilente*
*Virus atrox bibit ille gemmâ.*

*Fruſtrà repugnas; difficilem ſequi*
*Te Te prehenſat gloria, Te rapit:*

APES

APES q. de Cælo propinant
Lethifero sine felle mella.

Frustrà repugnas; scilicet obuiâ
Ceruice mortem Prodigus inuocans,
Sta pertinax non ferre plexam
Mellifluis APIBVS tiaram.

Frustrà repugnas; nunc APIBVS BONIS
Iubente Cælo subijce verticem,
Sacriq; signent BARBERINVM
Astragalo meliore fasti.

Fasti auspicatas indigitent APES,
Fauosq; faustos, dicite barbita;
Nutrice lactatus Camœnâ
Pindarico bibit ore nectar.

APVM rigatæ munere fasciæ,
Fauisq; cunæ dulcibus augures,
Nomenq; & omen melle plenum
Nectaris AMBROSIO dederũt.

AEtas metalli diuitis aurea,
Regnata quondam falcigero seni,
Sudare, Portentum! cauatis
Ilicibus sua mella vidit.

Non vidit auri fulgure splendidas
APES Hymetti lambere verticem;

*Damnosa quid Midæ vetustas*
*Vota canit pereuntis auro?*

*O Roma gemmis Ambrosiam bibe*
*Secura; dulci miscuit vtile*
*Aurumq; melli* BARBERINVS,
*Delicias opibus maritans.*

*Aurata nunc sunt sæcula! mellea,*
*Nunc viuit ætas! aurea, mellea,*
*Exundat vbertas, beato*
*Roma fauos sociat metallo.*

MAXIMILIANI HABBEQVII
S. I.

VRBA-

# VRBANI VIII.

## APES
## IN SIDERA RELATÆ
## COELESTEM CRATEREM
### IMPLENT NECTARE.

*CVr modò cæruleis APIS emicat aurea campis,*
*Sueta priùs viridi carpere mella thymo?*
*Aluear vt subijt, quod terna Tiara coronat,*
*Mutat ouans Cælo Dia Meliſſa ſolum.*
*Scis quid agat Superis felicior aduena Regnis?*
*Id quod humi fecit, iam facit illa Polo.*
*Mel APIS alma fauis inſtillat & impluit Aſtris,*
*Quale dat Enna ſuis, quale dat Etna roſis,*
*Quale dat Hybla ſacras inuitans ruris alumnas,*
*Quale dat Actæis Hoſpes Hymettiùs agris.*
*Sic olim ſitiens liquido ſine nectare ſidus,*
*Sidereus Crater, iam noua mella bibet.*

BALDVINI CABILIAVI
S. I.

*Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.*

# DESIDERIO

## COLLIVM ÆTERNORVM

# CHRISTO IESV

## IN QVEM

Desiderant Angeli prospicere

AMORI ET DESIDERIO SVO

Vir Desideriorum.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. *Psal.* 37.

*Quot mihi clàm tacitis mens æstuet anxia votis,*
*Indicio potuit discere nemo meo.*
*Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat,*
*Quem fugit humani nulla latebra sinus.*
*Ille, meos gemitus, mea scit suspiria solus,*
*Ille, oculis etiam persecat ima suis.*
*Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem,*
*Sit nisi secreti proditor ipse sui?*
*Si tamen vlla foret speranda hâc arte medela,*
*Ars desiderijs hæc foret vna meis.*
*Sed neque depositas leuat auris amica querelas,*
*Nec desiderijs hâc fit ab arte modus.*

Cæpe-

*Cœperat, heu! natos Rachel vlulare peremptos;*
*Mox, vbi nil flendo pro fuit, abstinuit.*
*Scilicet ipse suas facit ignis, editq3 fauillas.*
*Quasq3 pluit, nubes, ipsa resorbet aquas:*
*Sic melius, proprios quos fudi, combibo fletus,*
*Inq3 suum recidit tutius vnda sinum.*
*Quæ mea sint igitur, dum triste gemo, lamenta,*
*Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.*
*Quid voueam, tacitis dum compleo littora votis,*
*Non nisi nos soli nouimus, ille, & ego.*
*Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,*
*Non nisi, non nisi nos nouimus, ille, & ego.*
*O quoties fictas animus gerit histrio partes,*
*Et pugnant animo fronsq3 colorq3 suo!*
*Dum patitur tragicos mens personata cothurnos,*
*Sæpius in mimo Roscius ore salit.*
*Nulla fides lacrymis, lacryma simulare docentur,*
*Nec, nisi vis falli, risibus vlla fides.*
*Soluor vt in fletus, putat omina tristia vulgus;*
*Soluor vt in risus, omnia læta putat:*
*Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,*
*Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.*
*Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,*
*Vota quibus laruam dant, adimuntq3 suam.*
*Nemo meos Gemitus, Vota aut Suspiria nouit;*
*Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.*

# LIBER PRIMVS

# GEMITVS ANIMÆ POENITENTIS.

*Anima mea desideravit te in nocte . Isaiæ 26.*

# I.

Anima mea desiderauit te in nocte.
*Isaiæ 26.*

HEi mihi quã densis nox incubat atra tenebris!
*Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros,*
*Nubila, lurida, squallida, tetrica, terribilis nox;*
*Nocturno in censu perdere digna locum.*
*Non ego tam tristes Scythico, puto cardine lunas,*
*Tardat vbi lentas Parrhasis Vrsa rotas:*
*Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,*
*Vnde suos Phœbus vertere iussus equos:*
*Nec reor inuisi magis atra palatia Ditis,*
*Fertur vbi nigrâ nox habitare casâ.*
*Nam licet hic oculis nullam dent sidera lucem,*
*Non tamen est omni mens viduata die:*
*Nocte, suam noctem populus videt ille silentûm;*
*Et se, Cimmerij, Sole carere vident:*
*Arctica cùm senos regnauit Cynthia menses,*
*Dat fratri reduci septimæ luna vices.*
*Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris;*
*Nullaq; vel minimo sidere flamma micat.*
*Et neque (quod cæcis vnum solet esse leuamen)*
*Ipsa suam noctem mens miseranda videt.*
*Quin tenebras amat ipsa suas; lucemq; perosa,*
*Vertit in obscœnæ noctis opaca diem.*
*Nempe suas animo furata Superbia flammas,*
*Nubilat obscuro lumina cæca peplo.*

*Nec finit Ambitio nitidum clarescere solem,*
*Fuscat & ingenuas Idalis igne faces.*
*Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,*
*Nox animo toties ingruit atra meo!*
*Sors oculis nostris melior, quibus ordine certo,*
*Alternas reparant lunáque sólque vices!*
*Nam quid agat ratio, quid agat studiosa voluntas,*
*Quas habet, vt geminos mens peregrina duces?*
*Maior, habere oculos, dolor est, vbi non datur vti,*
*Quàm, quibus vtaris, non habuisse oculos.*
*Qui dolet oppressus lapsis velocius vmbris*
*Lætior aggreditur manè viator iter.*
*Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas,*
*Quæ tibi manè negat cedere, Phœbe, diem.*
*Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,*
*Exultat reducis quisque videre iubar.*
*Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,*
*Quisque parat primus dicere, Phœbus adest.*
*Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,*
*Aspiciens, gemino qui iacet orbe, Polum.*
*Et dixi tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!*
*Sol mihi tam longos obtenebrate dies!*
*Exorere, exorere, & medios saltem exere vultus,*
*Vel scintilla tui sola sat esse potest.*
*Quin etiam tanti si luminis abnuis vsum,*
*Sufficiet radios expetiisse tuos.*

*Anima mea desiderauit te in nocte.*
Isaiæ. 26.

ERAT enim tempus quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te? Illuminasti me lux mundi, & vidi te. August. Soliloq. cap. 31.

Serò te cognoui lumen verum, serò te cognoui. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ: ita vt videre non possem solem iustitiæ, & lumen veritatis. Inuoluebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? vbi eram homo cæcus sedens in tenebris & vmbrâ mortis? Quis accepit manum meam vt inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipse quæsiuit me. Non vocabam eum, & ipse vocauit me. Vocasti enim me nomine tuo, intonasti de super voce grandi in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux, & facta est lux: & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, & cognoui vocem tuam, & dixi. Verè Domine tu es Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & vmbâ mortis Ibid. cap. 38.

& vocasti me in admirabile lumen tuum;& ecce video. Gratias tibi illuminator meus, & conuersus sum,& vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in quâ iacueram,& contremui,& expaui,& dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognoui te. Serò cognoui te veritas antiqua. Serò te cognoui veritas æterna. Tu eras in lumine,& ego in tenebris,& non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

Aug. Soliloq. cap. 17.

Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum,in quâ ambulant filij tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

D. Gregor. in Iob. cap. 22.

Nox quippe est vita præsens,in quâ quamdiu, per hoc,quod interna conspicimus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desiderauit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

Facile

Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino, & ipsum Dominum non desiderare. Augusti. in Psalm. 76.

Habet namque mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus, cùm pænè totus ipse sit nox, & totus semper versetur in tenebris. Nox est, Iudaica perfidia; nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica prauitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animalisque cõuersatio. An non nox, vbi non percipiuntur ea quæ sunt spiritus Dei? Frustra per has noctes, iustitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id est sponsum; quia nulla societas luci ad tenebras. Bern. in Cant. serm. 75.

Nobis ergo vnde in his tenebris veritas? Vnde charitas, in hoc sæculo nequam, in mundo, qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit vtique si conuertamur ad Christum, vt velamen de cordibus auferatur: hic est enim de quo scriptum est: *Habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.* Bern. de Ascens. Domini serm. 6.

Gratias illi, qui me quæsiuit fugitiuum, qui me vocando ab interitu reuocauit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim est quamdiu ista vita agitur. Quomodo est nox illuminata? Quia Christus descendit in noctem. Accepit Christus carnem de isto Augusti. in Psal. 138.

sæculo,& illuminauit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam*. Sapientia Dei perdiderat drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri. (Factus est enim homo ad imaginem Dei,& perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam*. Lucerna de luto est, sed habet lucem quâ inueniatur drachma. Lucerna ergo sapientiæ, caro Christi est. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & inuenit perditos; *& nox illuminatio in delicijs meis*. Facta est mihi nox in delicijs. Deliciæ nostræ Christus.

August. lib 7. Confess. cap. 10.

O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognoui, tu assumpsisti me, vt viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et reuerberasti infirmitatem aspectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inueni longè me esse à te in regione dissimilitudinis.

*Deus tu scis insipientiam meam, et delicta mea à te non sunt abscondita. Psal. 68. 2.*

## II.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. *Psalm. 68.*

*SI tibi stultitiæ nulla est patientia nostræ,*
*Omnia consilio qui sapiente regis;*
*Nullus ab offenso veniam sibi Numine speret,*
*Nullus enim culpâ, stultitiaq́, vacat.*
*Hæc etiam excelsas afflat contagio mentes,*
*Et sua stultitiæ quemlibet aura rotat.*
*Quid simulasse iuuat? semel insaniuimus omnes,*
*Ingenua humani stemmatis illa nota est:*
*Et pater & mater, generis primordia nostri,*
*Maxima stultitiæ signa dedêre suæ.*
*Credite posteritas, fatali vendita pomo es;*
*Stultiùs hâc aliquid venditione fuit?*
*Nec minùs insanus, magni patrimonia census*
*Perdidit esuriens, munere pultis, Esau.*
*Et Salomon tactam sensit vertigine mentem,*
*Dum castam insano vertit amore domum.*
*Non igitur magni fallunt oracula regis,*
*Stultorum innumerum qui docet esse gregem.*
*Legiferi neque vana canunt præsagia vatis,*
*Queis defleta hominum tanta ruina fuit.*
*O saperent, ait, & cauti ventura viderent!*
*Non adeò in vitium cerea turba foret.*
*Quis (nisi desiperent) quosdam dixisse putaret,*
*Nullum, qui terris imperet, esse Deum?*

Quilibet vt peccet (aliàs peccare timeret)
Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
Ipsa igitur nostros auertunt crimina sensus,
Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
Sed neque iam gliscens stat in hoc dementia passu;
Præcipiti in peius truditur acta pede.
Extruimusq; domos, cœlóque educimus arces,
Ceu data perpetuò terra colenda foret:
Crastina lux coget vitæ statione moueri;
Quis neget insanas nos fabricasse domos?
Conserimus platanos, disponimus ordine lauros.
Areolas hortis diuidimusq; suas:
Quæ stolidi serimus, vix tertius aspicit hæres,
Quo tibi qui carpet tum tua poma nepos?
Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
Cùm fabricat luteas, paruula turba, casas:
Ludicra sollicitis seruet respublica curis,
Hic fœnum, hic paleas conuehit, ille trabes;
Aggerit hic grauido plumas & stramina plaustro,
Huius erat tectâ quærere munus aquam.
Et sibi tum structæ gratantur mœnibus vrbis,
Magnaq; se pueri regna locasse putant.
Hæc videt, ac ridet quæ transit grandior ætas,
Vixq; graues sese virq; senexq; tenent.
Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
Regnaq; pro nidis, quæ fabricamus, habent,
Hæc quoq; sub stolido sapientia nata cucullo,
Tam varijs nullum vestibus esse modum:
Pauca vel hoc studio, peregrinus ad oppida currat,
Inueniet vestes per loca quæque nouas.

Si

*Si sedeant vno semel omnes fortè theatro,*
*Quos sua dissimiles palla chlamysq; facit,*
*Ridiculis videat plenissima pulpita mimis,*
*Rideat & socij pallia quisque sui.*
*Iam studium gemmarū & habendi quis furor auri?*
*Sudat in hoc hominum nocte, dieq; labor.*
*Quid tamen est aurum, fluuæ nisi pluuis arenæ?*
*Gemmaq; quàm vitrei gutta gelata maris?*
*Ambit & has tantâ gens stulta cupidine gazas,*
*Seu foret hinc miseris vna petenda salus.*
*Ecce tibi minimo cœlum venale labore,*
*Et cœlum hoc pretio, quantula turba petit?*
*Heu genus insanum! terras præponitis astris,*
*Ignotis nimiùm dona caduca bonis!*
*Quis pueros (lusu si vel tam turpiter errent)*
*Orbilij meritos aspera sceptra neget?*
*Nempe sciunt leuibus quid distent æra lupinis,*
*Vt semel abiectas deseruêre nuces.*
*Nos mage desipimus, cùm parua crepundia, calo,*
*Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.*
*O medici mediam stolidis pertundite venam!*
*Stultitiæ quam hic proximus esse furor.*
*Sed videt hæc magnus qui temperat arbiter orbem,*
*Nostraq; stultitiæ nomine, multa tegit.*
*Et mea propitius deliria plurima transit,*
*Multaq; scit cæcâ dissimulanda manu,*
*Et qui ius adimat, nouit Prætoris egere,*
*Ne perdam, patrias qui mihi seruet opes.*
*Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,*
*Stultitiæ custos esto vel ipse meæ.*

Deus

*Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.*
Psalm. 68.

Prou. 30. STVLTISSIMVS *sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non noui scientiam sanctorum.*

2. ad Cor. 11. *Vtinam sustineretis modicũ quid insipientiæ meæ.*

Prou 22. *Stultitia [enim] colligata est in corde pueri.*

Tomo 9. Augustin. in spec. pec. cap. 8. [Sed] vis noscere quis sit insipiens, & quis stultus? Respondeo; insipiens est qui se à Paradisi gaudijs peregrinum esse non considerat, & se exulem in hoc exilio non attendit: stultus est, qui licet ista cognouerit, liberari tamen à mundi miseriâ per vitæ meritum non intendit.

Augustin. serm. 8. de Temp. cap. 5. Dic ergo te stultum, & sapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia sic est vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorsus quod ad te ipsum pertinet, quod ad tua; tenebrosus es. Quid est enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde?

Augustin. epist. 119. Quis est stultus ille qui tamquam luna mutatur, nisi Adam in quo omnes peccauerunt?

Basilius hom. 1. Psalm. 37. Insipientiam quoque [Dauid] stultum suum factum nominat, ab insipientiâ procedens. Omne enim peccatum per stultitiam

titiam fit. Qui igitur in peccatis perseuerant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti prouoluentibus. Docet autem in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem prauo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; adeò vt in *insipientiam* inciderit, ideò dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ*. Conturbatum itaque cor eius, quoniam in *insipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

Rectè [autē] peccatū *insipientiam* vocauit, nemo enim sapiens id aliquādo committit. Orig. in Psalm. 37.

Nihil peccato peius; insipientes facit eos, qui anteà intellectu, & sapientiâ multâ præditi fuerant. Chrysost. hom. 17. in Genes. 24.

[Et certè] malitia omnis ex *stultitiâ* oritur; siquidem superbus & iracundus (quoniam sapientiâ carent) his affectibus absumūtur. ideò inquit Propheta: *Non est sanitas in carne meâ à facie insipiētiæ meæ*: vt omne peccatū è *stultitiâ* ortum habere demōstret: nam qui virtuti studet, qui Deum timet, is sapiētissimus est. *Initium*, inquit, *sapientiæ timor* Chrysost. hom. 41. in cap. 6. Ioan.

*Domini*

*Domini.* Quod si ita est, malus, qui Dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens. Qui hac verâ caret sapientiâ; stultissimus est.

Chrysost. hom. 4. in Ioan. Nihil enim ab insanientibus differunt, qui terrenas res, & breuì duraturas tamquam in somnis suspicantur. Videntur diuitijs affluere, cùm nullis affluant, in delicijs esse, cùm non sint: neque ante se deceptos intelligunt, quàm ab insania liberentur.

Aug. in Psal. 38. Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; aniculatia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni consilij magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura fortassis & de eloquio, de iuris consultatione, de militiâ; addis, & de fœnore. primò hoc à te quæro: scis eum possessurum cui seruas? aut si nondum natus est, scis nasciturum? seruas filijs; incertum est, an futuris, an possessuris?

Chrys. in Psalm. 48. Sed quid est, dic quæso, stultius homine qui laborat, & se excruciat, & tantas opes congregat, vt ex eius laboribus alij se voluptate expleant? Quid est autẽ; *simul insipiens, & stultus peribũt*? Hic mihi videtur verba facere de impijs, qui toti rebus præsentibus affixi sunt, easq; suspiciũt; de futuris autẽ nihil philosophãtur, ea de causa vocans eos *insipientes.*

Ibid. *Vocauerunt nomina sua in terris suis.* Ecce aliud genus amentiæ; ædificijs, agris, & hor-

neis

neis sua nomina inscribere, & putare se magnam consolationem ex eo accipere, & vmbram pro rei veritate consequi.

*A gloriâ suâ exturbati sunt.* Quidnam potest cum hâc conferri stultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur; pro quibus ignominiâ afficiuntur? Ibid.

Lignum quidē quod plantasti, manet; domus quam ædificas, & ipsa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Aedificaui mihi domos*, inquit, *plantaui hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait post hęc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter vanitas, sed per excellentiam. Et quæso credamus, & res apprehendamus in quibus non est vanitas: si splendida respicias ædificia, & horum te fallit aspectus, statim in cœlū respice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum sint & culicū opera.* contēplare spectaculum; ascende ad cælestia, illinc ædificiorum disce splendorē, & hęc nihil esse inuenies, sed *paruulorū ludibria puerorum*, verùm nō fuerūt pueri, vt de re vllâ vtili curā gerāt. Chrysost. hom. 55. ad pop. Antioch.

Ita etiam quidam semper volunt ludere, humique semper iacent & humi serpunt ac reptant, & quæ humi sunt, nempe Chrysost. hom. 4. in 1. ad Corinth. cap. 1.

pe terrena, affectant. Pueri autem sæpè, cùm nos loquamur de rebus necessariis, eorum quæ dicuntur, nihil sentiunt, sed semper rident: ita etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri rursus, quando latronem viderint, & quæ sunt intus auferentem, non solùm non prohibent, sed etiam arrident insidiatori. Sin autem calathulum aut sistra abstuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, se dilacerant & solum pulsant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: si quisquam autem aut possessiones, aut diuitias, aut puerile aliquid abstulerit, se discerpunt. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Nolite pueri effici sensibus.* Parui enim pueri, parua quidem hianti ore stupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici*; hoc est, *insipientes*, vbi oportet esse sapientes.

Psalm. 93. 1. ad Cor. 14. Chrysost. hom. 36. in hunc locum.

Pueris quidem ijs, qui sunt adhuc paulò minores, patres præbent eiusmodi: calceos, vestes, aureas quasdam bracteas & armillas. Postquam autem creuerint; illis eis ablatis dant alia maiora. Ita etiam fecit Deus: nos à paruis illis & puerilibus abducens, ea quæ sunt in cœlis pollicitus est. Ne hæc ergo

Chrysost. hom. in Psalm. 4.

quæ

quæ fluunt & prætercurrunt, admireris, nec sis pusilli & abiecti animi.

Sed maiorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm sint, puniuntur à maioribus. Aug. Conf. 1. cap 9.

*Beatus vir cui nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas.* Qui non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, *insanus* atque *furiosus est.* & ideò respiscat vnusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animamque perturbant, *vt compos esse non possit.* Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.

*Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris* [*Domine.*] Psalm. 24.

Ipsos namque fatuos videmus (quos vulgò moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æstimatione, pretiosiores esse cordatis. Et suum paruulum filium, à quo garriente talia pater lætus exspectat, prouocat; sed dum spes subest incrementorum, & ingenij lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit vt conuicia paruulorum, etiam in parentes, non solùm iniuriosa non sint, verùm etiam grata atque iucunda. [Quid] quòd in hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate maiorum? nam plerumque illa ætas, iam patrem, matremque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab vtroque, vel permissa vel iussa. Augustl. 1. r. de peccat. mer. ca. 35.

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum; sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.* Psal 6. 3.

## III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. *Psalm.* 6.

*CONquerar an silea? iustas habet ira querelas;*
*Heu sine Pœoniâ sola relinquor ope!*
*Non ego, iussa licet iuratis credere verbis,*
*Speraſſem, cordi non magis esse tibi.*
*Siccine tardus ades, neque noſtra pericula tangunt?*
*Quæ potuit tanta cauſſa fuiſſe mora?*
*O mea ſpes! Numen quo non præſentius ægris,*
*Sic potuis noſtri non memor esse mali?*
*Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus,*
*Phillyrides Chiron, Pœoniuſq; ſenex.*
*Multáq; præterea comitata Machaone turba;*
*Quiq; aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:*
*Tu ſolus deeras morborum publica cura;*
*Poſtq; tot Hippocrates vltimus ecce venis.*
*O mea ſpes! numen quo non præſentius ægris;*
*Sic potis es noſtri non memor eſſe mali?*
*Omnibus eſt oris viſus color indice linguâ;*
*Omnibus admotâ vena notata manu:*
*Nil, aiunt, vitale rubet, neque languidâ certas*
*Vena notat, pulſu præmoriente, moras.*
*Idq; ego plus ipſis deprendo medentibus ægra.*
*Deſtituit medicos ars ſua, meq; ſalus.*

*Quidnam igitur ſperem fugientibus orba Magiſtris,*
*Morbus vbi vincit ſæuior artis opem?*
*Cæca per infectas ſerpunt contagia venas,*
*Imaq; ſubſidit lapſus in oſſa dolor;*
*Et caput & cubiti ſe ſuſtentare recuſant,*
*Tinctaq; vix Baccho vena medente redit.*
*Et iam vix animæ ſupereſt pars vltima noſtræ,*
*Heu paror inferiis proxima pompa meis!*
*Denique qui morbos cupit omnes diſcere noſtros,*
*Copia quod fieri non ſinit, ille cupit.*
*Hic ſtatus, hæc rerum facies miſeranda mearum eſt,*
*Nec iuuor vllius, qui medeatur, ope.*
*Aſpice vix noſtram poteris dignoſcere formam;*
*Vultus abeſt vultu, ſeq; nec ipſe refert.*
*Lumina ſuffoſſis retrò fugêre cauernis,*
*Magnaq; purpureis facta ruina genis:*
*Nec quiſquam hanc ferro potuit compeſcere noxam,*
*Quin caput & faciem carperet atra lues.*
*Tetrica quid memorem vigilis faſtidia lecti?*
*Quaq; manu tangi vulnera cruda timent?*
*Vulnera pròh nullis mulcenda Machaonis herbis?*
*Qualia, quæ ſecuit barbarus enſis, hiant:*
*Vulnera, ſecretas animi populantia fibras,*
*Quæ nullus medicâ claudat hiulca manu.*
*Nempe graues, mea ſunt, quæ feci, vulnera noxæ,*
*Vulnera, trux animæ carnificina meæ.*
*Adde, quod intus, apum dirus mihi turgeat hydrops,*
*Lentaq; quod meditor nauſea tardet opus.*
*Tenſaq; ventoſi propè rumpant ilia faſtus,*
*Et Veneris tacitus pectora cancer edat.*

Hæc

*Hæc ego sæpè dedi varijs tractanda Magistris,*
*Semper at oblatæ cura fefellit opis.*
*Scilicet ipse suas, hic tentet inaniter artes,*
*Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.*
*Quiq̃ potestates succorum norat & vsum,*
*Vna salus ægris spesq̃, Epidaure, tuis.*
*Nec iuuet hic Chiron, operosa viribus herba,*
*Nec summum medici numen Apollo chori.*
*Officium tanto cedit minus omne dolori,*
*Non habet hic vllum succus, odórve locum.*
*Quas igitur spectem, vestri nisi Numinis, aras,*
*Funeribus nullis quas Libitina notat?*
*O mea spes! Numen quo non præsentius vllum!*
*Ecce tuam veneror, mortua pænè, manum.*
*Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,*
*Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.*
*Mens mihi læsa dolet plus simplice vulneris ictu;*
*Ne doleat, vires experiare tuas.*
*Illa ego sum, Solymis quam prædo cruentus arenis*
*Strauit, & immiti diffidit ense latus.*
*Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis oliuo*
*Obline, barbaricâ vulnera facta manu;*
*Quosq̃ Leuita negat, medicos inuerge liquores,*
*Crescet ab infuso rore, meroq̃ salus.*

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam cõturbata sunt ossa mea.* Psal. 6. vers. 3.

Aug. soliloq. c. 2.

ÆGROTVS sum, ad medicum clamo; cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, IESV NAZARENE; miserere mei fili Dauid; miserere mei fons misericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ transis, exspecta cæcum; præbe ei manum vt ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

Aug. medit. cap. 36.

Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serua, istam sana. *Sana me Domine & sanabor; saluum me fac & saluus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conseruas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

Guilb. Abb serm. 46. in Cant.

Vtinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hierusalem nuncient lãguores meos; si qui sunt in me qui cõmendari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigẽtes curati. O me felicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine puer meus iacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* vtinam Domine statim respõdeas,

Ego

*Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & ſanabor.* Verbo enim ades, quia verbum es.

Medicinas de terrâ, propter ſingulas quaſque ſuas corruptelas creaſti. Singula ſolatia ſingulis malis obuiantia præparaſti; quoniam es miſericors & miſerator. Auguſt. ſoliloq. cap. 20.

Hei mihi, Domine, miſerere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum, miſericors es, miſer ſum. Aug. libr. 10. conf. cap. 28.

Nunquid non potens eſt manus tua Deus omnipotens ſanare omnes languores animę meæ? Idem ibid. cap. 30.

Multas infirmitates habet anima noſtra. Quot peccata, tot infirmitates. Hieron. in Pſalm. 162.

Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, ſed peccatis. Aug. ſerm. 59. de verbis Domini, cap. 11.

Non modò enim paralyſi diſſolui, verùm etiam peccare, languor eſt, & longè illo languore deterior, ac tanto vtique, quanto eſt corpore anima præſtantior. Chryſoſt. hom. 14. in cap. 4. Matth.

Præſta mihi Domine medicinam, vnde mea poſſint curari vulnera: viſita me infirmum, cura me ægrum, ſana me languentem, & ſuſcita me mortuum. Aug. med. cap. 40.

Varios ſiquidem languores habemus animarum, & hi ſunt quibus [Chriſtus] principaliter vult mederi. Chryſ. in c. 4. Mar. hom. 14.

Propterea enim illas ægritudines ſanat, vt iſtas ſcilicet de noſtris animabus expellat.

Ambros. tract de 42. mansionibus.

Animæ languor peccatum est, vnde dixit Propheta: *Sãa animam meam, quia peccaui tibi,* languor animæ nostræ superbia est, auaritia est.

Amb. lib. 4. in cap. 4. Luc.

Etiam in typo mulieris illius, socrus Simonis & Andreę, variis criminum febribus, caro nostra languebat, & diuersarum cupiditatum immodicis æstuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat: febris enim nostra auaritia est: febris nostra, libido est, eò quòd ignitæ sint cupiditates: febris nostra, iracundia est: febre libido flagrantior est, grauiusque præcipitat & inflammat.

Chrys. in cap. 3. ad Philip. ser. 11 dignes sione morali.

Vexabat enim nos morbus grauis ac febris vehemens, decumbebamusque, non in lecto, sed in ipsamet vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate voluptabamur, scatentes vlceribus, fœtorẽ spirantes, squallidi, incurui, vmbræ potiùs quàm homines.

Aug. serm. 59. de verbis Domini, c. 11.

Quin iacet toto orbe, ab Oriente vsque ad Occidentem, grandis ægrotus; sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliauit se vsque ad mortalem carnem, tanquam vsque ad lectum ægrotantis.

Chrysost. in cap. 3. ad Philip. serm. 11.

Vidit in stercore iacentem, à vermibus exvlceratum, à febri & fame oppressum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris

bris vexabat[hoc enim est improba cupiditas]& inflammationes vrgebant [hoc enim arrogantia ] & quædam insatiabilis fames occupabat [hoc enim auaritia] & sanies vndiq;[hoc enim scortatio]& cæcitas oculorum [hoc enim idololatria ] & surditas & stupor[hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui]& multa deformitas [ hoc enim vitiositas ] triste nimirum quiddam & morbus grauissimus. Vidit, absurdiùs (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate;nec tamen abominatus est, non amarior factus,non auersatus est, non odio prosecutus; Dominus enim erat,& opus suum non oderat. Deinde quid facit ? optimi medici more parat pretiosa Pharmaca;

Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis ,sed verborum sacramentis medicinam conquirit. Orig.hom. 1.in Leuit. cap.12. & 13.

Erat namque Archiatros , qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem. Orig.hom. 1. in Ps. 37.

Nouerat,venâ inspectâ,quid intùs ageretur in ægroto. Aug. in Psal. 43.

Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & sanctus ægrotæ animæ incantator.*Saluum*,inquit,*fac seruum tuum Deus meus sperãtem in te.Miserere mei Domine, quia clamaui* Clem. Alex. lib. 1.Pædagog. cap.2.

*ad te totâ die.* Bonus autem Pædagogus, qui eſt ſapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus eſt cœlum) vniuerſi figmenti curam gerit, eiuſque corpori & animæ medetur: qui eſt omni ex parte ſufficiens medicus, humanæ naturæ ſeruator: *Surge*, inquit Paralytico, & ſublato, in quo iaces, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplò ſanus & firmus euaſit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex ſepulcro exijt, qualis erat antequam moreretur, meditatus reſurrectionem.

Aug. vel quis alius lib. de verâ & falsâ, Pœn. cap. 5.

Ideò autem tot ſaluauit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne deſperet de ſe peccator: medicum ſe vocat, & non ſanis ſed malè habentibus opportunum.

Auguſt. de doctrina Chriſt. lib. 1, cap. 14.

Et ſicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; ſicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam ſimilia: ſic Dei ſapientia hominem curans, ſeipſam exhibuit ad ſanandum; ipſa medicus, ipſa medicina. Quia ergo per ſuperbiam homo lapſus eſt, humilitatem adhibuit ad ſanandum. Serpentis ſapientiâ decepti ſumus, Dei ſtultitiâ liberamur. Iam verò ſimilia, quaſi ligamenta membris & vulneribus noſtris adhibita, illa ſunt; quod per feminam deceptos, per feminam natus; homo homines; mortalis mortales; morte, mortuos liberauit.

Quod

Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiericho descendentem, vel alibi vspiam inermem & imparatum nactus, vsque adeò sauciauit. Nazian. orat. 16.

Clama; *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccaui tibi*: sanat te Deus, confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fouet, vrit, secat; æquanimiter tolera, tantum noli attendere nisi vt saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est. Auguſt. hom. 12.

Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit. Amb. in Psalm. 40.

*Conuertere ad me*, ait Dominus, *Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filiæ populi mei?* grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ. Ambr. ad Virgini. lapsam cap. 8.

Totum enim genus humanum, est ille homo, qui iacebat in viâ semiviuus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Leuites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster IESVS CHRISTVS. Aug. ser. 37. de verbis Dom.

Ideò vnusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum Ambr. de 42. mans. mans. 3.

strum IESVM CHRISTVM (*qui sanat omnes infirmitates nostras*) Et cum Prophetâ dicat: *Sana me Domine & sanabor, salua me, & saluabor.* dicat & cum Dauid: *Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.*

Chrys. in Psalm. 26. Omnis enim qui medicum non agnoscit, phræneticus est. Nam quoties phræneticos videmus medicis contumeliam facere, resistere sanitati, nolle curari, deridere veram curam?

Ibid. Currite ad medicum dum potestis; ne, cùm velitis, non possitis.

August. in Psal. 102. Si adhuc quibusdam perturbationibus anima quatitur post remissionem peccatorum, lãguor est; *sanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquies; sed maior est medicus. Omnipotenti medico nullus languor insanabilis occurrit; tantùm tu curari te sine; manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fouet, sed etiam toleres, cùm secat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans sanitatem: ferto ergo manus eius, ô anima, quæ benedicis eum, non obliuiscens omnes retributiones eius, *sanat enim omnes languores tuos.*

August in Psalm. 40. Planè committamus nos medici manui, non enim errat, vt sanum pro putri secet. Nouit quod inspicit, nouit vitium quia ipse facit naturam: quid ipse condidit, quid de nostrâ

noſtrâ cupiditate acceſſit, diſcernit. ſcit ſe ſano homini præceptum dediſſe, ne languorem incurreret; dixiſſe in Paradyſo, hoc manduca, & hoc noli. Non audiuit ſanus medici præceptum, vt non caderet; audiat vel ægrotus vt ſurgat.

Quiſquis ergo es, ô Chriſtiane, qui ſanitatem iactas, & te vulneratum fuiſſe diſſimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuiſſe non meres, qui te deſtitutum iacuiſſe non reſpicis, ſed erectum in Eccleſia gloriaris; ama CHRISTVM qui te â prædonibus liberauit, dilige Dominum qui te proſtratum iacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum qui te in Eccleſiæ ſtabulum, per ſemetipſum, inuexit; qui rectori ſtabulario commendauit; qui duos denarios, hoc eſt, legem & Euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *Ecce ſanus es.* Dominus enim caram tuam ſalutem habet, qui propter te in ſæculum venit, & te à nefandis latronibus liberauit.

Chryſ. in cap. 10. Luc. hom. de Samar.

*Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte universa delicta mea!* Psal. 24. 4.

## IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. *Psalm.* 24.

*Aspicis, heu sæuus! nostris neque tangere curis?*
*Aspicis, & credi vis tibi, me quòd ames?*
*Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;*
*Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.*
*Aspicis & pateris; neque cura est vlla iuuandi;*
*Verus amor promptam non ita tardat opem.*
*Aspice, quàm turpi subigar damnata labore,*
*Aspice, cui tandem colla præmenda iugo.*
*Si foret ingenuâ saltem labor indole dignus,*
*Nec nimis abiecta vilius artis opus.*
*Multa meos casus magnorum exempla leuarent,*
*Et faceret propriam, sors aliena, leuem.*
*Sæpè Ducum proauos, Regesq; nouerca coegit*
*Augustas operi sors adhibere manus:*
*Protæa frenantem septemplicis ostia Nili,*
*Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.*
*Dextra Syracosij sceptris assueta Tiranni*
*Sic ferulas, pueris sceptra verenda, tulit.*
*Flēda exempla quidē, tamen haud ducenda pudori,*
*(Non etenim miseris sunt sua fata probro)*
*Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,*
*Quæ roto seruiles sponte subacta, molas.*
*Qualis ab infidâ Sampson detonsus amicâ,*
*Circuit indignas, hoste iocante rotas.*

Atque

*Atque vtinam famulas tantùm damnarer ad artes!*
*Explerem ingenuâ sordida pensa manu:*
*Turpibus at seruum vitijs addicere pectus,*
*Exulis asperius mancipijq; iugo est.*
*Ah pudet! & (duplicis noua quæ mihi causa ruboris)*
*Ipsa meum damnans execror author opus.*
*Vix benè pertæsum est, rursumq; reuoluitur error,*
*Crescit & attextis nexa catena malis.*
*Scilicet illa manet plectendas vltio noxas,*
*Admissum sequitur culpa secunda scelus.*
*O quàm sæpè meo sensi hæc discrimina damno!*
*Nec tamen est damni mens reuocata metu.*
*Nempe trahor vario studia in diuersa duello,*
*Vt ratis ambiguis iam pila facta Notis.*
*Et trahit hinc (vitij quælena comesq;) voluptas?*
*Quiq; subit vitium, retrahit inde dolor.*
*Sæpiùs illa tamen redit è certamine victrix,*
*Assiduus vitio sit licet ille comes.*
*Sic habet alternos virtus, vitiumq; triumphos,*
*Et meus æterno vertitur orbe, labor.*
*Tu super hæc etiam loris seruilibus instas,*
*Addis & in pœnas verbera dura meas;*
*Pœnaq; cùm culpæ sit culpa, secunda peractæ*
*Supplicijs pœnas adijcis vsque nouas.*
*Nempe Ixionius non est modò fabula gyrus,*
*Vincta sed æternæ vertor in orbe molæ.*
*Aspicis hæc durus nostro neq; tangere fato?*
*Aspice, & in pœnas mitior esto meas.*

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea. *Psalm. 24.*

*IN quantam tribulationem deueni! in quos fluctus tristitiæ, in quâ nunc sum; qui iucundus eram & dilectus in potestate meâ! nunc verò reminiscor malorum quæ feci.* Mach. 6.

*Vide humilitatem meam*, attende deiectionem infirmitatis meæ. Beda in Psalm. 24.

Contrarietas culpę facta est homini pondus pœnæ; vt corruptioni suæ malè liber seruiat, qui benè seruus de incorruptionis libertate gaudebat. Greg. cap. 22. in cap. 7. Iob.

*Nunc etenim menti cedit caro, nunc̃q; vicissim*
*Mens carnem sequitur.* ——— Nazianz. carm. de animæ calamitatibus.
*Namq; bonũ cupiens, facit id tamen ipsa quod odit;*
*Seruitium lachrymis persequiturq; graue.*

Quamuis [enim] quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abiectos abiectissimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum seruus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato viuit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est; quàm peccatum; vnde ait Propheta, *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus.* Chrysost. hom. 9. in epist. 1. ad Cor. to. 4.

Orig.hom. 26.in cap. 67. Genes. Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sit Ægyptiorum seruitus; agnoscimus, quia seruire Ægyptijs, nõ aliud est, quàm obnoxium fieri carnalibus vitijs, in quod vtique vnumquemque non extrinsecus illata necessitas cogit, sed segnities animi & libido ac voluptas corporis subegit, cui se animus per concordiam subdit. Denique & Saluator de libertate & seruitute in Euangelio differens, ita loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat seruus est peccati.*

Hom. 8. in cap. 15. Exod. Sicut ergo Ægyptus (ita terrena prouincia) filijs Israël, domus dicitur seruitutis, ad comparationem Iudeæ & Ierusalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœlestis Hierusalem (quæ vt ita dicam; mater est libertatis) totus hic mundus; & omnia quæ in hoc mundo sunt, domus est seruitutis.

Aug. serm. 12. de verbis Domini. Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? seruus est, sciens voluntatem Domini sui & faciens digna plagis; non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire præceptorem iniustè, iustè patietur vltorem; vel non murmuret contra castigatorem, cùm videat se plagis dignum, vt misericordiam mereatur.

Prou. 26. v. 3. *Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.*

Bern. Ergóne bestiæ sumus nos? bestiæ prorsus.

*Homo*

*Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus.* Psalm. 48. serm. 3. super *Qui habitat in adiutorio.*

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cùm ieiunare consentis vrget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ [Sampson] carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, vt illi hostis illudet, *& vertendis molis velut asinos* deputabit. Vnde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum iugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam: *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, vt alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur iumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus euidenter expletum, qui stolidatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in iustitiâ relapsus, iustè vt Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *molâ*; quia dignus est *opere iumentario*, qui semetipsum lumine rationis orbauerit, & in similitudinẽ belluarum, corporis seruus, abiecerit. Considera huiusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *iumenti molentis* occurrat. Vt ille pannis oculos corporis sic iste Bern. serm. 5. de Ascens. Paulin. epist 4. ad Seuerum.

sordibus vitæ suæ oculos mentis obsutus, per errores suorum sensuum, quasi circa *ambages molarum* laboriosa miser statione versatur, vsui suo vacuus, laborioſus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum suarum, & ipse sibi carcer est obsessus tenebris erroris sui, & conscientiæ squalore concretus in semetipso *pistrini ergastulum* patitur, saxum cordis sui pertinaciâ iniquitatis induratum quasi *molam versat*, farinam hostibus suis, de corruptâ animæ suæ fruge, conficiens; quia sicut scriptum est: *peccator de animâ suâ currit.* Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ suæ, hostile triticum molit vt Zabulum pascat, cui panis est anima, quæ sibi fames est.

Orig. tract. 5. in Matt. cap. 18.

Sunt autem & *molarum differentiæ*, vt sint quædam earm humanæ, aliæ asinariæ. Et humana quidem est illa de qua scriptum est: *Duæ erunt molentes ad vnam molam, vna assumetur & altera relinquetur.*

Ambr. in c. 17. Luc.

Discutiamus ergo quæ molant, quid molant quídue pistrinum sit: & fortasse mundus iste pistrinum est, & quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima nostra velut quodam carcere includitur, panem si consulat boni, operatura cœlestem. In hoc ergo pistrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & graui humore corruptum, non potest interiora ab exte-

exterioribus separare, & ideò relinquitur, quia eius similago displicuit.

*Asinaria autem mola* non irrationabiliter dici potest grauissimum hominis malum, quod semper deorsum trahit. Orig. tract. 5. in Mat. cap. 8.

Nam quid per *molam asinariam*, nisi actio terrena signatur, quæ dum colla mentis per stulta desideria constringit, hanc *in laboris circuitum* mittit. Greg. lib. 6. mor. c. 26. in cap. 3. Iob.

Molendinum enim labor est huius sæculi; August. ser. 107. de temp.

Et molendinum puto dictum mundum istum, quia rotâ quâdam temporum voluitur, & amatores suos conterit. August. in Psalm. 36.

Testatur Sampson Allophylis captus, qui postquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus est; quia nimirum maligni spiritus postquam tentationum stimulis intùs aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt.* Gregor. 7. mor. 16. in cap. 6. Iob.

Et quare in *molendino?* quia in isto mundo versantur: vbi *molendinum* intelligitur, quia *sic vertitur mundus iste, quo modo mola.* August. in Psalm. 132.

Quare in *molendino?* quia defuncti in sæculo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam *molâ* detinentur. In Psalm. 99.

Et trahebat me post se, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum. Aug. soliloq. c. 6.

Vnde bene quoque per Psalmistam dicitur, *Deus meus, pone illos vt rotam.* vt rota ponuntur Greg. lib. 16. mor. c.

Iob. in cap. 24. nuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laborū missi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea quæ deserenda sunt sequuntur, ex posterioribus eleuantur, & in anterioribus cadunt.

Greg. lib. 2. mor. c. 4. in 1. c. Iob. Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impij ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

Bernard. hom. 21. in Can. Miser ego homo! quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia homo, miser quia seruus, & pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cùm esset libera, seruam fecit peccati, peccato assentiendo, quia qui facit peccatum seruus est peccati.

V.

*Memento, quæſo, quod ſicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me.* Job. 10. 5.

## V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. *Iob.* 10.

*ERgóne cœlituûm iam nata obliuia regnis?*
*Quis Ganymedæo miscuit illa scypho?*
*Quid facit immemores ad nostra negotia Diuos?*
*Let hæas Superi fortè bibistis aquas?*
*Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,*
*Cùm dubitas proprium quale creâris opus.*
*Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?*
*Me Tua de luteâ dextera fecit humo.*
*Quæris vbi? toto locus est notissimus orbe:*
*Primus vbi pater est conditus, hortus erat.*
*Fons vbi de riguis argenteus exilit herbis,*
*Quadruplicią suas flumine findit aquas.*
*Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas*
*Cum maris aggeribus terra coegit aquas.*
*Addo, (quod historiæ facit, hâc quoque parte, pro-*
*Puniceo rubuit Dædala gleba solo.* [bandæ)
*Hinc tribus es modicam digitis admensus arenam,*
*Primaq; massa mei corporis illa fuit.*
*Nec primis erit his natalibus exitus impar,*
*Nil nisi puluis eram, nil nisi puluis ero.*
*Sic faber argillam samijs dum repperit agris,*
*AEdificat facili pocula picta luto.*

*Principiò, terræ ſegmenta ligonibus vrget,*
*Indè leui madidam flumine mollit humum;*
*Denique materiem pernix rota verſat in orbem,*
*Amphoraq; admotæ naſcitur arte manus;*
*Naſcitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,*
*Frangitur, inq; ſuam fracta recurrit humum.*
*Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,*
*Et leuis extremos finiet vmbra dies.*
*Cur igitur, veluti fuga non ſatis incitet annos,*
*Præcipites glomerat mobile tempus equos?*
*Sponte, meus puluis, nimis heu cito, ſponte fatiſcit,*
*Et mea, non vllo, vita premente fugit!*
*Si mihi, ſeu vitreâ concreuit Olympus ab vndâ.*
*Cælite cryſtallo membra gelata forent!*
*Aut quales memorant, cœleſtia lumina, ſtellas,*
*Quas ſuus è liquidis condidit author aquis:*
*Aut foret Angelicæ munus, ſine corpore, vitæ,*
*Eliſiis qualem mentibus eſſe ferunt!*
*Sperarem Angelicis æqualia ſæcula luſtris,*
*Cœleſteſq; annos, ſiderioſq; dies.*
*Sed data ſquammigeræ mage fortia corpora turmæ*
*Quam peperit viridi Doris aquoſa patri.*
*Quin etiam volucres cunis melioribus ortæ,*
*Plumea queis nitidæ membra dediſtis aquæ.*
*O vtinam rigidis mihi ſtent adamantibus artus,*
*Aut durent neruos firma metalla meos!*
*Felices Scythiæ fato meliore ſorores,*
*Fama quibus fluuo finxit ab ære manus,*
*Cuiq; fuit ſolo corpus penetrabile talo,*
*AErea nam reliquum lamina corpus erat:*

*Sed*

*Sed quid ago, damnoq; mei cunabula limi?*
*Aut queror è fragili corpora ficta luto?*
*Non bene vasa suo faciunt conuicia fabro,*
*Nec faber ipse suum iure refutat opus.*

*Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me.* Iob. 10.

SVRGE, *& descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conuersusq; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli sic vos, in manu mea.* Hieremiæ 18.

Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest aduersus Deum, sicut nec lutum aduersus figulũ; vnde Rom. 9. dicitur: *numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, Quid me fecisti sic?* & Isaiæ 45. *Væ, qui cõtradicit fictori suo, testa de samiis terræ. Numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis?* & Isaiæ 64. *Et nunc Domine Pater noster tu es; nos verò lutum; & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in Hugo Card. in hunc locum.

domum

domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem siue thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem Dei creatum. 2 Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur super rotam; vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem, secundum illud Genesis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

Greg lib. 10 mor. c. 36. in cap. 10. Iob.

Vt lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir benè pietati iudicis obijcit, cùm postulans dicit: *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmitatem carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoque mors eius carnis adiungitur, cùm protinus sub infertur; *& in puluerem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: Memento quæso, quòd per carnem à terrâ venio, & per eius interitum ad terram tendo.

Greg. ibid. cap. 37.

Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet vt breuiter replicando monstremus. *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior exist: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, vt ad intellectum

sui

sui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quasi irrigata terra, virideſcit. Sed sæpè, dum præceptis superni doni virtutibus, sine interruptione vtimur, ad priuatam fiduciam, vsu continuæ prosperitatis eleuamur: vnde fit plerumque, vt idem qui subleuauerat, parumper spiritus deserat, quatenus ipsum sibi homines ostendat. Quod sanctus vir protinùs exprimit, cùm subiungit, *& in puluerem deduces me.*

Quia, cùm per subtractionem spiritus mens aliquantulum in tentatione deseritur, quasi ab humore pristino, terra siccatur; vt infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratiæ, quantum homo aruit, agnoscat: qui aptè quoque reduci ad puluerem dicitur, quia dimissus sibi, cuiuslibet aura tentationis raptatur.

Hoc ergo (sicut dignum erat) perpendentes homines sancti, pulchra plasmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipsum Creatorem, suum plasten; seipsos autem lutum appellauerunt; eleganti confessione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Isaias, *Tu pater noster es & nos lutum; & fictor noster, & opera manuum nostrarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plastes noster Deus. *Nunquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël? ecce sicut lutum in* Rupertus lib. 2. c. 20. in Gen.

*manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Israel.* Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam: *Et dissipatum est*, inquit, *vas quod ipse faciebat è luto manibus suis, conuersusq; fecit illud, vas alterum, sicut placuerat in oculis eius, vt faceret.* Hinc idem qui suprà dicit Isaias: *Væ qui contradicit fictori suo, testa de samiis terræ.* Hæc & illis similia sciens ille Iurisperitus cœlestis Paulus ait: *O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid potest figmentum dicere ei qui se finxit; Quare me fecisti sic? Aut nunquid non habet potestatem figulus; facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Rupertus lib. 1. in Ieremiam cap. 10.

Magnum reuerentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continẽtis linguæ instrumẽtum. Deus plastes noster est, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apostolus vas electionis, placitumque æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, vt cum Prophetâ isto, præsens diuinæ potestatis exemplar videamus. Cùm enim abiectionem fratrum suorum Israelitarum congemuisset; *Quid ergo, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? absit.* nimirum vt hæc diceret, ipse quoque mente humili; in isto Prophetâ, descenderat in domum figuli, & viderat quod domus Israel lutum esset, æquè vt omne cœnum gentium; & quia non pro debito, sed

pro

pro solâ gratiâ *Deus figulus omnium*, sumpsit Abraham, cùm esset lutum Chaldaicum, & ex illo, & ex seminis eius massâ luteâ, fecit quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm vniuerso luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ideò verè sapiens, quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Iustitiam, rebelle lutum in manu eius dissipatum fuerat. Porrò vt ad spectandam similitudinem figuli reuertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognouit figmentum nostrum, susciendo puluerem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritus Sancti, vt perfecta iam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirùm figulo iustissimè digitos suos foris contrahente, & cum totâ manu ferente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

Num quæram igitur quis fecit me? Tu Domine feciſti me, sine quo factum est nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quem viuo ego, & per quem omnia viuunt, quoniam Aug. soliloq. c. 31.

niam feciſti me. Gratias tibi plaſmator mei, quia manus tuæ fecerunt me & plaſmauerunt me.

Aug. Soliloq. cap. 20. Nouiſti figmentum noſtrum figulus noſter, & omnes quaſi lutum in manu tuâ.

Aug. lib. 5. de ciu. cap. 3. Nempe figmentum fragilius, quàm vaſa quæ illâ rotatione finguntur.

Rupertus lib. 2. c. 21. in Gen. Igitur quia ſic voluit, & ſic ſapientia diſtauit, vnum de quo cæteri propagarentur, formauit hominem de limo terræ. de limo, inquam terræ. Manifeſtum eſt hoc, quia ſecundùm corpus, homo terra eſt. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

Auguſt. in Pſal. 102. Nouit, quid fecerit, quomodo lapſum ſit; quomodo reficiendum ſit, quomodo adoptandum ſit, quomodo ditandum ſit. Ecce facti ſumus de limo. Primus homo de terrâ, terrenus; ſecundus homo de cœlo, cœleſtis.

Ambr. in Pſalm. 118. Noſce tamen teipſum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Cãticorum: *Ni cognoueris te formoſa in mulieribus.* Cognoſce te anima quia non de terrâ, non de luto es, quia inſufflauit in te Deus animam viuentem. Attende tibi, vt lex dicit. tibi, id eſt, Animæ tuæ: ſæcularia te & mundana non teneant; terreſtria non morentur; ad illum totâ intentione feſtina, ex cuius inſpiratione conſiſtis.

Ambr. Cognoſce te anima, quia non de terrâ, non

non de luto es, quia insufflauit in te Deus, & fecit te in animam viuentem. Opus magnificum est homo, Dei inspiratione formatum. Disce homo, vbi grandis, vbi pretiosus sis, vilem de terra demonstrat, sed glorioſum virtus facit, fides rarum, imago pretioſum: An quicquam tam pretioſum, quàm imago Dei est? ibid. oct. 10.

*Peccaui. Quid faciam tibi, O custos hominum? quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.* Q.

## VI.

Peccaui: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? *Iob. 7.*

*ET iuuat & merui: pleno scelus ore fatendum est,*
*Culpa mea est nullo digna patrocinio.*
*Peccaui, fateor, nec quæ malè crimina feci,*
*Vllo fucari posse colore, puto.*
*Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,*
*Publica flagitiis debita pœna meis.*
*Ecce manus vltrò supplex tibi porrigo victas,*
*Quæ mihi sit, tantùm pœna luenda rogo.*
*Quid tibi vis faciam? vis trudam pectus in enses,*
*Aut cladi statuam mœsta trophæa meæ;*
*Vis tua centenis cumulari altaria libis?*
*Aut pia fumosis tura micare focis?*
*Aut meus ipse tuas mauis, cruor imbuat aras,*
*Hostia criminibus substituenda meis?*
*Ah foret illa meæ vix par quoque victima noxæ!*
*Namq; meo est omnis crimine pœna minor.*
*Non tamen est sæuas tantus tibi feruor in iras,*
*Quas lenire cruor solus & ara queant:*
*Sæpè tuus parti superatæ mucro pepercit,*
*Et conseruato nomen ab hoste tulit.*
*Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,*
*Quantis pro merito culpa pianda foret.*

O bone terrigenûm custos, *tutelaq3 mundi*
*Publica suspendi tot cui vota salus!*
*En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,*
*Quaq3 manu gladios hâc quòq3 tendis opem.*
*Si pateris (quamuis summo mea causa patroni*
*Eloquio, melior nullius esse queat)*
*Pauca tamen pro me, vel pro te: (quòd magis, optem)*
*Ne tua sors etiam sit mala causa, loquar,*
*Non nego*, peccaui; *communis at hic fuit error:*
*Damnáne communis criminis vna luam?*
*Cùm ruerent alij, malè quo suus impetus illos*
*Impulit, in flammas Bacche Venusq3 tuas?*
*Dextra suum fulmen, quamuis vibrata, remisit,*
*Tensaq3 pro gladio lenis oliua fuit.*
*Cur mihi perpetuo contra aduersâre duello,*
*Ceu gladiator ego, tuq3 lanista fores?*
*Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,*
*Criminibusq3 iram promeruisse tuam?*
*Quid? quod & egregij dederim tibi muneris ansam;*
*Materies laudis, dum mea culpa, tua est.*
Nã nisi peccassem, quid tu cõcedere posses?
Clementis nomen, non habiturus eras.

*Peccaui*

*Peccaui: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi?* Iob. 7.

FAmosa lucta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, quâ homo cum Deo luctatus est. Rupertus in Gen. L. 3. cap. 6.

Sicut enim sunt quædam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Iustitiæ & gladius Spiritus, & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator. A contrarijs igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; vnum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam iustitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit iniustitiæ loricam. Et si miles Dei in galeâ coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc euaginare dicuntur peccatores. Orig. in Psal. 36. hom. 2.

Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti? Amb. in Psal. 36.

Quomodo autem putandi sunt peccatores euanigare gladium? dum iam impuden- Orig. hom. 2. in Ps. 36.

ter, & absque vllo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reuerentur, nec tamquam in vaginâ nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quemdam denudant.

Ambr. in 17. Apoc. Cum agno pugnauerunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

Hugo Card. in eundem locum. Iob 13. Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

*Tetendit [impius] aduersus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.*

Greg in hunc locum. Sunt namque nonnulli, qui etsi quâ aliquando agere contra Omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsa impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum, quem contemnere voluerant, conuertuntur; & qui discedere longè poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando saluantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; vnde ad se reducti, cuius sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

Aug. lib. 22. cont. Faustum cap. 70. Sic Saulum Ecclesiam prosequentem Deus de cœlo vocauit, prostrauit, tamquam percussit.

Basil. in hom. 13. in Psalm. 48. Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat Deus, nobis per malitię viam incedentibus occurrit, offendicula obijciens, quæ

quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod peruersè contra Deum appetunt, iusto Dei iudicio implere nequiùs permittũtur, & cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto iam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur; de quorum intentione dicitur: *Tetendit aduersus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.* Greg. loco iam citat.

[*Sed*] *contra Deum pugnare non est facilè.* Eccles. 46.

*Tu* [igitur anima mea] *ne existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaueris.* Mach. 2. c. 7.

Iob, cuius rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra erat proposita; sermonem ad iudicem vertit, animæque oculum ad alta dirigit, non blasphemans sed orans cum lacrymis; *Vt quid me posuisti contrarium tibi?* Chrysost. hom. 4. de patientiâ Iob.

Tunc autem sibi contrarium Deus hominem posuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Iustus verò conditor hunc sibi contrarium posuit, quia inimicum ex elatione deputauit. Greg. in cap. 7. Iob. l. 8. c. 22.

Et ecce fatetur [Iob] malum quod fecit, sed bonum, quod Deo in recompensatione debeat offerre, non inuenit; quia ad ab- Greg. in cap. 7. Iob. lib. 8. c. 21. & 22.

luendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foueat. Cur [ ergo ] quasi contrarium tibi hominem despicis, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despicere crederis, non vis?

Aug. manual. cap. 23.

Peccaui peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum; nec sic despero, quoniam vbi abundauerunt delicta, superabundauit & gratia.

Bern. ser. 81. in Cant.

Miser ego homo? quis me liberabit à calumniâ huius pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia similis Deo, miser quia contrarius Deo. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? posuisti cùm non prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus sum mihimet grauis. Iustissimè quidem vt hostis tuus, sit hostis meus; & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipsi contrarius sum.

*Cur faciem tuam abſcondis et arbitraris me inimicum tuum? Job 13.* 7.

## VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? *Iob.* 13.

*ERgo meus tantæ causam tibi præbuit iræ*
*Qui condonandus leniter error erat?*
*Credideram toruos tantùm te fingere vultus,*
*Nec nisi compositis os simulare minis.*
*Scilicet vt flenti genitrix negat vbera nato,*
*Sed negat, vt lacrymis sæpiùs illa petat.*
*Aut qualis puero fugiens negat oscula nutrix,*
*Oscula, quæ toties, dum fugit ille, dedit.*
*Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,*
*Vtq; magis sequerer, fingere velle fugam.*
*At geritur video, dicto res seria bello,*
*Falsa, nec, vt rebar larua, sed ira fuit.*
*Auertisq; oculos, dedignarisq; videri,*
*Pax voluti numquam conciliãda foret.*
*Et fugis, vt viso fugit eminus hostis ab hoste,*
*Aut quem fulmineo dente lacessit Aper.*
*Seu timeasq; oculis visus saxessere nostris*
*Occulis oppositâ lumina cauta manu.*
*Quo precor hanc tanto merui pro crimine pœnam,*
*Vt velut indignans ora videnda neges?*
*An quia peccaui, vultu frustraris amantem?*
*Ah! vultu numquam qui mihi toruus erat.*
*Aut mea ne magicas iaculentur lumina flammas,*
*Sibilet aut nostro Regulus ore, times?*

*Ante-*

*Anteueni tutis Cyrceos visibus orbes,*
*Vibratamq́, oculo pelle nocente necem.*
*Donec enim verso me dedignabere vultu,*
*Te, dolor, irato viuere, maior erit.*
*Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,*
*Luminibus possum Phœbe carere tuis:*
*Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia possum,*
*Qui pascunt reliquas igne nitente faces;*
*Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor*
*Viuere, non aliter quàm sine corde, queo.*
*Cense igitur reliquas quibus obruor anxia curas;*
*Si tam dura oculis pœna carere tuis?*
*O quanto!ô quanto mihi grandius hoc tormentũ est,*
*Te quod amem mea lux, me tamẽ haud redames!*

*Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?* Iob. 13.

Aug. soliloq. cap. 1.

QVare faciem tuam auertis, gaudium meum per quod gaudeo? vbi es absconditus, pulcer, quem desidero? odorem tuum haurio, viuo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reuiuisco; sed *cur faciem tuam abscondis?* fortè dicis; *Non videbit me homo & viuet.* Eia Domine, moriar, vt te videam; videam, vt hîc moriar. Nolo viuere, volo mori; dissolui cupio, & esse cum CHRISTO; mori desidero vt videam CHRISTVM; viuere renuo, vt viuã cum CHRISTO.

*Lumen*

——— *Lumen perſæpè tuenti,*
*Numinis æterni, nubes denſiſsima, ſeſe*
*Protinùs iniecit mediam, ſeq; abdidit ingens*
*Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,*
*Vt mihi iam propiùs poſito ſe præpete curſu*
*Eripuit, capitq; fugam. Cur iſtud? Amari*
*An quod à me ſemper cupiat, cupidæq; requiri?*
*Namque ita moris habent homines quoque.*

Nazianz. de virtute humanâ.

Si quis enim offenderit ſeruulorum, auertere ab eo vultus ſolemus. Si apud homines hoc graue dicitur, quanto magis apud Deum? vides enim quòd faciem ſuam Deus à Cain muneribus auertit. Ideò Dauid orat vt flagelletur potiùs quàm *proijciatur à facie Dei.* Ideò iuſtus ait: *Vultum tuum Domine requiram,* grande ergo ſupplicium, proijci à facie Dei. Proiectus eſt Adam de Paradyſo; neque immeritò, ipſe enim antè *ſe abſconderat à facie Dei.* Exiuit & Cain à facie Dei, quia putauit Deum eſſe fallendum, vt crimen negaret. Quomodo proijciat Deus à facie ſuâ, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

Ambr. Apolog. pro Dauid.

Igitur quæ Anima ſemel à Deo didicit in intimis ſuis Dei præſentiâ ſuſpirare, & *quærere faciem eius ſemper*, talis anima, neſcio, an vel ipſam gehennã ad tempus experiri horribiliùs pœnaliúſve ducat, quàm poſt ſpiritualis ſtudij huius, guſtatam ſemel ſuauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs moleſtias

Bern. ſer. 35 in Cant.

moleſtias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine ſperantibus in te, animæ quærenti te.* audi & alium ſimilem huic: *Tibi dixit cor meum; exquiſiuit te facies mea, faciem tuam, Domine requiram.* Ab hoc bono, ſi quis auertere ſanctam illam animam conaretur, puto, haud ſecus acceptiſſet, quàm ſi de Paradyſo, & ab ipſo introitu gloriæ, conſpiceret deturbari.

Amb. in Pſalm. 43. Eſt enim [CHRISTVS] fulgor æternus animorum, quem ideò Pater miſit in terras, vt eius illuminati vultu, æterna & cœleſtia ſperare poſſimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur incluſi.

Amb. in Pſalm. 118. Deſiſte [ergo anima] hominis habere peccata, & videbis faciem meam; qui enim faciem meam videt, debet eſſe ſine peccato. Eſto Angelus, hoc eſt diuini miniſter imperij; obſequere mandatis Domini: cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini. ipſe Dominus IESVS ait: *Beati mundo corde, ipſi enim Deum videbunt*: aduertis quid à te exigatur vt videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

Ambr. in Pſalm. 43. [Sed] auertere à nobis Deum faciem ſuam putamus, quando ſumus in aliquibus afflictionibus conſtituti.

Bern. in ſcala. Ne timeas, ó Sponſa, ne deſperes, ne existimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit Sponſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur tibi in bonum, & de acceſſu & receſſu

ceſſu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam.

O bona abſconſio, quæ efficitur perfectio! Gloria mea, Deus meus, abſcondis theſaurum tuum, vt incites cupidum; recondis margaritam, vt augeas quærentibus amorem; differs dare, vt doceas petere; diſſimulas audire petentem, vt facias perſeuerantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in ſepulchro natum CHRISTVM, inter mortuos, quærebat viuum, durantibus adhuc tenebris; quam accenderas vt quæreret, ſed quærenti diſparebas vt perſeueraret: perſeuerauit ſperans, & ſperauit perſeuerans; & quia in ſpe perſeuerauit, videre te meruit. Beata viſio & plena exultatio. B. Anſelmi medit. cap. 5.

Placare, obſecro, & miſerere mei, & *non auertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo *non auertiſti faciem tuam ab increpantibus & conſpuentibus in te.* Aug. med. cap. 39.

VIII.

*Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrymarum ? Hierem. 9. 8.*

## VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

*QVis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in vndas,*
*Totq; fluat guttis, quot stetit antè, comis?*
*Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,*
*Ripa nec, vt fluctus exspatientur, obest.*
*O mea, si subitò, duo flumina, lumina fiant!*
*Sat capiet geminas alueus aptus aquas.*
*Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,*
*Perpetuò flentis, qui rigat ora senis.*
*Capta nec Andromache, quâ lumina proluit vndâ,*
*Illa meis lacrymis vnda sat esse potest.*
*Nec tua, Ieside, lacrymati balnea lecti,*
*Balnea nocturnis humida semper aquis.*
*Nec quibus es solitus ieiunia pascere, guttæ,*
*Nocte, dieq; tuus quæ tibi panis erant:*
*Illa nec illuuies plorabilium lacrymarum*
*Quam pluit in Domini Magdala mœsta pedes:*
*Nec (tibi, qui geminis inarauerat humida sulcis*
*Lumina) fons mœstæ, Petre perennis aquæ.*
*Sed tua, Nile, velim septemplice flumina riuo,*
*Cùm vagus Isiacos obruis amnis agros.*

*Aut qualis madidum cùm mergit Aquarius annum,*
*Totaq́ in hybernas astra liquantur aquas;*
*Aut potiùs trepidas qualis ruit imber in vrbes,*
*Omnia cùm pluuio claustra recluſa Ioui.*
*Culminaq́ & turres & acuta cacumina, cautes,*
*Et nemora, & montes, nil niſi pontus erant.*
*Hos oculis voueam grauidis mihi currere nimbos,*
*Et caput hoc, totus fiat vt Oceanus.*
*Aut ſaltem in geminos tabeſcere lumina riuos,*
*Perpetuóve meas amne natare genas.*
*Nec ſiccari oculos, niſi cùm ſtupor obſtitit illis,*
*Finiat vt lacrymas vltima gutta meas.*
*Felices nimiùm, vitreæ, gens cærula, nymphæ,*
*Membra quibus fluido ſunt liquefacta vitro!*
*Vosq́ paludoſis mutatæ fontibus artus,*
*Quas vetus eſt quondam fama profeſſa nurus.*
*Cur mihi non liquidis ſtillant quoque brachia riuis,*
*Glaucaq́ muſcoſis fluctuat vnda comis?*
*Illa ego ſum, fontem quæ non admittor in vllum,*
*Illa ego ſum fruſtrà quæ liquor eſſe velim.*
*O vtinam! celerem vertar, nouus Acis, in amnem,*
*Qui, Galataa, tuo flumen amore fuit.*
*Aut aliquod, fieri iubeat me Biblida, Numen,*
*Quod fieri iuſſit Biblida, fontis aquam!*
*Aut, Acheloë, tuâ liceat mihi ludere formâ,*
*Hercule decepto, cùm leue flumen eras!*
*Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,*
*Taurus, vt exuto fluminis ore, puter.*
*Et licet obſcuri fuerim niſi nominis amnis,*
*Non ego me nomen vile fuiſſe, querar.*

*Iugis*

*Iugis aqua largus tantùm mihi ſuppetat imber,*
*Cætera, ſacrum nomen honoris erit.*
*Tum mea inexhauſtos deducent lumina riuos,*
*Pindus vt æſtiuâ de niue, voluit aquas.*
*Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina, vultum;*
*Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.*
*Nec niſi flere, meis oculis erit vlla voluptas,*
*Donec erunt lacrymis crimina merſa meis.*

*Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?* Hierem. 9.

Hieron. in c. 9. Hierem.

SI totus vertar in fletum, & ne quaquam guttæ sint lachrymarum, sed abundantia fluminis, non satis dignè fleuero.

Bern. ser. 16. in Cant.

*Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum?* vt præueniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pōdus catenarum prementium, stringentium, vrentium, nec consumentium. Heu me mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

Amb. in Psal. 118.

Nescit flere qui flenda committit; & cùm sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

Greg. lib. 3. dial. c. 34. & l. 6. regist.

Axa suspirans, à patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro, cum magno desiderio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cùm sese in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cùm inferni supplicia flendo, pertimescit.

Aug. med. cap. 36.

Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo, gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleuisti defunctum

ctum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram ciuitatē. Rogo te, bone IESV, per illas precioſiſſimas lacrymas tuas, & per omnes miſerationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quàm multùm deſiderat & appetit anima mea; quia ſine dono tuo, non poſſum habere eam: ſed per Spiritum ſanctum tuum qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, ſicut dediſti Patribus noſtris, quorum veſtigia debeo imitari, vt plangam me in omni vitâ meâ, ſicut ipſi ſe planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum ſuperius & irriguum inferius, vt *ſint mihi lacrymæ panes die ac nocte*. Da mihi, dulciſſime fontē irriguum fontemque perſpicuum, in quo lauetur aſſiduè iſtud iniquitatum holocauſtum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione miſericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, vt iſte calix tuus inebrians & præclarus ſatiet ſitim meam.

Lacrymæ ſiquidem ſunt peccati diluuium & mundi piamentum. Nazian. orat. 3.

Et ſicut torrens, diuerſa obſtacula diruit, ſic lacryma feruētis deſiderij, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & curſum ſuum ad Deum peragit, vſque dum perueniat ad aſpectum Dei. Eccleſiaſtici c. 35. Hugo Card. in cap. 9. Hier.

v. 16. Vers. 19. *Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt? A maxillâ enim ascendunt, vsque ad cœlum.*

Aug. med. cap. 37. Percute Domine, percute, obsecro hanc durissimam mẽtem meam, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima penetra potenti virtute; & sic *de capite meo educ aquam immensam, & de oculis meis verum fontem lachrymarum* iugiter manantem ex nimio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ: vt lugeam die ac nocte, nullam in præsenti vitâ recipiens consolationem.

Aug. med. cap. 36. Da mihi, quæso, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorem meorum possint soluere vincula, & cœlesti iucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris deuotio mira, quę in sepulcro iacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus discipulis de sepulcro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mærens. Si ergo ita fleuit, & in fletu perseuerauit mulier, quæ viuentem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum iam cœlo præsidentem, & vbique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto cordé diligit, teque toto desiderio videre concupiscit?

IX.

*Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. Psal. 17.* 9.

## IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. *Psalm.* 17.

*ERgo iterum Actæon aliquis noua fabula fiet,*
*Infelix canibus præda voranda suis?*
*En, mihi mens nemorum studijs iuuenilibus arsit,*
*Et perit studijs mens propte capta suis.*
*Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;*
*Non tamen in syluis, pulchra Diana, tuis.*
*Sylua mihi rapidis non est latrata molossis,*
*Lustra nec infestâ sollicitata cane.*
*Nec iuga Taygeti neque Mænala territa cornu,*
*Nec fuluus volucri cuspide stratus aper.*
*Nec mea Parthenijs circumdata retia syluis,*
*Nec meditata feris callida lina dolos.*
*Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus,*
*Vllâve Spartanæ Virginis arma tuli.*
*O vtinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!*
*Non ego nunc prædæ cingerer arte meæ.*
*Heu quibus imprudens studijs mihi torpuit ætas!*
*Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?*
*Cur quæsita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?*
*Aut agitata tuis præda, Cupido, iugis?*
*Non tantùm pharetram neque tantùm tela Cupido,*
*Cauta sed, vt fallas, fila, plagasq; geris.*

*Pampineos tantùm neque concutis Euie thyrſos,*
*Sunt quoque, quèis capias ebria crura, doli.*
*Cùm ſurgit Dalilæ Sampſon malè tonſus ab vlnis,*
*Vincta Philiſthæo brachia fune tulit.*
*Cùm iacet ignoto Noe ſuperatus Iäccho,*
*Compede ſucciduos ſtringis Iäcche pedes.*
*Idalis, ecce, ſuis iam me quoque caſſibus ambit,*
*Quæ toties votis præda petita meis.*
*Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!*
*Seu fera venantûm præpete ſepta globo.*
*Scilicet illa fuit ſpectri feralis imago,*
*Antonio; celſi vertice viſa iugi:*
*Cùm patuêre, oculi collecta ſub vnius ictum*
*Omnia, quæ mundo didita regna iacent;*
*Omniæ, ceu paruâ telluſq3, poluſq3 tabellâ,*
*Pictaq3 ſtant minimo corpora tota vitro:*
*Omniaq3 hæc ingens obſepſerat vndique rete,*
*Multaq3 furtiuis ſtamina ſparſa viis.*
*Quisque ſuas fraudes, ſenſit ſua vincula quiſque;*
*Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.*
*Sic ſua deceptum laquearat quemq3 voluptas*
*Vt viſco ſtolidæ decipiuntur aues.*
*Ah! ſua nexilibus tendit mors vndique tramis*
*Retia, arachnæo callidiora dolo.*
*Vtq3 ſedet nigro venator araneus antro,*
*Inſidians pennis, ſtridula muſca, tuis;*
*Senſit vbi motâ trepidare, cubilia, tela,*
*Emicat, & trepidam raptat in antra feram:*
*Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,*
*Pennipedi meditans vincla doloſa gregi.*

Linige-

*Linigeros abdit vicino gramine vallos,*
*Spargit & in nitido plurima grana solo.*
*Et circum inclusas secretâ crate volucres,*
*Quæq; canant vinctæ compede, ponit aues.*
*Hæ, saltu, & cantu; leuis ille foramine buxi;*
*Hæ socias; prædam, decipit ille suam.*
*Venantûm haud aliter scelerum comitatâ coronâ*
*Implicat insidiis mors sua quemque suis,*
*Quiq; super laqueos nisus dare corpora saltu,*
*Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!*

*Dolores inferni circumdederũt me, præoccupauerunt me laquei mortis.* Ps. 17.

ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus est concupiscentiarum laqueis, quos parauerunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

Aug. soliloq. c. 12.

*Venatione ceperũt me quasi auẽ inimici mei gratis.*

Auis enim quæ descendit ex alto, vel quæ in altum se extollere non potest, frequenter aut laqueis cupitur, aut visco fallitur, aut quibuscumque irretitur insidijs: sic quoque & anima nostra. Laqueus, in auro; viscus in argento; nexus, in prædio; clauus est in amore. Dum aurum petimus, strangulamur; dum argentum quærimus, in visco eius hęremus; dum prædium inuadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, astringit.

Hierem. Thren. 3. Ambr. de bono mortis c. 5.

Sed qui sunt venatores isti? venatores vtique pessimi & nequissimi, callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant vt audiantur, sed fagittant in occultis immaculatum. Ipsi Rectores sunt tenebrarũ harum, astutissimi versutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis; ita vt, sicut est ante venatorem bestia; sic ad eorum comparationem sit quilibet astutissimus hominum.

Bernard. serm. 3 super *Qui habitat in adiutorio.*

Oanima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius aduersarij laqueos euadere poteris, quem

Bonauent. cap. 1. soliloq.

quem tantis subtilitatibus præditũ agnoscis?

Intellige quia in medio loqueorum ambulas, & subtus machinas transeas imminẽtes. Omnia retibus plena sunt, Diabolus laqueo cuncta compleuit. Orig. hom. 2. in Gant.

Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras varijs impleuit decipulis, ad capiendas animas nostras, & quis effugiet? laqueos posuit in diuitijs, laqueos posuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ; laqueos posuit in verbo, & in opere, & in omni viâ nostrâ. Aug. soliloq. ca. 16.

*Abscondita est in terrâ pedica eius, & decipula illius super semitam.* In terrâ pedica absconditur cùm culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanę menti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, vt eius animã stringat, quatenus videat quid est quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione huius mũdi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, vt dum esca ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, diuitię, salus, & vita Greg lib. 14. mor. c. 6. in c. 18. Iob.

& vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpâ constringitur, quæ non videtur.

Basil. de non adhærendo cebus iæcularibus.

Et quemadmodum peruersi quidam & subdoli homines, quorũ studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere, (eam tamen potentiam non habent, & apertâ violentiâ vtãtur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut conuallibus profundis interruptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abdunt; & huiusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne præuideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur; ne quisquam eorum laqueos periculosos videre priùs queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum vmbris sese insinuãs (quæ periculosæ circa vitæ huius viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori) indè improuisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque diducere, & quidquid iucundum apparet, mox suspectum habere, & præter-currere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamsi aurum copiosè propositum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamsi quascumque delicias terra proferat

proferat, & precioſa tabernacula oſtentet: etiamſi choreas, comeſſationes, ebrietates, & mẽſas concentuum modulatione iucundas videamus; etiamſi offeratur venuſtas corporum. Sub his namque omnibus ita iucundis, latebras habet communis noſter hoſtis, expectans num per obiectorum ſpectacula illecti, relictâ Regiâ viâ, ad ipſius aliquando inſidias ipſi vltrò declinemus. Et plurimùm ſanè timendum eſt, ne quo pacto illis incautè accurrẽtes, & oblectationem illam, quam vſurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo ſtatim guſtu, doloſè abditum hamum voremus, atque illo poſtea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, ſcilicet, per huiuſmodi illecebras imprudenter trahamur.

Attolle [ô homo] animam tuam ne eam illiciat eſca laqueorum. Voluptates ſæculi, eſcæ quædam ſunt, & (quod peius eſt) eſcæ malorum, eſcæ tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus enim meretricis laqueus amatoris eſt; oculus ergo meretricis, eſt laqueus. Laqueus eſt etiam ſermo meretricis, qui obdulcat ad tempus, fauces tuas, & poſtea exaſperat eas amaritudine conſcientiæ peccatricis. Laqueus eſt aliena poſſeſſio plena amœnitatis. Omne iter iſtius vitæ plenum laqueorum eſt. Vnde iuſtus dicit: *In viâ hâc quâ ambulabam,*

Ambr. lib. de bono mortis cap. 6.

*bam, absconderunt laqueos mihi.*

Ibid. Quoties inimicus cordi nostro conatur inferere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & pijs votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occursare facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectū vt improuiso amoris spiculo feriat imparatū? Quoties inserit animo tuo verbū iniquum, & cogitationes cordis absconditas? His anima, quæ cupit euolare, deponitur. Sed tu obluctare quasi bonus miles CHRISTI IESV.

Ibid. Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cauendi in hoc ipso corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt quos debemus vitare.

Ambr. lib. 4. in c. 4. Lucæ. Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suauitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

Ambr. de bono mortis cap. 9. Ergo non laqueis nos credamus, & retibus ijs quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

Aug. in Psal. 68. Sed tantum valet animi præsumptio, vt & coram ipsis muscipula sit, & incidant in eam; obscurentur oculi eorum ne videant.

Aug. soliloq. c. 16. Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, vt confiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

X,

*Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* Pſal. 142. 10.

## X.

### Non intres in iudicium cum seruo tuo. *Psalm.* 142.

*QVod Domino decus est in ius arcessere seruum,*
*Palmaq; quæ serui, iure vadantis Herum?*
*Et seruilis hero vertit victoria probro,*
*Et reus offensæ seruus herilis abit.*
*Crede mihi, pudor est, mecum tibi texere rixas,*
*Iurgia nec tecum conuenit esse mihi.*
*Non ego sum, tantæ cui sit fiducia pugnæ,*
*Non ego materies litibus apta tuis.*
*Nempe tuis scribi vis bella forensia fastis.*
*Aut meæ, fortè, tuam vincere; caussa potest:*
*Cuius erit felix adeò facundia linguæ.*
*Quæ sperare sibi tanta tropæa queat?*
*Iuridici nulla est ita vox exercita rixis,*
*Quo tua debilior caussa, loquente, cadat.*
*Heu nimis austeram dispensas cognitor vrnam;*
*Nec tuus inflecti se rigor ille sinit!*
*Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;*
*Blandaq; & in pœnas est tibi lenta manus:*
*Mœstaq; cùm statuis, tristi tibi mœror in ore est,*
*Tamq; rei damno, quàm reus ipse, doles.*
*Parq; tibi dolor est de crimine sumere pœnam,*
*Ac sua de plexo crimine pœna reo est.*
*Nec sibi decretam velit vllus demere multam,*
*Arbiter vt proprij criminis ipse foret.*
*At licet ingenuas habeant hæc carmina laudes,*
*Iudicij cupiam puncta subire tui:*

*Nam quamuis miſeris bonus es, veniáq; paratus,*
*Attamen in ſontes iure ſeuerus agis;*
*Et tibi tam iuſtâ pendet lanx vtraque librâ,*
*Par ſit vt ex æquo gratia, parq; rigor.*
*Nec ſinis affectus, captiuaq; pectora duci,*
*Nec ſubigunt animum lenia verba tuum.*
*Nec, ſi cauſſidici vox incantauerit aures,*
*Facundâ minimum diluat arte nefas.*
*Perdidit hic caſſas facundiâ, Suadaq; vires,*
*Et ſilet hoc omnis gratia muta loco.*
*Nec prece, nec precio; nec fraude, nec arte, nec aſtu*
*Proſtitit hoc vnquam vendita cauſa foro.*
*Quis ſecet intrepidus tam duro Iudice lites,*
*Aut tantùm impauidus pareat ante Deum?*
*Non ego ſi ſæui vocer inter ouilia Martis,*
*Dura tui metuam ſepta, Gradiue, fori.*
*Nec trepidem (licet ipſa decem citet haſta virorũ)*
*Ne mea, centeno iudice, cauſſa labet.*
*Nec tua, (cauſarum ſcopulos) infamia, Caſſi,*
*Pulpita, ſi iubeat Prætor, iniqua querar.*
*Nec Rhadamantæa verear ſubſellia rixa,*
*Scamnaq; Dyctæi litigioſa ſenis.*
*Nec, quibus incluſas tenet arbiter Æacus vmbras,*
*Infernis dubitem iura ſubire plagis.*
*Quilibet in caput hoc dictet ſuffragia iudex,*
*Et ferat imites quælibet vrna notas:*
*Cauſarum mihi tot lingua eſt inflata tropæis,*
*Se putet vt nullo cedere poſſe foro.*
*Vnius at timuit ſolummodo Iudicis vrnam,*
*Iudicis & teſtis qui vice ſolus agit.*

*Qui,*

*Qui, semel vt sauâ sententia lata tabella est,*
*Nec prece, nec lacrymis, triste retractat opus.*
*O durum, ô fatale reis, miserisq; tribunal,*
*Quo Iudex rigido tam grauis ore sedet!*
*Dicitur attonitis & ternâ luce supinis*
*Hunc oculis Agathon extimuisse diem.*
*Vtq; sibi noxæ Paulus non conscius esset,*
*Hoc tamen est veritus iudice stare nocens.*
*Quiq; sui Salomon doctissimus audijt aui,*
*Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.*
*Quin sacer hâc etiam trepidus formidine Psaltes;*
*Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?*
*Quiq; tot aduersos tulit æquo pectore casus,*
*Vix fore clara satis sydera; Iobus ait.*
*Si trepidant igitur, tanto censore, columnæ,*
*Quo stabunt tabulæ, ligna caduca, pede?*
*Siq; tremunt pauidæ nutante cacumine cedri,*
*Quâ spe parua suam sylua tenebit humum?*
*Frigidus, heu! refugit mihi toto corpore sanguis,*
*Aspectus quoties hæc subit vrna meos.*
*Non secus ac visâ cùm victima fortè securi,*
*Decepto refugit verbere tunsa caput.*
*Parce precor, neque ius mihi dic hâc cognitor vrnâ*
*Sancta Themis causâ qua cadat ipsa suâ.*

## *Non intres in iudicium cum seruo tuo.* Psalm. 142.

NOn litigemus; nolo tecũ habere causam, vt ego proponã iustitiam meam, Aust. in Psalm. 142.

tu conuincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum seruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudicium Domine Deus meus. Quamtumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & prauus inuenior; *ne intres in iudicium cum seruo tuo:* misericordiâ indigeo, fugitiuus redeo, pacem quæro.

Iob. 14. *Dignum ducis, super huiusce modi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?*

Ambr. in Psalm. 36. Vocat te: in iudicium venies. Quid respondsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? ideò S. Dauid iudicium refugit, misericordiam poscit, dicens: *& ne intres in iudicium cum seruo tuo.*

Bern. ser. 8. super *Beati qui habitant.* Quid enim tam pauendum, quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam. *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viuentis.*

Ambr. in orationib. Ipse est autem testis & Iudex, Iudex & testis, quem nulla conscientia peccatrix effugere potest. Omnia enim nuda & aperta sunt oculis eius.

Chrysost. c. 4. Mat. hom. 14. Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, vnâ cum ipsis catenis ad iudicium protrahuntur, sic omnes animę, cùm hinc emigrauerint,

uerint, varijs peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

[Et ecce ego] iam iam præsentabor ante districtum iudicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi misero cùm venerit dies illa iudicij, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præsentandæ recitabuntur. Tunc demisso capite præ confusione malæ conscientiæ in iudicio, coram Domino, stabo trepidus & anxius, vt pote commemorans scelerum commissa meorum. Tunc anima inueniens oculos clausos, & os, alioſq; corporis sensus per quos solemus egredi & delectari in his exterioribus, reuertetur ad se, & cadet sub se: & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo misera in horâ tantæ necessitatis, atque dæmonibus tradetur in inferno crucianda. [Anima mea] ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æstibus agitatur, cùm vrgente solutione carnis, & subductis è medio omnibus, se & illum terminum cõsiderat, cui appropinquat; & post paululum hoc inuenit quod in perpetuum mutari non poterit. Bern. med. cap. 2.

Neque enim tunc immeritò cuiuslibet anima terretur, quando post pusillum hoc inuenit quod in æternum mutare non possit. Considerabimus quippe quod viam vitæ Greg lib. 24. mor. c. 2.

præsentis nequaquam sine culpâ transire potuimus. Considerámus etiam, quia nec hoc quidem, sine aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gessimus, si remotâ pietate iudicemur. Quis enim nostrûm vitam præcedentium Patrum valeat vel superare vel assequi. Et tamen Dauid dicit, *Ne intres in iudicium cum seruo tuo; quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conscius sum*; cautè subiunxit: *Sed non in hoc iustificatus sum.* Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos subducimus, & veritas in nobis non est.* Iacobus ait: *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia stabunt, si huius pauoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam iusti anima turbatur.

Greg. cap. 23. in c. 7. Iob.

Quantâlibet enim iustitiâ polleant, nequaquam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt, si in iudicio districtè requirantur: sed hoc tunc ad solatium suæ ereptionis inueniunt, quod nequaquam se posse sufficere humiliter sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio se tantæ animaduersionis abscondunt, & quo terrorem venturi iudicis præstolantes continuo timore trepidant, eo indesinenter agitur vt paratiores fiant.

Noli

Noli, quæso, pijssime Domine, scribere aduersum me amaritudines meas, vt *intres in iudicium cum seruo tuo, sed secundùm multitudinem miserationū tuarum dele iniquitatem meam.* Aug. med. cap. 39. Væ mihi misero, cùm venerit dies Iudicij, & aperti fuerint libri conscientiarum, cùm dicetur de me: *ecce homo & opera eius.* quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cœli reuelabunt iniquitatem meam, & aduersum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite, præ confusione, coram te stabo trepidus & confusus. Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad te Domine Deus meus, *quare iacens consumor?* Plange anima mea, sicut vidua super virum pubertatis suæ; vlula misera & plora, quoniam dimisit te sponsus tuus? Miserere, ne desperem, sed te spirando respirem; & si ego commisi vnde me damnare potes, tu non amisisti vnde saluare soles, ne memineris dulcissime IESV, quæ iustitiæ aduersus peccatorem tuum, sed esto memor benignitatis tuæ. aduersus creaturam tuam; ne memineris ire aduersus reum, sed memor esto miserationis tuæ aduersus miserum, obliuiscere superbum prouocantem, & respice miserum inuocantem. Quid enim est IESVS nisi Saluator?

*Non me demergat tempestas aquæ, neq; absorbeat me profundum!* Psal. 68. 11.

## XI.

### Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.

*Psalm. 68.*

*O Nimis instabilis dubij inconstantia Ponti,*
*Qui tot pellicibus carbasa fallis aquis!*
*Nempe fluis vitreis refluisq; argenteus vndis,*
*Mentiturq; tuus dura metalla liquor.*
*Nonnunquam placidus, tacitæ stas more paludis,*
*Nec magis vlla lacu stagna modesta iacent.*
*Sæpè tibi horrificat vix summum fluctibus æquor,*
*Cùm leuis exiguo stringitur vnda Noto.*
*Mobilibusq; salit circum caua ligna choreis*
*Subsiliuntq; leui vela petulca rate.*
*Quin finis aratis findi freta mollia rostris,*
*Vtq; tibi canas tonsa flagellet aquas:*
*Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,*
*Tot tereris remis, terra quot ipsa rotis.*
*Et tua, ne quâ parte, fides suspecta laboret,*
*Marmora perspicuo pandis aperta sinu:*
*Ceu crystallineo nequeat fraus esse profundo,*
*Aut lateat vitreo nullus in amne dolus.*
*Ecce vbi discinctam iam non tenet anchora puppem,*
*Auraq; remigio prona secundat iter;*
*Quàm citò deserto discessit littore pinus,*
*Et iam nulla domus, nulla videtur humus;*
*Improuisa ratem medico circum æquore cingunt,*
*Hippotada laxis agmina missa cauis.*
*Non secus ac sæuâ seruus damnatus arenâ*
*Opprimitur Lybicis præda voranda feris.*

*Aut*

*Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,*
*Prædonum subitò cingitur orbe latus.*
*Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,*
*Venturoq́ tremit discolor vnda metu:*
*Mox vbi decertant simul Africus simul & Eurus,*
*Et Notus & Boreas incubuêre salo;*
*Finditur abruptus varia in diuortia pontus,*
*Distrahit vt fluctus quæque procella suos.*
*Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu*
*Mersurus pelago circumeunte ratem,*
*Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxiâ fluctu,*
*Et perit, vndecimâ si prior vnda venit.*
*Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,*
*Tam citò de placido sæua fit vnda mari.*
*Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,*
*Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.*
*Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,*
*Nec mihi de regnis, AEole, verba tuis.*
*Nec mihi, de leuibus temerarie Typhi, carinis*
*Ire quibus liquidum primus es ausus iter.*
*A patrio numquam soluit mea littora puppis,*
*Nec vidi virides, Numina falsa, Deos.*
*Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,*
*Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.*
*Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,*
*Quæq́ tulit puppis, illa ego, puppis eram.*
*AEolidæ magno flantes circum agmine fratres,*
*Sunt animi motus, gens violenta, mei.*
*His ventis, hâc naue, per hæc ego cærula currens,*
*Tot sensi humanis rebus inesse vices.*

O fal-

O fallax nimiùm mendaci vita sereno,
Quæ nigra de latis tam citò regna facis?
Nulla deest Venerum tibi copia, nulla lepôrum,
Omnia blanditiis, lætitiisq; fluunt.
Dum furit intus amor, venisq; agitata libido,
Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet.
Aſt modò, cùm ſtygio vitiorum erumpere fluctu,
Hisq; animum ventis aſſeruiſſe lubet;
Tunc videt, heu! quãto fuerit mens hauſta profundo,
Quoq; gemit, ſcelerum quàm graue ſentit onus.
Atque vtinã! vt, liquidis Pelagi qui mergitur vndis,
Exerit Oceano terq; quaterq; caput;
Sic imo ſcelerum merſus ſemel æquore mentem,
Submerſas ſuperis tandet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapſus tulleris hiatum,
Quem ſimul & putei tracta ruina tegit;
Aut gelidas fracto ſubijt qui marmore cruſtas,
Nequicquam obſtructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono ſcelerum qui vortice raptus
Vix tulit à ſuperis, vnus & alter, opem.
Aſpicis, vt certem pugnantibus, vna, duobus;
Bella mouente Noto, bella mouente ſalo? [da,
Aſpicis, vt caput hoc prope mergat & Auſter & vn-
Iamq; necaturas ducere cogar aquas?
Aſpicis hanc animam gemino ſuccumbere fato?
Nec tua ſunt velis aſtra ſecunda meis?
Aſpice nec rabido luctantem deſere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potiùs miſeræ, Palinure, natanti,
Et mento digitos ſubde vocate tuos.

Non

*Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.* Psal. 68.

Aug. soliloq. c. 35. QVAM diu miser iactabor in fluctibus mortalitatis meę, clamans ad te, Domine, & non audies? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris huius* educti, ad te *Deum, portum tutissimum* peruenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium peruenerunt, optatâ iam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris huius magni fluctus procellosasq; voragines nauim trahimus* ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus!

Aug. soliloq. c. 37. Pater misericordiarum, audi eiulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimam adiutricem, vt retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miseriæ & de luto fæcis*, ne pereã videnti misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed euadam ad te, Dominum Deum meum.

Chrysost. hom. 82. in Matth. *Pelagus* enim longè lateque protensum *hæc vita*; & quemadmodum in mari vniuerso sinus diuersi, alijs atque alijs tempestatibus cõmouentur præcipuè: velut Ægæum ventis exasperatur; Thyrrenũ verò fretum propter angustias; Charybdis autem quæ est Libyen versus, propter stagna Syrtis & breuia Pontus.

Pontus magnitudine fluctuum atque impetu; Hiſpanicus Oceanus, quia inuius, carentiâ portuum & locorum ignorantiâ intricatus difficilis nauigantibus eſt; ſimiliter alia Pelagi pars, alijs de cauſſis: ſic & in vitâ noſtrâ fieri videmus.

*Nauium* quoque nomine *vita hominũ tranſitoria* deſignatur: quemadmodum & in Iob: *Dies mei*, inquit, *tranſierunt ſicut naues, poma portantes.* Rupertus lib. 5. in c. 8. Apoc.

Et huc, illucque *mentis noſtræ nauis* impellitur, quia & Paradyſi celſitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus. Greg. lib. 9. mor. c. 24. in c. 9. Iob.

Quod autem mare abruptiùs quàm ſæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum ſpirituum flatibus procelloſum? Ambr. præf. in 4. libr. ſuper Euang. Lucæ.

Quod à diuerſis peccatis & varijs tentationibus, velut quibuſdam fluctibus æſtuat, de quo ſcriptum legimus: *Hoc mare magnum & ſpatioſum.* Chryſoſt. hom. 33.

Nolite credere, nolite eſſe ſecuri; licet in modum ſtagni fuſum æquor arrideat; licet vix ſumma iacentis elemẽti ſpiritu terga criſpentur; magnos hic campus montes habet. Intus incluſum eſt periculum, intus eſt hoſtis. In illo æſtu, charybdis luxuriæ ſalutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia ſcylla ſeu renidens libido blanditur. Hieron. epiſt. 1. ad Heliod.

Hic

Hîc barbarum littus, hic Diabolus pirata, cum socijs portat vincula capiendis.

Amb. in orationib.

In hoc magno sæculi huius diluuio, vbi circumflantibus procellis non inuenitur fida statio, & locus eminentior vbi pes columbæ aliquatenus valeat requiescere.

Ambr. Apolog. post r. pro Dauid cap. 3.

Magnam faciunt tempestatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis nauigantem hinc atque indè perturbat, vt gubernator sui esse animus non possit.

Greg. lib. 31 mor. c. 23. in cap. 13. Iob.

Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus mouetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cùm recedit ira, succedit inepta lætitia; luxuriæ stimulis vrgetur; æstu auaritiæ longè lateque ad ambienda, quæ terrena sunt, tenditur aliquando hanc superbia eleuat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

Aug. med. cap. 39.

[Ecce Domine] *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.* & nisi tu (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ maiestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.

Psalm. 88.

*Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.*

Augustin. in Psal. 68.

Magnus est puteus, profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque si ceciderit in altum cadet: metuenda ista res est vehementer

ter. Si videris hominem feciſſe iniquitatem, merſus eſt in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipſius, & dixerit: verè peccaui, fateor non ſuper eum clauſit puteus os ſuum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus eſt defenſor peccati ſui; clauſit ſuper eum puteus os ſuum, quâ eruatur non habet.

Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium noſtrum & virtus, cuius lumen à longè, inter caliginoſas nebulas, ſuper maris procellas, quaſi ſtellæ maris radius, oculos noſtros irradiat, vt dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, naulm noſtram, tuâ dexterâ, clauo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempeſtas aquæ, ne abſorbeat nos profundum*; ſed vnco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te ſolamen vnicum noſtrum, quem à longè (quaſi ſtellam matutinam, & ſolem Iuſtitię) vix lacrymantibus oculis in littore cœleſtis Patriæ, nos exſpectantem videmus: exaudi nos *Deus ſalutis noſter, ſpes omnium finium terræ, & in mari longè.* In mari turbulento verſamur; tu in littore ſtans, aſpicis pericula noſtra: *Saluos nos fac, propter nomen tuum.* Da nobis Domine, inter Scyllam & Charybdim ita tendere & tenere medium, vt vtroque periculo euitato, ſecuri perueniamus ad portum.

Aug. Soliloq. ca. 35.

*Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus? Iob. 14. 12.*

## XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? *Iob.* 14.

*QVis mihi securis dabit hospita tecta latebris?*
*Tecta, quibus dextræ seruer ab igne tuæ?*
*Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recursat,*
*Nulla mihi toties fida sat antra reor.*
*Tunc ego secretas, vmbracula frondea, syluas,*
*Lustraq́; soliuagis opto relicta feris.*
*Tunc ego vel medijs timidum caput abdere terris,*
*Aut maris exesâ condere rupe velim.*
*Tunc voueam abstrusâ montis latuisse cauernâ,*
*Viua sepulcrales aut subijsse domos.*
*Aut numquam aspectos Phœbo, Phœbæq́; penates,*
*Aut habitasse tuos, nox tenebrosa, specus.*
*Dum quatit astriferos flammatus Iuppiter orbes*
*Et iacit accensâ tela trisulca manu;*
*Tristia, ne noceant, metuendâ fulmina flammâ,*
*Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.*
*Tu rubra cùm torques furibundâ spicula dextrâ,*
*Nulla iuuant folijs laurea serta suis.*
*Nulla iuuant tacitis frondosa cubilia syluis.*
*Sylua tuis oculis omnis & vmbra patet.*
*Clauserat obscuræ densis se frondibus vmbræ,*
*Carpserat arboreas qui malè primus opes;*
*Astvbi vicino vestigia Numine sensit,*
*Erubuit, luco proditus ipse suo.*

*Nulla iuuat refugo ſpelunca immanis hiatu,*
*Hoſpita montiuagis luſtra nec vlla feris.*
*Mitia quæ ſenſit Medus puer antra leonum,*
*Effera Chaldæos antra dedêre neci.*
*Nulla iuuant clauſis ſpelæa obſcura latebris*
*Fida nec vmbrarum, ſenta ſepulchra, domus.*
*Auius occultâ deprendere, Lothe, cauernâ,*
*Et Cain è tumulo frater humate vocas.*
*Quid memorem vt tumidâ Ionas ſe merſerit vndâ,*
*Nec merſum ſtabili texerit vnda fide?*
*Hauſerat immani Ionam quæ bellua ventre,*
*Innocuo Ionam bellua ventre vomit.*
*Nulla fides vitreo pelagi, niſi vitrea, fundo;*
*Peruia perſpicuo quid tegat vnda freto?*
*Nulla fides clauſis, Libitinæ longa ſepulcris;*
*Produntur tumulis oſſa ſepulta ſuis.*
*Nulla fides tacitis, quas vallant ſaxa, latebris;*
*Tecta cauerna ſuo ſapè retecta ſouo eſt:*
*Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus vmbræ,*
*Ambo caduca pars fronſq́, nemuſq́ fide.*
*Nec mare, nec tellus, neq́ luſtra, nec antra, nec aſtra.*
*Tuta nec illa mihi, quæ ſuper aſtra, via.*
*Tu potes hoc tutis ſolus caput abdere clauſtris,*
*Dum tua depoſito fulmine dextra vacet.*

Quis

*Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* Iob. 14.

*QVÒ ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiã?* Quis est locus recepturus fugitiuum Dei? homines qui suscipiunt fugitiuos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm seruum inuenerint alicuius Domini minùs potentis tum sine vllo timore suscipiunt, dicentes in corde suo; non habet iste talem Dominum, à quo possit inuestigari; cùm autem audierint Dominum potẽtem, aut non suscipiunt, aut cum magno timore suscipiunt, quia homo potens falli nõ potest. Vbi non est *Deus?* qui fallit Deum? quem non videt Deus? à quo fugitiuum suum non repetit Deus? quò ergo ibit fugitiuus iste à facie Dei? vertit se huc atque illuc, quasi quærens locum fugæ suæ: *si ascendero in Cœlum, tu ibi es, si descendero in infernum ades?* Si me extulero, te inuenio repressorem; si me abscondero, te inuenio inquisitorem. Quò ergo iturus sum, vt à facie tuâ fugiam, id est, iratum te non sentiam? Hoc consilium: sic fugiam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo; ab vltore spiritu, à vindice facie, sic fugiam. Quomodo? *si recipiam pennas meas in directũ, & habitauero in extremis maris.* Sic possum fugere à facie tuâ. Mirum si Psalm. 138. Auguſt. in hunc locum.

in extremis maris non est, qui nec apud inferos deest:

Hieron. lib. 9. in c. 29. Isaiæ.

*Væ qui profundi estis corde vt à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis nouit nos?* Idcircò arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt, *Quis videt nos? & quis nouit nos?* non recordantes eius quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebræ eius ita & lux eius.*

Ambr. lib. 1. de interpell. Iob cap. 3.

Considera illum de quo ait in Ecclesiastico Syrah: *homo transgrediens in lecto suo, dicens in animâ suâ: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari, vmbram prætendit, sed frustrâ latere se credit, cùm oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat. Vanus ergo, qui putat tenebris esse se tutum, cùm lucem vitare non possis, quæ *lucet in tenebris*; *& tenebræ eam non comprehendunt*: quasi fugitiuus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat agnoscitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita sunt, non solùm quæ facta; sed etiam quæ futura sunt.

Hoc

Hoc errore decepti Adam & Eua, audiẽtes sonitum peditum deambulantis in Paradyso Dei, absconderunt se sub arbore. Hieron. lib. 9. in c. 29. Isaiæ.

Primus [itaque] homo post culpam, inter arbores Paradysi, absconsus inuenitur. Greg. lib. 33. mor. cap. 3.

Sic habes Adam abscondentem se, vbi Deum cognouit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc est, *Adam vbi es?* hoc est; cur te abscondis? cur lates? cur fugis eum quem videre desiderabas? Ita grauis culpa est pœnitentiæ, vt sine iudice, ipsa se puniat, & velare se cupiat, & tamen apud Deum nuda sit. Ambr. lib. 2. de pœnit. cap. vlt.

Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, vt fugias Deum tuum, quem ante quærebas? Timor iste culpam fatetur, latebra præuaricationem. Ambr. lib. de Paradyso cap. 14.

Cain quoque dicens: *si eijcis me hodie, à facie tuâ abscondar*, simili stultitiâ Deum arbitratus est ignorare. Et per Amos de impijs & peccatoribus dicitur: *si absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi; & mordebit eos.* Hieron. lib. 9. in c. 20. Isaiæ.

[Et tu] quò fugis Propheta [Iona?] non audisti quod Dauid ait: *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Domini est terra & plenitudo eius. Ad inferos? & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum? ibi quoque te esse cognosco. In mare? & eò tendit Chrysost. hom. de Ionat.

dextera tua. Cùm nauim fuisset ingressus turbantur maria, fluctus eleuantur, & profundi pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cùm seruum fugâ lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablatis) omni animositate, contra eius retentores insistit, nec antè derelinquit, nisi eum præsentauerit Domino; sic & mare, conseruum agnitum, non alieno patrocinio, nullius postulato subsidio, sed propriâ virtute commotum, vt sibi redderetur, exposcit.

Pauli. car. ad Cythetium.

*Nam qui putârat per mare euadi Deum*
*Et naui celari, Deo,*
*Nunc iste & intra belluam mersam mari,*
*Adesse sensit arbitrum.*
*O digna sancto claustra fugitiuo Dei!*
*Capitur mari quo fugerat;*
*Altumq; vastæ missus in ventrem feræ,*
*Viuo tenetur carcere.*
*De naue iactus perit & vndis nauigat*
*Exul soli & hospes sali.*
*Spatiatur antro belluini corporis,*
*Captiuus & liber reus.*

Isaiæ 2. *Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo, à facie timoris Domini, & à gloria maiestatis eius.*

Tomo 9. Hier. ep. ad Amic. In scientiâ diuinæ legis.

Si [enim] vmbrato repentè Cœlo solis claritas nostris aspectibus denegetur, & productis in nostram humiliratem nubibus, pluuiæ tertis immineant; si commotis, vt

asso-

assolet, elementis, in rotam sui currus tonitrua concitentur, & hinc, indè fulgurum iacula, palpebris terribiliter obiecta corruscent, (quamquam & consuetudine illâ contingant) pauemus, contremiscimus, & proni ad terram, depositâ superbiâ, ceruices submittimus: quid faciemus in illâ die miseri, quando reuoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus aduenietⁱ? quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinem luna mutabitur? quando montes sicut cera liquescent, quando terra ardebit, & arescent flumina, & maria siccabuntur, & contra rerum naturam consumptio diuinitus humore, ariditatem in aquis ignis operabitur? Quando peccatores *dicent montibus, Cadite super nos, & collibus, Tegite nos*: quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando discrimina vertentur in vota, & quod semper oderunt homines, concupiscent?

*Esto mihi* [Domine] *in Deum protectorem & in domum refugij* domus refugij, tu mihi esto, Deus protector, domus refugij. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam speluncam? ad quæ tecta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocumque iero, sequor me. Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus Aug. in Psalm. 30.

refugij, ad te confugio, nam à te, quò fugiam? Quocumque iero, ibi te inueniam; & si irascaris, vltorem te inuenio; si placatus es, adiutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te fugere, & non à te. Vt euadas hominem Dominum, quicumque seruus es, fugis in ea loca, vbi non est Dominus tuus, vt euadas Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò fugias Deum; præstò sunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

*Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? Dimitte ergo me vt plangam paullulum dolorem meum? Iob. 10.* 13.

## XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui ? dimitte ergo me, vt plangam paululùm dolorem meum. *Iob.* 10.

*Scilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro,*
*Addita quod vitæ pars quotacumque meæ.*
*Si numerata forent aliquot mihi lustra, vel anni,*
*Muneris hic poterat nomen habere fauor:*
*Stamina sed breuibus iunxisse fugacia filis;*
*Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies?*
*Nempe ita, qui vitam modò ducere cœperit infans,*
*Dicetur moriens, occubuisse senex,*
*Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,*
*Vna quibus breuis est, integra vita, dies.*
*Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas.*
*Natali tumulant quem sua fata die.*
*Flosculemane puer, mediâ vir, flosculeluce;*
*Flosculesub noctem, Sole cadente, senex.*
*Sic orerisq3 vnò morerisq3, ô flosculePhœbo;*
*Vno fisq3 puer, virq3, senexq3 die.*
*Staret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,*
*Hora nec admissis qualibet iret equis;*
*Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;*
*Flosculus, & totidem, duceret, herba sui.*
*Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,*
*Fluminis inq3 modum, lubricus annus abit.*

*Men-*

*Menſtruus impulſis rapitur quoque ſolibus orbis,*
*Et fugiunt, nullo frena tenente, dies.*
*Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,*
*Nec remeare poteſt, qua ſemel hora fuit.*
*Inuida res, tempus; ſua ſe per puncta trucidat;*
*Se pariter fugiens, ſe pariterq3 ſequens.*
*Qualis teda ſuo ſe flammea funerat igne,*
*Quæ ſibi fatalem congerit ipſa rogum.*
*Sic redit in proprium ſæclorum circulus orbem,*
*Flectitur inq3 ſuas annua meta rotas.*
*Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,*
*Qua genitor ſobolem commolit ore ſuam:*
*Nempe vorax annos menſesq3 interficit ævum;*
*Seq3 fluendo parit; ſeq3 fluendo necat.*
*Hora diem, menſemq3 dies depaſcit eundo,*
*Bis-ſeniſq3 ſenex menſibus annus obit.*
*Annus obit, menſesq3, diesq3, horæq3, recedunt,*
*Et ſuus in ſe iterum tempora gyrus agit.*
*Ergo meo exiguum ſpatium concede dolori,*
*Non niſi conceſſo tempore fata querar.*
*Non ego ſupremis tempus mihi riſibus oro,*
*Non facit ad riſus réſve, locúſve meos.*
*Pro lacrymis ſpatium, ſpatium pro planctibus opto,*
*Hæc mihi tantillæ, quam peto, cauſſa moræ eſt.*
*Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina riuis;*
*Ite, ferite truces ora ſinumq3 manus.*
*Ite per os lacrymæ, ſauite in pectora palmæ;*
*Pars bona, dum flatus, temporis, ecce fugit.*
*Sentio, eunt lacrymæ; repetuntur, ſentio, planctus;*
*Iam fleui & planxi, ſiſtite; iam ſatis eſt.*

Num-

*Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui ? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum.* Iob. 10.

QVID in hoc mundo ſtabile, quid perenne? Audi cuiuſdam venerabilis viri vocem: *Tempus*, inquit, *vitæ meæ leuius curſoribus fuit.* Chryſ. ep. ad Theodor. Mon. tom. 5.

Cùm enim primùm homo peccauit, æternitas mortalitate mutata eſt, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim recrudeſcente peccato, in breue tempus, hominum vita contracta eſt. Hieron. ep. 21. ad Paulam.

*Breuis dies hominis ſunt; numerus menſium eius apud te eſt: conſtituiſti terminos, qui præteriri non poterunt.* Iob. 14.

Quare cautum ſe ac ſollicitum viuere oſtendit, qui breuitatem præſentis vitæ conſiderans, non eius vſum ſed, terminum conſpicit; vt ex fine colligat nihil eſſe quod tranſiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguëtur præterita.* Igitur cùm culpa animum tentat, mens neceſſe eſt, vt breuitatem ſuæ delectationis aſpiciat; ne Greg. lib. 9. mor. c. 44. in cap. Iob.

ad

ad viuacem mortem iniquitas rapiat, cùm constet quòd ad terminum citiùs mortalis vita percurrat.

Greg. lib. 7. mor. cap. 20. in cap. 6. Iob.

Sæpè etenim dum præsentis vitæ breuitas, quasi diu perseueratura diligitur, ab æternâ spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reuerberatur.

[Sed] sancti viri, quia breuitatem vitæ indesinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes viuunt, & tantò se solidiùs mansuris præparant, quantò & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Pusillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies eius.* Hinc Isaias ait. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, sicut flos agri.*

Aug. in Psal. 102

Attendat quid sit homo; non superbiat: *homo tamquam fœnum dies eius.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arescens? Quid superbit fœnum ad tempus vigens, & hoc ad paruum tempus donec sol candescat? *Sicut flos agri ita efflorebit.* Quàm exiguo tempore transeunt flores? & hoc est pulcrum in herbis. Hoc quod valde pulcrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis vt flos fœni: fœnum aruit & flos decidit.

*Quasi flos egreditur & conteritur.*

Quid

Quid enim sunt nati homines mundo, nisi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præsentis; & ecce quasi tot floribus, quot hominibus plenus est: vita itaque in carne, flos in fœno est. Homo etenim more floris procedit ex occulto, & subitò apparet in publico; qui statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit, sed ariditas pulueris ab aspectibus retrahit, quasi flos apparuimus, qui non eramus; quasi flos arescimus, qui temporaliter apparebamus. In idem cap. 14. Iob. Gregor.

[Imò] quid ab his bestiolis distamus, quas ferunt apud Hypanim fluuium (qui ab Europæ parte in pontum influit) nasci atque vnum diem viuere? sicut ergo ex his ea quæ octauâ horâ mortua sit, prouectâ esset ætate mortua, quæ verò occidente sole, decrepita, eò magis si etiam solstitiali die, sic si longissima ætas, cuiusvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore breuitate, quàm illæ bestiolæ reperiemur. Isidor. Clarius orat. 10. de morte.

——— *Quid enim, mihi dicito, longum*
*Hæc mortalis habet fatoq; obnoxiâ vita?* Nazianz. in præcept. ad Virgi. nes.

Tenes diem istum? si renuisti hesternum, tenes & hodiernum: sed hesternum inquis, non teneo, quia iam nō est, istum autem teneo in quo sum, & qui mecum est. Itáne? de isto excidit tibi iam quantum à primâ luce Auguſt in Pſalm. 38.

transierit. Nònne iste dies à primâ horâ cœpit? Da mihi primam horam eius: Da mihi & secundam eius, quia & fortè ipsa transuolauit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc sumus: Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies; & si tertiam dabis, nõ diem sed horam dabis. Verumtamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum vtcumque ista transilisti. Da mihi vel horam tertiam, ipsam mihi da in quâ es. Si enim aliquid eius iam præterijt: & aliquid eius adhuc restat; nec quod pręterijt aliquid mihi potes dare, quia iam non est; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de horâ istâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? Cui committam hoc verbum, vt dicam, est. Cùm dicis ipsum est; certè vna syllaba est, & momentum vnum est, & tres litteras habes in ipso ictu. Ad secundam huius verbi litteram non peruenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transierit. Quid mihi de hâc vnâ syllabâ dabis, & tenes dies, qui vnam syllabam non tenes? momentis transuolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Iungunt se, sequuntur se, & non se tenent.

Iob. 7. *Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.*

Greg. lib. 8. mor. c. [Hinc] sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil

hil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt. 20. in Iob.

Per horarum [namque] momenta crescimus atque decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoque quod loquimur, dictamus & scribimus, de vitæ nostræ parte præteruolat. qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repentè iuuenis; & vsque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè, se senem intelligit, quàm iuuenem non esse miretur. Hieron. lib. 11. in cap. 40. Isaiæ.

[Denique] quicquid temporis viuitur, de spatio viuendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; vt omninò nihil aliud sit tempus vitæ huius, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululùm stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed omnes vrgentur pari motu, nec diuerso impelluntur accessu: neque enim cui vita breuior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille cui longior. Vnde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis, momentisque singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat iam tempus post mortem, quod cum vita detraheretur, erat in morte. Aug. lib. 7. de ciuitat. Dei, c. 10.

Benè itaque dicitur, *Dimitte me, vt plangam paululum dolorem meum.* Quia nisi à rea- Greg. lib. 17. mor. cap. 47.

tu culpæ, quo nos ligauimus, misericorditer dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis infis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retributio, intento timore præuidetur.

Greg. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Iob.

Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quâ mœror ipse quasi sine mœrore fit, qui afflicti mentem deuorans, sensum doloris tollit;

Ibid.

Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, vt pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quia tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, vt hunc in se mente liberâ, & conuersatione integrâ persequatur. *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desiderijs carnis grauatur. Huius doloris præsentia Prophetæ mentem cruciauerat, cùm dicebat, *Dolor meus contra me est semper, quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ feci-

fecimus demonſtrat, atque adhæc eadem ſlenda quæ cognoſcimus, adiuuat.

*Hoc ſolùm ergo Domine, præſta, quod deprecor: Dimitte me, vt duobus menſibus circumeam montes, & plangam cum ſodalibus meis.* Iudic. 11.

Sexaginta dies plangere nobis demonſtrat planctum præſentis vitæ, dicente Domino: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Chryſoſt. hom. de Iephte. Deſertum ergo plangimus huius mundi (deſertum enim dicitur res vbi non manetur) quia ergo hîc non permanetur, deſertum dicitur. Plangendum eſt ergo in vitâ iſtâ caducâ, ruinis plenâ, caſibus obuolutâ; vt cùm plangimus, ſuſcipiat Dominus immolationem animæ noſtræ.

*Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima prouiderent!* Deuteron. 32. 14.

## XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent!
*Deut.* 32.

PRô pudor! vsque adeò est homini mens cœca futuri;
*Vt nisi quæ videat, nulla pericla putet?*
Scilicet hoc sapere est, tantùm præsentibus angi,
*Nec procul aspectis consuluisse malis!*
Antè tubas, Miles, dicto parat arma duello;
*Cùm sonuêre tubæ, serius arma parat:*
Nauita, quas capiat, præsagus prospicit auras,
*Anchora veliuolum nec remoratur iter:*
Quas veniente metet segetes æstate colonus,
*Credidit exultis, antè, colonus agris.*
Prouida quin etiam metuens formica senecta,
*Vectat in annonam paucula farra suam.*
O quid agis, gens euentus, ignara futuri?
*Tempora, quæ veniunt postuma, nulla times?*
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
*Aut cessant triplices voluere pensa colus?*
Falleris; ah! nulli datur has placasse sorores;
*Vna licet parcat, de tribus, vna secat.*
Fœdera fors pacto sanxêre perennia clauo,
*Concordes stabili vitaq; morsq; fide?*
Falleris, ah! nimiùm tibi pacta fauentia fingis,
*Non seruant vllam vitaq; morsq; fidem.*

*Antè, niuem fidis lambent incendia flammis*
*Iuraq; fœdifragis sanciet Auster aquis.*
*Antè, dies nocti pacem nox antè, diei*
*Seruet, & infestis accubet agna lupis.*
*Omnia letifero latè Mors subiugat arcu,*
*Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne necat.*
*Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum,*
*Omnis ab hâc ceruix, cuspide, vulnus habet.*
*Hîc teneros Matrum capit inter brachia, natos,*
*Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.*
*Hîc pueros, alibi configit arundo puellas;*
*Hîc iuuenes; illic funerat illa senes.*
*Stataq; iam nullo discrimine, funera miscet*
*Militis atque Ducis corpora mixta iacent.*
*Nec micat auratâ tibi Crœse cadauer arenâ*
*Pulcrior aut tuus est, pulcra Rebecca, cinis,*
*Aspice, quid cineres sit Cæsaris inter & Iri?*
*Omnibus en color est vnus, & vnus odor.*
*Quid iuuat his igitur tantùm confidere rebus,*
*Ceu lethi imperio vita soluta foret?*
*Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,*
*Seriùs aut citiùs quemlibet vrna vocat.*
*Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo,*
*Ibimus, emenso tempore quisque suo.*
*Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,*
*Vt vapor in nebulas extenuandus abit!*
*Morsq; foret nostræ quoque meta nouissima vitæ,*
*Mors simul amborum corporis atque animi?*
*Quàm bona mors esset posituris morte dolores,*
*Quos noua post vitam, vitáve mórsve daret?*

*Qui-*

*Quilibet extremam lætus properaret ad horam,*
*Et puto, viuendi vix supereſſet amor.*
*Sed dolor, heu! non eſt mors vltima linea rerum,*
*Non necat hic animum qui cremat oſſa rogus.*
*At poſtquam è terris animo exhalata receßit,*
*Iudicis extemplò ſiſtitur ante pedes.*
*Ille ſedet iuſtumq3 & inexorabile Numen,*
*Flammaq3 ſunt oculi flammaq3 fulua caput.*
*Illa (tremens, metuenſq3 oculos attollere Cœlo;)*
*Dura catenatâ vincula mente gerit.*
*Ille ſinus animi, fibrasq3 introſpicit omnes,*
*Quodq3 latet tacitum nocte fauente nefas.*
*Illa ſcelus; conuicta, ſuum pudibunda fatetur.*
*Nec videt, effugio, quem petat, eſſe locum.*
*Ille ſimul Iudex, teſtis ſimul, & ſimul actor,*
*Comperti ſtatuit criminis eſſe ream.*
*Illa memor nullis hanc flecti queſtibus aulam,*
*Heu! fruſtrà effuſis ſe ſepelit lacrymis.*
*O, quis tunc animæ ſenſus, quæ cura relictæ,*
*Nullus vbi pro ſe, iure patronus agit!*
*Nempe vocat montes & inhoſpita culmina, cautes,*
*Antraq3 queis trepidum condat operta caput.*
*O Anima! ô Iudex! ô non placabilis vrna!*
*Quis ſecum hæc meminit, nec citò diriguit?*
*Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores;*
*Altera adhuc reſtant, vitaq3, morſq3 ſuper:*
*Vita perennanti quæ ſæcula protrahet æuo,*
*Mors longa extremum non habitura diem.*
*Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!*
*O quibus, ô quantis affluet illa bonis!*

*Illa, ſuas paſcit Diuino nectare mentes;*
*Hæc, miſcet liquidâ pocula plena pice.*
*Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;*
*Hæc, gemit horrendis exululata ſonis.*
*Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;*
*Hæc, ſalit ad colubros ſæua Megera, tuos.*
*Illa, nec æſtiuis, gelidis nec aduritur aſtris;*
*Hæc furit immitis igne geluq; vadi.*
*Illa, per ætherios agit otia mollia campos;*
*Hæc, agit æterni triſte laboris opus.*
*Illa dolorum expers, mala nulla, nec aſpera ſentit;*
*Hæc, patitur dirum quidquid Auernus habet.*
*O felix opibus, felix tot vita triumphis!*
*O grauis, ô tantis mors metuenda malis?*
*Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea iactu;*
*Alea, non aliâ proijcienda vice.*
*Ah ſubeant veſtri geminæ ſic pectora curæ,*
*Vt ſemel alterius ſors obeunda cadet!*

*Vtinam*

*Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.* Deut. 32.

GENS sine consilio & sine prudentiâ! *Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent!* Bonau. opusc. de contempt. sæculi.

*Saperent*, damnatorum multitudinem; saluandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

*Intelligerent*, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

*Prouiderent*, tria; scilicet mortis periculum, extremum iudicium, & æternum supplicium.

Sed oculos non vis habere nisi in præsentia. August. in Psal. 48.

Peruersa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia præuidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis, ad ignem vadit, & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes sint*; quia etsi qua est præsentis temporis, ita est agenda lætitia, vt numquam amaritudo sequentis iudicij recedat à memoriâ; quatenus dum mens pauida extremæ vltionis timore D. Greg. hom 39. in Euang.

transfi-

transfigitur, quantum tunc præsens lætitia, tantum pòst, ita subsequens temperetur: si extrema mala nostra formidolosè & indesinenter aspicimus; iuxta hoc quod per quemdam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.*

Speculo pec. cap 5. Tom. 9. Aug.

Sed quæ sunt nouissima tua, quæ prouidere sollicitè debes? summa totius prouidētiæ est, vtique illa terribilis horâ, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timēs est egressura, in illâ nimis metuenda extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladijs & armis auxilium ferre? Non enim erit tūc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adiutorium hominum; sed refugium tuum tantummodo est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, prouideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est quando ægrescit; ægrotando ægritudo crescit; peccator expauescit; cor contremiscit; caput obstupescit; sēsus euanescit; virtus exarescit; vultus pallescit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit? lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcessit. Tunc carnis pulcritudo

do fœtor efficitur, & putredo tunc soluitur in cinerem, & vertitur in vermem.

*Post hominem vermis, post vermem fœtor & horror:*

*Sic in non hominem vertitur omnis homo.*

Age iam, cùm ad illud vltimum Iudicium venerimus, ab eo Iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum potest, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium secreta reuelari, & non solùm actus ac verba, sed etiam ipsæ cogitationes ostendi; quid faciemus sub tanti Iudicis maiestate? quid excusationis obtẽdere poterimus, quà nos defensionis arte purgabimus? quæ nobis subuentura est pœnitentia, quam in hâc carne cõtempsimus? quæ nos defensura sũt opera bona, quę in hâc vitâ non fecimus? ad quos Apostolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri sumus, quorum exempla simul ac verba despexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excusabit? sed excusationi eorum reclamabunt omnia sanctorũ exempla, qui cum fragilitate carnis, in carne vincentes, quod fecerunt, vtique fieri posse, docuerunt. Quid ergo respõsuri sunt, si eis Dominus dicat; si potuistis, quare non restituistis desiderijs peccatorum? si non potuistis, quare meum, contra peccata, non quæsistis auxilium? Nonne ad hæc obmutescentibus & quid

Prosper lib. 3 de vitâ contemplat.

quid excusationis referant non habentibus; dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium, vbi vermis eorū non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hęc & his similia libenter audire vel legere, iugiter ante oculos mētis adducere; cogitare, quale malū sit, ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate priuari; fieri patriæ cœlestis extorrem; morti vitę beatæ; morti viuere sempiternæ; in æternum ignē, cum diabolo & angelis eius expelli, vbi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat; exundantis incendij terribiles crepitus pati? barathri fumantis amarâ caligine oculos obcęcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitijs omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

Cap 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug.

Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tartarea monstra velut leones rugientes vt rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miseriæ & tribulationis;

tremor

tremor, timor angustię & confusionis; dolor horrendæ visionis; tremor tremendæ mansionis; locus flentium, vbi stridor dentium, vbi morsus vermium, vbi clamor dolétium, vbi luctus gementium, vbi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Væ, væ nobis filij Euæ?* quid tunc proderit scientiæ iactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

Dic mihi, vbi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? ex eis remansit nisi cineres & vermes. Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, *duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.* Bern. lib. med. c. 2.

[Imò] moliùs educata corpora grauiùs fœtent post mortem. Petrus Dam. epist. ad Blancam. cap. 30. Nazian. de externi hominis vtilitate.

*Aspera non Cyris, non Crœsis Parca pepercit,*
*Hisq; etiam, nuper sub quibus orbis erat.*
*Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem,*
*Perdidit immodici copia sumpta meri.*
*Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa*
*Et cineres Iri, tant alidisq;, pares.*
*Par Constantino famulus meus (hic ego tantùm*
*Excipio tumulum) diues, inopsq;, pares.*
*Atque hic ista quidem. Ast alio quæ condit in æuo,*
*Vltima lux prauis, quis memorare queat?*
*Horrida flamma, grauis caligo à luce remotis,*
*Vermis, qui memores criminis esse facit.*

Non

*Non natum esse, tibi melius, sceleratе, fuisset,*
*Aut natum, prorsus more perire feræ,*
*Quàm mala tot passum in terris, sæuosq; dolores;*
*Post grauiora iterum, tempus in omne pati.*
*Atque vtinam matris me mors rapuisset in aluo!*
*Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.*

Aug. Soliloq. cap. 3.

Ergo, ô anima, siue vigiles, siue dormias, semper in auribus tuis illa horribilis tuba resonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O anima nunquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite Regnum.* O quid potest lamentabilius & terribilius cogitari quàm *Ite*? & quid delectabilius exprimi quàm *Venite?* duæ sunt voces, quarum nihil horribilius vnâ, & nihil iucundius alterâ poterit audiri.

*Defecit in dolore vita mea et anni mei in gemitibus. Psal. 30.*

15.

## XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Psal.* 30.

*Hoc erat ergo meis dominans Natalibus astrũ,*
*Vt mihi lux fausta nulla rediret aue!*
*Quàm leuis optati me temporis aura fefellit;*
*Dum toties repeto; Crastinus albus erit.*
*Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille reluxit;*
*Quin, qui praterijt proximus, ater erat.*
*Credideram alternos vitæ succedere casus.*
*Inq; vices lætis cedere mœsta locum.*
*Vtq; serenato detergis nubila cœlo,*
*Cùm reuehis clarum Cynthie pure diem;*
*Vtq; maris reparas fugitiuos, Cynthia, fluctus,*
*Cùm tingis refluo littora sicca salo;*
*Sic ego venturi non felix temporis augur,*
*Omnia pro votis rebar itura meis.*
*At mea, quàm dispar, quantoq; seuerior illis,*
*Quas dat nupta viro; tristitia est lacrymis!*
*Coniuge defuncto, bis denis mensibus, vxor*
*Sola domi queritur, coniugis orba, necem.*
*Post decimum finitur lugubria ponere mensem,*
*Et peplum niueâ vertere triste togâ.*
*Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?*
*Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?*
*Nulla meis lex dat finémve, modúmve querelis;*
*Sed parit assiduus se, velut Hydra, dolor.*

*Et planctu & lacrymis, gemituq; absumitur omnis,*
*Ipsaq; pars minima est vita caduca, sui.*
*Sæpè quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,*
*Sed breuis est, quoties magna procella furit:*
*Quasq; rapit syluis bruma inclementia frondes,*
*Compensant viridi tempora verna comâ:*
*Et Notus obscuris quoties tegit æthera nimbis,*
*Lætior innubi mox redit ore dies:*
*Ast mihi perpetuos contexunt funera luctus,*
*Dempta nec est vllo syntheſis atra die.*
*Mœstaq; nec festo cessauit tibia cornu,*
*Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides:*
*Hâc cytharâ, soles; hoc transigo pectine, noctes;*
*His fidibus, vitæ tempora fallo meæ.*
*O quoties vecto suspiria pectore rupi,*
*Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!*
*O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis.*
*Lunaq; quanta fuit, planctibus acta fuit!*
*Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,*
*Multaq; ne gemerem credite, facta mihi.*
*Libera lætitiæ suasistis frena remitti,*
*Illicò lætitiæ libera frena dedi.*
*Ast vbi singultum compescere risibus opto,*
*Risibus, heu, gemitus obstrepuêre meis!*
*Sæpè, volens placidas somno traducere noctes,*
*Perpetuò vigiles obruor imbre genas;*
*Dumq; diu nimiùm violentos comprimo fletus,*
*Heu, mare perruptis effluit aggeribus!*
*Flumina, vos testes, vos nota cubilia, syluæ,*
*Vosq; cauæ valles, conscia vosq; iuga;*

Vos

*Vos teſtes, quoties ſuſpiria vincere tentans,*
*Victa, reluctanti murmura cordi dedi.*
*Quin etiam auditis permota vlulatibus Echo;*
*Queſtibus audita eſt aggemuiſſe meis.*
*Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,*
*Fleuimus inq3 vices, planximus inq3 vices.*
*Vt Pandionia ſibi dant reſponſa ſorores,*
*Cùm caſum, thalami labe queruntur Itym;*
*Et ſedet hinc Progne ramo miſerabile plorans,*
*Et ſedet indè ſuum flens Philomela nefas:*
*Alteraq3 alterius ſequitur ſuſpiria queſtu,*
*Admiſſum lacrymans, vtraque crimen auis.*
*Talis & Alcyone cùm naufraga vela mariti*
*Nequicquam ſcopulis littoribuſq3 canit;*
*Aut viduus, viridi nemoris ſedet arbore turtur,*
*Comparis æterno murmure fata gemens.*
*Sic mihi fatidicæ nerunt quoque ſtamina Diuæ,*
*Iret vt optato ſidere nulla dies.*
*Vtq3 adimant nullos, lamenta perennia luctus,*
*Aut ceſſet, cauſsâ deficiente, dolor.*
*Sed fuit vt prima, gemitus, vox prima loquelæ;*
*Sit gemitus vitæ vox quoque ſumma meæ.*

*Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* Psalm. 30.

Hieron. in Psalm. 30.

QVAMDIV est hîc in præsenti vitâ, habet gemitũ & fletum vnusquisque homo.

Aug. lib. 21. de ciu. cap. 14.

Homo non à risu orditur hanc lucem, quid malorum ingressus sit nescius, prophetat quodammodo: solùm, quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstrosus ille risus portendit. Prorsus quod scriptum est *graue iugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ in matrem omnium.*

Ibid.

Aug. serm. 28. de verb. Apost.

Vnde interrogemus pueros qui nascuntur, quare â ploratu incipiant: nascitur & statim plorat, & post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascens, Propheta suæ calamitatis erat, lacrymæ enim testes sunt miseriæ.

Nazianz. carm. de humana natura.

*Hoc homini tantùm firmum est experſq; senectæ,*
*Inde ex quo nascens flætibus ora rigat;*
*Per lacrymas testans, quas vitæ in limine fundit*
*Quotnam illum maneant agmina dura mali.*
*Est Regio (vt quondam Cretæa) ignara ferarum;*
*Est alia, hyberna nescia terra niuis:*
*At, vacua aduersis quod vitæ tempora rebus*
*Clauserit, haud quisquam dicere iure potest.*

Author. spec. pec. Tom. 9. Aug.

In huius vitæ miseriam intrasti lugens, dies tuos in dolore & ærumnâ pertransisti; cum

cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quãtum sit ingressus tuus flebilis progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

*Risum reputaui errorem, & gaudio dixi: Quid fruſtrà deciperis?* Eccl. 2.

Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro deuotione mœstitia. Chryſoſt. ſerm. de martyrib. imitandis.

Lætitiæ enim tantum nomen habent, cùm omnia sint in tristitiâ. Chryſoſt. hom. 54.

*Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati.* 2 Cor. 5.

An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul à patriâ positam amandati? Chryſoſt. hom. in Pſalm. 115.

*In abſcondito plorabit anima mea: ploransplorabit & deducet oculus meus lacrymam.* Hierem. 13.

Asseuerant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita vt si quando euenerit, eius masculum ab Aquilâ siue Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari aduentum, & in amoris eius exspectatione pendere. Huius turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTVM ad semetipsum adducens! Chryſoſt. tom. 5. hom. de virtute.

Hugo de S. victor serm. de assumpt. Mar. to. 2.

Vox turturis, amori canit & dilectioni, & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non nouit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significationē habet vox turturis? quid dicit? Vnum est quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit vmquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox eius, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt; qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

Bernard. ser. 59. in Cant.

Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedē tantùm in terrâ, & tantùm terram acceperunt, minimè se cognouerunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non est vox turturis audita in terrâ nostrâ. Vbi ergo Regni Cœlorum promissio facta est, tunc primùm manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam Anima CHRISTI præsentiam, suspiraret,

raret, Regni dilationem moleſtè ferret, deſideratam patriam gemitibus & ſuſpitijs à lõgè ſalutaret, nónne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac caſtiſſimæ turturis, quæcumque anima in terris ita feciſſet? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita eſt in terrâ noſtrâ. Quid ni moueat mihi crebras lacrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI abſentia? *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſcõditus. Laboraui in gemitu meo*, tu ſcis, ſed beatus qui dicere potuit; *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo.* Non ſolùm autem mihi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum eius, gemitus iſti comperti ſunt. Hoc quippe eſt quod ipſe aiebat. *numquid poſſunt filij ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis ſponſus, & tunc lugebunt*, ac ſi diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita eſt, IESV bone, venerunt dies illi; *nam & ipſa creatura ingemiſcit & parturit vſque adhuc, reuelationem filiorum Dei exſpectans*: non ſolùm autem illa, *ſed & nos ipſi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exſpectantes Redemptionem corporis noſtri.* Neque *vacui gemitus*, quibus è cœlo tam miſericorditer reſpondetur. *Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* Fuit & in tempore Patrum, *vox iſta gementium*: ſed rara, & penes quemque *ſuus gemitus.* Vnde &

dicebat quis: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi?* At vbi palam clamatum est, *Quæ sursum sunt quærite, vbi* CHRISTVS *est in dexterâ Dei sedens* ad omnes iam cœpit pertinere *gemitus ille turtureus*, & vna omnibus esse *gemendi ratio.*

LIBER

# LIBER SECVNDVS.

# VOTA

## ANIMÆ SANCTÆ.

*Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. Psal. 118.* 16.

## I.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. *Psalm.* 118.

*COElestem dubitans, terrenumq; inter Amorẽ,*
*Nescio quo statuam sub duce signa sequi.*
*Ille sub imperium, vocat hic ad pilea: pugnant*
*Dissimili nimiùm conditione duces:*
*Hinc vocor, hinc reuocor, rursusq; inuitor vtrimq;*
*Non secus ac refluo quassa carina salo.*
*Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,*
*Impediuntq; suo sistere vota loco.*
*Sit satis, ah! tandem mala tot fastigia passa,*
*Et finar ad portus spem reuocare suos!*
*O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,*
*Aut solo caleat legis amore tuæ!*
*Non nego; quod lubeat, magna est, optare, voluptas;*
*Et modò posse Volo dicere; Nolo, modò!*
*Frena nihil patitur minùs, atque libido vouendi,*
*Nec se lege sinunt libera vota premi.*
*Vt vagus exultim lorisq;, lupisq; solutus*
*Quoslibet in pastus currere gestit equus:*
*Aut stabulo ruit & viridi mox sternitur herbâ,*
*Deposito nimiùm bucula læta iugo:*
*Ast vbi mox reuocat consueta ad arata colonus,*
*Excutit ille lupos, illa recusat onus.*
*Scilicet expetitur libertas vna vouendi,*
*Quæ satiu est, quamuis vtilitate vacet,*

Sis

*Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,*
*Appetis ignotos flectere rector equos.*
*Sic quoque non solitis dum niteris altiùs alis*
*Icare, subiectis labere mersus aquis.*
*Quàm varia Superum lassas prece tundimus aures!*
*Cœlitibus puto nos sæpè mouere iocum.*
*Ille vouet nuptam, nuptæ vouet ille sepulcrum;*
*Hic sobolem nasci postulat, ille mori:*
*Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;*
*Hic fieri inuenis supplicat, ille senex.*
*Vix, puto, consentit centum de millibus vnus;*
*Quin aliquis voto dissidet ipse suo.*
*Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,*
*Tam noua quisque sibi vota, precesq; facit.*
*Sic vbi iam grauidas stimulant fastidia Matres;*
*Obscenam satiant fercla pudenda famem:*
*Scilicet expetitur modò calx, modò creta palato,*
*Et modò, quæ stomacho dissplicuêre, placent.*
*Quid desideriis vltra tot inanibus vror?*
*Quid iaculor nullo votaq; , speq; scopo?*
*Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,*
*Sollicitaq; preces, votaq; , speq; procul.*
*O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,*
*Aut solo caleat legis amore tuæ.*

Con-

*Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas!* Psalm. 118.

MIRVM est, quomodo concupiscatur desiderium,; nec sit in nobis, cuius concupiscentia iam sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, vt habeatur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi eius concupiscentia, sine ipso potest, cùm non sit & ipsum quid aliud, quàm concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubiò concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit vtique desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est; concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit. Desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei iustificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando

Aug. in Psalm. 118.

quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim quid agendum sit, videmus; nec agimus, quia non delectat vt agamus, & concupimus vt delectet. Præuolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideò ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

Aug. in Psal. 118. Non dixit [autem] concupiui iudicia; sed, concupiui desiderare: sicut enim vitâ viuere, plus est, quàm viuere (viuere namque commune etiam huius est vitæ; vita autem viuere, Beatorum est) sic concupiscere vt desideremus iudicia Dei, plus est, quàm desiderare iudicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderij iudiciorum suorum, sobrium auget affectum; cùm autem peccamus non concupiscimus desiderare iudicia Dei. Vnde etiam Dominus non otiosè ait; *Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare iudicia Dei.

Orig. Nam sicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem

quem & Cupidinem appellauerunt Poëtæ, secundùm quem qui amat, in carne seminat: ita est & quidem spiritualis Amor, secundùm quem & ille interior homo amans in spiritu seminat. prolog. in Cant.

[Iam] discerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; discerne quantum potes. Verbi gratia: cœcus est, corpore; rogat vt illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirmatur, rogat se saluum fieri; saluus fit moriturus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio carnis est, velle sibi præparari oculos, vtique ad videndam istam lucem (quæ talibus oculis videri potest) ita petitio cordis, ad illam lucem pertinet; *Beati mundi corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Aug. in Psal. 36.

Sed homo, quasi pullum onagri se liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ desiderat per effrenatam libertatem quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse similis concupiscit; vt disciplinæ hunc lora non teneant, sed audenter inter vagos per syluam desideriorum currat? Greg. cap. 15. in c. 12. Iob.

Mens quoque nostra rebus mutabilibus subdita, & à semetipsâ variatur. Nam quærens quod non habet, anxia percipit; cùmque habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod quæsiuit. Amat sæpè quod despexerat, despicit quod amauerat. Diu quærit, vt parùm Greg. cap. 22 in c. 7. Iob.

rùm in his quæ inuenerit, perseuerat.

D. Greg. hom. 36. in Euang.

Nos enim, nati in huius peregrinationis ærumnâ, huc fastidioſi iam venimus; neſcimus quid deſiderare debeamus.

Aug. de orando Deo. Epiſt 21. ad Probā. cap 5.

Ac planè quid oremus, ſicut oportet, neſcimus. Alius vult coniugari; alius coniugio viduatus deinceps continenter eligit viuere; alius nullum concubitum nec in ipſis nuptijs experiri:

Aug. Confeſſ. 6. cap. 6.

Et ego inhiabiam honoribus, lucris, coniugio, & tu irridebas.

Aug de orando Deo. c. 12. epiſt 121. ad Probā.

Certè, qui dicit in oratione, verbi gratia: Domine multiplica diuitias meas; aut, da mihi tantas, quantas illi vel illi dediſti; aut honores meos auge; aut fac me in hoc ſæculo præpotētem atque clarentem, vel ſi quid huiuſmodi eſt; & hæc dicit, eorum habens concupiſcentiam, non id attendens, vt ex his, ſecundùm Deum proſit hominibus, puto eum non inuenire in oratione Dominicâ, quo poſſit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat ſalem petere, quæ non pudet cupere; aut ſi & hoc pudet, ſed cupiditas vincit; quanto meliùs hoc petitur, vt etiam ab iſto cupiditatis malo liberet, cui dicimus; *libera nos à malo.*

Chryſoſt. in Epiſt. ad Rom. c. 1 hom. 4.

Vides [ergo] auiditate omne malum exortum, cùm ipſum deſiderium videlicet, non ſuſtineat intra proprios terminos conſiſtere?

Quidquid enim terminos à Deo ſtatos tranſ-

transgreditur, id absurdatum ac minimè legitimarum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpè videmus, vt qui ciborum appetitionem, quique impotenti siti correpti fuerint, ij & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant,

Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum suo ducitur arbitrio, & diuino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diuersa requiem quærit, non inuenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat noua, destruit vetera, destructa reædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & numquam in eodem statu permanet. Breu. cap. 9. medit.

Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, vt concupiscam te concupiscentijs sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum. Aug. soliloq cap. 12.

*Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas!* Psal. 118. 17.

## I I.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas, institicationes tuas! *Psalm.* 118.

*Quò ferar in tanto deprensa errore viarum.*
*Scetum vbi tam vario tramite fallit iter?*
*Hæc abit in dextram, tenet altera semita lævam,*
*Illa tumet in cliuos, vallibus ista iacet:*
*Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,*
*Et quos illa tegit, detegit illa dolos.*
*Quoq; vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,*
*Exitus implexo fine videre vetat.*
*Non ita, quæ partes via se findebat in ambas,*
*Herculis ambiguum fecit euntis iter,*
*Nec totidem refluis Meander flectitur vndis,*
*Ipse suis quamuis obuius erret aquis.*
*Nec labyrinthæi tanta est fallacia tecti,*
*Curua licet varijs flexibus antra tegat.*
*Heu grauiora meos cohibent discrimina gressus!*
*En geminâ dubiam parte pericla premunt:*
*Non ego quæ metuam diuortia mille viarum)*
*(Solus Dædaleâ, qui fuit æde labor)*
*Sed præter varios curuis ambagibus orbes,*
*Nox et tam cœcas celat opaca vias;*
*Nullàque se presso monstrant vestigia signo,*
*Quâ populus trito calle, notârit iter.*
*Et licet explorem prætensis obuia palmis,*
*Et vitem obstantes, tubera dura, petras;*

*Vix satis inceptos ausim producere cursus,*
*Sed retinent timidum noxq3, dolusq3 gradum.*
*Lassus vt ignotâ cùm fors regione viator*
*Opprimitur nebulâ præcipitante diem:*
*Nullaq3 iam toto collucent sidera Cœlo,*
*Nec propè sunt vllæ, rustica tecta, casæ;*
*Nullaq3 signato callem notat orbita sulco,*
*Vlla nec humano semita trita pede;*
*Nec scit, an in syluas, an eat ruiturus in vndas,*
*Longiùs inceptam si paret ire viam,*
*Tum validis mutos compellat vocibus agros*
*Si quis aberranti præstet arator opem.*
*Vtq3 vel è stabulis taciti sq3 quis audiat antris,*
*Ingeminant longos, terq3 quaterq3 sonos.*
*Omnis at in surdas clamor volat irritus auras,*
*Nullaq3 Pastoris verba remissa sonant.*
*O quis in his tendat mihi flamina fida periclis!*
*Quis Deus, in tantâ, sit mihi nocte Pharos?*
*Isacidas quondam per inhospita regna vagantes,*
*Insolitas docuit clara columna vias:*
*Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,*
*Paruaq3 Bethlemiæ duxit in antra domus.*
*Quin reçreant trepidos, fratrum duo sidera, nautas*
*Tu quoq3 mi gemini Castoris ede facem.*
*Gnosis aberrantem reuocauit Theseа filo,*
*Sestaq3 Leandro fixit amica facem.*
*Ecce ego sum Theseus, vice tu mihi sis Ariadnes,*
*Cumq3 ero Leander sis vice Sestiados.*
*Aspicis vt multi, vaga turba, per auia currant,*
*Et suus huc, illuc, quemlibet error agat?*

Hic

*Hic cadit ignotâ præceps Regione viarum,*
*Ille vago cæcum tramite versat iter:*
*Hic celerat cursus; hic passu desidе lentat;*
*Sæpiùs ille suos fertq3, refertq3, gradus:*
*Hic diuersus abit, latert comes ille propinquat;*
*Hic comitis ductu fallitur, ille suo:*
*Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes,*
*Alter in obliquas voluitur vsque vias:*
*Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,*
*Decepto repetit limina prima pede:*
*Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,*
*Quodq3 tenere decet, vix tenet vllus iter.*
*O vtinam, recto tendat mea semita ductu,*
*Nec fraus decipiat tramitis vlla gradum?*
*Qualis at excusso fugit irreuocabilis arcu,*
*Dum volat ad certum missa sagitta locum;*
*Talis in offenso festinet limite cursus,*
*Quâ tua nempe mouent tendere iussa, viâ.*
*Esto igitur mea lux, quoties iaculabere, neruus;*
*Quemq3 petis iaculis lex tua sancta, scopus;*
*Quaq3 scopum cupies certus tetigisse sagitta,*
*Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.*

*Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiẽdas iustificationes tuas.* Psal. 118.

Aug. l. 2. de oper. merit.

HIEREMIAS dicit: *Sciõ Domine, quia non est in homine via eius; nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cùm quidam dixisset Deo: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis,* continuò, non de se præsumpsit, sed optauit vt faceret. *Vtinam,* inquit, *dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas.*

Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.

Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia. ne recedat à signis; sed itineratium ab Imperatore accipit & custodit illud; præscripto incedit ordine, rectâque viâ conficit iter, vt inueniat commeatum, parata sibi subsidia. Hanc legem viandi esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terrâ Ægypti, per longa spatia terrarum, quorum statiuæ omnes, mansioneſque descripta sunt. Aduertimus ergo quis has ordinauerit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israel. Præibat enim illos, per diem; Deus in columnâ nubis; noctu autẽ in columnâ ignis, vt viam ostenderet ambulantibus & tenebras dimoueret,

lex

lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

Multæ enim sunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occursu, errabit in viâ suâ, qui viarum discretione caruerit? Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum spirituum, & vias Domini inuestigemus. Bern ser. 11. super *Qui habitat in adiutorio.*

[Si enim] viam ingressus cùm veneris ad compitum aliquod: (& nescias quod iter ingredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, vtrùm primam, aut secundam, aut tertiam viam eligas quam sequaris, nec putas priùs adoriendum iter quàm animo deficiens; quanto magis animo debes ac mente consistere quid ad regnum cæleste tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, non omnis eò dirigit ad Hierusalem illam quæ in cælo est. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ quæ videntur viro rectæ esse, vltima autem eius aspiciunt in profundum inferni.* Ambr. in Psalm. 118 octon. 8.

Viæ igitur filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. Ab vtraque siquidem ducimur, & ab vtraque trahimur, nisi quod videmur magis vrgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda videtur, nec simplex illa est, *sed anfractus habens plurimos* plurimaque dispendia; nam compendia pauca admodum Bern. serm. 11. super *Qui habitat.*

modum, si qua tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, sed de *necessitatibus meis erue me.* Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis auertere*, & item: *post concupiscentias tuas non eas.* Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cùm demergunt in profundum.

Ibid. Si inueneris vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in vijs eorum*: vt sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caueamus; videamus, & fugiamus eas; siquidem via illorũ. Præsumptio & Obstinatio. Quàm peruerso & euerso sũt corde filij hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota aduersum nos spiritualium co luctatio nequitiarum est, vt nos seducant, vt nos inducant in vias suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illę, quas vnigenitus enarrauit dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se,

descen-

descensio vel potiùs condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cùm aperuit labia Prophetæ vt diceret: *Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his itineribus incuruati sunt colles mundi*; superbi, Dæmones, Principes.

Iste ordo est, alij præcedunt, alij sequuntur. Qui præcedunt exemplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTVM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicentem. *Imitatores estote sicut & ego* CHRISTI. Iusti attendendo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt iusti & timebunt* Videbunt & timebũt sequi vias malas. cùm vident quosque meliores, iam elegisse vias meliores, & dicunt in animo suo, quemadmodũ solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti vię, & quasi fluctuãtes quò eant, dicunt sibi: Non frustrâ illi hâc eunt, quando illò eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magnâ fiduciâ hàc eunt, nisi quia illàc ire pernicioſum est. Videbunt ergo iusti & timebunt. Angustam viam vident illàc; hàc vident paucos, illàc multos; sed si iustus es,

Aug. in Psalm.

es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi sunt; pauci autem per viam angustam.

Greg. cap. 17. lib. 7. mor. in c. 6. Iob.

Reproborum [siquidem] *semita* semper *involuta* sunt, vt prauis concupiscentijs dediti aut bona nulla apperant, aut appetentes infirmo desiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos gressus* tendant. Rectâ enim aut non incipiunt, aut in ipso fracti itinere, adhæc minimè pertingunt, vnde fit plerumque, vt ad morem suum, lassati redeant, seseque ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant; sola quæ transeunt, cogitent; nulla quæ secum permaneant, curent.

Auguſt in Pſal. 139.

*Caput circuitus eorum?* quid est circuitus ipsorum? vt circumeant & non stent, in gyrum eant erroris, vbi iter est sine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it, nusquam finit. Ipse est labor impiorum, qui demonstratur in alio Psalmo euidentiùs: *in circuitu impij ambulant.*

Greg. lib. 7. mor. c. 24. in cap. 6. Iob.

Benè ergo de reprobis dicitur: *Involuta sunt semitæ gressuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt, qui bona quidem cupiunt, sed à malis nequicquam recedunt.

Bonau. in Pſalm. 36.

Et quidem cadunt extra viam; vt ille qui num-

numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt à viâ ; vnde hoc: *Melius est viam iustitiæ non agnoscere, quàm post agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, vnde dicitur; *iustus septies cadit in die.*

Sed est multa differentia inter casum Iusti & iniusti: *Iustus*, Inquit, *cùm ceciderit, non prosternitur.* Iniustus, & qui spem non habet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccauerit non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit. Orig. hom. 4. in Psalm. 36.

*O tortuosas vias!* væ animæ audaci, quæ sperauit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram! Versa & reuersa; in tergum & in latera, & in ventrẽ, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in viâ tuâ, & consolaris & dicis; *Currite ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.* Aug. confess. 6. c. 16.

Melius *dirigebantur à Domino gressus eorum*, quibus per noctem, ignis columna lucebat; per diem, nubis. Et tu merere factis, votisque deposce, vt *gressus tui à Domino dirigantur, ne moueantur pedes tui.* Cauendum est quoque ne rectam semitam derelinquas, & *diuerticula te viarum tortuosarum* decipiant. Ideò dicit: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Rectas faciamus animorum semitas, ne labamur, ne effundantur gressus nostri sicut vxoris Loth, quæ post se respexit, & gressus Amb. in Psalm. 36.

tene-

tenere non potuit, sed effusi sunt. Non effundantur sicut Ægyptiorum, quorum gressum maris fluctus effudit. Nónne de his pulcrè dixeris; *Effusi sunt gressus eorum*, quos benè vixisse pœnituit?

Augustin. in Psal. 38. O qui dereliquisti semitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætamini in malis, & gaudetis in euersione malâ, quorum semitæ pravæ, & *flexuosi cursus eorum* sicut lubricus & flexuosus author ipsorum, cur odisse cœpistis viam rectam! Non vos direxit Dominus.

Aug. soliloq cap. 4. O Domine qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux sine quâ tenebræ; via sine quâ error; veritas, sine quâ vanitas, vita sine quâ mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, vt videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem inuium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam, & vitem mortem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic cocco, *qui in tenebris & in vmbrâ mortis sedet, & dirige pedes eius in viam pacis*!

Nyssen. orat. 4. in Cant. [Fac] vt anima [mea] telum sit in manu potentis ad scopum supernum directum, [scio] esse eumdem & sponsum nostrum & sagittarium; [fac] eamdem item animam esse sponsam & telum, quâ ille tamquam telo vtatur, dum eam bonum ad scopum dirigit.

III.

*Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea. Pſal. 16.*

18.

III.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt non moueantur veſtigia mea. *Pſal.16.*

*ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallet,*
*Sternet & in planâ pes vitioſus humo?*
*Aſpice, qui Cœlis hominum veſtigia ſpectas,*
*Firmáq; fac preſſo ſtet mea planta ſolo.*
*Inſtruit implumes pennata Ciconia pullos,*
*Et docet aërias præpes inire vias.*
*Exemplo volucrem ſequitur modò filia Matrem,*
*Tutaq; iam perágit, quod metuebat, iter.*
*Prouocat expanſis ſobolem Iouis armiger alis,*
*Et iubet inſuetas ſollicitare plagas.*
*Mox prait, & pleno ſe iactat in aëra lapſu,*
*Remigio ſoboles ſubſequiturq; patrem.*
*Dum primùm ignotas tentat puer inſcius vndas,*
*Corporis indoctum ſubere fulcit onus:*
*Mox opis oblitus, flumen ſine cortice tranat,*
*Flumen inexperto ſæpè ſed ore bibit:*
*Sapiùs at doctis vbi plauſerit æquora palmis,*
*Ducit in immenſo brachia tuta ſalo.*
*Aſpice, qui in Cœlis hominum veſtigia ſpectas,*
*Aſpice, quâ nobis arte leuetur iter:*
*Suſtineor fragili puerilia membra curuli,*
*Quæq; vehunt ſocias ipſa propello rotas.*
*Nempe tripes baculi ſic ſtipite nititur ætas,*
*Quiq; ſenem vectat à ſene fertur equus.*

*Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;*
*De pedibus, tecum nulla querela meis:*
*Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;*
*Saxa per & salebras tibia nostra salit.*
*Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,*
*Isse per intactas quæ pede, fertur, aquas.*
*Quod queror, est animi vitium lacrymabile nostri,*
*Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.*
*Heu iacet afflictis, affectibus omnibus æger!*
*(Hi, quibus incesit, nempe fuêre pedes)*
*Si quod iter, quamuis breue sit, virtutis eundum est,*
*Mens mihi sit minimæ lassa labore viæ;*
*Crura forent fragilis veluti tu, Nile, papyrus,*
*Quæq; ruit motâ canna palustris aquâ.*
*Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,*
*Et pede sulmineo stringere cogit iter:*
*Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ardor;*
*Lampadis vt magno flammula parua Noto.*
*Ne tamen ignauis videar segnescere plantis,*
*Promoueo tardos pigra subinde gradus.*
*Ast mea tunc, caueam quisquam vestigia seruet,*
*Ne puter immodicis ebria facta scyphis:*
*Scilicet in partes ita tibi claudicat ambas,*
*Semipedis claudi pes vt hiulcat iter.*
*Hunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc langueſco,*
*Nunc stupet vt rigido mens religata gelu.*
*Impatiens igitur, cœpti sine fruge laboris,*
*Sæpè viæ medio, lassa retento gradum.*
*Sed neque, quâ languens statione resistere tento,*
*Instabilem valeo figere firma pedem.*

*Auferor*

*Auferor aduerſo velut incita puppis ab æſtu,*
*Quam neque vis remi nec ſua vela iuuant;*
*Damnaq3 ſunt iterum vano redimenda recurſu,*
*Irritus æterno ſic redit orbe labor.*
*Nempe catenati, ſic publica corpora, ſerui*
*Circumeunt toties, pendula tecta molæ.*
*It mola, perq3 ſuos rapitur circumvaga gyros,*
*Sed perit his, quicquid conficit illa viæ.*
*Heu quid agã! neque ſueta vehi neq3 currere docta,*
*Nec pedibus minimas vtilis ire vias!*
*Magnum iter eſt Cœlo, magnis huc paſsibus itur;*
*Quid faciet lentis noſtra quadriga rotis?*
*Tu ſpatia ingenti perlaberis ardua ſaltu,*
*Vaſtaq3 tergemini crura gigantis habes.*
*Eoum paſſu, Heſperiumq3 amplectere mundum,*
*Sub femur vt Rhodius vela Coloſſus agit:*
*Aſt teſtudineo reptat mihi tibia greſſu,*
*Aut chelis referor, Cancer adunce, tuis.*
*Quid poſitas igitur ſperem contingere metas,*
*Quæ metas refugo perdita ſector equo?*
*O Deus, ambiguos trepidantis perfice greſsus,*
*Vincat & applauſis noſtra quadriga rotis!*

*Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea.*
Pſalm. 16.

*IN quo corrigit adoleſcentior viam ſuam?* Pſal. 118.

*Sæpè etenim egregiâ dum ſpe ſubnixus, in altum* Nazian. de vit. huma.

*Efferor, ac media virtutis septa volatu*
*Transilio, dirus resupinum mentis adima*
*Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,*
*Quod solet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,*
*Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.*
*Erigor ipse iterum, rursusq; in terga relabor,*
*Infelix magè, quàm prius; incedensq; labore*
*Perpetuo, trepidumq; fouens in corde pauorem*
*Vix gradior, citus at labens figo oscula terræ.*

Psal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

Psal. 85. *Deduc me in viâ tuâ.*

Psal. 142. *Fac mihi viam in quâ ambulem.*

Ambr. de fugâ sæculi, cap. 1. Nam quis inter tot passiones huius corporis, inter tantas illecebras huius sæculi, tutum atque intemeratum seruare potest *Vestigium*? Respexit oculus, & sensum mētis auertit, audiuit auris, & intentionem inflexit; inhalauit odor, & cogitationem impediuit; os libauit, & crimen retulit; tactus contigit, & ignem adoleuit.

Orig. hom. 4. in Psal. 36. [Quare] qui iter agit ad virtutem, multa sunt quæ digredi habet & transire. Ergo & tu, quia ad CHRISTVM tendis (qui est Dei virtus) digredere luxuriam, scorta, adulterium; digredere furta, falsa testimonia; tum deinde digredere & auaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumque malarum rerum concupiscentiam; digredere mendacium, digredere stultitiam sæculi.

Bonum

Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ est, sed voluntatis: leuem hãc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat. Doce pedes esse cautos; pauimentum enim multis locis est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen & si ceciderís, surge; licet enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades: super solidas ac stabiles curre. Chryſin 3 c. ad Phil.

In eo namque ostendimus quantâ ad Dominum cupiditate flagramus, si non solùm ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namque Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cerui.* Ceruus enim cùm montium iuga conscendit, quæque aspicit aspera, quæque se obijciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque vllo cursus sui obstaculo, in superioribus eleuatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atque obuiare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more ceruorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se euehunt. Greg. l. 26. mor. c. 10. in cap. 35. Iob.

Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus: quomodo dicit homo interior. *Non veniat mihi pes superbiæ?* si non scalis; quid sunt quas Aug. in Psal 38.

vidit Iacob? si non pennis, quis est qui dicit; *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

Bern. serm. 25. in Cant.

Stat [anima] manu verbi leuata velut super duos pedes, deuotionem & agnitionem. Stat inquam, sed sibi putet dictum, *qui se existimat stare, videat ne cadat.* Putásne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terrâ, *Confirma me*, inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Eius ipsius illa vox fuit: *Impulsus, euersus sum vt caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor? non est vnus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, vsque adeò homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, vt non sit quod ab altero & impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus: manus tua, consensus tuus. Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores; horum, Diabolus huore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo, semetipsum pondere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non euertit, si quidem tuum tu illi negaueris assensum. Est & mundus impulsor; quia in ma-

in maligno positus est; impellit omnes, sed solos euertit amicos suos. Ex quo satis claret, quàm sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest; alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit vel stantem deijcere, vel subijcere dominantem. Vis non timere impulsorem? *Non veniat tibi pes superbiæ*, & manus impellentis non moueat te. *ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diaboli & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non stetit* qui non innixus est verbo: & ideò fortassis sedere voluit, qui stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti.* Ceterùm Deo aliter iudicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sathanam sicut fulgur de cælo cadentem*: ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cuius manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adiuuante vindicetur, & defendatur gressus noster. Iam verò cùm ambulantes sumus, alius tardiùs ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant; excitandi sunt ergo Aug. tract. de Cant. nouo c. 7.

Remanentes; Retro-redeuntes reuocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in viâ; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reuersus est retrò; qui fidem deserit, à viâ erranit. Cùm tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis est qui non proficit? qui se putauerit esse sapientem, qui dixerit, Sufficit mihi, quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit: *quæ retrò oblitus in ea quæ ante sunt extentus secundùm intentionem, sequor ad palmam vocationis Dei in* CHRISTO IESV. Currentem se dixit, sequentem se dixit, non remansit, non retrospexit: absit vt errauerit, quia viam ipse docebat, qui & tenebat, & ostendebat.

Paul. epist. ad Cælan. in fine inter epist. Hier. to. 1.

Beati sunt qui non de præteritâ sibi iustitiâ blandientes, secundùm Apostolum, per dies singulos in virtute renouantur. Iustitia enim Iusti non proderit ei, à quo die iustus esse desierit. Sanctus ergo securus esse non debet, quamdiu in huius vitæ agone versatur, sed totum quo tenditur spatiũ, vitæ tuæ est, vt peragere possis iustitiã, nec de præteritâ iustitiâ confidens remissior efficiaris.

Aug. ser. 13 de verbis Apostol.

Quare semper tibi displiceat quod es, si vis peruenire ad id quod nondum es; nam vbi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem

tem dixeris, sufficit; & peristi, semper adde, semper ambula, semper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deuiare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia reuoluitur vnde iam abcesserat; deuiat, qui apostatat. Melius it claudus in viâ, quàm cursor præter viam.

*Et quid claudicatis in duas partes?* dixit Elias populo. Si Deus est, ite post illum; si mundus est, ite post illum; si Deus eligitur, seruiatur illi, secundùm ipsius voluntatem; si mundus eligitur, vt quid fictum cor quasi Deo accommodatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde, teneri vis pergens, quid faceres si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? Aug. lib. 4. de symb. ad Catech.

*Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorum.* Habacuc. 3

Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ tamen non erat virtus; & sic volui currere, vbi magis stare credebam, ibi magis cecidi, factusque sum magis retrò, & non antè, & quod credebam consequi, magis elongatum est à me. Aug. Soliloq. c. 25.

*Cogitaui* [ergo] *vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua.* Psal. 118.

Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in viâ sum, adhuc me extendo, nondum perueni. Aug. ser. 15 de ver. Domini.

*Confige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timui. Psal. 118.*

19.

## IV.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. *Psal.* 118.

*Littera prima rudi quondã inculcata iuuentæ,*
*Fertur ab antiquis, Numinis esse Timor:*
*Certaq; non aliâ Sapientia discitur arte*
*Si quâ fides verbis, Nate Dauide, tuis.*
*Hoc quoque nostra fuit formata puertia ludo,*
*Doctaq; fidereas mens trepidare minas.*
*Semper at heu! tantis stupuit mens cœca tenebris,*
*Vt neque quod toties audijt, Alpha sciat.*
*Trisulcis Orbilij plectenda ignauia sceptris,*
*Post malè tot positos, nil didicisse dies.*
*Et pueri ferulis segnes Elementa docentur,*
*Quæ leuis assequitur sedulitate labor;*
*Aspiciunt nigras Cadmi bis, terue, puellas,*
*Aspectasq; vocant, nomine quamque suo:*
*Et licet atrato sit par color omnibus ore,*
*Signa tamen faciem propria quamque notant.*
*Cur ego quod teneris Infantia combibit annis,*
*Discere non etiam tempore posse putem?*
*Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro.*
*Cur disci nequeat, arte iuuante, Timor?*
*Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;*
*Non timeo, iustos quæ meruere metus.*
*Flagitium, minimo timeo committere teste,*
*Non timeo facinus, teste patrare Deo.*
*Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,*
*Nil metuens Animæ certa pericla meæ.*

Nempe

*Nempe fugit picta sic passer imagine larua,*
*Illita cui visco virga timenda fuit.*
*Sic tremit aspecta ceruus formidine pennæ,*
*Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes.*
*Sic quoque, Marmarica trepidat leo terror arena,*
*Et cadit in tensas, territus igne plagas.*
*Heu! premit humanas furor hic caligine mentes,*
*Fulgetras metuunt fulmina, nulla pauent:*
*Subijcitur pedibus nigri metus omnis Auerni,*
*Creduntur stygij fabula picta foci.*
*Scilicet, abiecto leue fit scelus omne Timore,*
*Sed grauis insequitur pœna Timore, scelus.*
*Flagitijs demum incipiunt trepidare peractis,*
*Ante scelus, nullus pectora terror habet.*
*Tum pauor heu madidis mentem sudoribus angit,*
*Et læsi ante oculos Numinis ara redit!*
*Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,*
*Propria tum vacuos terret imago thoros.*
*Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,*
*Creditur è syluis exiluisse leo:*
*Nocte leuis, quassâ si murmuret arbore ventus,*
*Horrescunt rigida, fronde sonante, comæ.*
*Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,*
*Aut sonet æthereo grandior axe fragor?*
*Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,*
*Et flammâ metuant dissiliente peti.*
*Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet vmbræ,*
*Augurioq; notant omnia signa necem.*
*Quin etiam nemorum noctu na silentia terrent,*
*Ipsaq; se fontem mens furiata timet.*

*En quantum miseris pœna, mens conscia donat;*
*Ipse in sese animus verbera tortor agit.*
*Heu quoties stygij, turbato in Cæsare, manes;*
*Pharsali quoties emicuistis agri!*
*Saue Patris vindex, furiis agitaris, Oreste,*
*Vmbra trucidatæ viua Parentis erat.*
*Mœste colubriferâ Pentheu laniaris Erynni,*
*Vindicat hoc læsos verbere Diua Deos.*
*Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,*
*Quàm testem assiduè pectore ferre suum.*
*O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!*
*Ne peccem furor hâc cuspide noster eget.*
*Vtilis ante scelus Timor est qui frena gubernet,*
*Qui timet, admisso crimine, serò timet.*

*Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Psalm. 18.

NIsi timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta iaciat, impossibile fuerit sanctimoniam legitimè obseruari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clauis transfixa, ad actionem quamliber immobilia ea retinet, sic ij quorum animam occupauit *Dei timor*, omnẽ prorsus importunam peccati & obstreperam occasionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem defit facultas, cùm per *Timorem* ab indecorâ omni & absurdâ actione reuocatur & impeditur. Basil. hom. in Psal. 33.

Nam

Chryſ. hom. 53. in Ioan.

Nam quemadmodum quercus altiùs demiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Diuino timore confixam* nullus tentationum ventus euellet.

Ambr. in Pſal. 118. Octon. 15.

Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & iudiciorum eius.*

Baſil. hom. in Pſal. 33.

Eiuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam ab arce, & inhibe animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

Bern. ſerm. 29. in Cant.

Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus cùm dicit in oratione, *Confige timore tuo carnes meas*; optima *Timor* iſte *ſagitta*, qui configit & interficit carnis deſideria, vt ſpiritus ſaluus ſit.

Bern. lib. de interiore domo, ca. 36. Bern. ſer. 54. in Cāt.

Teneat ergo & terreat timor Iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala.

In veritate enim didici, nihil ęquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore, coram Deo, inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus es ſi cor tuum triplici amore repleueris; vt timeas quidem pro acceptâ gratiâ, ampliùs pro amiſsâ, longè plus pro recuperatâ.

Auguſt. in Pſal. 52.

[Sed multi] *trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* numquid enim timor eſt ſi quis perdat

perdat diuitias? non est ibi timor, & ibi timetur. si quis autem perdat sapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde suo, non est Deus; timuisti perdere terram & perdidisti cœlum!

[Sed] ita se habet peccatum, vt priusquã fiat & ad opus perueniat, obtenebret & decipiat mentem; postquam autem consummatur, manifestè nobis suam absurditatem proferat & ostendat. Vnde breuis illa & absurda voluptas continuum menti dolorem inserit, conscientiæque fiduciam aufert, cõfusione captam perfundẽs. Misericors enim Deus eiuscemodi accusatorem nobis assistere voluit, vt nunquam soli relinquamur, sed indesinenter ille cõgrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium obliuisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, vmbras tremiscat, & eos qui conscij sunt, & qui non sunt; perpetuaque in animo eius potestas est, ac reciprocantes, & contrarij fluctus. Insuper neque somnus ei suauis, sed terrore & formidine plenus; neq; cibus voluptatẽ præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab vrgente anxietate possunt: sed quasi *Carnificem gestaret se lancinantem & flagellantem continuò*, ita post admissum facinus

Chrys. hom. 20. in Genes.

nus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles pœnas illas, & iudex sui ipsius factus & accusator.

Iob 15. *Sonitus terroris semper in auribus illius: & cùm pax sit, ille semper insidias suspicatur.*

Chrysost. conel. 1. de Lazaro, in c. 16. Luc. Explica mihi [improbi] conscientiam, & videbis intùs grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempestatem turbationum videbis, velut in curiâ, mentem ad thronum conscientiæ conscēdisse regalem, & tamquam Iudicem quempiam sedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo suspendentem, lateraque conscientiæ radentē vngulis; pro commissis vehementer inclamantem, cùm nemo sciat, nisi quòd solùs Deus hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamsi millies fuerit diues, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intùs se accusare. Et voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus; timor vndique ac tremor, suspicio & anxietas: angulos metuit, vmbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios; illam ipsam quam corrupit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accusatorem circumferens, conscientiam, cùm sit suo ipsius iudicio damnatus, nec possit vel ad breue tempus respirare. Nam & in lecto, & in mensâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in

& in ipsis frequēter somnijs, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam viuit, gemens ac tremens super terram, cùm nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summâ quotquot in peccatis viuunt. Neque enim vllâ ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus.

Externi Iudices & pecunijs corrumpuntur, & assentationibus delinquuntur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ rectum illorum iudicium deprauant: At conscientiæ tribunal, nulli hominum nouit cedere, sed quamuis dederis pecunias, quamuis mineris, quamuis aliud quidlibet feceris, iustam feret sententiam aduersus peccatorum cogitationes, adeò vt ipse quoque qui peccatum admisit seipsum condemnet etiamsi alius nullus accuset. Chrysost. conc. 4. de Lazar.

Incorruptus iudex, conscientia, cùm aduersus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat, & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem. Chrysost. hom. 17. in Gen.

*Confige* [ergo Domine] *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Vtinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum!* Aug. medit. cap. 34.

*Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psal. 118.*

V.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm.* 118.

*PEruigilant geminæ celso mihi vertice stellæ,*
*Queis est perpetuis munus in excubijs.*
*Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,*
*Sed meritò, duplex vtraque nomen habet.*
*Errat ab officio vaga sæpiùs vtraque iusso,*
*Vtraque docta suam fixa tenere locum.*
*Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,*
*Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?*
*Vos, oculi, vos, conspicuæ duo lumina frontis,*
*Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.*
*Vos, quibus in celsâ statio data peruigil arce,*
*Excubat vt summâ lucida flamma Pharo.*
*Aut qualis speculâ seruans spectator ab altâ,*
*Quæque propinquæ, videt; quæque remota, videt.*
*Non tamen, vt trepidis qui lucent nauibus ignes,*
*Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:*
*Flamma regit nautas, dum flammam teda ministrat,*
*Aut flammam retrahant quæ posuêre manus;*
*Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,*
*Frenaq; qui rupit durior oris equus)*
*Quò lubet, indomitum differtis in auia cursum,*
*Iam nullâ Domini lora regente manu.*
*O oculi scopuli titulo meliore vocandi!*
*Heu quibus allisæ tot periêre rates!*

*Dina peregrinas virgo visura puellas,*
*Mater, depositâ virginitate, redit.*
*Rex videt Vriaden nitido semel amne lauantem,*
*Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.*
*Pulcra Duci Assyrio dum comit Iuditha formam,*
*Assyrium truncat Iuditha compta Ducem.*
*Fortè senes niueam semel aspexêre Susannam,*
*Ambo senes oculis interiêre suis.*
*Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,*
*Hypotadæ laceras contudit ira rates.*
*Non tot, inexpletis fera faucibus vnda Maleæ.*
*Scyllaq3 veliferas hausit auara trabes.*
*Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,*
*Quæ cum luminibus sanxerat ille suis?*
*O oculi! ô quanto vos tutius illa revulsit,*
*Democriti, propriis dextera magna cauis!*
*Quàm benè, Christiadûm quoque nobile, Lucia,*
*Extudit intrepidâ lumina bina manu! [nomen,*
*O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara saxa!*
*Saxa, quibus magnæ tot cecidêre Animæ!*
*Quàm malè commisso geritis pro munere curam,*
*Ad mala quos toties sensimus esse Duces!*
*Scilicet hâc vobis, capitis custodia lege,*
*Præcipuaq3 arcis credita cura fuit.*
*Vt rectos hominum vultus, sublimiaq3 ora*
*Digna Polo, brutâ deprimeretis humo.*
*Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,*
*Hasq3 super terras, Oceanumq3 super?*
*Stellarumq3 super, mundiq3 volubilis orbes,*
*Denique quicquid habet, lunaq3 solq3 super?*

*Illius,*

*Illius, ô oculi! ſpectacula pulcra theatri,*
*Materies, veſtris luſibus apta foret.*
*Putre ſed aternis cœnum præponitis Aſtris,*
*Omnis & in terras pronior iuit amor.*
*Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,*
*Iam frenum indociles imperiumq; pati.*
*Obde, Deus piceas oculis erroribus vmbras,*
*Aut ſuperiectâ lumina claude manu!*

## *Auerte oculos meos ne videant vanitatem.* Pſalm. 118.

VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis, qui te videre non poſſunt! *væ auertentibus oculis vt non videant veritatem! væ non auertentibus vt videant vanitatem.* Auguſt. ſoliloq. cap. 4.

Numquid, quamdiu ſumus in hoc mundo, poſſumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati ſubiecta eſt.* An iſte fortaſſis, hoc orat, vt non ſit eius vita ſub ſole, vbi omnia vanitas? Aug. in Pſalm. 118.

Qui in viâ eſt Dei, vanitates non aſpicit: via perfecta CHRISTVS eſt; qui igitur in CHRISTO eſt, quomodo poteſt vanitates aſpicere, cùm CHRISTVS in carne ſuâ omnes huius mundi crucifixerit vanitates? *Auertamus igitur oculos noſtros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiſcat. Pantomimum aſpicis, vanitas eſt: luctatores aſpicis, vanitas eſt: equos currentes aſpicis, va- Ambr. in Pſalm. 118. Octon. 5.

nitas est, Ante nos est CHRISTVS; ante nos brauium eius, ad hunc dirige oculos tuos, auerte à spectaculis, auerte ab omni sæculari pompâ; serua eos, vt erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice. Specta mare; terram circumspice, vt opera facta diuino omnis creatura te pascat. Quæ formarum gratia in ipsis bestijs? quantus decor in hominibus? quanta in auibus pulcritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intrauit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam; intrauit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris vt extorqueas; intrauit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cùm videris alienæ mulieris pluchritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ huius. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluêre sæcularibus, qui tamquam vmbra prætereunt; *Auerte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem*; Sed non satis est vt tu auertas, ne fortè velis & non possis; si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiua inserat voluptatum; pete vt Dominus auertat oculos tuos.

[Etenim]

[Etenim] pulcras formas & varios, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneãt hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui hęc fecit bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inuisibiles oculos, vt tu euellas de laqueo pedes meos. Tù subinde euellis eos, nam illaqueãtur. Quàm innumerabilia varijs artibus & opificijs, in vestibus, calceamẽtis, vasis & huiusmodi fabricationibus, picturis etiam diuersisque figmentis, atque his vsum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs sequentes quod faciunt, intùs relinquentes à quo facti sũt, & exterminantes quod facti sũt! At ego, Deus meus, & decus mecũ, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrifico laudẽ sanctificatori meo, quoniam pulcra, traiecta per animas, in manus artificiosas, ab illâ pulcritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atq; discernens, etiam istis pulcris gressum innecto, sed tu euellis Domine; euellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu euellis misericorditer, aliquãdo non sentientem; quia Aug. lib. 10. Confessio. cap. 34.

ſuſpenſiùs incideram, aliquando cum dolore, quia iam inhæſeram.

Baſil., hom. 11. in Hexæmeron. Vt Deum contemplere, factus es; non vt humi irrepat vita tua, non vt pecudum ritu, voluptate perfruaris; veriùs vt ad normam & inſtitutum cœleſtis vitę, tuam ipſius componas: & hâc gratiâ non inſcitè dixit ſapiens Eccleſiaſtes, *ſapientis oculi in capite eius.* Cuiuſnam oculi non ſunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc eſt, vt ea contemplentur quæ in ſublimi ſunt; nam qui non ad bona quæ in ſublimi ſunt, ſed quæ in terrâ reſpectat, is vtique defigit, detrahitque oculos in terram.

Bernard. ſerm. 25. in Cant. Peruerſa res eſt & fœdâ, luteum vas (quod eſt corpus de terrâ) oculos habere ſurſum, cœlos liberè ſuſcipere, cœlorumque luminaribus oblectare aſpectum; ſpiritualem verò cœleſtemq; creaturam, ſuos è contrario, oculos trahere in terram deorſum; & quæ debuit *nutriri in croceis*, hęrere luto tamquam vnam de ſuibus, *amplexariq; ſtercora.* Erubeſce anima mea diuinam in pecorinam commutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

Aug. in Pſalm. 39. Qui fecit omnia, melior eſt omnibus, pulctior eſt omnibus; qui fortia, fortior eſt; qui magna, maior eſt. Quicquid amaueris, ille tibi erit. Diſce amare in creaturâ Creatorem, & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab illo factum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe

factus

factus es. Ergo *beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.* Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angustam viam; ambulare nō durabo, si nihil spectabo; quid ergo facimus, fratres? dimissuri vos sumus, sine spectaculo. Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua*, hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atq; offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriā, regat ignauiam, regat iniustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc spectа histrionē (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit) illum attende editorem maiorum spectaculorū: Didicit iste in fune ambulare: numquid fecit in mari ambulare? obliuiscere theatrū tuum; attende Petrum nostrum, nō funambulum, sed vt ita dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, vbi Petrus aliquid significans ambulauit, sed in alijs, quia hoc seculum mare est) hîc ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. hęc miracula Dei sunt, hæ cogitationes Dei sunt, qui-

bus nemo est similis, vt spectator ille abducatur à curiositate, & quærat ista & meliora, fructuosiora, de quibus inuentis gaudebit.

Clem. lib. 3. in pædag. cap. 11. Porrò autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, exscinde eum.* Lasciui autem aspectus & versatilibus, ac tanquam conniuentibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cũ per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totũ corpus, corrumpũtur oculi.

Ambr. de fugà sæculi cap. 1. Pulcrè igitur Dauid, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est. hic enim non *respicit in vanitates & insanias falsas.* vnde iterum ad ipsum conuersus ait: *Auerte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest, vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.*

D. Bern. de modo bene viuen. serm. 23. Quàm multos scio per visũ esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Iacob, egressa est vt videret mulieres Regionis, & adamauit eam Sichem atque rapuit, & virginitatẽ illius turpiter corrupit. Et sic misera puella, quia carne vidit quod videre nõ debuit, honestatem ac virginitatẽ perdidit. Dauid etiam stãs quâdam die in solario domus

mus suæ, vidit mulierem & adamauit eam; pro cuius amore committit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus Samson descendit in Regionem Philistinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamauit, & in gremio illius dormiuit.

(Vtinam tam prudens ad cauendam mulierem, quàm fortis ad strangulandum leonem!) Paulin. ep. 4. ad Seuer.

Illa verò crines capitis eius rasit, & tradidit eum in manibus inimicorum eius, qui statim oculos eius eruerunt. Moneo ergo vt *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quòd videre non debes. Bern. de modo bene viuendi, ser. 23.

Videtur enim super omnia esse aduersandus mulierum aspectus; non solùm enim si tangantur, sed etiam si spectentur, potest peccari, quas maximè vitare oportet eos qui rectè & syncerè constituuntur. *Oculi enim tui recta videant.* etsi enim fieri potest, vt qui viderit, se fortiter gerat, veruntamen cauendum est ne cadat: fieri enim potest, vt qui viderit, labatur; sed fieri non potest, vt qui non viderit, concupiscat. Clem. lib. 3. pædag. cap. 21.

VI.

*Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar!* Psal. 118.

21.

## VI.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! *Psalm.* 118.

*Si tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,*
*Nulla mihi prior hoc cura labore foret.*
*Primaq3 de nitidis cautela coloribus esset,*
*Altera, deformes ore fugare notas;*
*Nullaq3 deficerent medicandis vultibus arma,*
*Multa sed omnigenas pixis haberet aquas;*
*Multaq3 compositos celaret capsa colores,*
*Quaeq3 nouant vetulam picta venena cutem;*
*Lanaq3 purpurei madefacta rubedine fuci,*
*Cretaq3 montanas vincere nata niues.*
*Et nitri rubra spuma & pinguia poppæana,*
*Quaeq3 cutis maculas, Halcyonæa, necant.*
*Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puellæ,*
*Ah nimium formæ gens studiosa tuæ!*
*Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,*
*Ore nec in toto menda notanda foret.*
*Siq3 supercilij pilus vnus abesset ab arcu,*
*Vnicus ecce pilus, vociferarer, abest.*
*Si color inficeret vitiatos decolor orbes,*
*Luminibus color hic, vociferarer, obest.*
*Si nimis adductam conuolueret area frontem,*
*Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?*

Nempe

*Nempe vel exiguo metuam te lædere næuo*
*Vlla foret formæ si tibi cura meæ.*
*Vnaq3, quæ tumidum faceret verrucula cliuum,*
*Hæc foret offensæ causa putata tuæ.*
*Atque ita de minimis audirer dicere mendis*
*Displicet hæc sponso forte litura meo.*
*Nostro igitur reliquus si quis decor abforet ori,*
*Eximeret vitium factus ab arte decor;*
*Cæsariemq3 alto struerent tabulata capillo,*
*Staret & in volucri plurima gemma comâ:*
*Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,*
*Iret Erythræus colla per alba lapis.*
*Tumq3 ego sic faciem, rutilos ita compta capillos,*
*Auderem ternas vincere quarta Deas.*
*Sed memini; neque te facies, neque forma lacessit,*
*Spes capit hæc cœcos inuidiosa procos;*
*Qui, quid ament, inter phaleras tot sæpè requirũt;*
*Quas vbi sustuleris, pars quota Virgo sui est?*
*Fallitur infido prope, turba leuissima, fuco;*
*Præter & has phaleras, vix quod ametur, habẽt,*
*AEquabat niueos par Vilgefortis olores*
*Nota nimis formæ nomine virgo suæ:*
*Fiat vt Androgynos setosis hispida malis;*
*Barba, rogat, teneras, vestiat hirta genas.*
*Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,*
*Cunctorumq3 oculis, Lucia, sidus erat.*
*Ne malè luceret, mea lux, extinguere, dixit;*
*Fodit & impactâ lumen vtrumque manu.*
*Læserat egregio multos Euphemia vultu,*
*Fecerat & roseis vulnera multa labris;*

*Vt*

*Vt fieret mutilo, fœdoq; inamabilis ore,*
*Abscidit ense duas, bina labella, rosas.*
*Maxima de facie verus præconia rumor,*
*Deq; tuis dederat Andrageſina genis:*
*Non poteras veram falsi conuincere famam,*
*Quod poteras, facta est per tua vota, breuis.*
*Sponse, peregrinæ non carperis igne figuræ,*
*Nec bene crispatæ falleris arte comæ:*
*Cor tibi labe carens, tibi cor sine crimine, cordi est;*
*Obstet & vt facies, cor tibi, sponse, placet.*
*O vtinam mihi cor nullis infame lituris,*
*Flagitij purum suspicione vacet!*
*Tum, secura tui mihi mens gestiret amoris,*
*Nec mea deijceret conscius ora pudor.*

*Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.* Psalm. 118.

MERITÒ omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuq; superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentiâ præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renouatur de die in diem. Bern. serm. 25. in Cant.

Hæc, hæc profectò pulcritudo est, cui nihil deest, quę sola meretur audire à Domino *Tota es formosa proxima, & reprehensio nō est in te;* Amb. lib. 1. de vir.

Pulcritudo enim optima, primùm est pulcritudo Clem. lib. 1.

pædag. cap. 2. critudo Animæ. Est autem absurdum eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

Ibid. Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornādus.

Ibid. Non intelligunt [enim] miseræ, se propriam perdere pulcritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in Malthaea: irridet.

*Venit ipsa, transit, accidit, non transit,*
*Venit, adest, abstergitur, accidit,*
*Smigmate, saponeue purgatur,*
*Pectitur, eijcit, teritur, lauatur,*
*Se contemplatur, componitur, vnguentis perfunditur.*
*Ornatur, vngitur, & si quid non habeat, enecatur,*
*Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,*
*Quæ Crocodylorum excrementis vtuntur.*
*Et spumâ lacertarum vnguntur,*
*Et supercilia fuligine illinunt*
*Et ceruſſâ.*

Porrò autem alias quoque arguit Comicus, nempè Alexis, eius enim verba afferam.

*Est aliqua parua; suber, insuitur in soleis:*
*Longa est aliqua; tenue gestat diabathron:*
*Caput in humerum demittens ingreditur,*

Hoc

*Hoc ei detrahit de longitudine;*
*Depreſſiores alicui ſunt coxæ & femora;*
*Eis aliquid aſſuit,* ———
*Mollem ac prominentem habet ventrem;*
*(Vt comicorum nutrices) appoſitis nonnullis, eum erigit:*
*Depreſſus eſt venter; veluti contis efficit vt anterius procedat:*
*Supercilia habet flaua; ea aliquâ depingit fuligine:*
*Contigit alicui vt ſit nigra; tollit nigrorem ceruſſa:*
*Eſt aliqua nimis alba, interitur farina:*
*Habet aliquam corporis partem candidam, eam nudat, oſtendit;*
*Bellos habet dentes; rideat, neceſſe eſt;*
*Et quamuis non ſit læta, toto tamen die ridet,*
*In labris tenuem habens myrthi tabellam,*
*Vt velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.*

Reſideat quidem in vultu pudor & viraginem aſpectu præ ſe ferat, procul autem abſit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum. Clem. lib. 3. pædag. cap. 11.

Atque cùm caro quidem ſerua ſit, quemadmodum teſtatur Paulus, quomodo quiſpiam iure ancillam, lenonis inſtar, exornauerit? Ipſum autem Dominum fuiſſe aſpectu deformem teſtatur ſpiritus per Iſaiam; *& vidimus ipſum, nec habebat ſpeciē, nec pulchritudinē.* Quis eſt autē Domino præſtantior? ſed non Clem. lib. 3. pædag. cap. 1.

carnis pulcritudinem (quæ visione apprehenditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulcritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

Hiero. ad Demetr. de virg. seruã. c. 5. Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi diligebas, polire faciem purpurisso, & cerussâ ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem struere. Vt taceam de inaurium pretijs, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium; smaragdorum virore, ceraunionum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum.

Hier. 4. *Ablue à malitiâ cor tuum.*

Gilb. ser. 29. in Cãt. Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulcram definire?

Iob 25. *Nemo mundus à sorde.*

Hier. 2. *Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbã Borith, maculata es iniquitate tuâ.*

August. med. c. 40. Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

Ambr in Psal. 118. Octon. 11. Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluuie maculatur. Noli extraordinarijs cogitationibus aduersa naturæ contaminare penetralia. manus lauas, quasi possis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lauare non possis. Didicisti cor esse mũdandum; disce quemadmodum mundes.

Mun-

Mundat hunc fontem iustificatio legitima, hoc est, confessio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam de qua dictum est, *aqua alta, consilium in corde viri.* quæ sint iustificationes, audisti dicentem: *Dic iniquitates tuas, vt iustificeris*: Ergo qui iniquitates suas dixit, iustificatur, qui autem iustificatur, non confunditur, quia pudorem peccatorum maturâ confessione præuenit.

Nescis ergo, Anima mea, quã fœdâ priùs fuisti, quàm deformis & squallida, discissa & dissipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs stude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, displinam seruare, & omnibus tandem in melius commutatis, digno spõso dignam sponsam reddere. Numquid audisti, quid Rex Assuerus fecit? *Factum est Regis præceptum, vt de omni Regno suo congregarentur puellæ speciosæ virgines, & adducerentur ad Ciuitatem Susan, & traderentur in domũ fœminarum, ibiq; acciperent mundum muliebrem, & cætera ad vsum necessaria. Sicq; omnibus abundanter secundùm Regiam ambitionem suppletis, excolerentur & ornarentur. Per sex menses, oleo mirrhyno. vngerentur, per alios seu quibusdam pigmentis vterentur, & sic compositæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Pegis cubiculum transirent, vt quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuisset, illa pro Vasthi in solio Regni* Hugo de S. Victor. in Arrha. Animæ.

*ſederet.* Conſideremus ergo ſi fortè exemplũ hoc, præſenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, ſummi Regis filius, venit in hunc mundum, deſponſare ſibi vxorem electam, vxorem vnicam, vxorẽ nuptijs Regalibus dignam. Miſſi ſunt Miniſtri Regis, Apoſtoli videlicet, per totum mũdum congregare animas ad ſanctam Eccleſiam, in quâ domus eſt & manſio mulierum regiarum, id eſt, ſanctarum Animarum. Ibi ſacramenta CHRISTI, quaſi quædam vnguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata, accipiunt. Vide ergo vbi poſita es, & intelliges quid facere debeas. Poſuit enim te ſponſus in triclinio, vbi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diuerſas ſpecies dedit, ciboſque Regios de mensâ ſuâ, tibi miniſtrari præcepit; quidquid ad ſanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam ſpeciem, quidquid ad augendum decorem valere poteſt, tribuit. Primò fons Baptiſmi eſt hic poſitus, & lauacrum regenerationis, in quo ſordes præteritorum criminum abluis. Deinde chriſma & oleum, in cuius vnctione, Spiritu ſancto liniris. Poſt hæc, delibuta & vnctione lætitiæ perfuſa, ad menſam venis, & percipis ibi alimentum corporis & ſanguinis CHRISTI, quò interiùs ſaginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum

ieiu-

ieiuniorum maciem depellis. Deinde veſtimenta bonorum operum induis, & fructu eleemoſynarum, cum ieiunijs & Orationibus, cum ſacris vigilijs, alijſque operibus pietatis quaſi quodam vario ornatu decoraris. Ad vltimum ſequuntur aromata virtutum, quarum odor ſuaue ſpirans, omnem illum antiquarum ſordium fœtorem fugat. Datur etiam tibi *ſpeculum, ſancta ſcriptura, vt vbi videas faciem tuam*, ne quid minùs, aut aliter quàm decet, habeat compoſitio ornatus tui.

O quàm multa ſunt in me, de quibus coram oculis eius erubeſco, & pro quibus iam magis illi diſplicere timeo, quàm pro ijs, quæ laudanda in me ſunt (ſi qua ſunt) placere, poſſe in me confido! O vtinam ad modicum ab oculis eius poſſem abſcondi, donec maculas omnes iſtas detergerem, & ſic demum ante conſpectum eius, ſine maculâ, immaculata apparerem! Nam quomodo in hâc deformitate placere illi potero, quæ & mihi quoque in illâ vehementer diſpliceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite, diſcedite, & ne præſumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7*

22.

## VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cant. 7.*

*IAm satis vrbanas, mea lux, habitauimus ades;*
*Quin semel in virides exspatiamur agros?*
*Tuta quidem validi circumdant oppida muri,*
*Portaq; ferratis non caret vlla seris:*
*Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,*
*Quod nusquam in clausa mœnibus vrbis habes.*
*Magnificis turgent vrbana palatia tectis,*
*Multus & hic celsâ cuspide surgit apex.*
*Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,*
*Rustica quæ tenui stramine canna tegit.*
*Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul vrbibus*
*Tam procul agrestũ, distet ab vrbe quies? [agri,*
*Fabula cantatur vatum notissima lusu,*
*Ad benè fallendas fabula ficta vias:*
*Et facit ad rerum modò quas tractauimus, vsum;*
*Si lubet, auditu decipiemus iter.*
*Rusticus vrbanum tecto mus paupere murem,*
*Fertur & appositis detinuisse cibis.*
*Musq; epulas muris ridens vrbanus, agrestis,*
*Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.*
*Mox vice conuersâ, mus Rusticus iuit in vrbem,*
*Vrbico in hospitium mure vocante suum:*
*Magnaq; cùm tanto minor esset mensa paratu,*
*Vt sonuêre fores mensa relicta fuit;*

*Et propè deprenſo conuiuâ expalluit hoſpes,*
*Turbatiq; ſuum vix reperêre cauum.*
*Ruſticus aſt animo ſenſim cum voce recepto,*
*Corripuit celerem Muſculus vrbe fugam:*
*Et procul è cluis oculis ad mœnia torquens;*
*Quàm meus his præſtat mœnibus, inquit, ager!*
*Iam ſatis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes.*
*Vrbe volant ſtrepitus, Rus colit alta quies.*
*Si memor es (ſubeat tibi pars lautiſſima vulgi)*
*Quiſq; ſuburbanum rus propè cinis habet;*
*Cumq; ſuam aſſiduè commendet quilibet vrbem,*
*Re tamen, ipſa magis rura; placere docent.*
*Quin, quorum imperiis vrbeſq; arceſq; reguntur,*
*Anxia ſecuro pectora rure leuant.*
*Et magis hic puri libertas aurea Cœli,*
*Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.*
*Nec quæ centeno ſinuat ſe porticus arcu,*
*Lenit, vt ambiguos paruula villa, metus.*
*Iam ſatis vrbanas, mea lux, habitauimus ædes,*
*Quin ſemel in villis degimus, aut in agris?*
*Eſt mihi fontanis circumdata villula riuis,*
*Villula, quâ nuſquam cultior vlla viret.*
*Seu cœli ingenio, ſeu fertilis indole terræ;*
*Aptaq; vicini commoditate loci.*
*Huc mea lux, paucis tantùm ſi veneris horis,*
*Oblitus patriæ protinus vrbis eris.*
*Tumq; ego, ceu tacitâ turtur medidatus in vmbrâ,*
*Libera, colloquiis, Sponſe, vacabo tuis.*
*Et procul à populis procul vrbibus atque tumultu*
*Optata toties, ſola, quiete fruar.*

*Audiet*

*Audiet hîc nullis quæ mutua verba loquemur,*
*Noſtraq́ qui turbet otia nullus erit.*
*Quiq́ notet noſtros, nemo metuendus, amores,*
*Tetricus hic nullum ius ſibi Cenſor habet.*
*Tunc mihi tu promes ſecretis intima fibris*
*Quæq́ iuuent animum verba cupita meum.*
*Tunc ego, ſim quantâ, dicam tibi, ſaucia flammâ;*
*Quæq́, licet ſimiles, dicta placere, ſcio,*
*O ſemel optati micet hac mihi ſideris aura;*
*Quàm fortunato lux erit illa die!*
*Iam ſatis vrbanas, mea lux habitauimus ædes;*
*Noſtra ſit exiguo tempore, villa domus.*

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.* Cant. 7.

Hier. 2. *QVIS dabit me in solitudine diuersorium viatorum?*

D. Thom. Aquin. hoc loco. Bern. de inter. domo cap. 66

Mallem [enim] in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

Vtinam nullus hominum esset mecum exteriùs, vt familiariùs loqui possem cũ Deo interiùs! ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; vt in secreto cordis mei. Deum habitatorem habere possim. Assuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, vt possim audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus.* Ecce adsum pijssime Deus, tecum sum, intùs sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intrà audire nõ potui. Nunc autem reuersus ad me, ingressus sum ad te, vt possim te audire, & tibi loqui.

Psalm. 54. Greg l. 4. mor. c. 35. in Iob. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.*

Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationem se subleuat.

Hier. Epist. ad Rustic. Bernard. homil. Simile

Oppidum, carcer; solitudo, paradysus est.

O solitudo beata! ô Eremc, mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur,

rantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradysum introierunt: ô beata vita solitaria & contemplatiua! quid vltrà de te loquar? ipse Dei filius Saluator & Magister noster, exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine, vbi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt, quæ semper in sancto odore viuunt? ô solitudo negotiorum cœlestium apotheca! in te transitoria & terrena mutantur in cœlestia & æterna. Denique in te, lacrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum.

*Regnum cœlorum homini negotianti.*

Pia anima [Deo] se totam exhibere nitens in studio contemplationis. *Veni*, inquit, *in agrum*, *commoremur in villis*: congruentissimé cõtemplationis studium, *agri* exprimit vocabulo; quia & illud in solitudine, longeque ab hominum cõuersatione exerceri solet; & nouimus agrum eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longeque à conuentibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, ingentem profert fructuum vbertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiã, vt per illas, in vita alamur spirituali. Vnde bene & in libro Geneseos dicitur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinatâ iam die?* Nec minùs congruè particulares meditationes, villarũ nomine designat.

Mich. Gisler in c. 7. Cant.

designat; quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes, ad id potissimùm extructæ, vt in illas tunc se conferant homines, cùm à mundanis negotijs respirare voluerint; cùm ex infirmitate aliquâ conualescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cùm fructus ex agro colligere, atque seruare curauerint: ita & meditationes pariter præclara sunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro cõtemplationis sibi extructa, in quibus illa, fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine conualescat, summisque fruatur delicijs, ac demum eximios virtutum colligat, seruetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto suo, *egredi* se, inquit, velle in *agrum* contemplationis, & *commorari in villis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum conuersatione. Quin imò quamuis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamuis prospere sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec vnquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi egredi liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar auis illius, quæ tametsi in caueâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum

quæ

quæ voluptati illi esse possent; lætam tamen numquam se reputat, quoad vsque permissum ipsi fuerit, à caueâ ipsâ egredi, liberè volare, & commorari in foraminibus petræ. Iure autem cum Deo egredi vult, quem vnum habet dilectum; quia nec homines ardenter quempiam amãtes, villarum quippiam percipiunt gustus, nisi amicum illum comitem habeant, ideóque ipsum inuitant. Et experientiâ comprobamus, etiam summos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus esse solet, cùm in palatio Regioque in throno residunt, in villis commorantes, etiam cùm infimis rusticis libentissimè conuersari; & hoc illud est, quod anima intendit, cùm illum in dictũ inuitat agrum & villas, vt familiariter cum eo agat, vti cum vnico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult studio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, sed de ectatione maximâ, diutiùs in eo optat persistere; id namque ijs indicat verbis; *commoremur*, sed *per noctemus*, aut *requiescamus in villis.*

Quamdiu [enim] animus permixtus est turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decreuisti, esto sola; hominum consortia fuge, tumultuosas mortalium conuersationes deuita,

Laur. Iustin. in lig. vit. tract. de orat. c. 5.

uita, vt illi soli te solam serues, quem ex omnibus elegisti.

Bern. homil. 40 in Cant.

O sancta Anima, sola esto, vt soli omnium serues te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu: de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant, alioquin nec si solus corpore es, solus es.

Hieron. epist 1. ad Heliod.

O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo in quâ illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi ciuitas magni Regis extruitur! ô Eremus, familiariùs Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum vmbræ premunt? quamdiu fumosarum vrbium carcer includit? Crede mihi nescio, quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abiectâ, ad purum ætheris euolare fulgorem.

VIII.

*Trahe me, post te curremus in odorem vnguentorum tuorum* Cantic. 1.

23.

## VIII.

Trahe me post tē, curremus in odorem vnguentorum tuorum.
*Cant.* 1.

*ASpicis vt iaceant strati sine viribus artus,*
*Nec sim qualis eram, sola sed vmbra mei?*
*Vix traho pertæsæ fastidia tetrica vitæ,*
*Ipsaq3 sunt oneri languida membra sibi.*
*Lassa iacet capitis nimio sub pondere ceruix,*
*Sarcina sunt q3 manus, sarcina sunt q3 pedes.*
*Assidueq3 nouam quærunt iactata quietem,*
*Nec scio quo tandem fessa locare situ.*
*Surgere nunc meditor, nunc lassa recumbere strato,*
*Nunc nixum cubito sustinuisse caput.*
*Nunc lubet inuerso, nunc ore cubare supino,*
*Nunc aliud lateri substituisse latus.*
*Cumq3 tori cunctas peragraui languida partes,*
*Quilibet ex æquo displicet vsque locus.*
*Heu! quid agā grauis ipsa mihi, langueſq3, iacenſq3,*
*Teq3 volens cursu, non tamen apta, sequi?*
*An fugis, & medijs morientem deseris agris,*
*Nec mora tanta datur dum comes ire queam?*
*AEger ita in Libycis, a milite, miles arenis*
*Deseritur, subitæ cùm data signa fugæ;*
*In triuijs genitrix ita proijcit impia natum,*
*Quem lactare pudor, pauperiesve vetat.*

*Tende manum, noſtriq; pius miſerere doloris;*
*Tende manum refugo vel pede ſiſte gradum.*
*Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,*
*Quiq; ſenem rapuit filius igne Patrem.*
*Trans mare deſeſſam fert nata Cyconia matrem,*
*Suſtinet hinnulei Cerua natantis onus.*
*Tu ſolam ignotis, fugitiue, relinquis in aruis,*
*Nec ſinis hoc humeris ponderis eſſe tuis?*
*Quamquã ego, vel fieri tibi ſarcina tanta recuſem,*
*Si modò vel leuiter traxeris, ipſa ſequar.*
*Et ſequar & curram, rapiarq; ſimillima vento,*
*Languida funeſto quæ modò ſtrata ſolo.*
*Nec quibus inuitam cogas, opus enſe, vel armis,*
*Sponte nec iniecto, libera, fune ſequar.*
*Traxit ad impulſæ querulos teſtudinis ictus,*
*Cum ſyluis Geticas Thrax Cythariſta feras:*
*Traxit, & attonitæ ſyluæq; feræq; ſtupebant;*
*Sic fide ſic filo, ſe potuiſſe trahi.*
*Non ego Byſtonij mouear teſtudine Vatis,*
*Nec trahar Aönia voce ſonante lyræ.*
*Quemq; ſui rapiunt ſenſus, ſua quemq; voluptas,*
*Se ſinit hic oculis, auribus ille capi.*
*Non ego luminibus, non auribus otia venor;*
*Noſter Achæmenij languor odoris eget.*
*Lux mea, rorilegis halat tibi ſpica capillis,*
*Manat odoratæ Palladis imbre caput.*
*Vda Palæſtino fragrant tibi tempora nardo*
*Myrrhaq; de madidis ſtillat odora labris.*
*Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,*
*Verbaq; quot loqueris tot iacis ore roſas.*

*Albaq;*

*Albaq̃ Panchæo ceruix tibi ſudat oliuo,*
*Aſſyrioq̃ humeros rore perungit Onix.*
*Et manus Ambroſijs pluit vtraq̃ roſcida guttis,*
*Et digiti Libycæ germina meſſis olent.*
*Denique quicquid olent, conchis vnguenta Sabæis,*
*Balſama quicquid olent, hoc meus halat Amor.*
*Nec ſolùm Aſſyriis quæ ſudant balſama ramis,*
*Nataq̃ odorifero thura Sabæa ſolo:*
*Fragrat Orontæis hic ſpicæ ſuauior herbis,*
*Guttaq̃ Panchæis nobilior lacrymis.*
*Nempe tuo qualis, Baſiliſſa pudica, cubili,*
*Qualis odor thalamo, Cæcili caſta, tuo;*
*Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus*
*Attulit hybernas germina verna roſas;*
*Aut Naſarenigenæ qualis cum Virginis ædem*
*Sparſit Ieſſæi floris anhelus odor;*
*Denique Diuorum qualis cùm gemmea ſtillant*
*Indigetum liquidis amphitheatra crocis.*
*O ſemel has liceat mihi ducere naribus auras!*
*Quæ modò languebam, ſana repentè ſequar.*
*Multaq̃ currentem ſociarum turba ſubibit,*
*Vt glomerat ſocios vncta columba greges.*

*Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Cant. 1.

August. man. c 20. Bern. ser. 21. in Cāt.

ANIMA amans fertur votis, trahitur desiderijs.

Fessa sum, deficio, noli me deserere, *sed trahe me post te*, ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum, *Trahe me post te*, quia satiùs mihi est vt me trahas, vt scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercēdo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securā derelinquas. *Trahe me* quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpētem, vt reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus.

Ibid. initio

Quid? sponsa ne ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò inuita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eū scilicet qui per se ire nō valet) trahi ad balneum, seu ad prandiū non piget; etsi reum pigeat trahi ad iudiciū vel ad pœnam. Deniq; trahi vult quę & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum, prout vellet, valeret, vt quid verò nō valet? An infirmā fateamur & sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret

leret & pereret trahi, nequaquã miraremur. At verò de spõsa, quæ trahere & alios (vtpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tamquã infirma vel debilis necesse habeat? de quanam animâ iam cõfidimus, quòd valida sit & sana, si illam infirmã dici consenserimus, quę pro sui singulari perfectione & excellentiori virtute, sponsa Domini nominatur? Quantæuis perfectionis anima, quãdiu quidẽ gemit sub corpore mortis huius, & huius sæculi nequã retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, totq; sceleribus, libentiùs, segniusque assurgat necesse est ad contemplãda sublimia; nec omninò liberũ habet, sequi sponsum quocũque ierit. Hinc lacrymosa vox illa gementis, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* hinc supplex illa precatio. *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiã sponsa. *Trahe me post te, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.*

Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere modò sicut heri & nudius tertius. Curremus autem postea, cùm reddideris lætitiam salutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ; cùm Sol iustitiæ iterũ incaluerit & per- Bern. ser. 21. in Cãt.

transierit tẽtationis nubes, quæ nũc operire ad horam cernitur, atque ad leuẽ flatum auræ blandioris solito, cœperint vnguenta liquescere & aromata fluere, & dare odorem suum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, spirantibus in quâ vnguẽtis curremus, quoniam ab scedet torpor qui nunc est, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus nobis vt trahamur, quippe odore excitatis, vt sponte curramus. Nũc verò interim *trahe me post te*, non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim, current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul; ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc, omnes *in odore vnguentorum tuorum curremus.*

Curremus, curremus, sed *in odore vnguentorum tuorum*, non in nostrorũ fiduciâ meritorum, nec in magnitudine virium nostrarum. Currere nos cõfidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam etsi quãdo cucurrimus ac volũtariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, sed miserẽtis Dei.* Reuertatur miseratio, & curremus. Tu quidẽ in virtute tuâ, *tamquã Gygas* & potens curris; nos, nisi vnguẽta tua spirauerint, non curremus. Tu, quem Patet *vnxit oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis*, curris in ipsâ vnctione; nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

Absalon Abb. Odor super omnia necessarius vtpote infirmis

firmis purgatiuus, proficientibus confortatiuus, perfectis verò sanatiuus: nonne vides agrum huius mũdi hoc odore plenum; cùm videas alios iustitiâ fortes, alios charitate feruentes, alios promptos ad obediendũ & humilitatis obsequium, hos lacrymis irriguos, & ad eleemosynas profusos? de odore autem, scriptum est: *Trahe me post te, in odorem vnguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* serm. 1. de annun. B. Virg. qui est 20.

Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, sed videas alios vehemẽtiùs studijs flagrare sapiẽtiæ; alios magis ad pœnitentiã, spe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitiũ, vitæ & conuersationis eius prouocari exẽplo; alios ad pietatẽ, passionis memoriâ magis accendi. Currebãt in odore sapiẽtiæ, qui missi fuerant à Pharisæis. cùm reuersi dicerent; *Numquã sic loquutus est homo.* Currebat in hoc ipso odore S. Nicodemus qui *venit ad* IESVM *nocte*, in splendore multo sapiẽtię. In odore iustitię, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multũ.* Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationẽ peccatis suis humiliter imploraret *descẽdit iustificatus*, testãte ipsâ iustitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapsus *fleuit amare.* Cucurrit Dauid, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatũ tuũ.* Bern. ser. 22. in Cãt.

rò in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cùm CHRISTI esse se imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Iam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe. En quatuor vnguenta assignata habetis, Primum sapientiæ, secundum iustitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

Aug. medit. c. 35. Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio sui deponere pondus omniũ carnalium desideriorum & terrenarum concupiscentiarum grauissimam sarcinam, quæ impugnant & aggrauant miseram animam meam, vt *post te*, expeditè *in odorem vnguentorum tuorum currens*, vsque ad tuæ pulcritudinis visionem efficaciter satiandus, quantocyùs te quoque duce, merear peruenire.

Aug. medit. c. 35. Descendat, Domine, descendat, precor descendat in cor meum odor tui suauissimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

Aug medit c. 37. *Trahe me*, sursum ad te, vt *curram post te in odorem vnguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem.

Gilb. in Cant. hom. 19. Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui est idipsum alloqui quod est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius.

*Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris et deosculer te et iam me nemo despiciat!* Cantic. 8. 24.

## IX.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inveniam te foris, & deosculer te, & iam nemo me despiciat! *Cant. 8.*

*Quis cumulet patrias tãto mihi stẽmate ceras,*
*Frater vt ad fratres annumerere meos!*
*Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;*
*Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.*
*Stirpe licet nostrâ sanguis tibi vilior esset,*
*Optarem fratrem te tamen esse meum.*
*Non pubente quidem vernantem flore iuuentæ,*
*Prima cui roseas vestiat vmbra genas:*
*Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,*
*Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.*
*Quiq̃, ego quas suxi, paruo trahat ore papillas,*
*Insideatq̃ illos, quos ego sæpè sinus.*
*Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,*
*Si fueris maior, non ego te cupiam.*
*Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,*
*Vt videam cunas pusio parue, tuas?*
*Et nisi fallor, habent pueri quid amabile mores,*
*Quoq̃ carent iuuenes, virq̃ senexq̃ carent.*
*Vtq̃ suam quæuis laudem sibi vendicet ætas,*
*Ille tamen pueros scilicet ornat amor.*

Ar

An dubitas, aliàs puerili pusio vultu,
Ipse Deûm domitor, paruulus esset, Amor?
Non nisi quod reliquis, magis hæc sit amabilis ætas,
Nullaq; sit tantum quæ, quod ametur, habet.
Hæc quoque, cur voueam puerum Te caussa coëgit,
Crediderim, puero quod mage posse frui.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis
Vt videam cunas parue puelle, tuas?
Tum mea, ceu nato, quoties daret vbera Mater
Parue, Tui toties copia prompta foret.
Prompta foret noctuq;, diuq;, domiq; foriſq;,
Et sine sollicito copia multa metu.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Osculer vt cunas parue puelle tuas.
Casta, sorór paruo quæ porrigit oscula fratri.
Oscula deriſor carpere nemo potest.
Et licet illa frequens spectauerit oscula testis,
Illa tamen testis carpere nemo potest.
Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
Semper habent iustas oscula casta moras.
O bona, quæ nostris faueant ita Numina votis,
Teq; velint fratrem sic semel esse meum!
Nascere parue puer, fraterq; admitte vocari,
Omnia te mundi vota, preceſq; petunt.
Quid præ lætitiâ facerem tibi, paruule frater?
Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Peruigil, ad cunas, nocte stetisse tuas!
Quot tibi seruitijs soror obsequiosa studerem,
Fortè vel officijs facta molesta meis.

Nempè

*Nempe dato quoties depelleret vbere mater,*
*Depulsum geminis exciperem manibus;*
*Aut quoties tepidâ gestare iuberet in vmbrâ,*
*Gestarêre vlnis sarcina grata meis.*
*Aut quoties blando dare languida lumina somno,*
*Somniferis caneret vox tibi nostra modis.*
*Ipsaq3, cùm digitos cunis adhiberet agendis,*
*Ilicet hoc à me præriperetur opus.*
*Mox vbi te nostræ concederet anxia curæ,*
*Discedensq3, mihi diceret; esto vigil:*
*Excubiis, soli propè Te mihi, parue, relictis.*
*Quàm facerem votis libera frena meis!*
*Continuò, tacitè velo de fronte reducto,*
*Exemplum aspectu lumina nostra tuo.*
*Inq3 tuo fixis hærens obtutibus ore,*
*Vterer oblati commoditate loci:*
*Et citò subjicerem capiti, colloq3 sinistram,*
*Apprimeretq3 meo Te mea dextra sinu.*
*Et tibi, vix tactis furarer basia labris,*
*Basia sit somno non nocitura tuo.*
*Quin igitur nostris, mea vita renascere saclis,*
*Vt semel optatas suauier ore genas?*
*Mox vbi lactanti sensim tibi cresceret ætas,*
*Primaq3 discenti verba docenda forent;*
*Discenti cuperem fieri tibi, parue, Magistra,*
*Blæsaq3, truncatis verba præire sonis:*
*Cumq3 geri alterius nolles modò grandior, vlnis,*
*Ausus arundineo currere solus equo,*
*Instruerem stabili vestigia figere gressu,*
*Membraq3 constanti firma locare pede.*

Tumq3

*Tumq; molesto aliquod si offenderet obice saxum,*
*Tutus in extensas exciperêre manus.*
*Quin tua sæpè velim falli vestigia lapsu,*
*Lapsus vt amplexu sustineare meo.*
*Nec tanti pretium peterem mihi grande laborū,*
*Suauiolo pretium solueris omne tuo.*

*Quis*

*Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam nemo me despiciat!* Cant. 8.

QVÆ amatrix vnquam optauit, vt is quē diligit, paruulus efficiatur eius frater, & in infantem versus sugat vbera matris? S. Tho. in c. 8. Cant.

Ergo antiquorum vox est ista iustorum, qui Dominum saluatorem, quem in diuinitate Patri & Spiritui sancto consubstantialem credebant, ac debitis venerabantur obsequijs in hominis quoque habitu & hominibus consubstantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; sed vt foris quoque posset inueniri, *verbum caro factū est, & habitauit in nobis*; viderunt namque Patriarchæ, viderūt Prophetæ Dominum, sed intus, id est, in contemplatione mentis spiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, sed in imagine, sed in Angelicæ forma substantiæ; at ipsam eius naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipse, qui audire meruit, *ostendam omne bonum*; rursum audiuit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & viuet*: felices; qui inter se conferre meruerunt: *Inuenimus Messiam qui dicitur* CHRISTVS. Hoc est namque Beda c. 7. in Cant.

osculum,

oſculum, id eſt amantiſſimũ illud oris illius donum, ac mutuę cõmercium allocutionis.

Mich. Giſſer. cap 8. Cant. expoſ. 3.

[Sed &] ingens in his ſuum, pia anima, exprimit deſiderium; quo eâ ratione per amorem, Deo vniri peroptat, vt nedum in ſecreto cõtemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vitâ actiuâ eidem inhærere ſibi liceat, ita vt omnibus ædificationi ſit, nec quorumcũque mundanorũ hominum vereatur contemptum: æquè enim eſt ac ſi dicat: O vtinã, tanto mihi aſtringereris amoris vinculo, Deus meus, quanto adſtringuntur frater atque ſoror! ô vtinam tam tenerè te diligerem, quàm tenerè à ſorore diligitur frater paruulus, ſugens vbera matris ſuæ: ita vt etiam palã & coram fratribus, dum proximorum indulgeo vtilitati, deoſculer te oſculo charitatis; ita vt non pudeat ante omnes, te cõfiteri, tibique obſequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det vtiã nedum te timeam vt Deum zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentem, & quicquid tale nominari voluiſti, quo mihi tui incuteres pauorem; ſed vt etiam diligam tamquam fratrem meum, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

S. Tho. in c. 8. Cant.

Tu qui modò es in ſinu Patris, quis det, vt homo efficiaris & particeps ac cõſors naturæ noſtræ exiſtens, frater meus appelleris?

vt

vt hominem factum in aperto videam, & *deosculer te*, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; vtinam detur mihi vt propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustenteris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Priùs te inuenire nequibam, vnde & querebar; deploransque cum Prophetâ, dicebam; *Fuerunt mihi lacryma mea panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus?* At nunc audiēs Angelum ad pastores dicētem: *Inuenietis infantem positum in præsepio*; confido sanè me quoque inuenturam te foris; extra incomprehensibilem maiestatem illam, quâ intra temetipsum ab æterno latebas; quærebam te iam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo*, namque mentis meæ, *quæsiui te, quem diligit anima mea: quæsiui, & non inueni*, surrexi, & circuiui ciuitatem præsentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæsiui te, & non inueni.* At modò te inter creaturas, *paruulum fratrem meum*, ex vberibus Virginis Matris tuæ, simul ac meæ, pendentem inueniens, haud continere me potero, quin tota in tuâ prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem vniat; *& iam me nemo despiciat*, quod adorē, quem nesciam; quod osculer, quem non vi-

Gisler. c. 8. Cant. expos. 3.

deam; quod illi offeram preces, qui noſtra non curet; quódve illi obſequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deoſculans profectò te, in primo conceptionis inſtanti, *vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oſculis meis, ita te meum adorabo fratrem, vt ijſdem te quoque meum profitear Regem dilectiſſimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem vnctum, oſculo adoraſſe, lego in libr. Reg. Tibique vt Regi morem geram in omnibus, id quod & ijſdē conteſtabor oſculis meis, quæ tuo imprimā ori, ſicut antiquo illi Ioſeph, per Ægyptiaci populi oſculi ſignum, totius Ægypti obedientiam promiſſam lego à Pharaone, cùm ei dixit: *Et ad os tuum cunctus populus deoſculabitur.*

Bonau. ſolilo c. 1.

Ignoraui, quòd tam ſuauis, ô bone IESV, eſſet tuus amplexus, tam honeſtus attactus tuus, tam delicioſus conuictus tuus! Cùm enim te amauero, munda ſum, cùm tetigero caſta ſum, cùm accepero, virgo ſum. Tuus, ô dulciſſime IESV, amplexus non maculat, ſed mundat; tuus attactus, non inquinat, ſed ſanctificat. O IESV fons vniuerſæ & dulcedinis & ſuauitatis, ignoſce mihi, quod tam ſerò credidi quantum habet delicioſitatis, quantum honeſtatis, quantum iucunditatis, quando *læua* tuæ æternæ ſapientiæ & cognitionis, eſt *ſub capite meo*, id eſt ratione, & *dextera*

*ra* tuæ Diuinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est voluntatem. Heu me miseram! quid vmquam tam dulce, tam suaue, tam delicioſum & ſalutiferum poteſt experiri, quàm inter brachia tãti Sponſi quieſcere, inter oſcula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem ſenſerat anima deuota, quando optabat dicens: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Numquid has delicias anima deuota erat experta, quando orabat ardens, & iam penè deficiens prę dilecti ſui concupiſcentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, & deoſculer te?* Quis enarrare ſufficeret, niſi qui mente guſtaſſet, quantum habet hoc verbum dulcedinis & deuotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur deuotâ mẽte? ſed ô Domine Deus, ſi hæc tam dulcia ſunt cogitanti, quàm dulcia eſſe poſſunt deguſtanti? ſi tam ſuauia ſunt legẽti, quàm conſolatoria erunt per affectum ſentienti?

*In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea, quæsiui illum et non inueni.* Cantic. 3.

25.

## X.

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. *Cant. 3.*

*CAsta canunt nostræ suspiria, votaq; Musæ,*
*Nullaq; de thalamis vox, Hymenæe tuis.*
*Vt sua corporibus, sic mentibus est quoque flamma,*
*Et propè deterior corpora flamma coquit.*
*Intus, in accensis qui mentibus æstuat ignis,*
*Delicias liquidi solus amoris habet.*
*O quanto his, Animæ facibus melioribus ardent!*
*Oscula quam certâ dant; feruntq; fide!*
*Quàm placidis castas complexibus itur in vlnas,*
*Quàm sanctæ sociant mutua vincla manus!*
*Et suus hic etiam torus est genialis amori,*
*Quæq; marítali fœdera nexa face;*
*Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,*
*Nec, nisi quem cupiat Vesta subire torum.*
*Sed neque cycnæis hic turget culcita plumis,*
*Fartaq; Amyclæo vellere fulcra tument.*
*Quo duo tam casti thalamo sociantur amantes*
*Lectus olorinas non habet ille niues.*
*Lectulus auspicijs tantorum stratus amorum*
*Mens est lætitiæ pace quieta suæ.*
*Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tedæ;*
*Pronube, fidereis lectule caste toris!*

*Tu Spōſi atque Animæ thalamus ſecretus amantū,*
*Solus es ô tantas dignus habere faces!*
*Hoc ego conſueui, meditans, traducere noctes,*
*Cùm requiem pulſo cura ſopore negat.*
*Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,*
*Eſt ſolitus vigili ſecubuiſſe toro.*
*Et mihi tunc imas vrit fax Dia medullas,*
*Inq3 vicem flammis vritur ille meis.*
*Tunc deſiderijs querimur ſine voce loquentes,*
*Mutaq3 plus verbis lacryma vocis habet.*
*At noua quæ ſubiti ſit, neſcio, cauſſa receſſus;*
*Subuereor, vitio ſit data cauſſa meo.*
*Nam mihi iam ſpatio plus viſus abeſſe diurno,*
*Et ſecus atque ſolet nocte fuiſſe foris.*
*Hæccine ſigna forent mutati forſan amoris?*
*Aut illum melior lectulus alter habet?*
*Hei mihi quàm miſeris ea nox fuit acta querelis,*
*Quæ ſine te, viduâ nox fuit acta domo!*
*Iam propè conſtiterat medio vaga Cynthia cœlo,*
*Altaq3 ſopierat lumina laſſa quies;*
*Cùm mihi viſa tori pulsâ vox dicere ſpondâ;*
*Surge parat thalamo Sponſus abire tuus.*
*Suſcitor, & piceos oculis detergeo ſomnos,*
*Impoſitum cubito ſuſtineoq3 caput:*
*Et deſolatas implens vlulatibus ædes*
*Sollicitâ, dormis lux mea? voce rogo.*
*Hei mihi! reſponſum nullum dedit ille roganti,*
*Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.*
*Protinus accenſo reperi veſtigia lychno*
*Quæ cuperem numquam viſa fuiſſe mihi.*

*Dic*

*Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponsus?*
*Perfide dic meus heu! lectule, Sponsus vbi est?*
*Et vagor, & toto velut amens errо cubili,*
*Vt tua te viduâ luxit Alexi, domo.*
*Quos ego tunc animo sensi efferuere tumultus,*
*Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!*
*Quæ mentem subitò insanæ vertêre procellæ,*
*Insolitam dubijs pandere lina Notis!*
*Quàm sterili iacuit damnatum pectus arenâ,*
*Dia cui aethereis vena scatebat aquis!*
*Iam grauidos labor est oculos attollere cœlo,*
*Oraq; diuinâ soluere laude, labor.*
*Iam neque sacra valent priscæ in certamina vires,*
*Quæ modò lusus erant prælia facta dolor.*
*Scilicet optatâ dum felix vterer aurâ,*
*Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.*
*Tunc vt inexpertis Tiro temerarius armis,*
*(Omnia qui linguâ prælia victor agit)*
*Optabam rabidis caput obiectare Tyrannis,*
*Aut animam pulcrâ fundere posse nece.*
*Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, roſetum;*
*Tunc rota Coſtiadæ Virginis, esse trochus:*
*Viſaq; sunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,*
*Blandaq; Blandinæ, Taure putatus ouis:*
*Denique barbarici laniena infanda macelli,*
*Totaq; carnificum viſa theatra, iocus.*
*Nempe erat in calidis tã ſeruida flamma medullis,*
*Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.*
*At ſimul ac Sponſo calor hic abeunte receſſit;*
*Frigidior Scythico mens mihi facta gelu eſt.*

*Sic noua, quas Zephyris ſpirantibus educat æſtas,*
*Decoquit immeritas vna pruina roſas.*
*Lampada ſic tenui Pallas quam nutrit oliuo,*
*Extinguit tremuli bucca ſoluta Noti.*
*Ah malè, te placido quæſiui Sponſe cubili;*
*Qui Crucis in thalamo reperiendus eras!*
Pax *mihi* lectus *erat*, Tibi Crux *erat aſpera* le-
*Hoc te debueram, quærere Sponſe, toro.* ctus.]
*Lux mea, iam quota. Te quærendo perdita nox eſt!*
*Sed quæſiui, vbi non inueniendus eras.*

*In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni.* Cant. 7.

NOn est reuersus Sponsus ad vocem & votum reuocantis. Quare? vt desiderium crescat, vt probetur affectus, vt exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio, superest vt quæratur si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino, *Omnis qui quærit, inuenit.* & primo quidem quærit illum in lectulo, sed minimè inuenit; neque vnius noctis quæsitio hæc & frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsiui per noctes.* Bern. ser. 75. in Cāt.

Legimus Psalmo 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiusq; inquisitionem haud quaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum, & nō sum deceptus*; at verò in hac sententiâ (*in lectulo meo per noctes quæsiui*) Anima pia Deū ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequēter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse. Gisler in Cant. c. 3. exposi. 3.

Quid est quod non inuenitur quæsitus, cùm requiratur tā studiosè & impigrè, ipse autem dicat: *Quærite & inuenietis: & qui quærit, inuenit.* Bern. ser. 75. in Cāt.

*inuenit*. quomodo ergo implebũtur Scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur quærens, vna est ex his quibus ipse ait: *Quæretis me, & non inuenietis*.

Gisler. in c. 3. in Cãt. expos. 3.

Ob istiusmodi diuersitatem non modicùm primo aspectu offensus est animus, multoque magis offendebar; quia rationi magis consonum mihi videretur, vt Deus ab illa citiùs inueniri se sineret, illiusque vocibus potiùs intenderet, quæ maiori erga ipsum flagraret caritate; qualem absque dubio Sponsam censebam.

Verùm attentiùs vtriusque animæ perpendens verba; percepi statim rationem diuersitatis prædictę. Intellexi quid causę fuerit, cur Anima loquens in Psalmo, Deum repererit; Sponsa autem neutiquam eumdem inuenerit; quia nimirum ista, & si manibus Deũ quæsiuit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo suo singulari quietẽ agens & manibus palpans eum quæsiuit, qui ibi haud quaquam esset. Illa autem de tribulationibus ad eum clamauit, qui ait: *De quacumq; tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos*. Sicque facili negotio, nõ solùm inuenit, sed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipso sum in tribulatione; in die tribulationis*, inquit, *Deum exquisiui manibus meis nocte contra eum, & non sum decepta*.

Bern. ser. 75. in Cãt.

Attendite [ergo] tres esse causas, quæ inte-

interim occurrunt, & quærentes frustrari solent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut non sicut oportet, aut non vbi oportet.* Si enim omne tempus aptum est ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum inueniri potest*: erit absque dubio cùm inueniri non poterit, & hæc vna caussa quæ impediri potest, ne inueniatur sponsus à quærentibus se, cùm non quærunt in tempore opportuno At non ea caussa impedit sponsam, nempe inuocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit; nam corde ardẽti & omninò infatigabiliter, quærit planè vt decet. Restat vt de tertiâ videamus, ne videlicet, vbi non decet quærat. *In lectulo meo quæsiui per noctes quẽ diligit anima mea.* An fortè nõ *in lectulo*, quærendus erat, sed *in lecto*: quippe cui orbis angustus est? sed nõ horreo lectulum, qui noui paruulum. An nõ lectulus, tumulus? an non lectulus, præsepium? an non lectulus, vterus Virginis? neque enim magni Patris vterus, lectulus est, sed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex vtero*, inquit, *ante luciferum genui te.* Quamquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit vterus ille, qui Regentis potiùs quàm iacentis est locus. Meritò proinde Sponsa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* [Sed] quid in tuo quærebas, qui se iã in sua rece-

receperat? non videras filium hominis ascẽdentem vbi erat priùs? Iam cœlum tumulo commutauit, & tu illũ, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit, & non est hîc.* Quid quęris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Intoiuit in potẽtias Domini, *decorem induit & fortitudinem*, & ecce sedet super Cherubim, qui sub lapide iacuit. Ex hoc, iam non iacet, sed sedet, & tu tamquam iacenti subsidia paras; sine vt absolutior veritas sit, aut sedet iudicans, aut stat adiuuans. Ex tunc ergo & deinceps frustrà in lectulo quæsitus est sponsus: pulcrè verò sponsa, nõ quem diligo ego, sed *quem dilgit anima mea*, inquit, quod verè, & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, quâ aliquid spiritualiter diligit. Nam cùm secundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et benè *per noctes se* quæsisse eum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt nocte quærunt. Quis enim quærit quod palàm habet? Nox est itaq; donec quæritur sponsus, quoniam si dies esset de medio fieret, & minimè quæreretur. sed dicet aliquis: quod non sit tam stulta tãque cæca sponsa, vt quęrat lumẽ in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, &

non

non potiùs quæsisse? Non ait, Quæro, sed quæsiui, *per noctes quem diligit anima mea.* Et est sensus, quia cùm esset paruula, sapiebat vt paruula, cogitabat vt paruula, & quærebat veritatẽ vbi non erat, errãs & non inueniẽs, iuxta illud in Psalm. *Erraui sicut ouis quæ perijt.*

Quod si quis contendat sponsam ipsam hîc ea referre, quæ sibi tunc temporis euenêre, cùm toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *quâ anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaias, *lectuli & cubilis* nomine insigniuit, cùm de iusto loquens dixit: *Veniat pax requiescat in cubili suo, qui ambulauit in directione suâ.* Gisler in c.3. Cant. expos.3.

*Dilectum* [enim] *in lectulo quærimus*, quando in præsentis vitæ aliquantulâ requie redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem quærimus*; quia etsi iam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat. Greg. ho. 19. in Eze. & 25. in Euang.

Sed ingens ilico hîc insurgit difficultas, quâ ratione anima sancta in eiusce modi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non inuenisse? cùm alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se vnâ cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *In pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Cumq; exploratum omnibus sit; *In pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace commoratur Gisler. in c.3 Cant. Expos.3.

moratur Deus: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponsa, ibi se eum inuenisse negat, vbi iam præsens is adest? Ad hæc breuiter respondendum: adesse quidem Deum, & vt proprio requiescere loco, in interiore pace. verumtamen, admirabili prouidentiâ, elongari nonnumquã, vel abscondi ab ipsâ animâ, cum quâ *lectulũ habet communẽ* sinens eam esse *aridam*, & quodammodo dulci destitutam complexu.

Bern. ser. 32. in Cãt. Sunt [enim] qui in studijs spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini corde arẽte & tædente, lõgos dies, longas conqueruntur & noctes loquentes cũ S. Iob: *Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursum exspectabo vesperã.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis.*

Gisler. in c. 3 Cant. Expos. 3. Porrò id ob triplicem [accidit] rationem: Primò vt hâc suâ tantilla elongatione, ad maiorem perfectionem eam prouehat. Secundò vt iucundior postea sit eius reditus vel eius inuentio. Denique quemadmodum chorda, quò magis ab arcu recedit, eò maiore impetu ad ipsum accedit, maioremq; exhibet vim sagittæ, quæ per arcum iacitur; ita quò magis Deus videtur se ab anima amouere, eo ardentiori beneuolentiâ, in eandẽ sese postea insinuat. At, si ob allatas rationes

ab

ab illâ se abscondit, cur non inueniri se sinit ab eâ, quæ tanto studio ibi ipsum quæsiuit, vbi quæri is velit? *Quæsiui illum*, inquit, *& non inueni*; vt videlicet, eius perseuerantiæ periculum faceret, vtque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab internæ pacis lectulo surgeret.

Absconditse [ergo] Sponsus cùm quæritur, vt non inuentus ardentiùs quæratur; & differtur quærens Sponsa ne inueniat, vt tarditate suâ capacior reddita, multiplicius quandoque inueniat, quod quærebat. Greg. li. 5. mor. ca. 4.

[Sed] Domine, si non es hîc, vbi te quæram absentem? si vbique es, cur non video te præsentem? sed certè habitas lucem inaccessibilem. Et vbi est lux inaccessibilis, aut quomodo accedam ad lucē inaccessibilem? aut quis me ducet, aut inducet in illam vt videam te in illâ? accedere ad te desiderat seruus tuus, & inaccessibilis est habitatio tua. Inuenire te cupit, & nescit locum tuum. Obsecro Domine, doce me quærere te, & ostende te quærenti; quia nec quærere te possum nisi tu doceas, nec inuenire nisi te ostendas: quæram te desiderando, desiderem quærendo, inueniam amando, amem inueniendo. Anselm. in protolog. cap. 1.

XI.

*Surgam et circuibo ciuitatem; per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum et non inueni.* Cantic. 3. 26.

## XI.

Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. *Cant. 3.*

*TAndem, serò licet, meus est mihi cognitus error:*
*Si bene quæsissem, Sponse, repertus eras.*
*Credideram placido somnos te carpere lecto,*
*Commodus, at video, non fuit ille torus.*
*Quid faciam cœptæ pergam dare membra quieti,*
*Et sine te somnus lumina nostra teget!*
*Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,*
*Aut vllâ, sine te, Sponse, quiete, frui!*
*Non si somniferis iuuuit et lympha susurris,*
*Lympha cauernoso præcipitata iugo;*
*Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,*
*Multaq;, quæ syluis garrula cantat auis:*
*Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Dearum,*
*Aut pater auratæ Delius ipse lyræ.*
*Nec tua discutiant mihi, Somne, papauera curas,*
*Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.*
*Noxia nec vigilem quæ sopijt herba Draconem,*
*Fistula quæq; oculos condidit, Arge, tuos.*
*Vix vbi composui luctantia lumina somno,*
*Rumpitur indomito cœpta dolore quies.*
*Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,*
*Quin mihi, nox etiam creditur vna, decem!*

*Fingit & aſsiduè de te, mihi ſomnia Morpheus,*
*Nec fugis ex oculis flebilis vmbra meis.*
*Cur toties igitur ſomni mihi nocte petuntur,*
*Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?*
*Eripiar ſtratis, mediamq3 vagata per vrbem,*
*Quò ſors aut ratio me volet ire, ferar.*
*Et circumſpiciens, nûm fortè quis angulus abdat,*
*Quæram quem propriâ diligo plus animâ.*
*Quæram porticibus, quæram ſtabulisq3, caſiſq3,*
*Perq3 ſemel tritas ibo, redibo, vias.*
*Nec malè perſpectæ fallet ſpecus vlla latebræ,*
*Nec quem tranſiero, circulus vllus erit.*
*Qualis odora canis veſtigia preſſa ferarum*
*Mersâ nare legens, luſtra, ruboſq3 ſubit:*
*Aut qualis ſiculas Ops errabunda per vrbes,*
*Aſpicit an flores perdita Nata legat,*
*Ruraq3 piniferis veſtigans auia tedis*
*Perſephonen ſtygijs optat adire vadis.*
*Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis*
*(Cùm flebat Domini marmor inane ſui)*
*Saxa peralta rudeſq3 ruit furiata per agros*
*Qua dolor ancipitem qua rapiebat amor.*
*Omnibus vna locis aderat, comes omnibus vna,*
*Vna ſuper Domini funere multa rogans.*
*Attica ſic viduo volucris gemit anxia nido,*
*Luctiſoniſq3 nemus perſonat omne modis:*
*Et circum, ſupraq3 volans, nunc ardua ſummo*
*Vertice, nunc imâ pendula fronde ſedet;*
*Et raptam ſobolem, raptoris & aucupis artes*
*Heu! conſanguineo nunciat orba gregi.*

Haud

*Haud aliter cunctis lustraui compita vicis,*
*Non tamen est vllo præda reperta loco.*
*Infames vici, loca detestanda plateæ,*
*Decepto toties compita trita pede!*
*Amissum in thalamis, foris hic reperire putabam,*
*Sed malè quæsitus, perditus vsque latet.*

*Surgam, & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni.* Cant. 3.

Orig. homil. 10. in diuer.

EFFVNDITE lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei, discurrite, & nolite quiescere. Heu! heu! quò abijt gaudium meum, vbi latet amor meus? vbi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, salus mea? O dolores! ô angustiæ! Intolerabiles angustiæ sunt mihi vndique, & quid eligam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo? à quo consilium petam? quem percunctabo? quis mei miserebitur? quis me consolabitur? quis indicabit mihi quem diligit anima mea? Reuertere, dilecte mi! reuertere, dilecte vtorum meorum! ô amabilis! ô desiderabilis! redde mihi lætitiam salutaris præsentiæ tuæ.

Orig. ibid.

Heu me! vbi eum quæram, vbi eum inueniam? surgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero; non dabo somnũ oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inueniam illum, quem diligit anima mea.

Bern. ser. 7. in Cant.

Sedens in lectulo, quæsiui, cùm adhuc infirma & inualida forem, & omninò minùs idonea sequi Sponsum quocumque ierit; sequi ad ardua & excelsa sublimitatis illius. Incidi in multos, qui cognoscentes desiderium

rium meum, dicebãt mihi: *Ecce hîc eſt* CHRISTVS, *ecce illic eſt*; & neq; hîc, neque illic erat; & dixi, *Surgam, & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia iacet, quæ dicit *ſurgam.*

Adhuc vt paruula ſapit; per vicos & plateas, quærendum putauit, fruendi auida, ſed ignara myſterij iterum ergo fruſtrata repetit dicens: *Quæſiui eum, & non inueni.* Non eſt, vt iſta ſuſpicata eſt, in plateis, aut vicis; niſi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hieruſalem, ſternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluya cantabitur.* Bern. ſer. 76. in Cãt.

Anima [enim] quæ amat, adſcẽdit frequẽter, & currit familiariter per plateas cœleſtis Hieruſalem, viſitando Patriarchas & Prophetas, ſalutando Apoſtolos, admirando exercitus Martyrum, & Confeſſorum, choroſque Virginum ſpeculando. Aug manu ca. 24.

Ibi, ibi illum, qui quæret, inueniet, & videbit gloriam eius, non gloriam quaſi vnius ceterorum, ſed planè gloriam, quaſi vnigeniti à Patre. quid facies, ô Sponſa! putas, potes ſequi eum illic? aut te ingerere audes, vel vales huic tam ſancto arcano, tamq; arcano ſanctuario, vt filium in patre, & patrem intueatis in filio? non vtique; vbi eſt ille tu non potes venire modò; venies autem poſtea: Age tamen, ſequere, quære, nec te inacceſſibilis claritas, vel ſublimitas à quærendo deterreat, Bern. ſer. 76. in Cãt.

terreat, ab inueniendo desperare faciat. Si potes credere, omnia possibilia sunt credēti. Propè est, inquit, verbū in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inuenisti, nam credere, inuenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTVM, per fidem, in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo secura, quære deuota, bonus est Dominus animæ quærēti se. Quære votis, sequere actibus, fide inueni; quid nō inuenit fides? attingit inaccessa, deprehēdit ignota, comprehendit immensa, apprehēdit nouissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamq; Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

Bern. ser. 75. in Cāt.

Quid hoc desiderij est & ardoris, vt surgens de nocte publicū non erubescat? percurrat ciuitatem? percunctetur palā & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis eius nullâ valeat ratione auerti? nullâ præpediri difficultate, non tempestiuæ retineri amore quietis, non Sponsæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est vsq; adhuc à desiderio suo. Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tediorū nutrix, suspicionum fomes, impatiētiæ fax, nouerca amoris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, vtiliterque interim

interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu reuocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponsis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

Nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos ciuitatis, dicas, licet: *Surgam & circuibo ciuitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea*; & interroges; *Num, quem dilexit anima mea, vidisti?* nemo tibi respondere dignabitur: sponsus in plateis non potest inueniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, zelotypus est IESVS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso. Hieron. epist. 22. ad Eustoc.

Non in foro, non in plateis CHRISTVS reperitur. non est CHRISTVS circumforaneus; CHRISTVS enim pax; in foro, lites: CHRISTVS iustitia est; in foro iniquitas: CHRISTVS operator est; in foro inane otium: CHRISTVS charitas est, in foro obtrectatio; CHRISTVS fides est, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in ciuitate, in foro, & in plateis, & quæram* Ambr. lib. de virg.

*quæram quem diligit anima mea; quæsiui eum, & non inueni eum.* Nequaquam igitur ibi quæramus CHRISTVM, vbi inuenire nō possimus.

Bern. ser. 84. in Cāt. Non pedum passibus, sed desideriis quęritur Deus; & vbique non extundit desiderium sanctum, felix inuentio, sed extendit. Numquid consummatio gaudij, desiderij consumptio est? oleum magis est illi, nam ipsum flamma. Sic est; adimplebiturlætitia, sed desiderij non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animet ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

Guil. Abb. ser. 45. in Cāt. Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti; ibi, vota anhelata laborant; hîc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam vicissitudine, aut liquescit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum! *quæsiui & non inueni.*

Aug. soliloq. 31. Ego erraui, sicut ouis quæ perierat, quærens te exterius, qui es interius; & multùm laboraui quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuiui vicos & plateas ciuitatis* huius mundi quærēs te, *& non inueni*, quia malè quærebā foris, quod erat intus. Misi nuncios meos, omnes sensus exteriores, vt quærerem te; *& non inueni*, quia malè quærebā. Video enim, lux mea, Deus, qui illuminasti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipsi,

vbi

vbi intraueris, neſciuerunt. Serò te amaui pulcritudo tam antiqua & tam noua, ſerò te amaui; & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quę feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè â te, quæ eſſe non poterant, niſi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogaui terrã, ſi eſſet Deus meus: & dixit mihi, quod nõ; & omnia quæ in ea ſunt, hoc idem confeſſa ſunt. Interrogaui mare & abyſſos & reptilia quæ in eis ſunt, & reſponderunt, nõ ſumus Deus tuus; quære ſuper nos eum. Interrogaui flabilem aërem, & inquit vniuerſus aër, cum omnibus incolis ſuis: fallitur Anaximenes, nõ ſum ego Deus tuus. Interrogaui Cœlum, Solem, Lunam & Stellas; neque nos ſumus Deus tuus, inquiunt. Interrogaui deinde mũdi molem, Dic mihi, ſi es Deus meus, an nõ? & reſpondit voce forti: Non ſum, inquit, ego, ſed per ipſum ſum ego; quem quæris in me, ipſe fecit me; ſuprà me quære eum qui regit me, qui fecit me.

*Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paullulum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Cantic. 3.* 27.

## XII.

Num quem diligit anima mea vidistis?
Paullulùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. *Cant. 3.*

*REstat adhuc totâ locus vllus omissus in vrbe?*
*Aut regio nostro non peragrata pede?*
*Flammiferis cuncta facibus luxére plateæ,*
*Nullaq; vel minimæ compita spreta viæ.*
*Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obiui?*
*Vrbs etiam in tantâ defuit vrbe mihi.*
*Sed quid in hos frustrà iuuat incubuisse labores,*
*Si Sponsum semper quæro, nec inuenio?*
*Ergo domum lacrymans, vestigia retrò ferebam,*
*Quiq; rogaretur, nemo viator erat.*
*Cùm propter portis à mœnibus aufero gressum,*
*Et vigil ad portas occupat ecce cohors.*
*Ac prior hic dixi, quem diligo fortè latebit;*
*Et subitò, vigiles, reppererintne? rogo.*
*Illi, cum tacito conuertere lumina risu,*
*Verbaq; dentatis reddere salsa iocis.*
*Et quidam; Quisnam ille tuus quem diligis ignis,*
*Absq; suo nosci nomine posse putas?*
*Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor,*
*Scire omnes rebar; quis meus esset amor.*

Nec

Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Oreſtis,
Néve tuum, Thysbe, Pirame, néve tuum:
Voſq́ etiam quamuis, quem diligo, ſcire negetis,
Scire, nec ignotum poſſe latere, puto.
Obſecro, dic igitur Cuſtodia pervigil vrbis,
Num meus hac vobis tendere viſus Amor?
Ille meus, propriâ quem plus ego diligo vitâ,
Qui quoque me vitâ plus amat ipſe ſuâ.
Dicite, quando abijt? quantillo tempore manſit?
Quaq́ prehenſurum ſe ſimulauit iter?
Hac ýt aut illac? dextra vel fortè ſiniſtrâ?
Solus erat? ſocijs an comitatus erat?
Excubiæ ſalſis iterum risêre cachinnis;
At mihi ſalſa meas obruit vnda genas.
Tranſieram: Sponſi neque ſpes ſuper vlla videndi,
Menſq́ erat in damni merſa dolore ſui:
En ſubitò, dum cuncta animo triſtiſſima voluo,
Nullaq́, quam tantæ vota minora ſpei;
Ille meus, totâ toties quæſitus in vrbe,
Iam non quæſitus conſtitit ante oculos.
Exilij, myſtoq́ metu perterrita gaudens
Vix potui proprijs credere luminibus.
Et, Téne aſpicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hærens faucibus impediit.
Qualis vbi viſo coniux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obiſſe diem)
Obſtupet ac visâ veluti percellitur vmbrâ.
Optantemq́ loqui, pallida facta, fugit.
Nec niſi iam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus coniugis ire ſui:

Tumq́

*Tumq̃ veretur adhuc, ne se malè credula fallat,*
*Inq̃ fidem leuior decipiatur amor:*
*Sic ego, dum trepido redîre in pectore vires,*
*Teq̃ iterum ante oculos, Sponse, reuiso meos;*
*Subdubitans, speransq̃ timensq̃ & amore fatiscens,*
*Túne es, quem video, clamo, vel vmbra tui?*
*Ah Sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!*
*Imò es quid dubito? numquid es? haud dubito.*
*O mea lux, video, te nunc video, mea vita;*
*Nil vltra dubito, lux mea, te video.*
*Agnoscenq̃ tui vocem præsentis & ora,*
*Inuolo in amplexus, Sponse reperte, tuos.*
*Iamq̃ ego te teneo, neque per vaga compita quæram,*
*Ludibrium vigili, nocte futura gregi.*
*O mea si geminis mutentur brachia vinclis,*
*Atque manus manicis, compedibusq̃ pedes!*
*Quàm te complicitis, mea lux amplecterer vlnis!*
*Arctius amplexu, vitis & vlme, tuo.*
*Arctius anguipedum manibus, pedibusq̃ hederarũ,*
*Queis obit annosas herba marita domos.*
*Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,*
*Sæpè nec errantes per tua colla manus:*
*Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,*
*Nec nisi pensari tempore posse putes.*
*Ah citò tam longi quæreris compendia damni.*
*Vix ego iam cœpi, tu satur, ecce, fugis.*
*Non ita discedes non tam citò liber abibis;*
*Non nisi pugnando viceris, effugies.*

Num

*Num quem diligit anima mea vidistis? Paullulùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam.* Cant. 3.

Bern. ser. 79. in Cāt.

O AMOR præceps, vehemens, flagrans, impetuose! qui præter te, aliud cogitare non finis, fastidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, dissimulas vsum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod consilij, iudiciíve videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captiuitatem. En omne quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil. ita tibi, ipsius & cor vendicasti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidistis?* quasi verò hi sciāt, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipso sciscitaris? & non habet nomen? Quænam verò tu, & ille quis?

Nyss. ora. 12. in Cāt.

Quo pacto inueniri posset, quod nullæ res nobis cognitę ostendere possunt? nō forma, non color, non circumscriptio, nō qualitas, non locus, non figura, non coniectura, non adsimilatio, non proportio; sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem pernestigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæsiui eū*, per animæ facultates eas quæ inueniēdi vi præditæ sunt; per ratiocinationes & cogitationes:

nes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

[Sed] sicut Coniux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & vbique speculans, in mari & in terrâ; etsi viderit nauem venientem, ibi suum putat esse virum; & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi vbi eum dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ ciuitate? quid dicentem, aut quid faciẽtem, aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, vbi pascit, vbi cubat, quem diligit anima mea?* Chryſoſt. homil. de virtute.

Iam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderij intentionem suauiter illum perueſtigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterum de eius, (totiens expertus) bonitate præsumis, nunc quasi vlterius non sustineas, spirituali quodam litigio vel luctamine euincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nunc oculi fletu graues, cùm intimis singultibus eriguntur Bernard. hom. infr. 8. Epiph.

tur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicuius linguæ sensus vel idioma seruatur; quando vox aliquando respondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESVS tali certamine superari.

S. Greg. in Psal. pœn. Superest itaque vt ad eũ recurrat, in quo solo vera est cõsolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM quærat; Quem si primò non inuenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; ciuitatem circumeat exultatione vniuersę terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat, quàm mœrentium consolatorem inueniat. Inuentum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adiutricis gratiæ, à conscientiæ eripiatur tribulatione.

Orig hõ. 1. in Cant. Est enim quidam spiritalis amplexus, atque vtinam contingat, vt meam Spõsam altior Sponsi amplexus includat, vt ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est: *Sinistra eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*

Quid

Quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventis dissoluitur, nec scinditur gladijs? Deniq; *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum nec dimittã.* Et sanctus Patriarcha: *Non te*, inquit, *dimittam, nisi benedixeris mihi*: Ista non vult eum dimittere: & fortè magis quàm Patriarcha id non vult, quia nec pro benedictione quidem; siquidem ille, benedictione acceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic, Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?* non dimittã te, nec si benedixeris mihi. *Tenui eũ, nec dimittã.* Nec minùs forsitan ille teneri vult, cùm perhibeat dicens: *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Quodque pollicens ait: *Ecce ego vobiscum sum, vsque ad consummationem sæculi*: quid hâc copulâ fortius, quæ vna, duorum tam vehementi voluntate fundata est? sed nihilominùs, illa vicissim tenetur ab eo quem tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti manum dexteram meam.* Quæ tenetur & tenet, quomodo iam cadere potest? tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur. Tenetur autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.* Bern. ser. 79. in Cãt.

Inueniam [& ego] Te desiderium cordis mei. teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te sponse cœlestis, exultatio mea summa Aug. soliloq. cap. 1.

ma, intus & extra, possideam. Te beatitudo sempiterna, possideam. Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ meæ!

Aug. med. cap. 37. Ecce quod concupiui iam video, quod speraui iam teneo, quod desideraui iam habeo; illi namque in cœlis iunctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

Beda in c. 3. Cant. Tantò instantiùs inuentum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inueni.

Orig. ho. 10. in diuers. O pijssime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verum, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter inuenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectârat à te.

Aug. soliloq. cap. 38. Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminasti me, & inueni Te, & me, vbi inueni me, vbi cognoui me, ibi inueni Te, ibi cognoui Te; vbi autem cognoui Te, ibi illuminasti me.

XIII.

*Mihi autem, adhærere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam. Psal. 72.*

28.

## XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. *Psalm.* 72.

*Qvàm mea per varios, vita est exercita casus!*
*Vt pila, percussu pulsa, repulsa manus.*
*Munera belligeri primùm placuêre Gradiui,*
*Armaq; spe laudis, sanguinolenta tuli.*
*Arma dabant animos, & erat spes omnis in armis,*
*Ceu foret hac votis meta futura meis*
*Sæpè vigil tetricas traduxit cantibus horas,*
*Et custos speculæ tædia longa tuli.*
*Nec semel admonitu fraus hostica prodita nostro est,*
*Cùm signum toties, ore, vel ære dedi.*
*Addidici septis fossam producere castris,*
*Et sude præfixas impedijsse vias.*
*Quin etiam subitæ faciem componere pugnæ,*
*Et trepidis animos addere, voce, globis.*
*Denique non tenuit belli quis certiùs artes,*
*Militis auxilio seu Ducis esset opus.*
*Ah, quoties Libycas pressit pes lassus arenas,*
*Et cecidit madidis sudor in ora comis!*
*Collaq; magnanimus tinxit fumantia puluis;*
*Nec tamen vnda, sitim quæ recrearet, erat.*
*Ah quoties gelidos fluuiorum innauimus alueos.*
*AEre grauante humeros, ære grauante caput!*
*Oraq; prensatos retinebant mordicus enses,*
*Nando per obstantes cùm veheremur aquas.*

Bellantem tenuit iam tot me Marſpiter annis,
Principioq3 pedes, fine merebar eques:
Quoq3 tegor, decimâ fuit ictus arundine thorax,
Laſaq3 ſunt totidem caſsis & vmbo locis.
Lethifero cecidit ſonipes mihi tertius ictu,
Criſta quater galeæ cuſpide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula miſi,
Dum nimis hoſtili dextera cade calet.
Nulla tamen noſtro tunc ſunt data vulnera tergo,
Omne ſed aduerſo pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrumq3 faceſq3
Telaq3 præcipiti grandine plura tuli.
Perq3 meo factos gladio ſpatiabar aceruos,
Impoſito ſubigens corpora ſtrata pede.
Quis putet, hoc tantis caput inſuperabile bellis,
Non etiam bellis, vota tuliſſe ſuis?
Heu mihi! poſt partas proprio tot ſanguine lauros,
Poſt tot ad infernos funera miſſa lacus;
Poſt toties meritas gladio victore coronas,
Poſt tot fixa tuo ſigna, Gradiue, tholo:
Vna tot egregios deleuit culpa triumphos,
Nec fuit vlla ſuper nominis vmbra mei:
Et grauis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Iuſſit & incincto turpiter ire ſago.
Gloria quin odijs popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
O vtinam potiùs pro te, Deus, arma tuliſſem!
Non ita caſſa ſuis laudibus arma forent.
Te ſuper, intrepidâ meliùs ſpe, vota locantur,
Vt fundat trepidas anchora fida rates.

Ergo

*Ergo ſuum Odryſio poſitum ſuſpendimus enſem,*
*AEraq3 ſunt curuæ iuſſa valere tubæ.*
*Tum lucra, tum vigiles, lucro arriſêre taberna,*
*Vnaq3 Mercurio cura litaſſe fuit.*
*Tum piper & lanas lydo reparauimus auro,*
*Veximus & grauidâ grana, merumq3 trabe.*
*Noſtraq3 Barbaricos tetigerunt linteaportus,*
*Et ſinus inuectâ vix ſine merce fuit.*
*Scilicet, è minimâ magnum re cogere quæſtum,*
*Maximus hâc ſtudij parte triumphus erat.*
*Creuerat aggeſtis iam denſa pecunia nummis,*
*Nec domus immenſas arctá tenebat opes.*
*Claſſis & ambuſtis onerata redibat ab Indis,*
*Sed periit, patrijs proxima claſſis aquis.*
*Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,*
*Credita periurus debitor eſſe negat.*
*Ergo velut liquidis ſal creſcit & interit vndis,*
*Vt creuiſtis opes, ſic perijſtis opes.*
*O quanto placidos tranquillius exigit annos,*
*Qui neque lucra cupit, qui neque bella mouet!*
*Diues Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,*
*Nulla mihi veſtrâ merce redemta quies.*
*Quid facerem, toties fruſtrantibus omnia votis,*
*Marte negante decus, Murcurioq3 fidem?*
*Regis in ignotam ſubrepſi nobilis aulam;*
*Magnaq3 mox regi fama relata mei eſt.*
*Et vocor, & videor, placidoq3 arrideor ore;*
*Dumq3 loquor, pronâ Principis aure fruor.*
*Neſcio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;*
*Non fuit hoc meriti, ſed magè ſortis opus.*

*Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,*
*Maximus exiguo tempore creuit amor.*
*Sæpè diem nocti coniunximus, inq; loquendo,*
*Non fuerat visus præcipitasse dies.*
*Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,*
*Vnaq; sæpè foris mensa duobus erat.*
*Non ita Seianum Latiæ fauor extulit Aulæ;*
*Clitus Alexandro non ita carus erat.*
*Commodus haud tantũ potuit tribuisse Cleandro,*
*Aut Constantini plus amor Ablauio.*
*Iamq; suâ fateor, fauor hic, nauitate placebat,*
*(Vt propè non solitæ res nouitate placent)*
*Aulaq; felicem, felicem turba vocabat,*
*Quòd mihi tanta Ducis gracia parta foret.*
*Vah! nimis infidis subnixa potentia sceptris,*
*Quæ minimo sortis turbine versa ruit!*
*Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,*
*Nec tamen est vitio gratia læsa meo.*
*Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram,*
*Hostis & è patrio cogor abire solo.*
*Et veteres auxi casu, noua fabula fastos;*
*Fabula sic elegis triste canenda meis.*
*Arcadij Eutropius, Stilico redituus Honori,*
*Et Constantini Cæsaris Ablauius;*
*Clitus Alexandri; Tiberi Seianus; imago*
*Heu nimis historiæ vera fuêre meæ!*
*O Deus! ô quantò tranquillius exigit æuum,*
*Qui locat in sceptris votaq; spesq; tuis!*

*Mihi autem adhærere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam.*
Psalm. 72.

COR humanum in desiderio æternitatis non fixum, numquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, vbi non est. In his autem caducis & transitorijs, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, vt nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit. Aug. med. cap. 25.

[Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo implebar: dum non in me inueniebam te, incommutabile & singulare, indiuisum, vnum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum. Aug. solilo cap. 12.

[Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo esse. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, *tibi adhærere*, sicut scriptum est, *qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo.* Aug. med. c. 37.

Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturã, *mihi autem adhærere Deo bonum est.* Deo adhærere nihil est melius Auguſt. in Pſal. 72.

lius, quando, eum videbimus facie ad faciē: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere Deo bonum eſt*; ſed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo ſpem meam.* Quamdiù ergo nondum adhæſiſti, ibi pone ſpem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præſentiam? inhære per ſpem: & quid hic ages, ponens in Deo ſpem tuam? quod erit negotium tuum, niſi vt laudes, quem diligis? Ecce ſi amares Aurigam, non raperes cæteros vt tecum amarent? Amator Aurigæ quacumque tranſit, loquitur de illo, vt eum ament & cæteri.

Baſil. in Pſal. 61.

*Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Fluxa eſt diuitiarum natura, ſuos poſſeſſores, ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios aliò modo, apta mutare Dominos. Hodie huius eſt ager, cras erit alterius, & paullò poſt ad alium perueniet. Reſpice parumper ad ciuitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerūt ædificatæ, ſortitæ ſunt, aliter ab alijs atque alijs appellatæ poſſeſſoribus? Et aurum è manibus habentis ſe, fluens ſemper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter poſſis, quàm diuitias conſeruare tibi ipſi.

Iuſto-

Iustorum iudicio( quælibet bona adfuerint ) cum sanctis desiderijs æstuant, bona minimè videntur. vnde Dauid Propheta, qui Regni diuitijs, multisque obsequijs fulciebatur, quamuis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, vni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mihi autem adhærere Deo bonum est.* Greg homil.4.in Euang.

Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deũ, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulcrior est ille qui fecit cœlum & terram. *Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.* Aug.in Psal.39.

Sicut autem nemo potest duobus Dominis seruire, ita nemo potest in duobus Dominus sperare. Nemo potest in incerto diuitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo. Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo sperabueris, & videat Deus spem tuam, in sæculum æternum esse conuersam, & quia aliam nullam omninò spem geris, nisi in ipso, qui viuificat mortuos, & vocat, Orig.in Psal.36. hom.5.

vocat, quæ non sunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse *qui saluos facit sperantes in se.*

Basil. in reg. fusiùs disp. q. 42.

Huic qui in homine spem ponit, magnoperè est metuendum, ne in execrationem illam incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachij sui, & defecit à Domino anima eius.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero spem poni debere. cùm autem, *& fulcit carnem brachij sui*; in se, sui habendam fiduciam vetant.

Bern. serm. 9. *Beat. qui habit.*

Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine, spes mea. hæc vna mihi omnium promissionum caussa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum; sustinere se iactet pŏdus diei & æstus; ieiunare bis in sabatho dicat, postremò non esse sicut cæteri hominum glorietur; *mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.* Sperent in alijs alij, fortè hic in scientiâ litterarum; hic in astutiâ sæculi; ille in nobilitate; ille in dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate cõfidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & vt stercora arbitror: quoniam tu es Domine spes mea.* Speret, qui vult, *in incerto diuitiarum*; ego verò ne ipsa quidem, nisi abs te victui necessaria spero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda

tinenda sperabo. Si insurgant aduersum me prælia, si sæuiat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro aduersus spiritum concupiscat, in te ego sperabo. Quid cunctamur abijcere omninò spes miseras, vanas, inutiles, seductorias, & huic vni, tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, totâ deuotione animi, toto feruore spiritus, inhærere? si quid illa impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres.

*Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem: quam sicut ancoram habeamus animæ tutam ac firmam.* Heb. 6.

Iam spem quasi ancoram [præmisimus] ne in isto mari turbati, naufragemur. Quēadmodum enim de naui quæ in ancoris est, rectè dicimus quod iam in terrâ sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terrâ quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates; sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata, facit nos non abripi in saxa. Aug. in Psal. 64.

*Adhæreat*, quæso, Domine, *anima mea post te*, suscipiat me dextera tua; sustollat me super altitudinem terræ, & cibet me illâ cælesti hæreditate, cui suspirat peregrinatio mea die ac nocte.

XIV.

*Sub vmbra illius quem desideraueram, sedi.*
*Cantic. 2.*

29

## XIV.

Sub vmbrâ illius, quem desideraueram, sedi. *Cant.* 2.

*FOrs iter ignotas longum meditabar in oras,*
*Et bona iam cœptæ pars erat acta viæ.*
*Vtq; solet lassus metam spectare viator,*
*Credebam spatijs pauca deesse meis.*
*Vt cœpi reliquos metiri prouida passus,*
*Maius erat medio, quod superabat, iter.*
*Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,*
*Totq; nimis durus, millia visa labor.*
*Ergo oculos cœlo miserâ cum voce tetendi,*
*Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?*
*Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus vmbram?*
*Solis ab infesto verberor igne caput.*
*Aspice, sub plantis quàm ferueat arida tellus,*
*Siccaq; semustos vrat arena pedes.*
*O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, sylvæ!*
*O latebræ! ô fontes! arboreæq; domus!*
*O vtinam, virides pandat mihi populus alas,*
*Aut caput hoc, mali fronde comante tegat!*
*Audijt ille meas solitus lenire querelas,*
*Cuius erat toties vmbra petita mihi.*
*Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras;*
*Et scio, quam toties anxia poscis opem:*
*Cœlestis Solymæ longinquam tendis in vrbem,*
*Quamq; agis in terris, huc tibi, vita, via est.*

*Iamq;*

*Iamq; grauat longi te tanta moleſtia curſus,*
*Et cuperes Malꝰ fronde virente tegi.*
*Ecce tuis venio ſperata laboribus vmbra,*
*Quamq; voues, placido tegmine, Malus ero.*
*Aſpicis hærentes funeſtâ ex arbore palmas,*
*Quoſq; fodit geminos cuſpis acuta pedes?*
*Aſpicis innumero laniatum vulnere corpus?*
*Aſpicis? heu vix eſt corporis vmbra mei.*
*Hæc tibi quæſitam feſſæ dabit vmbra quietem,*
*Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.*
*Dixerat, & vires ſubitò redîre iacenti,*
*Tanta loquente Deo, viſq; vigorq; fuit.*
*Tunc ego ſuſpiciens, in Sponſum lumina fixi:*
*Hei mihi, ſuſpenſus de Cruce Sponſus erat!*
*Et qualis, Spõſe, inquã, hæc eſt, quam triſtis imago?*
*Hæccine erit capiti Malus aprica meo?*
*Hæc ego ſanguineâ lanzuens reſidebo ſub vmbra*
*Tu, crucis infami ſtipite fixus eris?*
*O mala Malus! & infelix, quæ te manus vmquam*
*Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.*
*Attamen hæc lætos Malus iacit ardua ramos,*
*Vtq; cubent, placidos vmbra dat apta toros;*
*Vmbra dat apta toros, ſed non tamen apta ſopori:*
*Ah! magis hæ lacrymas, Malus & vmbra petunt.*
*O bona Malus! & ô felix, quæ te manus vmquam*
*Fixit humo, hanc ſidus iam decet eſſe manum.*
*Ah video, cui te ſimilem, mi Sponſe, vocabo;*
*Sæpè mihi vmbriferæ munere functę domus.*
*Qualis onuſta rubris latè ſua brachia pomis*
*Spargit, & apta ſiti munera Malus habet;*

*Exſupe-*

*Exſuperatq́ ſuas, numerosâ fruge ſorores,*
*Vna nemus laßis, hoſpitibuſq́ penus:*
*Talis es æſtiuis mihi, Sponſe, caloribus vmbrâ;*
*Lymphaq́ dum ſitio, dum fameoq́, cibus.*
*O quoties ego te! quoties, mi Sponſe, vocaui,*
*Vt ſemel illa meum conderet vmbra caput!*
*Hic ego, ſi liceat, dixi, gemebunda ſedebo;*
*Vt ſedet amiſſo mœſta columba viro.*
*Et modò purpurei concreto ſanguine crine,*
*Et modò materies, labra, doloris erunt.*
*Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula ceruix,*
*Nunc os, nunc atro barba cruore madens.*
*O quoties latus hoc, lacrymanſq́ gemenſq́ videbo!*
*Ne videam lacrymis impediarq́ meis!*
*Multa tamen dabit hoc vnũ mihi vulnera, vulnus,*
*Saucia dum geminos labar ad vſque pedes.*
*Tuncq́ iterum amplexu lignum lacrymabile ſtringens,*
*Subſcribam hac plantis verba ſuprema tuis:*
*En duo qui cauſſam præbent ſibi mortis, Amantes;*
*Mergitur hac lacrymis, ignibus ille perit.*

*Sed vmbrâ illius, quem desideraueram sedi,* Cant. 2.

Orig. hō. 3. in Cant.

AMORIS enim vulnere percussa arborum solatia syluarumque sectatur.

Orig. ibid.

Sicut [namque] arbor meli inter reliqua ligna syluæ, sic est sponsus inter reliquos filios, habens fructum, qui non solùm sapore omnes, sed & odore præcellat; & duos animæ sensus: id est gustum & odoratum reficiat: diuersis namque copijs mensam suam nobis præparat sapientia, in quâ non solùm panem vitæ apponit, sed immolat carnes verbi; & non solùm miscet in cratere suo vinum, sed & mela adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labijs suauitatem reddant, sed & interioribus tradita faucibus dulcedinem seruent.

Nyss. in orat. 4. in Cant.

Is enim qui in syluâ maturæ nostræ, ob suam erga genus humanum beneuolentiam germinauit, eo ipso quod carnis ac sanguinis particeps factus est, quasi malum quoddam exiſtit. Nam in hoc fructu videre est quiddam, quod cum vtroque, nimirum, carne ac sanguine, similitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris subalbi; carni quod proprium est imitatur; rubedinis specie cognatio quasi quædam cum sanguinis naturâ indicatur.

Meritò

Meritò ergo eius desiderauerat vmbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem syluarum ligna etsi vmbram solatij habent, sed non vitæ refectionē, non fructus perpetuos salutis, vnus est etenim vitæ auctor, vnus mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimùm desiderauerat vmbram; quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutū. *Sub vmbrâ eius quem desideraueram sedi.* vmbra eius, caro eius. Bern serm. 48. in Cāt.

Quis enim posset sustinere Solem iustitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radijs eius? assumpsit ergo Sol iustitiæ hominem mediatorem, & ita ex coniunctione solis & humani corporis facta est vmbra. Guil. apud Del. 10 in c. 2. Cant.

CHRISTVS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odorē mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati grauem deterfit fœtorem & vngūentum potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis syluæ, ita consobrinus meus in medio filiorum. In vmbrâ eius concupiui & sedi.* Bona vmbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, *& fructus eius dulcis in faucibus meis.* Quis fructus eius dulcis, nisi prædicatio Dominicæ passionis? Ambr. in Psal. 118. Oct. 5.

Ambr. in Psal. 118. Octon. 3.

Nathanaël *sub arbore fici* videtur; Dauid, *in vmbrâ alarum* Domini IESV sperare se dicit; Zacchæus *in arborem sicomori* ascendit, vt CHRISTVM videret. Nobis quoque expandit manus suas IESVS, vt totum mundum obumbraret. quomodo non sumus in *vmbrâ*, qui Crucis eius protegimur velamẽto? quomodo non sumus in *vmbrâ*, quos crucifixus à malignitate sæculi, & corporis ardore defendit.

Idem ibid. Oct. 4.

*Hâc vmbrâ* Dauid protegi se postulabat, ne eum *per diem Sol vreret vel luna per noctem. Hanc vmbram* spir talis ministrat gratia, torrida sæculi huius, & mundi æstiua fugientibus. In hàc ergo *requiescamus vmbrâ*, peccatorum nostrorum æstibus fatigati; si quos adussit libido, hos Domini Crux refrigeret, in quâ se reclinauit, vt nostra delicta susciperet.

Hon. apud Delr. in c. 2. Cant.

Vmbra sit ex corpore & luce, & est itinerantium refrigerium ab æstu, & protectio à tempestate. Arbor vitæ, scilicet *malus*, est *sancta Crux*: fructus eius, *Christus*; *vmbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod graui onere peccatorum per æstum concupiscentiæ premebatur.

Greg. in c. 2. Cant.

Vmbra Christi [siquidem] omnem tentationum feruorem temperat, & dum aura suæ inspirationis suauiter mentem tangit, quicquid noxij caloris sustinebat, expellit, & quam

& quam iam forsitan nimius vitiorum æstus marcidam fecerat, vmbra sancti Spiritus, protegens recreat, vt dum in eius inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustiùs currat.

Per *vmbram* ex supernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponsa in Canticis Cant. aduentum Sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub vmbrâ illius quem desideraueram sedi*, ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub aduentus illius protectione requieui. Greg. l. 33. mor. c. 3. in c. 40. Iob.

Nónne meritò sub arboris huius vmbrâ sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradysum amiserat? graue onus peccatorum in æstu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideò ad arborem vitæ IESVM CHRISTVM festinabat. Honor. apud Delr. cap. 2.

Tu ergo, vide, vt viuas in vmbrâ eius, vt quandoque & regnes in lumine eius. Non enim tantùm vmbram habet, habet & lucem. Bern. ser. 48. in Cāt.

Apostolus dicit: legem, vmbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam vmbram & exemplar pronunciat esse cœlestium. Nos autem alieni sumus ab vmbrâ eorum quoniam non sumus sub lege, sed sub gratiâ, sed quamuis non sumus sub vmbrâ illa, sumus tamen sub vmbrâ Orig. hom. 3. in Cant.

meliore; in vmbrâ enim CHRISTI viuimus inter gentes.

Ibidem. Et meritò Sponsa sub meli vmbrâ sedere concupiscit; sine dubio, vt vitæ, quæ est in eius vmbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præsenti vitâ est, vmbram habere necessariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cùm exortus fuerit, continuò semen, quod non altâ radice demersum est, arescit & deperit.

Bern ser. 58. in Cât. Sed fortasse felicius aliquid ista expertam se gloriatur in eo quod se in vmbrâ dicit non (vt Propheta) viuere, sed sedisse: sedere enim quiescere est Plus autem est quiescere in vmbrâ quàm viuere; sicut viuere plus est quàm tantummodò esse in eâ. Igitur quod est commune multorum, Propheta assumens sibi; *in vmbrâ eius viuimus*, inquit; sponsa verò, habens prærogatiuam, etiam quod sub eâ singulariter *sederit* gloriatur, vbi itaque nos cum labore viuimus, qui conscij peccatorum sub timore seruimus, ibi hæc deuota & amans suauiter requiescit. Denique timor pœnam habet, amor suauitatem, vnde ait; *Et fructus eius dulcis gutturi meo*; gustum contemplationis significans, quem obtinuerat per amorem suauiter subleuata. Ast istud, *in vmbrâ*, quia, *per speculum & in ænigmate*, erit cùm *declinauerint*

*clinauerint vmbræ* crescente lumine, imò penitùs disparuerint, & subintrabit sicut perspicua ita & perpetua visio, eritque non modò suauitas gutturi, sed & satietas ventri, sine fastidio tamen: *sub vmbrâ eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.*

In te ergo, dulcissime Domine IESV, quiescat mens nostra, & à te, nec ad modicum separetur. Stultissimum quidem est, etiam nobilissimo & iucundissimo loco exire. Quomodo audemus, nisi dulcissimum sponsum inspicere, ne subtrahatur à nobis? quid, quæso, nos mouet, aliud intueri? quomodo omnia non despiunt & despiciuntur? Bonau. 2. part. stimul. c. 8.

Confugiat, Domine, mens mea, *sub vmbrâ alarum tuarum,* ab æstibus cogitationum huius sæculi; vt in tui refrigerij temperamento absconsa, lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Aug. med. cap. 37.

*Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra aliena ? Psal. 136.*

30.

## XV.

### Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ. *Psal.* 136.

*Quid toties cantus iterare iubetis amici,*
*Seu lubeat digitis, seu iuuet ore loqui?*
*Latitiam cantus poscunt, animiq; quietem,*
*Turbida cùm mens est, os digitiq; dolent,*
*Quin magè cantandũ cũ mens iacet ægra, monetis;*
*Tuncq; opus esse lyrâ, tuncq; opus esse chely.*
*Nempe suo nimiùm ne mersa dolore laboret,*
*Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:*
*Quid quòd opem certa promittitis vsque medelæ,*
*Vestra nec exemplo dicta probante carent:*
*Dixitis hanc causam cur lassus nauita cantet,*
*Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.*
*Quiq; gregem virides pascendum ducit in agros,*
*Non, nisi ne nimiùm sit mora longa, canit.*
*Et canit vt fallat fastidia longa viator,*
*Miles & vt cantet, noxq; laborq; facit.*
*Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atque viator,*
*Quodq; facit pastor, damno rebellis opus.*
*Adde quod & Dominæ iam dudũ assueta querelis,*
*Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;*
*Vixq; retentanti iam carmina prisca subibant,*
*Musica quin etiam res mihi visa noua est.*
*Vtq; timet longo veniens è carcere Solem;*
*Sic mea lætitiam lingua modosq; timet.*

*Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,*
*Aut solitam digitis sollicitare chelym;*
*Aut docto querulas impellere pectine chordas,*
*Aut mollem articulis increpuisse lyram;*
*Aut leue ceratis modulari carmen auenis,*
*Aut voci liquidas associare fides.*
*Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profusæ,*
*Et lacrymis, digiti, voxq; retenta fuit.*
*Mox luctata iterum cantu deducere vocem,*
*Et querulâ digitos attenuaße lyrâ;*
*Nequicquam aduersis sensi me tendere Musis,*
*Vlla nec est nostrâ barbitos ista manu.*
*Interea longâ iam desuetudine pigrâ,*
*Artem dedidicit voxq; manusq; suam.*
*Nec si nunc studium grauitatis inane retentem,*
*Molescant studio tristia fata meo.*
*Esto, sciam leuibus tamen addere carmina neruis,*
*Aptaq; mutandis sit mihi lingua sonis;*
*Et vincam Aonias digitis aut gutture Diuas,*
*Et mea sit melior, Marsia, Canna tuâ,*
*Panaq; multiforem cogam submittere buxum,*
*Et superem Thressæ stamina docta lyræ:*
*Quæstibus, an cantu videor debere teneri,*
*Maxima cui flendi copia semper adest?*
*Ah! bene, ne cantẽ, mihi per mala plurima cautum*
*Vertit & in morem, iam mihi pene dolor. (est;*
*Nec locus, vt cantem, patitur, neque tẽpora prosunt;*
*Vtq; locus sinat aut tempora, mœror obest.*
*Quid? vultis patriâ procul à tellure iacentem,*
*Externo patrios orbe souare modos?*

*Parcite,*

*Parcite, fortunæ nimis exulis ista repugnant:*
*Non est conuenies cantibus ille locus.*
*Exul & à patrio tam longè dissita Cœlo,*
*Impellam patriæ dulcia fila lyræ?*
*Parcite tam miserum fortunæ vulnus habenti;*
*Cantandi, externo nulla libido sola est.*
*Tristia stabilibus manant mihi lumina riuis,*
*Et videor festam posse ferire chelym?*
*Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,*
*Et cytharâ videor posse, vel ore loqui?*
*Heu! nimis insistunt præsenti pectora fato.*
*Et numquam exilij sensus acerbus abest.*
*Si quisquam his iubeat Amphiona viuere terris,*
*Aonio numquam pectine tangat ebur.*
*Respectu Euridicen propero cùm perdidit Orpheus,*
*Ilicet artifices obriguêre manus;*
*Et manibus cecidit leue cum testitudine plectrum,*
*Fractaq; sunt casu garrula fila suo.*
*Quid mihi, non vnâ fatorum clade sepultæ*
*Præcipitis, toties vngue ciêre fides?*
*Dum circumspiciens, vbi sim, te Patria specto;*
*Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!*
*Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar.*
*Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.*

*Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Psalm. 136.

Aug. med. cap. 35. VTINAM possem talia dicere qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderē? ô quàm deuotissimè illa cœlestis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

Aug. med. cap. 33. O beatæ nimiùm illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare possunt te sanctè & purissimè, cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatione! Inde laudant vnde gaudent, quia semper vident vnde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis pressi & procul à vultu tuo in hâc peregrinatione positi, atq; per mundanas varietates distenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per speciem. Illi verò Angelici spiritus per speciem & non per fidem.

Chrys. in Psal. 61. Nostra certè natura vsque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantâ cum eis habet necessitudinem & conuenientiam, vt vel infantes ab vberibus pendentes, si fleant & afflictentur, câ ratione sopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos gestant in vlnis, sæpè adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia

puerilia ijs carmina decantantes, ſupercilia eorum ita ſopiunt: quocirca ſæpè quoque viatores meridie agentes iugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris moleſtiam illis canticis conſolantes; nec ſolùm viatores, ſed etiam agricolæ, vuas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumque aliud opus facientes ſepè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

Iam verò mulieres quoque texentes & confuſa ſtamina radio diſcernentes, ſæpè quidem & per ſe ſingulæ, ſæpè autem etiam omnes concorditer, vnam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo ſuſcipitur, cantu conſolari volentes; vtpote quòd anima, ſi carmen & canticum audierit, moleſta & difficilia ſit faciliùs toleratura. Ambr. enarrat. in Pſal. 36.

[Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captiuitatis, quod in ſuâ patria canere conſueuerant. Hæc terra captiuitatis eſt, alia terra libertatis eſt; iſta peccati, illa quietis æternæ; valleſtris iſta, illa cœleſtis. Ambr. enarrat. in Pſal. 36.

[Imò] ſi caro menti repugnat, nec ſubdita eſt animi gubernaculo, & mētis imperio, *aliena eſt terra*, quæ non donatur exercitio cultoris, & ideò non poteſt fructus charitatis, Ambr. l. 2. de pœnit. cap. 11.

tis patientiam pacis afferre: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Ambr. in Pſ. 118. Octon 7.

Qui cantat, vacuus eſt, & diuerſarum cogitationum curas releuat, culpas relegat, ſequeſtrat auaritiam, & non ſolùm corporis voce, ſed etiam mentis ſuauitate ſe mulcet.

Nazian. de humana natur. Ambr. in Pſal. 118. Octon. 22.

*Nam cùm mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,*
*Ad læta occluſas tunc habet illa fores:*

In regione vmbræ mortis ſumus; abſcõdita eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera in regione viuorum. Ibi ergo viuit anima noſtra, vbi nihil mortale, nihil infirmum amicta ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, vbi depoſito infirmitatis corpore, conformis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRISTI, nam dum in peccato ſumus, plenè laudare quid poſſumus. In vmbrâ ſumus hîc poſiti, in vmbrâ viuimus, in vmbrâ laudamus: perfectè in vmbrâ laudare non poſſumus. Deniq; *in terrâ alienâ* ſumus; *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Ibid. ſupetiùs.

Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia vox tua ſuauis eſt.* eructabat hymnũ cui dicebat: *Fauum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel & lac ſub linguâ tuâ*; ſed non poteſt quis ante eructare hymnum, niſi didicerit iuſtitias Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo. ideò ſpecialiter hoc Dauid petit, vt eum doceat

ceat Deus, quomodo cantare poteſt in metu poſitus & in timore pœnarum? quomodo cantare poteſt grauium ſibi conſcius delictorum; niſi priùs fiat veniæ ſecurus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captiuetur in lege peccati; in quâ defleat atque deploret ſuæ captiuitatis ærumnas?

O pax illa, quam videbimus apud Deum! ô illa ſancta æqualitas Angelorum! ô illa viſio & ſpectaculum pulcrum! ecce in Babylonia pulcra ſunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud eſt ſolatium captiuorum, aliud gaudium liberorum. Auguſt. in Pſal. 136.

Facilè poteſt demonſtrari captiuos nos eſſe: Non enim reſpiramus iam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum ſuggeſtionibus illicitarum voluptatum. Vix reſpiramus, vel in oratione; captiuos nos eſſe intelligimus. Ibidem.

Illi autem *qui captiuos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid reſpondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia Ibidem.

te

te nutrit, Babylonia de te loquitur; non noſti capere niſi quod fulget ad tempus; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

LIBER

# LIBER TERTIVS.

# SVSPIRIA

## ANIMÆ AMANTIS.

*Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo. Cantic. 5.* 31.

I.

Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum meum, vt nũcietis ei: quia amore langueo. *Cant. 5.*

*COelestes animæ, Solymæ cœlestis alumnæ,*
*Quæ teritis niueo cærula templa pede;*
*Vos ego, vos numquam violando carmine testor,*
*(Si meus est vobis fortè repertus amor)*
*Dicite, quòd cæcâ sic eius langueo flammâ,*
*Languet vt Assyrio flosculus vstus agro.*
*Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,*
*Delituit proprijs mistus arundinibus:*
*Et summâ trifidi præfixus cuspide teli,*
*Cor mihi, ceu Parthi, canna reduncа fidit.*
*Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit!*
*Non furit AEtnæo sæuior igne rogus.*
*Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,*
*(Namque solent cupidi multa rogare proci)*
*Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;*
*Pluraq;, languentem non potuisse loqui.*
*Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?*
*Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.*
*Si roget, an mortis propior sim visa periclo?*
*Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.*
*Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,*
*Sed fati tantùm reddere verba mei.*
*Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,*
*Nec graue sit vobis dicere, qualis eram:*

Hâc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
Quâ sciat & morbi quæ sit origo mei.
Dicite, quòd iaceam tenebris ex sanguis obortis,
Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
Sintq; hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
Inq; sinu iaceat languida facta manus:
Nec rosa picta genis, neque viua corallia labris,
Venaq; vix, quamuis pollice tacta, micet:
Iamq; diu nullo constet me viuere signo,
Quàm quod anhelanti pectore sæpè gemam.
Quodq; mihi certam non possim fingere caussam,
Cur toties nullo læsa dolore querar:
Non possim, nisi fors gemitu se prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
Hæc reor, hæc nostri fuit vnica caussa doloris,
Et quid amans esset nescij, amansq; fui.
Hoc fuit, hoc toties me si spirare coëgit,
Per gremium iniussæ cùm flueretis aquæ.
Hoc, fuit, vt quamuis toties aliena loquenti,
Illius assiduè nomen in ore foret.
Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodicâ quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento sic torreor illius igne,
Vt rosa cœlesti torrida facta cane.
Dicite, quòd longâ sic eius langueo flammâ,
Vt languent siccâ lilia cana coma.
Dicite quodq; mei caussa vnica sit languoris,
(Qui simul est mortis caussa futurus) Amor.

Adiuro

*Adiuro vos, filiæ Hierusalem, si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore langueo.* Cant. 5.

PROBAVIT dilectionem suam nobis præclarus ille procus animarum nostrarum CHRISTVS, quâ adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, demonstrat latens in se dilectionis telum, imò in pectore. Nyss. ora. 13. in Cât.

Sagittarius autem eiaculatus hoc telum, est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem, sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, Deum illum vnigenam, ad eos mittit, qui seruantur; spiritu vitæ, triplicem cuspidis aciem inungens, vt eum in quem immissa fuerit, vnà cum telo, & ipso sagittario, is vnum colligat. Itaque videt iam anima per diuinos gradus in sublime deducta dulcedinem dilectionis, tamquam telum in sese quo vulnerata est. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quasi quoddam ostium & ianuam sibi aperiens ipsâ diuisione. Nyss. orat. 4. in Cant.

Quàm pulcrum est, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius iaculum carnei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus est; tu nuda membra tua, & præ- Orgi. hom. 2. in Cant.

be te iaculo formoſo; ſiquidem Deus ſagittarius eſt. Audi ſcripturam de hoc eodem iaculo; imò vt ampliùs admireris, audi ipſum iaculum quid loquatur: *Poſuit me in ſagittam electam, & in pharetrâ ſuâ ſeruauit, & dixit mihi: magnum eſt tibi hoc vocari puerum meum.* Intellige ſagittam, quid dicat, & quomodo à Deo ſit electa. Quàm beatum eſt, hoc iaculo vulnerari!

Hier. epiſt. 104. ad Principiã. Nec mirum ſi ſponſus habeat plures ſagittas, de quibus in 119. Pſalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His ſagittis & Cleophas, in itinere, cum altero vulneratus aiebat: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus: *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum.* His ſagittis totus mundus vulneratus & captus eſt. Paulus ſagitta fuit Domini, qui poſtquam ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum miſſus arcu Domini, hùc illucque volitauit; ad Hiſpanias ire feſtinans, vt velox ſagitta, ſub pedibus Domini ſui, Orientem Occidentemque proſternat.

Auguſt. 1 med. c. 40. Quid ergo dicam? quid faciam? quo vadam? Vbi eum quæram? vel quando inueniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

Aug. ſolil. cap. 1. O vita, cui omnia viuunt, vita quæ das mihi vitam; vita quæ eſt mea vita! per quam viuo, ſine quâ morior; vita per quam reſuſcitor, ſine quâ pereo; vita per quam gaudeo, ſine

sine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis, vbi quæso es? vbi te inueniam, vt in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia sine te morior?

Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis; ideò alienæ precis mendicant suffragia: *Adiuro vos*, inquit, *filiæ Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nostis ex parte, quâta sit amatorij virtus languoris, quàm sit fortis vt mors dilectio. Guilb. Abb. ser. 46. in Cât.

Sed quorsum sic adiurat? Nónne Dilectus cũcta nouerat, & in his amorem Sponsæ amantis? si Petrus dixit: *Tu scis, quia amo te*, quanto magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque internuntijs dicere poteras Dilecto, & frequenter sine dubio dixisti; dilecte nullum tibi absconditum est cor, nullius occultus amor, *tu scis, quia amore tui langueo*. Quorsum igitur, tendit hæc adiuratio? Nónne vt percussa, percutiat? vt vulnerata, vulneret? Rupert. in Cant.

*Nunciate ei*, non quasi ignorãti (nihil enim ei incõgnitum est) sed quia gaudet, quæ nouit de dilecta etiam ex aliis intelligere. Guil. apud Delrio Cant.

Narrate & annunciate, & exaudiet vocem vestram, vt refoueat vota mea, *Annunciate, quia amore langueo*. Non languet amor, sed Guilb. Abb. ser. 64. in Cât.

languet amans; vbi viget amor, ibi viget languor, si abſit, quod amatur; languet animus dum æſtuantis voti nimietate conficitur; liquefactus ſe fugit animus amoris violẽtiam ferre non valens. Sic enim in cõſumptâ materiâ & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *Deus noſter ignis conſumens eſt.* ô potens & præpotens paſſio charitatis! ſi non temperatur, non toleratur. Iure potens, quæ animum, quem poſſederit, ſui ipſius efficit impotem.

Rupert. in Cant. *Annunciate, quia amore langueo*, præ magno faciei eius videndæ deſiderio; vitæ tædium patior, & vix præſentis exilij moras ſuſtineo.

Guilb. Abb. ſer. 66 in Cant. Singultus de imis prodeuntes præcordiis, crebri gemitus, nónne ſunt quædam eructationes ſpiritus & conceptæ gratiæ? nõne talibus indiciis ſe probat lãguor amoris? Non eſt occultatus languor, quãdo gemitus non eſt abſconditus. Ipſe ſe prodit languor, cùm hæc producit indicia.

Guilielm. apud Delrio in c. 5. Cant. Langueo in amore mei, præ amore Sponſi cœleſtis. Amor eius languidum & remiſſum in me facit amorem mei ipſius. Meo amori mortua, viuo ego, iam non ego, ſed viuit in me Sponſus. Me namque amo, non amore mei, ſed amore ſponſi qui me amat. Non amo me, in me, ſed me in ipſo, & ipſum in me.

Bona. ſoliloq. cap. 2. Eia duleiſſime IESV, transfige ſaluberri-

mo

mo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, vt verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat; *cupiat dissolui, & esse tecum.* Te solum semper esuriat panem vitæ, qui de Cœlo descendisti. Te sitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te semper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requiescat.

*Fulcite me floribus, Stipate me malis, quia amore langueo. Cantic. 2.*

32.

## II.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amore langueo. *Cant. 2.*

*O Amor! ô quantis torres mihi viſcera flammis!*
*O Amor! ô animi blande Tyranne mei!*
*O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?*
*Parce, vel in vapidos diſſoluior cineres.*
*Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!*
*In noua, pars animi, vulnera nulla vacat.*
*Parce Amor, & nocuæ procul abÿice tela pharetræ,*
*Proxima quam iacies figet arundo necem.*
*Ah perÿ! neque nota mihi ſuſpiria duco,*
*Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.*
*Scilicet arcanos penitus graſſatus in artus,*
*Iam mea, victor ouans, regna ſubegit Amor.*
*Me miſeram! tantos nemo miſerabitur ignes?*
*Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?*
*Tuq; meus (tanti cauſſa vnica qui tormenti es)*
*Tu meus, hæc ſicco lumine cernis Amor?*
*Vos ſaltem AEtherÿ Cœlo properate coloni,*
*Vos, quibus à ſimili mens calet icta face:*
*Ferte roſas, date mala, & odoræ Chloridis herbas,*
*Quicquid & Alcinoüs, Floraq; quicquid habet.*
*Ferte roſas, date mala ardentibus obuia flammis,*
*Mitior in malis eſt amor, inq; roſis.*
*Ferte roſas manibus, calathis effundite mala,*
*Fors erit hinc noſtris certa medela malis,*

*Sed*

*Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?*
*Est dolus in malis, est dolus inq; rosis:*
*Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,*
*Aut sua spiniferis occulit arma rosis.*
*Periuro simplex malo delusa Cydippe est,*
*Et Venus armatæ cuspide læsa rosæ.*
*Nolo tuas Cytheræa rosas, tua mala, Cydippe,*
*Nescia perfidiæ mala rosasq; volo.*
*Quales Dorotheæ superis tulit Ales ab hortis,*
*Canaq; quas stupuit Bruma rubere rosas.*
*Quale tibi Elysiis venit, Luduina, viretis*
*Angelico carptum pollice liliolum.*
*Has mihi posco rosas, hæc mala, hæc lilia posco,*
*Nescia perfidia lilia, mala, rosas.*
*His mihi vernantem viridi super aggere lectum.*
*Pictaq; puniceis sternite fulcra crocis.*
*Fiscinaq; è lento fiat puluinus hibisco,*
*Fiscina quam viridi farciat herba toro.*
*Iungite vimineis collecta ligustra quasillis,*
*Et pluat in laxos lutea Caltha sinus:*
*Iunceaq; egregijs onerate canistra Hyacinthis,*
*Misceat & calyces Bellis amœna suos:*
*Spicaq; Narcissusq; & apex stellatus Amelli,*
*Pulcraq; cærulæis cum Cyanis Anemon,*
*Et Nymphæa marina, immortalesq; Amaranthi,*
*Iridis & Violæ multicoloris opes.*
*Iunctaq; Smilacibus Pæonia regia paruis,*
*Cunctaq; quæ Pasto diuite serta virent.*
*Addite deceptas Arabo de cortice frondes,*
*Et Myrthum & Daphnen Cecropiumq; Thymū.*

*Serpil-*

*Serpillumq̃, Chamæmelumq̃, Aloenq̃, Ciperumq̃,*
*Et Nardum & Tymbrã, Cynnamaq̃ & Casiã:*
*Et Costum & Stacten, & olentis germen Amomi,*
*Et Cilicum totâ sternite messe solum.*
*Sternite, & hoc animæ quidquid super exspirãdum*
*Roscidulis, finite, elangueat in foliis.* [est,
*Tunc ego sic moriens componam leniter artus,*
*Vt Rosa deciduas vngue resecta comas.*
*Aut moritura graues inclinant Lilia culmos,*
*Quaq̃ halant animas gramina messa suas.*

*Fulcite me floribus, stipate malis; quia amore langueo.* Cant. 2.

Bern. ser. 51. in Cāt.

CREVIT amor, quia incentiua amoris plura solito processerunt. [sed] post illa omnia, Sponso (more suo) secedente; illa, languere amore se perhibet, id est, præ amore. Quò enim grauiorem fuerat experta præsentiam, eo postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio desiderij est, & quod ardentiùs desideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoueri, quo vsque denuò reuertatur, quem molestissimè sustinet remorantem.

Gisten. in c. 2. Cant. expos. 1.

[Nempe] quod amentibus sæpè euenire solet puellis, vt præ amore ad illius quem depereunt absentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc Sponsæ frequentius in Cantico Cant. euenisse comperimus. Nam in huiuscemodi deliquio constituta prima illa protulit verba: *Osculetur me osculo oris sui*, hanc ægritudinem sese opprimentem, Sponso, vt nuncient, socias supplicibus exorat verbis; cùm defatigata iam esset in illo quærendo, dicens? *Adiuro vos filiæ Hierusalem, si inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo*; quin imò

imò & hoc ipso amore, eadem in somnum dicitur incidisse, ita vt Sponsus eam miseratus, in ea ipsa proruperit verba. *Adiuro vos, ne suscitetis.* At nullibi sanè clariùs describitur istiusmodi eius deliquium, quàm in præsenti sententiâ, in quâ ipsamet ægritudinē suam, simul cum illius causâ exprimens illa exposcit remedia, quæ præsentanea ijs exhiberi solent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

Idē ibid. expos. 3.

Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non sit ad mortem, sed ad vitam, vt glorificetur Deus per eam. Cùm ardor, febrísve ista, non sit ab igne consumente, sed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod aduertitur in ægritudinibus corporalibus, vt languens (cùm sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridi fronde conuestiendum, ac varijs & odoratis floribus, pomísve exornandum, quibus visum & defessum mœstúmve soletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Diuini amoris languore, cùm humanos gustus nequeat percipere, diuina verba audire exoptat, & toto laborat studio, vt actiones, operaque sibi recensentur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum

morum suauissimo odore ac pulcritudine, vires sibi ad seruiendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

Delrio in c 2. Cant. *Fulcite me floribus*, ô columnas admirabiles! ô noua fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutãtem? quid ni sustineant, nixam lacerti fortissimórum athletarum & gigãtum, quorum robur inexpugnabile fuit? quidni sunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione sunt æternæ, celsitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara vsque penetrârunt.

Ibidem. *Stipate me malis*. Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non stipulam; quia hæc ignis absumet; sed poma suauissima.

Nyssen. orat. 4. in Cant. Quodnam enim spectaculum elegãtius excogitare quis possit, malorum compositione? cum ordine continuo fructus, hîc belle collocatus atque in loco confertim positus varietatem quamdam aspectui exhibet; rubedine, cum colore subalbo, permistâ.

Greg. in c. 2. Cant. Sponsa [verò] quia amore languet; fulciri se floribus, & stipari malis appetit; quia; dũ se æternitatis desiderio afficit; dum, qualiter illuc perueniat, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne viuit, omninò non inuenit) fatigata in desiderio suo requiescit; & in hoc solo gaudet, si circa se respicit, vel quibus ipsa proficiat, vel in quo-

rum

rum profectione consolationem, de languore suo, recipere possit.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè vt opinor id tibi videbitur, si aduertas quomodo instar floris necessario præcedentis fructum, bonũ quoque opus, fide oporteat præueniri. Alioqui sine fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide, opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est; sicut inutiliter quoq; flos apparet, vbi nõ sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore lãgueo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; lãguet cùm abest: quod non est aliud, quàm tœdium quoddam impatiẽtis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quantamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et ideò ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat. Bern. ser. 51. in Cãt.

*Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies et inclinentur vmbræ.* Cant. 2. 33.

## III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. *Cant.* 2.

*Felices animæ populus genialis Amantum,*
*Quas amor irruptâ nectit vtrimq; fide!*
*Non ego præ vestrâ, fortunam optauero Regum;*
*Nam puto Cœlicolûm vos ego sorte frui.*
*Sed neque iam Siculi mirer noua vota Tyranni,*
*Optantis, Pythiæ tertius esse Comes.*
*Ecquis enim socijs medius neget esse duobus,*
*Quos sibi tam sancto fœdere iunxit Amor?*
*Aurea conditio, quoties redamantur amantes,*
*Reddit & alternas mutua flamma vices!*
*Hâc ego me toties optaui lege beatam,*
*Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.*
*O quoties dixi; si quando cogar amare,*
*Non nisi qui pariter me redamârit, amem!*
*Audijt optantem volucrum Deus ales Amorum,*
*Et quid, ait, dubitas? vt redameris, ama.*
*Vicino extimui præsentis Numine Diui,*
*Attonuitq; meum vox inopina caput.*
*Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide callris,*
*Auspiciisq; iubes æra merere tuis?*
*Sæpè quidem iuueni mihi narrauêre sodales*
*Gaudia quanta suis polliceatur Amor.*
*Sapiùs at contra monuit me sedula nutrix,*
*Cùm veherer gerulæ sarcina parua sinu.*

*Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,*
*Quæ cecinit castis ingeminanda choris:*
„ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ,
„ Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
„ Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,
„ Res est solliciti plena timoris Amor.
*Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,*
*Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.*
*Fida vel alternis si sint rata fœdera vinclis*
*Tum grauis, vt constent fœdera, cura subit.*
*Curre per historias; quotus heu! securus amauit?*
*Hunc breuis, hunc fictus ludificauit Amor.*
*Quâ Paris Oenone sine viuere posse negabat,*
*Oenonem potuit deseruisse Paris.*
*Dilecti Hypsyphile non mansit Iasonis vxor,*
*Non mansit reducis. sicut euntis erat.*
*Thesea crudelem quoties Ariadna vocauit,*
*Nauigio numerum questa deesse suum?*
*Quin etiam leuibus monstras. Puer improbe, pennis,*
*Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.*
*Ite igitur, leuibusq; animas modò credite flammis:*
*Cùm sua non aliter sceptra Cupido gerat.*
„ Et leuis est multoque suis ventosior alis,
„ Gaudiaq; ambiguâ darque negatq; fide,
*Tum pudor audaces tinxit tibi perfide, malas,*
*Teq; leuem celeri fassus es esse fugâ.*
*Tuncq; ego, Cyprigenæ detectâ fraude, triumphans,*
*Instabilem iussi læta valere Deum.*

*Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera iungam,*
*Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.*
*Donec ab aëreis labentur montibus vmbræ,*
*Et reducem fugient vmbraq3, noxq3 diem.*
*O liquidæ ambrosiæ! ô Diuini nectaris haustus!*
*O amor! ô quanti pocula mellis habes!*
*Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,*
*Expertus nisi sit, dicere nemo potest:*
*Quid vetò sit amare, iterumq3 abste redamari,*
*Sit licet expertus, dicere nemo potest,*
*Omnibus hisq3 etiam supereminet illa voluptas,*
*Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.*
*O Amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!*
*Aut melli geminum si quid Hymettus habet!*
*O Amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia misces,*
*Dum, quòd amãs redamer; dũ, quòd amere, subit!*
*Dumq3 iterum æternos recolo fore fœdere nexus*
*O Amor! ô quantis gestio lætitijs!*
*Non habet hic miseros Amor, vt leuis ille, timores:*
*Affluit hic lætis, ingemit ille malis.*
*Pascitur in riguis, vbi candent, lilia, campis,*
*Et sua Virgineos ducit in arua greges.*
*Scilicet æthereum decet hic flos purus Amorem,*
*Et benè tam castas pascit hic ortus oues.*

*Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur vmbræ.* Cant. 2.

Bern. ser. 67. in Cāt.

QVID est hoc quod dicit, *Ille mihi, & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter fauorabiliterque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, euidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundùm Prophetā, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideò non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omninò quiuit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neq; enim vt exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantiâ cordis, os locutum est; sed non pro abundantiâ. Habent suas voces affectus, per quas se etiā cùm nolunt, produnt. Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amori iucundas. Eiusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erūpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim Diuinus, cùm se intrà cohibere

bere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborũ ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdũ nec verba requirit, interdum nec voces omninò vllas; solis adhuc contẽtus suspirijs. Indè est quod spõsa sancto amore flagrans, idque incredibili modò, sanè pro captandâ quantulacumq; euaporatione ardoris quem patitur, nõ considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid indè? Ructus est. Quid tu in ructu? quæras orationum iuncturas, sollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non est dubiũ; duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, vnius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neq; enim inter pares est cõsensio seu complexio hæc Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, principiũ *Dilecto* tribuẽs; in consequentibus; *Ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*: cõsummationem æquè illi concedens. Nunc iam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, vt subaudiamus, intẽdit, & sicut Propheta ait: *Expectans expectaui Dominũ & intẽdit mihi*: ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogatiuæ.

Bern. ser. sequenti. Audite gaudium meum quod sensi; & vestrũ est, audite gaudentes sponsa locuta est, & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic, Deus noster est; & illa, si audeo dicere, nos sumus; gaudeamus. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamẽ disparilitas! quid terrigenæ & filij hominum corã illo? quid sibi vult ergo ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quã admirabile est quod illius intentionem ista quasi sibi propriam vẽdicat, dicens: *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamẽ pergit ampliùs gloriari; respõdere se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, insolens verbum, *& ego illi*; nec minus insolens: *dilectus meus mihi*, nisi quod vtroque insolentius, vtrumq; simul. O quid audet cor purum & conscientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit.* Itáne huic intenta est illa maiestas, cui gubernatio pariter & administratio vniuersitatis incumbit & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò otia amoris & desiderij huius. Ita planè. Prouidentiam cæteris creaturis non negamus; curam sponsa vindicabit sibi. [Sed &] propterea vtrumque ponit, dicens: *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata; Ille mihi gratiam ex gratiâ;

ego

ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi, ego illius honori, ille saluti meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam vna sum columba eius; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

Anima [enim] ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligit nihilominus vehementer non ambigit, ac de suâ singulari intentione, sollicitudine, curâ, operâ, diligentia, studioque, quo incessanter & ardenter inuigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis eius; *in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis*, ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit. Bern. ser. 69. in Cāt.

Et vnde tibi, ô humana anima, vnde tibi hoc? vnde tam inæstimabilis gloria, vt eius sponsa merearis esse, *in quem desiderant Angeli prospicere*? vnde tibi hoc, vt ipse sit spōsus tuus, *cuius pulcritudinem Sol & Luna mirantur*, ad cuius nutū vniuersa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? vt sis socia mēsæ, socia Regni, & socia thalami vt introducat te Rex in cubiculum suum, vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus, & amplectēdus sit, qui tanti te æstimauit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliuiscere. Quid enim Bern. serm. Domin. 1. post octa. Epiph.

putas? Nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecerte mediam, ſi fortè (quod auertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

Auth Scalæ paradyſi c.9. tom.9. Auguſt.

Zelotypus eſt ſponſus iſte ſi fortè alium amatorem acceperis, ſi alijs placere ſtudueris, ſtatim diſcedet à te; & alijs adhærebit adoleſcentulis.

Bern. ſer. 70. in Cāt.

Quis huic iam imputet præſumptioni vel inſolentiæ, ſi ſe dicat inijſſe ſocietatem cum illo qui paſcitur inter lilia? etiam ſi inter ſydera paſceretur, eo ſolo quo paſceretur, neſcio quid magnum videri poſſit, cum eiuſmodi amicitias ſeu familiaritatem habere. Non ignorat [ſponſa] vnum eſſe, & qui naſcitur, & qui paſcit; inter lilia commorantem, & regnantem inter ſidera: Nam qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt Dilectus; ſuper ſidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & ſuper ſidera, quia nuſquam & numquam potuit non amare. quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcēdit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnoſci, ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum ſponſum! quærenda in ſpiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtrāda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia è quibus ſpecies decoris eius? *Procede*, inquit, *& regna, propter veritatem & manſuetudinem*

*tudinem & iustitiam.* Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo.* Quod autem *iustitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *iustus germinabit sicut lilium.* Sunt multa apud sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempè quot virtutes, tot lilia. Et fortasse propterea ipse se lilium appellauit, quòd totus versetur in lilijs; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conuersatio, eloquium, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, assensio. Quid horum non candidum, & non suauissimè redolens?

Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui non fœnum gregi, pabuli loco præbet, sed puris lilijs oues alit, non ampliùs fœno fœnum nutriens. Est enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis sit particeps, verâ ratione pascitur. Quod si eiusmodi fœno saturaretur, & ipse in fœnum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro fœnum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non amplius victu gramineo pascetur, sed spiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilij obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse, lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commu-

Nyss. in orat. 4. in Cant.

commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios diffusa* siue *perflans*, quemadmodũ Diuina vox loquitur, cùm diffusionem, per spiritum radiorum factam, *perspirationem* appellat, per quam vmbræ huius vitæ remouentur, in quas studiosè defixis oculis respiciũt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui vmbram ac vanitatem sic intuentur, quasi reuera quiddam subsistens, quod autem verè exiſtit, quasi non exiſteret, negligunt. At qui lilijs vescuntur, hoc est, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pinguescit, omni fraudulentâ, amorisq; consimili rerum specie (quæ res hâc in vitâ caræ ducuntur) reiectâ ad veram ipsarum rerum substantiam respiciunt, effecti lucis ac diei filij.

Bern. ser. 71. in Cãt. Tu ergo qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum lilia esse proteſtentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos, habent & odores. De colore. Conscientia consulteur; de odore, fama: sponsus itaque & cùm sit virtus; in virtutibus complacet sibi; & cùm sit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm sit candor, delectatur candidis.

Aug manu c. 24. O anima mea, insignita Dei imagine, dilige

lige illum, à quo tantùm dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, à quo amaris; cuius amore præuenta es, qui est cauſſa amoris tui. Esto ſollicita cum ſollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, cum ſancto ſancta. Elige illum amicum præ omnibus amicis tuis, qui cùm omnia ſubtracta fuerint, ſolus tibi fidem ſeruabit: in die ſepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, ſed tuebitur *à rugientibus præparatis ad eſcam.*

*Ego dilecto meo, et ad me conuersio eius. Cantic. 7.*

34.

## IV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius. Cant. 7.

MOesta cupressiferi nemoris spatiabar in vmbrâ,
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Iamq; sinum tepidis submerserat imbribus vnda,
Conciderameq; meis pænè subacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela chelys:
Obruta tristitiâ frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni,
Nullus & in nostro carmine viuet amor?
Ah precor, eueniant hæc hostibus omnia nostris,
Et procul his flammæ tam bona tela cadant!
Viuere se iuret, non hunc ego viuere credam,
Qui trahit hoc vacuos frigidus igne dies.
Vnicus est homini, viuendi fructus, amare;
Solus amans, vixi, dicere iure potest.
Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aërias, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimurq; omnes, impete quisque suo. impete
Me quoque natiuâ stimulari sentio flammâ,
Visq; adhibet tacitas, nescio, quanta faces.
Quo meus ergo suos Amor eiaculabitur ignes;
(Primitiæ nostri namque caloris erunt)
Auferar humanæ furiata Cupedine tedæ,
Cognata Angelicis stirpsq;, sororq; choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ sum immortali Sponsa creata Deo.

Ah,

*Ah, ſuper haſce hiemes, noſtri rapiuntur amores,*
*Terra parem thalamis non habet iſta meis.*
*Nympha puellarum pulcerrima Romulearum*
*Agnes, Auſonio ſponſa petita proco;*
*Abſit, ait, iuuenis mea ne tibi fœdera ſperes,*
*Iam mea cœleſtis fœdera ſponſus habet.*
*Sic noſtra ætherios ambit quoque fax Hymenæos,*
*Inde petendus erit qui mihi ſponſus erit.*
*Hunc ego, non alium, ſolum hunc ego diligo ſpõſum,*
*Nemo poteſt vno tempore amare duos:*
*Illius ante oculos mihi ſemper oberrat imago,*
*Ante oculos, quamuis longiùs abſit, adeſt.*
*Et loquor abſenti momentis omnibus, abſens,*
*Abſentiſq; ſonos illius aure bibo.*
*Sic vbi magnetis vim ferrea linea ſenſit,*
*Semper ad agnati vertitur alta poli.*
*Et ſua Sydonijs patet hinc Cynoſura carinis,*
*Seruat & hinc Helicen cymba pelaſga ſuam;*
*Sic læſi ſequeris ſtudioſa pediſſequa Phœbi*
*Dilectam Clytie, flos modò facta, facem:*
*Biſq; die quouis, verſo iubar ore ſalutans,*
*Manè precaris Aue; ſerò precare Vale.*
*Obuia fraternos ita ſpectas Cynthia vultus,*
*Et reparat vultus ignibus ille tuos.*
*Sponſe, ego ſum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœbũ*
*Quâlibet obuerſo perſequor ore meum:*
*Es mihi ſponſe, Helyce, Cynoſuraq; duplicis Arcti*
*Quo trahis, huc oculis ad tua ſigno volo.*
*Quid mirum, alterno ſi reſpondemus amori?*
*Magnetem ſequitur linea tacta ſuum.*

Ego

*Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius.*
Cant. 7.

IMpossibile est, vt non semper humana natura aliquid amet, omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & vtiliter, cùm amat quæ oportet. Orig. in prologo Cant.

Cor meum per multa dispergitur, & huc, illucque quærit vbi requiescere possit, & nihil inuenit, quod ei sufficiat donec ad ipsum redeat. Bern. me dit. ca. 9.

Duo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in vno capiunt pectore. Et ideò si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè casteque permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & numquam extingueris, dulcis CHRISTE bone IESV, charitas, Deus meus, accede me totum igne tuo, amore tui, suauitate & dulcedine tuâ, ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus. Aug. med. cap. 35.

*Nam Christo & mundo quisquis partitur amorem,*
*Huius amor planè leuis est & frigidus; atqui* Nazianz. de laudib. Virgin.

*Totam animi flammam penitùs defixit in vno,*
*Ille procul dubio, constans & certus amator.*
*Quin etiam latomi sollertes, quiq; fabrilem*
*In lignis artem exercent; cùm linea recta*
*Quæritur, exactâq; operâ captatur amussis,*
*Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto*
*In socium fuso, visus acieq; coactâ,*
*Recta sequente tenent duro vestigia ferro.*
*Sit collectus amor, propiùs coniungit amantûm*
*Pectora casta Deo; capientem qui cupit, atque*
*Cernentem cernit, fitq; obuius aduenienti,*
*Quem quo plus quisquam cupit, hoc magè cernit eumdem,*
*Quoq; magis cernit, tantò magis expetit illum*
*Cernere*: Sicque bonus semper conuoluitur orbis.

Bern. ser. 68. in Cāt. Carissima illa est, vna vni, non adhærens alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud tam ambitiosum amatorem?

Bern. ser. 69. in Cāt. Paueant quæ non amāt. Ego verò amans, amari me, dubitare non possum, non plus, quàm amare: nec possum vereri vultum cuius sensi affectum.

Bern. ser. 69. in Cāt. *Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me.* Vide quomodo non solùm de amore suo certum te reddat si quidem tu ames illum; sed etiam de sollicitudine suâ quam pro te gerit, si te senserit esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille.

Consurge

Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, accelera quantum vis, etiam ipsas anticipare vigilias; inuenies eum, non præuenies. Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, vt quacumque ex parte inspiciantur, semper videantur habere oculos ad intuentes conuersos. Huiuscemodi sanè imagines, ex parte suâ, semper ad quoscumque conuersæ sunt qui in illo reperiuntur cubiculo, vbi ipsæ fuerint: quod si quis minimè percipiat ab illis se respici, id haud ab eis, sed ab ipso prouenit potiùs, qui suam auertit faciem; ideoque vt primùm is ad illas sese cõuerterit, eas pariter ad se animaduertet conuersas: Quid simile & in re nostrâ fieri censendum est. Gisl. in c. 7 Cant. ex. po. 3.

*Ego dilecto meo, & ad me conuersio illius.* Ac si diceret: quoniam fide ac dilectione, soli CHRISTO adhæreo, solum sequor, solum videre concupisco; respectionis eius suauitatem, visitationis benignitatem, conuersationis dulcedinem gaudenter experior. Greg. Papa in Cant.

Ille quippe singularis amor est, qui soli non adiungit alterum, & æternus, qui nec primo secundum. Hugo de S. Vict. ser. de Assum.

Bern. ser. 83. in Cāt.

. Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, vnde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo potest creatura, & si non ex æquo, respondere auctori, vel de simili mutuâ rependere vicem. Verbi gratia: si mihi irascatur Deus: num ego illi similiter rediascar? non vtique. Ita si me arguat, non redarguetur à me. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum. Si dominatur, me oportet seruire: si imperat, me oportet parere. Nunc iam videas de Amore, quàm aliter sit; nam cùm amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, nisi vt ametur; sciens ipso amore beatos qui se amauerint.

Aug manu cap. 29.

Reuera hæc est vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei, per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, sed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abstractum fuerit, summâ cum festinatione illuc redire festinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

Aug. med. cap. 25.

Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinatur mentis

mentis ardore, vt præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo studio, quo feruore anima, quam desponsasti fide & miserationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcerrimum sponsum.

*Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Cantic. 5.*

35.

## V.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. *Cant.* 5.

TE semel vt cursim tantùm, mea vita, viderem,
*Quot iuga, quot syluæ, quot loca visa mihi!*
*Vt semel audirem tantùm, mea vita, loquentem,*
*Ah! quot inaccessis rura petita viis!*
Aërij montes, metuendaq; culmina rupes,
*Saxaq; syluiuagis vix adeunda feris.*
Nec tamen, ecce, tui data spes fuit vlla videndi,
*Vixq; vel alloquij spes fuit vlla tui.*
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
*Quæ tenuat, quæ terræ, quæ nigra lustra tegunt?*
Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
*Respondit lacrymis syluæ nec vlla meis.*
Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
*Solus vbi ante oculos campus, & error erant.*
Metior hîc oculis Cœlos, clamoribus agros;
*Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.*
Inde deerranti vallis se monstrat opaca,
*Vociferor, nullus fit mihi valle sonus:*
Ecce cauâ densum, procul haud à valle, viretum
*Adiacet, æstiuo textilis vmbra gregi:*
Hîc erit, hîc forsan, dixi, mea vita, latebit;
*Heu dolor! vt vidi, nulla latebra fuit.*
Ergo amens tandem lacrymansq; ad littora curro,
*Littora, quæ fluis Neree tundis aquis:*
Hîc Pharos ingenti se tollit in ardua cliuo,
*Vnde suam ratibus nauita captat iter.*

*Scando Pharon, totoq; oculos circumfero ponto,*
*Et quantâ possum littora voce voco.*
*Littora, littora, vos cautes, vosq; aquoris vndæ,*
*An latet æquoreis lux mea mersa vadis?*
*Vix prior attigerat resonantia littora clamor,*
*Cùm citò littoribus vox geminata redit.*
*Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,*
*Et nimiùm pronâ luserit aure fidem:*
*Tristibus ergo iterum caua littora pulso querelis;*
*Littoribusq; iterum vox repetita redit.*
*Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,*
*Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit.*
*Ibam semianimis, subitò ad tua verba reuixi,*
*Ne penitùs morerer, vox satis vna fuit.*
*Scilicet ora loquens, quotiès cœlestia soluis,*
*Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.*
*Igniuoma non quale nucis, testudine clausum*
*Efflabas Syriæ fraudibus, Euna, Deæ,*
*Quale sed in comites, Emmautia rura petentes*
*Sparsisti stygijs Dux rediuiue plagis,*
*Frigida cùm subitis arserunt pectora flammis*
*Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.*
*Hinc mihi succensis caluit quoq; flamma medullis;*
*Ictaq; cœlesti vocis ab igne fui:*
*Et licet Oceano, gelidis licet vndique saxis,*
*Vndiq; caruleis obsita cingar aquis;*
*Intus agunt flammæ, sic liquor ab ignibus intus,*
*Liquitur vt lento pinea teda foco.*
*O vtinam, mea vita, animam liquamur in vnam,*
*Vnaq; vita duos iungat Amorq; duos!*

*Anima*

*Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est.* Cant. 5.

QVID est hoc quod sentio? quis est ignis qui calefacit cor meũ? quæ est lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes & numquam extingueris, accẽde me! O lux, quæ semper luces, & numquam obfuscaris, illumina me! O vtinam arderem ex te, ignis sanctè! quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris. August. solil. c. 34.

*Sicut cera fluit à facie ignis*, sic anima succensa est à facie eius; *Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est.* quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miscetur, quàm subtilis est in illo momẽto, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens & liquẽs. Cognata sunt sibi inuicem liquidum & calidũ; in his duobus contẽplationis vsus cõsistit. Quod liquidum est, calorem citiùs cõcipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc alijs nominibus, est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor commutat renes, in nihilum (in cõspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à seipso liquescere. Guilb. Abbas ser. 44. in Cãt.

scere & deficere facit, vt iam anima non sit tecum.

Ibid. supr.

Auscultа & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehẽsæ, quid Samaritanæ, Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis sermones & clementiæ, cuius nõ mollescat affectus viscera liquescant! Ad tam vehementes flatus Austrinos, etiam de durissimo pectore, quantumlibet annosa poterat glacies dissolui. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & simili affectu liquescere, quoties misericordiæ tuæ opera & verba perfecta recenseo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.*

Greg. in c. 5. Cant.

Dum [enim] CHRISTVS se per spiritũ suum animæ desideranti infundit, omnem duritiam cordis mox dissoluit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, vt vix capere possit hoc quod se capere intra se exultat; & intus miretur quid fuerit & quid factam subitò seipsam videat. Quem liquorẽ dum sentit, perfectiùs apprehendere cõcupiscit, & aliquando dum hoc ipsum cogitat, hoc quod modò sentiebat, iam non sentit.

Greg. c. 39. in c. 3. Iob.

Quia nimirum mens dum occultę locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso quo absorbetur desiderio, liquatur.

Guill. Abbas.

Sed res corporeæ cùm per calorẽ extrinsecus

secus liquefiunt, in semetipsas resoluuntur; animæ verò, cùm per calorem intimum liquefiunt, non in semetipsas resoluuntur, sed in resoluentem. Resoluuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resoluuntur igne Dei, ab amore sui, in amorẽ sponsi cœlestis. Hoc Paulus insinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino, vnus spiritus est*. Et suam animam hoc modo lique factam indicâs: *Viuo*, inquit, *ego, non iam ego, viuit autem in me* CHRISTVS. apud Delrio cap. 5. Cant.

Quid verò congruentius est quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum est, redditur fluens; cùm exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, vt amãtem impellat ad amatum, eumdemque cum illo vniat; quæ certè vnio tunc fit pulcriùs, cùm amor ipse fit mutuus, atq; adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarũ IESVM CHRISTVM dixisse, in Psalmo 21. *Factum est cor meum tamquam cera liquescens*. vnde si liquefacta anima fluat ad IESVM, qui & liquefactus vt cera, fluit ad ipsam animam, quid exinde consequitur nisi perfecta vnio; Gisl. in c. 5 Cant. expos. 3.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est, ô mira & inęstimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentẽ eleuat ad patriam & Deum & animam vel hominem simul conglutinat ad gloriam; Deum Bonauen. stimuli amoris, part. 1. c. 8.

facit

facit hominem & hominē facit Deum; temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelsum constituit, inimicū facit amicum, seruum facit filiū, & abominabile facit gloriosum, frigida facit ignea, obscura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta est.* O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego vilissimus & nequissimus seruus tuus Domine Deus meus, qui etiam non sum dignus aliqua creatura tua vocari, nec esse, quomodo sū tibi tanto vinculo charitatis colligatus, vt ad verbū tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris qui intima mentis in Deū infundis! Nam adamātina erat anima mea; & eius intima nimiùm solidata. Nunc amore liquescit, nūc extra se exit, & in Deum tota se diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, absorbetur à Deo & obliuiscitur sui. O amor! quid tibi tribuā, qui me fecisti diuinum? *Viuo ego, iam non ego, viuit autem in me* CHRISTVS. Inenarrabilis est virtus tua, O amor, qui lutum in Deum tranfigutas! Quid ergo te potentius, quid dulcius, quid iucūdius, quid & nobilius, obsecro? O desiderabilis amor, qui summis delicijs reples egentes! sed si liquefacta es, ad verbum eius, ô anima mea, quomodo sustines amplexus eius? Quomodo non es assumpta ad oscula

eius?

eius? si liquefacta es ad affatum eius, quomodo non es absorpta, cùm intras per vulnera & per venas, ad cor eius? sed ô mira dulcedo, & mira iucunditas, vt quod non meremur nominare, possimus masticare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in deliciis carissima: Quis sufficit tãti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum, *liquescit cor meum*; immò de cætero, totus accendat, & totaliter *liquefiam*, vt in te totaliter sim effusus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta trãseant vllo modo. Immò mirum videtur, quomodo non sumus sic intẽti ad te, quod ignoremus omnia præter te Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine IESV, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

VI.

*Quid enim mihi est in cœlo, et à te quid volui super terram ? Psal. 72.*

56.

## V I.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? *Psal.72.*

*QVid cœlo, mea lux, terráve, marívе requirã?*
*Nec cœlum, sine te, terra, nec vnda placet.*
*Non equidẽ ignoro, quæ, quanta q̃ gaudia Cœlum,*
*Terraq̃ quas fundat, vndaq̃ condat opes.*
*Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcumq̃ vel æther.*
*Vel tellus gremio, vel tegit vnda salo.*
*O cœlum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!*
*O tria delicijs regna superba suis!*
*Delicias cumulus vestras licet aggerat vnus,*
*Non sint deliciæ, si meus absit amor.*
*Sæpè tulit, fateor, vaga per diuortia mentem*
*Hinc Thetis hinc Tellus, arduus inde Polus.*
*Sed totum iniectis, mundum si metiar vlnis,*
*Non tamen hæc vlnis par erit vlna meis.*
*Mens aliquando fuit grauidam recludere terram,*
*AEraq̃ diuitibus vellere fulua cauis,*
*Aurumq̃, argentumq̃, nitentis germina venæ,*
*Quæq̃ metallifero nutrit arena sinu.*
*Ferro igitur magnæ Matris suffodimus aluum*
*Totaq̃ telluris gaza coacta fuit.*
*Quid iuuat? aggestas licet aurum fregerit arcas,*
*Non tamen est animo nauſea pulsa meo.*
*Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,*
*Quâ subit Eoes Indus adustus aquas.*

Quid-

*Quidquid & aurifluis gemmarum naſcitur vndis*
*Carpere ſub liquido gurgite feruor erat.*
*Et preſſum roſeis conchylibus edere rorem,*
*Rideret patulis purpura ſi qua labris.*
*Et ſparſas rutilis baccas conquirere ripis,*
*Diues Hydaſpæi quâ nitet vnda vadi.*
*Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,*
*Littoribus totidem fluminis atque maris,*
*Tot cyanos tot chryſolitos tot iaſpidas inter,*
*Nulla meæ potuit gemma ſat eſſe ſiti.*
*Quid facerem, votis, terrâq3, mariq3 negatis?*
*Sidereos, dixi, vota ſubire lares.*
*Viſa igitur ſuperi circumuaga machina mundi,*
*Templaq3 luciferis fulgida lampadibus.*
*Obſtupui ſtabili currentes ordine flammas,*
*Aſtraq3 perpetuos ducere nexa choros:*
*Inter at indigenas tot Olympi penſilis ignes,*
*Flamma capax animæ non fuit vlla meæ.*
*Nempe ita cùm totum requieuit in Hercule Cœlum,*
*Non illi requies ſidera, pondus erant.*
*Ah! piget è terris Cœli conuexa tueri,*
*Iam ſuper alta feror nubila, terra vale.*
*Iam cunctæ ex oculis, turreſq3, vrbeſq3 recedunt,*
*Iam coit in minimam pendula terra pilam:*
*Iam lunæ, ſoliſq3, Iouiſq3 ſuperuehor orbes,*
*Et ſeptena premens ſidera, calco pede:*
*Iamq3 pauimentum ſtellarum illuſtre pyropis,*
*Sub pede deſpicitur, quod modò culmen erat:*
*Altaq3 iam cingunt flammantis mœnia mundi,*
*Et propior cœli regia tota patet.*

*Quin*

*Quin properant volucres, pennata examina, ciues,*
*Et sociant varijs verba fideſq; modis.*
*Saltanteſq; obeunt pedibus plaudentibus orbem,*
*Lætaq; ceu feſto perſonat Aula die.*
*O cælum! ô cælum! ô fulgentia lumina ſtellæ!*
*O, niſi ſidereis, atria digna choris!*
*O volucres animæ, rutili reſpublica Regni!*
*O chelys Angelicis aſſocianda modis!*
*O vbi ſum? prope facta ſui immemor, exciderat mẽs?*
*Sed redit vt ſponſum ſenſit abeſſe ſuum.*
*Aſtra valete, valete Poli; Volucreſq; valete;*
*Nil mihi vobiſcum eſt, ſi meus abſit amor.*
*Iam video, mihi quid terraq;, poloq; petendum,*
*Si meus abſit amor, Terra, Poluſq; vale.*
*Magnanimas iuuenis lacrymas, Pellæe, dediſti,*
*Nulla tibi domito terra quod orbe foret:*
*Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?*
*Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.*
*Ah, minus eſt animo, quidquid ſola diſſita terrarũ,*
*Aſtriferæq; obeunt mœnia vaſta plagæ!*
*Quod neq; terra capit, neque regna liquentia ponti,*
*Non hominumq; lares, non auiumq; domus;*
*Quod neque ſiderei claudunt amplexibus orbes,*
*Id voto ſpes eſt, reſq; petita meo.*
*Hactenus heu fateor, vacuas dum prendimus auras,*
*Semper ab amplexu mens malè luſa ſuo eſt!*
*Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi cœlũ,*
*Denique cuncta mihi es, Te ſine, cuncta nihil.*

*Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* Psalm. 72.

Hugo de S. Victore in arrhâ Animæ.

DIc mihi, quæso, anima mea, quid est quod super omnia diligis? ego scio quòd vita tua dilectio est, & scio quòd sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quæ in eo sunt, multas ibi species pulcras & illecebrosas inuenies, quæ humanos affectus alliciunt, & secundùm varias vtentium delectationes ad fruēdum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides precioſi fulgorem suum; habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatæ colorem, Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus vnicum tibi feceris, quod singulariter amplecti, quo semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut si iam postposuisti vniuersa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

Augustin. in Psal. 143.

Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? quocumque corporeis sensibus te conuerteris, occurrit tibi cœlū, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum est; quicquid amas in Cœlo corporeum est. Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diuersitate verberata, portas plagas, saucia, diuisa per amo-

res

res multos, vbique inquieta, nusquam sæcura. Colligere ad te ipsum; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratia, quâm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita; quid melius in Cœlo, solo, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; vndique pulcritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorẽ. Non occuperis in eo quod factũ, & discedas ab eo qui fecit: hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

Anima humana quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, ideoque iure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed caue, anima mea, ne non spõsa, sed adultera dicaris, si munera dantis pluspuam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigijs suis, si nutus suos, pro eo amas, & nõ aduertis purgatæ mentis intelligentiâ, quid innuat lux illa beatissima, cuius nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras te ô pulcerrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigiũ Creatoris tui; tu verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris. Bonau. solil. cap. 1.

Et *pasce hædos tuos, iuxta tabernacula pastoris*, id est, conuerte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ & conciuis eris in gloriâ.

Bonau. c. 1. solilo. Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non aduerti, quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo vnam guttam tuæ inæstimabilis pulcritudinis cõmunicasti. Quis enim ornauit cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulcritudinis modica scintilla? dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non aduerti, quòd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiã odor creaturæ olfactum meũ, & ignoraui quòd odor tuus, o bone IESV, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus siue fallax creaturarum, auditum meum, & nesciui nec sensi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

Bern. med. cap. 9. Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, vt saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

August. Sed hoc scio Domine Deus meus, quia vbicum-

vbicumque sum sine te, malè est mihi præ- solilo c. 13.
te; non solùm extra me, sed etiam in me; quia omnis copia, quæ non est Deus meus, mihi est egestas. *Satiabor* tunc *cùm apparuerit gloria tua.*

Anima[enim]quam creasti, ita facta est capax maiestatis tuę, quòd à te solo & à nullo alio possit impleri; quando autem te habet plenum est desiderium eius, & iam nihil aliud quod desideretur exteriùs, restat. Dum autem aliquid exterius desiderat, manifestum est, quòd te non habet interius; quo habito, nihil est quod vltra desideret: cùm enim sis summum, & omne bonum, non habet quod desideret amplius, sed possidet te omne bonum. Aug. solil. cap. 30.

*Bruma, calens æstas, ver, Autumnusq; vicissim,*
*Spectra duo vitæ, nox simul atque dies;*
*Cœlum, æquor, tellusq; nouũ nihil est mihi prorsus,*
*Non quæ sunt motu prædita, quæq; carent.*
*Nil moror hæc, aliũ mihi da, Rex optime, mundum,*
*Propter quem hîc prompto tot mala corde fero.*
*Cætera quæ terris voluuntur, nil moror ipse*
*Ampliùs, humanis linquere cuncta libet.*

Nazian. carm. de externi hominis vilitate.

Ad quodcumque me conuertero, vilescit mihi adeptum, quamuis acciderit desideratum. quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum Augusti. in Psal. 102.

tuum quære, ô anima. Est enim bonũ aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suũ, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, vt perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus nisi vnus Deus*, summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summũ bonum, bonum est? sunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia socius es pecori? Erige spem tuam ad bonũ bonorum omnium [ad eum] *qui satiat in bonis desiderium tuum.*

Chrysh. s. in epi. ad Roman.

Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cœlo?* & illud: *A te quid volui in terrâ?* ac si dixisset nullius prorsus alterius rei, nec cœlestis, nec terrestris, sed tuo vnius desiderio teneor.

Hoc est; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæsiui aliud, nisi vt te partem haberem; nullas sæculi huius diuitias & voluptatum illecebras concupiui. Nullius egeo qui à te assumptus sum, nec superest in cœlestibus quod ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTVM habeo; omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia ipse rem-

merces est vniuersorum.

Nihil[enim]aliud desiderat anima, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, vt iam ex affectu cordis, atque sentētiâ clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus, cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam priuato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in Deum, vnicumque ei ac perfectum desiderium est, vt introducat eam Rex in cubiculum suum, vt ipsi adhæreat, ipso fruatur. Bern. de diuers. aff. dictionib. animæ

Vidit[nempe] quid ibi seruaretur, & cogitans & æstuans in cogitatione cuiusdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; non dixit: Illud aut illud mihi est in Cœlo, sed, *quid mihi est in cœlo?* quid est illud, quod habeo in Cœlo? quantum est? quale est? & cùm non transit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui super terram?* seruas tu mihi in cœlo diuitias immortales, teipsum; & ego volui à te in terrâ, quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi Augustin. in Psal. 72.

viri turpes? Hæc pro magno desideraui à Deo meo super terram, cùm seruet se mihi in Cœlo Deus meus.

Aug. med. cap. 40. Defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum risus meus; *defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Renuit consolari anima mea, nisi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* Te volo, te spero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne auertas faciem tuam à me.*

Ambr in orationib. Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non solùm terrâ & omnibus quæ in eâ sunt, sed ipso Cælo, & omnibus quæ in eo sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te supra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

Aug. solil. cap. 20. Quidquid enim cœli ambitu continetur, inferiùs ab animâ humanâ est, quæ facta est vt summum bonum superiùs possideret, cuius possessione beata fieret.

VII.

*Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est; habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea!* Psal. 119.

37.

## VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit Anima mea. *Psalm.* 119.

*AN peragit solitis Phœbi rota cursibus annum,*
*Sidereumq; suo tempore finit iter?*
*Crediderám fractis currum consistere loris,*
*Tempora tam lentis ire videntur equis.*
*Hei mihi, decretos iam dudum expleuimus annos,*
*Nec tamen è vitâ cedere Parca iubet!*
*Cur mea tam longo ducuntur stamina filo?*
*Debueras, Lachesis deproperasse colum.*
*Ecquid in his adeò delectet viuere terris?*
*Quídve quod inuitet, tristis hic orbis habet?*
*Qualibet, ah! simili mihi mors minùs aspera vita est,*
*Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.*
*Nempe gradu stabili nihil hîc immobile constat,*
*Cuncta sed assiduâ mobilitate fluunt.*
*Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,*
*Squallidus emoritur, nocte premente, dies.*
*Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,*
*Nox iterum Cœlo, sole fugante, fugit.*
*Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,*
*Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.*

Nunc

*Nunc canet niuibus, nunc ſpargitur alba pruinis,*
*Nunc tepidi ſolis veris amicta viret.*
*Mollia iam liquidas pandunt freta nauibus vndas,*
*Iam tenet incluſas vnda gelata rates.*
*Nunc agitant tumido venti fera prælia Ponto,*
*Nunc ſtagnat placidis cærula Tethys aquis.*
*Humidus effuſis nunc liquitur imbribus æther,*
*Nunc aquâ nitidus ſtat ſine nube Polus.*
*Nunc fragor horriſono Cœlũ quatit omne tumultu,*
*Nunc ſilet, & ſuperas pax tenet alta plagas.*
*Denique (quæ reliquos ſuperant incommoda caſus)*
*Mœſta ferè in medijs vita trahenda feris.*
*Quæq́ domus hominũ, magè ſunt ſpelæa ferarum,*
*Quiq́ homines, hominum nil niſi nomen habent.*
*Scilicet inſidiæ, fraudeſq́ doliq́ triumphant,*
*Nec, niſi quod rigido, ius datur enſe, viget.*
*Exulat hinc pietas, terriſq́ Aſtræa receßit,*
*Faſq́ relegatum ſub pedibuſq́ iacet.*
*Adde loci faciem; locus eſt inamabilis, & quo*
*Libera vix riſu ſoluere corda queas.*
*Martius, heu! ſæuis ardet furor vndiq́ bellis!*
*Nec numerat plures altera terra neces.*
*Hoſtibus in medijs, inter gladioſq́, faceſq́,*
*Hâc geris arma manu, quâ ſeris arua manu.*
*Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,*
*Sortis & aſſiduis ictibus eſſe ſcopus?*
*Hei mihi, decretos, iam dudum expleuimus annos!*
*Tempora cur fati ſunt ita lenta mei?*
*Tempora cùm numero (numero quæ ſæpiùs exul)*
*Iure grues damnata noſtra querela moras.*

Nec

Nec scio quæ cœcas hebetent obliuia mentes,
Omnia queis longi sunt sua vota, dies:
Crediderim miseræ nescire pericula vitæ,
Nec quàm sit grauis hic conditione locus.
Nam bona si derei si nossent maxima mundi,
Arceri patriâ se quererentur humo.
Sed procul absentes cœlestia gaudia fallunt,
Raraq3 de Cœlo nuncia rumor habet.
Hei mihi, quàm procul his distas, mea patria, terris!
Quàm procul à cœli finibus exul agor?
Exulibus quondam tellus fuit vltima, Tybur;
Me profugam fatis vltimus orbis habet.
Et nondum infaustas colui satis incola sedes,
Squallentes tenebris, tristitiâq3 domos?
Sexta Ceres cæsis quoties procumbit aristis,
Seruus ab Hæbreo pilea sumit hero:
Cur ego non etiam seruili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ, fines portusq3 relinquere cogor,
Nec sinor ætherios exul adire lares?
Deserit externas peregrina Cyconia sedes,
Inq3 suas reuolat, per mare vecta, domos.
Nuncia veris auis, nidos quoque mutat hirundo,
Cùm redit ad notos Bistonis ales agros.
Vrbe relegatus, patrijs Antistius oris,
Redditus, exilij fine fauente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
Nec sinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, satis his habitauimus oris,
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu

*Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea,* Psalm. 119.

Aug. med. cap 11. Aug. ser. 42 de verbis Domini.

TÆDET enim me, Domine, valde vitæ huius, & istius ærumnosæ peregrinationis! Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

Aug med. cap. 21.

Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miserijs & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diuersis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis; licet his aliisque sit respersa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit.

Orig. hō. 1. in Psal. 38.

Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc vtimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis ignorant, sed ne auspicia quidem viri luminis vlla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cùm ex vanitate huius vitæ euaserint.

Quid

Quid amissa cælesti patriâ, repulsus homo delectatur exilio? Greg. l. 11. mor. in ca. 14. Iob.

Vitium [hoc est] nostræ infirmitatis, qui voluptate corporis, & delectatione vitæ istius capimur, & cursum hunc consummare trepidamus, in quo plus amaritudinis quàm voluptatis est. At non sancti ac sapientes viri, qui longæuitatem vitæ huius ingemiscebant, dissolui & cum CHRISTO esse pulcrius æstimantes: denique idem generationis suæ execrabantur, sicut ille qui ait, *Pereat dies illa in quâ natus sum.* Quid enim est, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & sollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ molestiæ, & multæ lacrymæ eorum qui afflictantur molestijs, *& non est*, inquit, *qui eos consoletur*, & ideò laudat Eccles. *defunctos magis quàm viuentes.* Ambr. de bono mortis cap. 2.

Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quanto magis crescit, tanto magis decrescit; quanto magis procedit, tanto magis ad mortem accedit. Vita fallax & vmbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc statim tristor, nunc vigeo, iam infirmor, nunc viuo. statim morior, nunc felix appareo semper miser, nunc rideo, nunc fleo; sicque omnia mutabilitati subiacent, vt nihil vna hora in vno statu permaneat. August. soliloq. cap. 28

*Nec terra intrepida est, quatitur sed turbine venti,*
*Inq; vicem cedunt tempora prompta sibi.* Nazianz. carm. de humanit.

Nox

*Nox tegit atra diem, tempestas æthera fuscat,*
*Astrorum obscurat sol radiansq; decus.*
*Sol tegitur nebulis, reduuuaq; luna resurgit,*
*Dimidiâ Cœlum parte latetq; sui.*

Carm de externi hominis vilitate. Chrys. in Psal. 119.

*Quæ vita hæc? tumulum? à tumulo peto rursus, & Post tumulū rursus me tumulabit edax ( ignis Idq; ipsum est, quod viuo, velut rapidissimus amnis, Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.*

Est enim præsens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cùm res sit vel *incolatu* inferior, vnde *Christus* etiam, ipsam vocauit viam, dicens: *angusta est porta, & arcta est via quæ ducit ad vitam.*

Greg l. 23. mor. c. 24. in c. 33. Iob.

Via quippe est vita præsens, quâ ad patriã tendimus; & idcirco hîc occulto iudicio, frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorumque gressus tardat pulcritudo itineris dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominus, huius mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie, quasi amœnitate vitę pascitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs peruenire delectet; ne dum oblectatur in viâ, obliuiscatur, quod desiderabat in patriâ.

Chrys. in Psal. 119.

Sed hæc est doctrina optima atque adeò prima, scire nos esse *inquilinos in vitâ præsenti.*

Qui

Qui rerum quæ hîc sunt est hospes, erit rerũ supernarum ciuis. Qui eorum quæ hîc sunt, est hospes; non lubẽter versabitur in præsentibus. Nõ domus, non pecuniæ, nõ alimenti, nec alterius eiusmodi curam gerit, sed quemadmodum qui in aliena versantur, nihil non agunt & procurant vt patriæ suæ restituantur, & quotidie vrgent & festinant, vt eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus præsentibus aduersis animum demittet, nec secundis efferet, sed vtrasque prætercurret tamquam qui viam ingreditur. Quocirca iubemur etiam dicere in Oratione: *Adueniat Regnum tuum*, vt illius diei desiderium & cupiditatem animo nostro versantes & ipsum præ oculis habentes, ne videamus quidem præsentia. Si enim Iudæi Hierosolymã desiderantes, etiam postquã liberati sunt, deflent præterita; quænã dabitur nobis venia, quænã relinquetur defensio, si nõ supernæ Hierusalem teneamur vehementi desiderio? Vide ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis versentur: *Habitaui* dicentes, *cũ tabernaculis Cedar*, *multùm incola fuit Anima mea*: Hîc enim non solùm deflent quòd in aliena habitent, sed etiam cũ Barbaris versentur. Neque enim hæc vita est eò tantùm laboriosa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, sed quòd etiã multus Nisi.

sit malorum prouentus. Nihil est autem grauiùs & molestiùs, quàm quæ est cum huiusmodi hominibus congressio. Est Barbarorum, cum ijs in quos imperium obtinuerũt, instar ferarum agere; vt qui tugurijs & tentorijs vtantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multo sunt efferatiores, raptores, auari & qui impudicè, ac libidinosè & in delicijs vitam transigunt. *Multùm incola fuit anima mea*; non multùm propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum ijs qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abiecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alienius? quid verò crassius ijs, qui cœlo proposito, & ijs bonis quæ sunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audiuit*, ore hiante vmbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum traijcere, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragijs volutati?

Aug. ser. 49 ad fratres in Eremo.

O vita quæ tãtos decipis, de proprijs tantos seduxisti, tantos excœcasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris vmbra es, dum exaltas fumus es, Dulcis es stultis, amara sapientibus; qui te amat, non te cognoscit; qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam te ostendis. Alijs ostendis

te

te longam, vt perdas in finẽ, vt faciant quod volunt; alijs breuẽ, vt dum pœnitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nescies quâ horâ vel die Dominus domus dicat: vade foras, quia nõ est tua domus in qua es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

Erraui fateor, *sicut ouis perdita, & incolatus meus prolongatus est*; atque procul proiectus sum à facie Dei mei, in hanc exilij cœcitatẽ, vbi expulsus à Paradysi gaudiis, deploro quotidie mecũ super miserias captiuitatis meæ, lugubre carmen, ingentesq; lamentationes, dũ recordor tui, mater Hierusalẽ, dum stant pedes mei in atrijs tuis sancta & decora Siõ! Ambr. in orationibus.

*Heu quassa nostra* CHRISTE *mi, vis concidit!*
*Heu quas procellas excitat corpus mihi!*
*Heu quàm* incolatus *se meus longè extulit!*
*Omninò rerum sum satur præsentium,*
*Census, inopia, gaudij, molestiæ,*
*Famæ, decoris, hostium, & chari gregis.*

Nazian. ad Christum. Alibi optãt finem vitæ

Infelices quorũ vita est in exilio, vita in periculo, finis in dubio, nesciens finẽ nostrum quia omnia in futurum reseruantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te, portum maris. O patria nostra! patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quomodo ad te perueniamus. Aug. solil. cap. 35.

Aug. med. cap. 18. Sed quia *dum sumus in corpore peregrinamur* à te Domine, *non habemus hîc ciuitatem manẽtem, sed futuram inquirimus*; noſter autem municipatus in cælis eſt. Ideò duce gratiâ tuâ, ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus, in loco peregrinationis meæ, vbi *cantabiles mihi ſunt factæ iuſtificationes tuæ.* Et recordans Hieruſalem, extendo in eam, ſenſum cordis; Hieruſalem patriam meam, Hieruſalem matrem meam, teque ſuper eam regnatorem, illuſtratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, paſtorem, caſtas & fortes delicias, ſolidum gaudium & omnia bona, ineffabilia ſimul omnia, quia vnum ſummũ & verũ bonum.

Aug. ſolilo cap. 35. O gaudium ſuper gaudium, vincẽs omne gaudiũ, extra quod non eſt gaudiũ. Quando intrabo in te, vt videam Deum meum, qui habitat in te? Ibo illuc, *& videbo viſionem hanc grandem.* Quid eſt, quod me detinet? *Heu me quia incolatus meus prolongatus eſt!* Heu me quamdiu dicetur mihi; *vbi eſt Deus tuus?* Quamdiu dicetur mihi *expecta, reexpecta? & nunc, quæ eſt expectatio mea? nónne Deus meus? Saluatorem expectamus Dominum noſtrum* IESVM CHRISTVM, *qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Expectamus Dominum quando reuertatur à nuptijs, vt inducat nos ad ſuas nuptias.*

VIII.

*Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7.*

38.

## VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? *Ad Roman. 7.*

*INfelix! vbi nunc bona tot, quæ perdita plango,*
*Sed fruſtrà, planctu non reuocanda meo?*
*Tot bona! quid repetit dolor? ah! meminiſſe nocebit:*
*Amiſſæ cruciant dum memorantur opes.*
*Vtilius veteris fortunæ neſcius eſſes,*
*Cùm mala ſors fato deteriore premit.*
*Paſſim hominum ſatira eſt, decepti noxa parentis,*
*Stultitiæ ſolus ſcilicet ille reus.*
*Adam, Adam ſimplex, Adam, Adam vxorius audit;*
*Pluribus, aut totidem vapulat Eua probris.*
*Non ego ſic: ſed ſi gemitus ſinit edere vocem,*
*Pars fateor mundi in crimine, magna fui.*
*Te quoque, cui primos ſtudium damnare parentes,*
*Peccati memorem conuenit eſſe tui.*
*Cùm vitæ & mortis non felix alea iacta eſt,*
*Colluſor proaui dilapidantis eras.*
*Credite poſteritas, Adam vos eſtis & Eua,*
*Et veſtræ pomum corripuêre manus.*
*Hinc nudi, gens pelliceâ dignißima zonâ,*
*Et pudor & dolor, & Numinis ira ſumus.*
*Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,*
*Materies elegis ſum ſatis apta meis.*

*Ordior à cunis; hîc mecum lacryma nata est,*
*Hîc docuit vitæ syllaba prima, queri.*
*Mensis erat Maius, mensis gratissimus orbi,*
*Sed, mea si reputem fata, December erat.*
*Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,*
*In cineres isset muta querela meos.*
*Cùm tandem post luctã vteri, horribileq; vlulatus,*
*Progenies ceruæ parturientis eram.*
*O Mater, scio, tunc Mater, noua facta Rebecca es,*
*Tunc ferus subijt virginitatis amor.*
*Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,*
*Et cunæ in læuum procubuêre latus.*
*Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus vna,*
*Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!*
*Atra dies, AEgyptiacâ dignissima nocte;*
*Quâ, de me, licuit dicere; Natus homo est.*
*Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit,*
*Nec stata qui Cœli tempora, Ianus agit.*
*Illa dies, abeat Graias orsura Kalendas,*
*Nullius eam cupiat mensis, habere suam.*
*Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,*
*Et gelidum densâ grandine tunsa caput.*
*Tum tonitru' & fulmen funesto adverberet igne,*
*Et sibi sic hostem nouerit esse Deum.*
*Sentio iam, quod fatidici ploraslis amici:*
*Mentitur vitæ, clepsydra nulla meæ.*
*Tanti erat hæc soboles, lacrymis assueuimus indè,*
*Indè, oculos rarò deseruêre meos*
*Nam postquã posita est prætexta, nuceq;, trochusq;,*
*Et bulla ad patrios victima facta lares;*

Tunc

*Tunc ego, quæ meliùs nescirem, discere cœpi:*
*Primus erat, sortem plangere posse, dolor.*
*Et vix posse datum est, sæpè obluctata fuit mens,*
*Naturæ impatiens sub pede colla premi.*
*Surgere sæpè adnixa, suoq; irrumpere Cœlo,*
*Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.*
*Tum vibrans oculos, oculos tristi imbre natantes,*
*Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)*
*Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus*
*Ipse sibi obsistens non finit ire dolor)*
*Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit*
*Quibos ex homine est, de boue factus homo.*
*O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis,*
*Qui me mortali corpore soluat; erit?*
*O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud*
*Quod voueo toties, ilicet, ô quis erit?*
*Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,*
*Pocula Thessalico misceat ille sauo.*
*Nec liquido plumbo, nec auaro terreor vnco,*
*Mors miseræ quâuis condicione placet.*
*AEratos gemitu doceam mugire iuuencos,*
*Suppositq; quamuis excrucianda rogo.*
*Aut etiam iubear (quamquam pudor ista vouere)*
*Inter Vlyssæos exululare lupos.*
*O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis*
*Qui me mortali corpore soluat, erit?*
*Parce Deus, ne crudelem vox impia iactet,*
*In furias quando præcipitata ruit.*
*Hic propè barbaries poterit clementia dici,*
*Ad pœnas veniat si stupefacta meas.*

*Corpora corporibus coniunxit mortua viuis*
*Ille, hominem quem vix dicere fama potest.*
*Me, viuum cruciat (magis hoc ferale) cadauer;*
*Nec, quæ dissidium finiat hora, venit.*

*Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius?* Ad Rom. 7.

Ambr. ser. 22. in Psal. 118.

QVomodo viuit anima operta mortis inuolucro?

Nazian. Ora. 16.

Corpori quonammodo coniunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cœno voluter; quod & cùm pulcrâ valetudine est, bello me lacessit; & cùm bello premitur, mœrore me afficit: quod & vt conseruũ amo, & vt inimicum odi atq, aduersor; quod & vt vinculum fugio & vt cohæres vereor: si debilitare illud & conficere studeo, iam non habeo quo socio & opitulatore ad res præclarissimas vtar; sin contra, vt cum socio & adiutore mitiùs agam, nulla iam ratio occurrit quâ rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degrauatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram coniunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo pertimesco. Antequã bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruar, ab eo dissideo.

Cur

*Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?*
*Cur vitæ miseræ, cur cœnosoq; barathro?* Nazian. carm. ad Christum.

Ecce *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? quanta à sublimi intẽtione detorquẽt? quanta interpellant? quæ turba phantasmatũ? qui populi suggestionum? [Iam] quis nõ ægrotat in hac vitâ? quis non longum languorem trahit? Nasci hîc in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nónne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nõne te perimeret, nisi eã tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paullulùm tẽperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stãdo lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medecina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, vbi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur. Aug. in Psal. 102.

Quod meliùs ostendimus; si priùs carnis, Greg.

& post

c.22.in c.7 Iob. & post, pondera mentis exprimamus, vt enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quâdam ægritudine cõstringitur. Ipsa hæc corporis nostri, quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam otio tabescit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur vt subsistat; refectione lassescens, abstinẽtiâ releuatur, vt vigeat; aquâ perfunditur, ne arescat; linteis tergitur, ne ipsa nimis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refouetur, ne laboris exercitatione succumbat, fatigatur vigilijs, somno reparatur; oppressa somno, vigilijs excutitur, ne suâ pelius quiete lassetur; vestibus tegitur, ne frigoris aduersitate penetretur; quælito calore deficiens, aurum flatu refouetur; cumque indè molestias inuenit, vnde vitare molestias quæsiuit, malè sauciata (vt ita dixerim) de ipso suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus, cessantibusq; doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est, cui curandi necessitas numquam deest. Quot enim solatia ad viuendi vsum quærimus, quasi tot, ægritudini nostrę medicamẽtis obuiamus. Sed ipsum quoq; medicamẽ, in vulnus vertitur, quia exquisito remedio paulò diutiùs inhærẽtes, ex eo grauiùs deficimus, quod prouidè ad refectionẽm paramus. Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris securo gaudio excluſa, modò spe decipitur,

cipitur, modò pauore vexatur, modò dolore deijcitur, modò falsâ hilaritate releuatur; transitoria pertinaciter diligit, eorumque amissione incessanter atteritur, quia & incessanter, cursu rapiente, permutatur.

Habes, ô anima mea inimicum domesticum, hostem amicum, aduersarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiæ crudelior existēs inimicus, his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit! Hic hostis, (saluâ tuâ reuerentiâ) est caro infelix & misera, multū tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pauisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cùm honorasti, hostem crudelissimum contra te armasti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quemdam qui plures annos tecum vixit, ad mensam tecū sedit, cibū de manu tuâ sumsit, & in sinu tuo dormiuit; cùm voluit, tecum colloquiū habuit. Hic iure hæreditario seruus tuus est, sed quia delicatè nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, leuauit calcaneum super caput tuum, & te in seruitutem redegit. O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improperij huius! Recordare, ô anima, primordia tua; attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cū carne, vnde ista pateris? si diligēter conditiones eius aduertis, numquā vilius sterquiliniū vidisti; si eius miserias enumerare velis, quā onusta

Bonau. c. 1. folilo.

onusta sit peccatis, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, cōfusione plena, & ignominiâ repleta, quid de eâ habes aliud quàm cogitationes fœdas & immundas?

Nazian. carm. ad uersf. carnē.

*Exitiosa caro, Beliæ tenebrosa procella,*
*Exitiosa caro, quâ fluit omne scelus!*
*Cœnum, massa grauis plumbi, limosa catena,*
*Bellua pugnaci prodita materiâ.*
*Pestifer æstus, heræq; tuæ vinclum atque sepulcrum*
*Formæ, quæ superâ venit ab arce mihi.*

Bern. ser. de tripl. gē. cogita.

Non sine causâ dictum est; *hominem plasmatum*, nō de terrâ quâlibet, sed *de limo*. Vide enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritu tam fortiter, & pænè indissolubiliter inhæret, vt vix cum multâ afflictione possit aliquando separari.

Nazian. car. de hum. nat.

*Eia age mens; nam te tunc alloquar, atq; ea dicam,*
*Quæ fore narratu non aliena puto.*
*Ecquid es, ô mea mens? & quis tibi contigit ortus?*
*Atque cadauer olens quis tibi fortè dedit?*
*Quis solidis vitæ astrinxit grauibusq; catenis,*
*Pendentem assiduè lumina fixa solo?*

Orig. hom. 1. in Ps. 38.

*Vniuersa vanitas omnis homo viuens*, qui autem de hâc vitâ accipiatur ista sententia; audi Ecclesiasten protestantē & dicentē *laudaui omnes qui mortui sunt super omnes qui viuūt, cuicūq; ipsi viuunt vsq; modò, & bonus super istos duos qui nondū natus est.* Laudat ergo mortuos plusquā viuos; quia illi hoc saltē lucri habēt, quòd de vinculis huius corporis liberati sunt, nec vl-

tra carne ac pellibus induti sunt, nec ossibus ac neruis inserti sũt, nec vltra subiacét necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit viuere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Nõ enim à corruptione resoluitur, quæ mortali corpore, terrenoq; circumdatur: vide ergo, quoniam *vniuersa vanitas est omnis homo viuẽs*; contẽnamus istã vitã, & festinemus ad sanctam vitã & beatã ac verã & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discusâ.

Ex quo enim quisq; in isto corpore morituro esse cœperit, numquã in eo non agitur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas; toto tempore vitæ huius, si tamen vita dicenda est, vt veniatur in mortem. Aug. l. 13. de Ciu. cap. 10.

Et ideò laudat Ecclesiastes defũctos magis quã viuentes, *& optimus*, inquit, *supra hos duos qui nondũ natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliore longæuo viro asseruit, quem ab ortu eiecit mater sua, quia non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulauit sæculi. Quid enim boni est homini in hâc vitâ? Ambr. lib. de bono mortis c. 2.

Cognouit se Paulus in miseriâ, in gemitu, in rixâ, in contentione; ipse secum sibi non concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Augustin. in Psal. 102.

*Coarctor autem è duobus; desiderium habens dissolui et esse cum Christo. Ad Philip. 1.*

39.

## IX.

### Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum CHRISTO. *Ad Philip.* I.

*Quid faciam gemiui flammata, cupidine voti?*
*Anteferam terras? anteferámne Polum?*
*Terra tenet, cœlum reuocat; lis magna moratur,*
*Iamq; volentẽ animũ pondere mẽbra premunt.*
*Sed procul illecebræ; semel impete rumpere modum*
*Præstat, & è vinclis eripuisse pedes.*
*Pergite festina persoluere flamina Diuæ,*
*Nec Letho clausa sint veniente fores.*
*Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;*
*Vtq; ferè à membris distrahar ipsa meis.*
*Distrahar vt mediam tibi me coniungere possim,*
*Vnaq; sit saltem pars tibi nexa mei.*
*Non finis, & rides nil proficientia vota,*
*Quodq; negas toties, vis tamen vsque peti.*
*En peto quod renuis, geminasq; exporrigo palmas,*
*Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.*
*Sæpè mihi de te, mendacia dulcia fingo,*
*Vincula ceu positâ compede fracta forent:*
*Et dico; meus hic, prendiq; & prendere certat,*
*Meq; sed vt video, dissimulanter amat.*
*Iam bona credulitas erat haud indigna fauore,*
*Debueratq; meos expedijsse pedes.*
*Si tamen implicitam pedicis, cupis vsque teneri,*
*Hîc ego conatu deficiente cadam.*

*Aſt redit, & velut allabens ſeſe ingerit vltrò,*
*Speinq3 iterum nutu ſollicitante facit.*
*Surgam ſupremumq3 amplexibus obuia curram,*
*Collaq3 furtiuâ fraude, negata petam.*
*Quàm propè, quàm propè ſum! veſtis pars vltima*
*Iam puto, vicinâ prendere poſſe manu. (tacta eſt,*
*O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,*
*Decipit Amplexus mobilis aura meos!*
*Et licet aut digitis tribus aut vix quattuor abſis,*
*Semotus medio crederis orbe mihi:*
*Nempe pater Pelopis ſic poma fugacia captat,*
*Poma data toties fallere docta fidem.*
*Dum modò prona arbos patulo ſuper incubat ori,*
*Oſq3 iterum, fructu decipiente, fugit.*
*Ludicra res Amor eſt, falliq3 & fallere gaudet,*
*Sed fraus ſupplicio non caret illa ſuo.*
*Decepti, quo tormento crucientur amantes*
*Exemplo poterit diſcere quiſque meo:*
*Quique alium ludit (ſed rarum eſt iſta fateri)*
*Ipſe ſuo patitur vulnera facta dolo.*
*Neſcieram, mea lux, iſtis te fraudibus vti,*
*Sed nimis expertam iam ſua pœna docet.*
*Vt canis indomitâ iactans ceruice catenas,*
*A populo ſolui prætereunte rogat;*
*(Ni faciat, querulis vlulans latratibus auras,*
*In ſua conuerſo vincula dente furit)*
*Sic queror & ſupplex toties ad vota recurro*
*Vt præſtes, quam me poſcere cernis, opem,*
*At poſtquam placido vertiſti lumina vultu*
*Nec placuit pedibus demere vincla meis.*

Cla-

*Clamaui; ô truculentum & inexorabile pondus!*
*Quin etiam dicta est sæpè catena nocens.*
*Hãc trahat Autolycus, trahat hãc furiatus Oreſtes,*
*Aut qui tardipedes vertit in antra boues.*
*Sentiat hanc Scyticâ damnatus rupe Prometheus,*
*Aut Scinis, aut ſcelerum quis feritate prior.*
*Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,*
*Error & hic, ſeſe quo tueatur, habet.*
*Compedibus facile eſt ſæuoq; ignoſcere ferro,*
*Durior at vinclis qui ligat illa, ſuis.*
*O vbi littoreâ vinctam qui rupe puellam*
*Bellerophon volucri retulit ales equo?*
*En ego barbaricæ conſtringor mole catenæ*
*Seruus vt à rigido transfuga vinctus hero.*
*Et quoties patrias aſſurgere nitor in auras,*
*Deprimor hoſpitij pondere victa mei.*
*Nempe ita dat pueris captus ludibria paſſer,*
*Dum fugit & reuocant fila reducta fugam.*
*Et licet è dominis cœnétve, bibátve labellis,*
*Mauelit in ſyluas liber abire ſuas.*
*Sic quamuis nitidâ paſtæ bene corte palumbes,*
*Anteferant caueæ ruſq; nemuſq; ſuæ.*
*O mea ſi lacrymis molleſcere vincula poſſent!*
*Dudùm eſſent lacrymis mollia facta meis.*
*Lux mea, tende manus; contra tibi tendo catenas,*
*Has niſi qui vinxit ſoluere nemo poteſt.*

*Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum* CHRISTO. Ad Philip. 1.

Aug. med. cap 37.

QVID faciam miser ego, grauedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

Nazian. car de animæ calam. August. in Psal. 78.

*Quænam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?*
*Spiritus & socium tam graue corpus habet?*

*Compedes* sunt infirmitas & corruptibilitas corporis, quæ aggrauant animam; ab his compedibus *concupiscebat dissolui* Apostolus *& esse cum* CHRISTO.

Aug. manu cap 8.

Vtinam remissa *peccatorum mole*, me [quoque] vltimum seruorum CHRISTI, iuberet Diuina pietas, hanc carnis *sarcinam* deponere, vt in suæ Ciuitatis gaudia æterna repausandus transirem!

Nazian. carm. de animæ calamit.

*Corporeâ nec mole grauis mens vergat ad ima,*
*Ac veluti plumbi massa profunda petat.*

Nazian. in luctu.

*Me miserum, caro quem remoratur perfida; cali*
*Ad Dominum, cursu dum properante feror!*

Nazian. præcep ad virgines.

*Echenaidis instar*
*Quæ velut iniectâ properantem compede puppim*
*Detinet.*

*Ah*

*Ah grauibus me solue, Pater supreme, catenis,*
*Inq; Beatorum me trahe sancte choros!* Nazianz. in luctu.

*Solumur* enim *hoc nexu* animæ & corporis, cùm recedimus: vnde & Dauid ait, *dirupisti vincula mea.* Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum; *dissolui & cum* CHRISTO *esse multo melius.* Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi vt corpus resoluatur & quiescat; anima autem conuertatur in requiem suam, & sit *libera*, quæ si pia est cùm CHRISTO futura sit, Quid igitur in hac vitâ aliud iusti agunt, nisi vt exuant se huius corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestijs separare contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum? Ambr. de bono mortis, cap. 3.

Iustos enim quamuis nullas desideriorũ carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hâc vitâ positos, suæ molestia corruptionis ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggrauat animã.* Eo itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ *pondere grauantur*, *& astricti molestiâ vincti sunt*, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis nõ exurgunt. An non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quorum nimirum mens, sine labore, in ignorantiâ soluitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur, Greg. l. 4. mor. c. 40.

& tamen eleuata protinus labitur ſemetipsã laboriosè vincendo, ſuperna conſpicit, ſed reuerberata. An non duro moleſtiæ vinculo ligantur, quos cùm accenſus ſpiritus ad finum pacis intimæ pleno deſiderio pertrahat, feruẽte certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* ſuſtinent, quæ grauis exteriùs neceſſitas aſtringit; eſurire quippe ſitire, laſſeſcere, vincula corruptionis ſunt, quæ ſcilicet ſolui nequeunt, niſi cùm in illam immortalitatis gloriam, noſtra mortalitas permutatur.

Idem cap. ſequent.

Sed cùm corruptibili carne exuimur, quaſi ab his, quibus nunc aſtringimur, moleſtiæ *vinculis* relaxamur. Præſentari namque iam Deo cupimus, ſed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *inceſſum noſtri deſiderij, ad Deum liberum non habemus.* vnde bene Paullus æterna deſiderans, ſed tamen adhuc corruptionis ſuæ ſarcinam portans, *vinctus* clamat; *Cupio diſſolui, & eſſe cum* CHRISTO; *diſſolui* enim non quæreret, niſi ſe procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certiſſimè rumpenda in reſurrectione conſpexerat, iam quaſi rupta gaudebat Propheta cùm diceret: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.*

Ambr. lib. de bono

[Sic] Simeon ſe dimitti poſtulabat à Domino, quaſi à *vinculis quibuſdam ad libertatem*

*tem festinaret.* Sunt enim velut *vincula* quædam corporis huius, & quod grauius est *vincula tentationum, quæ nos alligant & ad iniuriam captiuitatis astringunt* quâdam lege peccati. Quid igitur tãtopere istam vitam desideramus in quâ, quanto diutiùs quis fuerit, tanto maiore *oneratur sarcinâ* peccatorum? vnde Iacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali*; non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa accumulantur. mort. ca. 2.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: vnde egregiè Apostolus ait: *mihi viuere* CHRISTVS *est, & mori lucrum*; aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis vtilitatem. Et addidit. *Dissolui enim & esse cum* CHRISTO *multo melius*; *permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

Sed sicut *auceps anium* aut visco aut reti in grano aliquo *captum, tenet passerem*, & manu suâ *subtilissimo funiculo ligatum* retinet, & quasi dimittens laxũ de manu suâ; dat ei liberam volandi potestatem; at ille auidus ad volandum, elapsumq; se putans, alacer altiora appetit; sed iste summum funiculũ tenens, restringit eum cùm volauerit, & ad se trahit ab spe volandi & viuendi deceptum; ita & diabolus versutus venator & per spiritum præsumptionis, laqueo suo deceptum implicat hominem. Qui semel hæserit, vult quidem Chryss. ser. de pœnit.

ab eo euelli, sed vinculum velox venator tenens, reuocare captum semel in laqueo & reuolutum premit.

Idem hō. 55. ad pop. Antio. Quousque [ergo] hîc erimus *affixi*? adhæsimus terræ tamquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terrâ nobis Deus contulit, vt ipsum & in cœlum reuehamus, non vt animā per ipsum *ad terram detrahamus*. Terrenum est, sed si velimus efficitur cœleste? trahe te ipsum ad illum, qui te sursum tollit, *pondere quodam vetutastis grauaris*.

*Erige te mea mens, capiant te obliuia mundi,*
Nazian. ad anim. *Nec trahat in vitium te malè blanda caro.*

Bonau. c. 1. solilo. Eia dulcissime IESV, transfige salubertimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, vt verè ardeat, langueat & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat, *cupiat dissolui & esse tecum*. Te solum semper esuriat, panem vitæ cœlestis qui de cœlo descendisti! te sitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te semper ambiat, te quærat, teque inueniat, in te dulciter requiescat!

X.

*Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo!* Psal. 141.

40.

## X.

Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo. *Psalm.* 141.

*Libera quæ potui spatioso ludere Cœlo,*
*Cernis, vt angusto carcere clausa premar?*
*Heu dolor! vt miseras me lux effudit in auras.*
*Ipsa loco caueæ membra fuêre meæ.*
*Pes compes, manicæq; manus, neruiq; catenæ,*
*Ossaq; cancellis nexa catasta suis.*
*Quo mihi cognati natiua repagula claustri,*
*Damner vt hospitij carcere vincta mei?*
*Siccine, more Chelys, breuibus tegar abdita conchis,*
*Regia cui Cœli vix satis ampla domus?*
*O quoties quæsita fugæ fuit ansa pudendæ!*
*In votis quoties restis & vnda fuit?*
*Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,*
*Fausta q; combibito Porcia dicta foco est.*
*Visa nec Assyria tristis mihi sica puellæ,*
*Heu nimis in geminas prodiga sica neces!*
*Sed negat hæc animis Numen solatia captis.*
*Nec sinit hâc vinctos fata preire viâ.*
*Ergo Syracosiis malim iacuisse cauernis,*
*Aut Danaës rigidâ delituisse serâ:*
*Nec verear curui Cretæa volumina septi,*
*Vnde citam rapuit Dædalis ala fugam.*
*Profugus immeriti damnet pia claustra rigoris,*
*Quæ sibi sollicitam non renuêre fugam.*

Si

*Si mihi ſiderijs pateat vel rimula tectis*
*Non querar immites AEtheris eſſe fores.*
*Donec at hæc captam retinent ergaſtula mentem,*
*Mens nequit agnati templa ſubire poli.*
*Quin ſuêta imperijs iacet hîc captiua voluntas,*
*Nec bona quæ vellet, vincula velle ſinunt.*
*Euge ſemel noſtræ, mea lux, ſuccede cataſtæ,*
*Quantula ſit nobis experiere domus.*
*Si tamen inſidiæ vel ahena repagula terrent,*
*Fac pateat demptâ ianua laxa ſerâ.*
*Captiuum gemitu fertur reuocaſſe Magiſtrum,*
*Oblitus caueæ ſpectacus ipſe ſuæ.*
*Eia graues reſeras, noue Iane patulcie, vectes;*
*Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.*
*Angelico, memini, patefactas impete portas,*
*Clauſtraq; ſuffractis diſſiluiſſe ſeris;*
*Cùm ſtupuit lapſas manibus, pedibuſq; catenas,*
*Vixq; Petrus patulas credidit eſſe fores.*
*Nullus obit noſtris obſes vadimonia vinclis?*
*Liberat Herculeâ Theſea nullus ope?*
*O vbi nunc Minyis fidiſſima turba maritis,*
*Vincula pro captis auſa ſubire viris!*
*Aut qui VVandalicis obſes ergaſtula neruis,*
*Ipſe ſui capitis iuſſit abire lytro?*
*Lux mea, pande fores, inamœnaq; clauſtra reſolue,*
*Et ſine ſidereas ætheris ire vias.*
*Aut ſpectanda tuo vis ducar præda triumpho,*
*Vt Scyticus caueæ pompa Tyrannus erat?*
*En manus, en digiti rimis hiſcentibus extant,*
*Cur ego non digitos tota manumq; ſequor?*

Quâ

*Quâ caput, hâc reliquæ subrepit cauda colubræ, &*
*Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?*
*Cortis obit toties volucris captiua feneſtras,*
*Et notat an tacitarima ſit vlla fugæ;*
*Nexaq; ſollicitans furtiuo vimina roſtro,*
*Natiuas nemorum tentat adire domos.*
*O Catharis, niueiq; polo comes agminis Agnes!*
*O caſta Vrſulidum, Sophiadumq; cohors!*
*Vos ego, dimidium veſtri modò nobile teſtor*
*(Dimidium veſter quod ſibi iunxit amor)*
*Pandite ferratos, ergaſtula barbara, poſtes,*
*Inſerar vt veſtris dimidiata choris.*
*Dimidium felix, vinclis ſocialibus exſors,*
*Cui licet in plenas iam caluiſſe faces!*
*Lux mea, tam durum reſidet tibi pectore ferrum,*
*Vt neque captiuæ commoueare prece?*
*Non ego, ſed noſtræ Tu maxima cauſſa querelæ es;*
*Spectat enim laudes iſta querela tuas;*
*Non benè conueniunt rigidis tua carmina clathris,*
*Quis queat in caueâ cantibus eſſe locus?*
*Libera quæ cantat vernis auis Attica ſyluis,*
*Capta ſilet, ſolitos nec ciet ore modos.*
*Eia age, pande fores inamœnaq; clauſtra reſolue,*
*Et ſine ſidereas ætheris ire vias.*
*Aut tua ſi cupidam præconia dicere temnis,*
*Inuidus in laudes efficiere tuas.*

*Educ de cuſtodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo.* Pſal. 141.

Auguſt. in Pſal. 141.

LAVDO quantum poſſum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu

sumus in corpore, *peregrinamur à Domino.* Quare sic laudas Dominum? non perfectè, non stabiliter? Interroga scripturam; quia *corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus quod aggrauat animam *& laudo Dominum.* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem sensum multa cogitantem, vt à multis in vnum confluam *& laudo Dominum.* Quamdiu autem ita sum, non possum; prægrauor.

Chrys. in c.4. Matth. hom.14.

Nihil enim *præsens vita* differre videtur *à carcere*, sed sicut cum triste illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, si (extra omnia nos phantasmata collocantes) vnius cuiusque ingrediamur vitam, eiusque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

Ambr. lib. de bono mortis, c.2.

In exitu ipso videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *soluat se vinculis carnis*, & ore emissa, euolet *tamquam carcereo corporis huius exuta gurgustio.*

Greg. c.17. in c.7. Iob.

*Carcere homo circumdatur*, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamē carnis suæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Psalmista deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia scriptum est, *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam*, intentione

tione iam quidem vltra semetipsos eminēt, sed tamen adhuc infirmitatis suæ incertis motibus subditi corruptionis suæ se *carcere clausos* dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?* ac si apertè diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus spiritus) quia effrænari ad solam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur; Ego autē quia iam æternitatis tuæ *libertatem desidero*, cur adhuc meæ *carcere corruptionis premor?*

Videmus in hoc sæculo *insertos nexibus catenarū reos*, in specie pompæ miserabilis duci. & nonnumquam patiuntur insontes, vt tolerabilius sit mori, quàm talia subire supplicia. Optant vtique audiri bene sibi conscij. Optant etiam hi qui grauibus flagitijs vrgentur, pœnam, mortis celeritate transigere, vt aliquanta compendia pœnarum lucrentur, Spes est etiam de iudicis misericordia. Ipso exilio *claustra carceris* duriora sunt. Ambr. in Psal. 118.

Quemadmodum [igitur] eorum qui in carceres conijciuntur; hi quidē in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introclusi diuturniore temporis morâ; illi verò ab eâ calamitate submouentur, sic & animæ. Etenim hæc distinentur in præsenti vitâ diutiùs; aliæ minùs, pro cuiusque merito, dignitatéve, iuxta Diuinæ sapientię profunditatem, Basil. in hom. in Martyr. Iulittam.

ditatem, sic vt mens nulla hominum, ea possit attingere, quæ de vnoquoque nostrũ ipse Creator præuidit. Non audis dicentem Dauid: *Educ de carcere animam meam*? Non audisti vt sancti eius exsoluta anima est? quid rursus Simeon, Dominum nostrum pro vlnarum astringens complexu, cuiusmodi vocem emisit? nónne hanc? *Nunc dimittis seruum tuum Domine.* Ei enim qui ad supernum & cœleste domicilium festinus contendit, supplicio omni, *omni carcere* grauior est hæc inhabitatio corporis.

Anſel. in prosolog. cap. 1.

O misera sors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus est! ô durus & dirus casus ille! heu quid perdidit & quid inuenit! quid abscessit, & quid remansit? perdidit beatitudinem ad quam factus est; inuenit miseriam, propter quam factus non est. Abscessit sine quo infelix est, & remansit quod per se, non nisi miserum est, Ærumnosi! vnde sumus expulsi? quo sumus impulsi? vnde præcipitati? quo obruti? A patriâ, in exilium; à visione Dei in cœcitatem nostram; à iucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Misera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! graue damnũ, grauis dolor, graue totum! sed heu me miserum vnum de alijs miseris filiis Euæ elongatis à Deo! quid incœpi? quid effeci? quò tendebã? quò deueni?

*Dissolue*

*Dissolue me, oro, à vinculis, quibus constrictus teneor*, vt relinquēs ista omnia, tibi festinem, tibi soli inhæream, soli intendam. Hugo de S. Vict. l. 4 de anima cap. 4.

*Hinc me, CHRISTE potēs, educ iam, quæso malisq;*
*Queis crucior medicam protinus affer opem.*
*Vnum homini est certumq; bonum, fixumq; beata*
*Vita; animus cuius languet amore meus.* Nazianz. carm. de exter. hominis vtilitate.

Felix anima, *quæ terreno resoluta corpore libera cœlum petit!* secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem: habet enim semper præsentem, cernitque indesinenter pulcerrimum Dominum, cui seruiuit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & glorioſa peruenit. Aug. med. cap. 13.

Tu [ergo] Domine expectatio Israël desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaueris; surge, propera & veni, *vt educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.* Aug. soliloq cap. 23

Veni Domine, & noli tardare, veni Domine IESV, veni & visita nos in pace; veni *& educ vinctos de carcere*, vt lætemur coram te, corde perfecto; veni Saluator noster; veni desideratus cunctis gentibus; ostende faciem tuam & salui erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini sancto tuo*! O verè felices, qui *è carcere ad palatium* peruenerunt! Aug. soliloq. cap. 33

*Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.*

41.

## XI.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. *Psal.* 41.

*SCire cupis, mea lux, quibus intùs amoribus vrar?*
*Quantaq; flãma tui pectora nostra coquat?*
*Nec satis extulero sitientis imagine prati,*
*Aut viola, nimio quæ iacet vsta die.*
*Nec satis æstiferæ depinxero fulmine stellæ,*
*Cùm canis ardenti sidere torret humum.*
*Ah! quàm pulueream Libyes patiuntur arenæ.*
*AEstuat hæc, nostro siccior ore, sitis.*
*Siccior Icario quàm dum canis imminet astro,*
*Aut violæ tosto flos cadit vstus agro.*
*Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?*
*Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.*
*Nempe venenifero pastus serpente medullas,*
*Ceruus agit totis hausta venena fibris;*
*Aut humeros tincti traiectus arundine teli,*
*Carpitur infestâ viscera tacta lue:*
*Ille furit, pectusq; citatus anhelitus vrget,*
*Cæcaq; per syluas saucia antra petit:*
*Antra petit fugiens salientibus humidâ lymphis,*
*Vt sua fontano guttura rore lauet.*
*Hîc riui scatebris fumantia temperat ora*
*Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.*
*Haud aliter scelerum mihi mens temerata veneno,*
*Tela venenatâ combibit vncta manu.*

*Et modò combibitum populatur pectora virus,*
*Ardet & in tacito noxia flamma sinu.*
*Nempe graues, animi sunt toxica vindicis, iræ,*
*Et tua quæ iaculas tela, venena, Venus.*
*Quæq́ grauant nimio spumantia pocula Baccho,*
*Pocula quæ diro gramine pota necant.*
*Aspicis vt tumido turgescunt pectora fastu?*
*Pectoribus fastus virus inane tumet.*
*Quo sitiens igitur peterem de flumine lympham,*
*Cùm mea tam varium viscera virus edit?*
*Ah! nisi te, nullo sitis hæc placatur ab haustu,*
*Tu potes hanc solus, fonte domare sitim.*
*Scis etenim, mea lux, quàm te, meus ardor anhelet,*
*Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.*
*Ceruus odori sequi fugitiuus ab ore Molossi,*
*In laqueos nullo sæpè sequente ruit:*
*Tunc densam aspiciẽs venantûm, hinc, indè coronã,*
*Tela super, saltu corpora fertur agens.*
*Exoritur clamorq́ canum, strepitusq́ sequentûm,*
*Ille fugit, tergo cornua celsa locans;*
*Ambiguusq́ pauet ne sit comprensus, & ipsa*
*Quæ iam præterijt tela, canesq́ timet*
*Respectansq́ metu, per saxa, per auia currit,*
*Igneus atque illi spiritus ore micat.*
*Gutturaq́ ardenti flagrant arentia linguâ*
*Quaq́ sitim releuet, quærit anhelus aquam.*
*Tum fontis medijs venas rimatus arenis,*
*Fontano rabidam mergit in amne sitim;*
*Et bibit & potis largè se proluit vndis,*
*Haurit & exhausto robur opemq́ lacu.*

Sic

*Sic ego tartareis cingor, mea vita, sagittis,*
*AEgrag̃ flammata torreor ora siti.*
*Hinc puer Idalius premit hinc ad retia Bacchus,*
*Et multâ ancipitem trudit vterq̃ cane.*
*Sublimes leuis hinc suspendit Gloria casses,*
*Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.*
*Indè cohors magnis sociorum hortatibus instat,*
*Et docet exemplo crimina quisq̃ suo.*
*Hei mihi quot circum venabula stricta minantur!*
*Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.*
*Mille vias repetens, infraq̃, supraq̃ pererro,*
*Si qua meæ pateant hospita lustra fugæ.*
*Tum mihi per siccas sitis æstuat ignea venas,*
*Et sensim vapidas decoquit igne fibras.*
*Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,*
*Flamma sed hæc nullo flumine victa fugit.*
*Sic cadit obscœnos miles defessus in haustus,*
*Sit licet infami turbida lympha luto.*
*Sperabam effossis æstum compescere ruis,*
*AEstus at infusæ gurgite creuit aquæ.*
*Qualis in amne leuem sectatur faucibus vndam*
*Tantalus, & fallit, quam dedit vnda, fidem.*
*Mobilibusq̃ inhiat, delusq̃ gutture, lymphis,*
*Semper aquæ locuples, semper egenus aquæ.*
*Scilicet haud simili calor hic extinguitur haustu*
*Nec domat hanc cœni turbida lympha sitim.*
*Cœlestes animus sitit insatiabilis vndas,*
*Coruus vt irrigui fontis anhelat aquas.*
*Ite igitur pigro torpentia flumina stagno.*
*Non bibit è vili gurgite nostra sitis.*

*Ite graues stygijs serpentibus, ite lacunæ,*
*Noxia Tartareis flumina pasta vadis:*
*Ite, sitit superi dias mens fluminis vndas,*
*Ceruus vt irrigui fontis anhelat aquas.*

*Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Psalm. 41.

Chrysost. homil. in Psalm. 41.

HIc est mos amantium, amatorem non celerare, sed enunciare vicinis, & dicere, se amare. Ardens enim res est natura dilectionis, nec potest anima sustinere vt eam silentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non potest in animo inducere vt taceat, sed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

August. in Psal. 41.

Quis est qui sic cantat? si volumus, nos sumus; Et quid quæris extrà, quisnam sit, cùm in tuâ potestate sit, esse quod quæris? Eia fratres, simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligendi curramus. Desideremus velut *Ceruus fontem*, desideremus illum fontem, de quo scriptura dicit: *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse enim fons & lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumẽ.* Si & fons & lumen est; meritò & intel-

intellectus est; quia & satiat animam auidam sciendi. Curre ad fontes, desidera aquarum fontes. Apud Deum est fons vitæ, & inexhaustus fons; in illius luce, lumen inobscurabile. Lumen hoc desidera; quemdam fontem, quoddam lumen, quale non norunt oculi tui; cui lumini videndo, oculus interior præparatur; cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

Salutaris nimirum aquã, quę noxiam huius mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorũ eluit, animæ nostræ terram cœlesti imbre irrorat atque fœcundat; & ad solum Deum anhelo spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad Deum suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus!* Cyril. lib. 5 in Ioan. cap 10.

Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli vtcumque, noli vt qualecumq; animal currere, vt *Ceruus* curre. Quid est? vt *Ceruus?* Non sit tarditas in currendo; impigrè curre, impigrè desidera fontem. Inuenimus enim insigne velocitatis in Ceruo, sed fortè non hoc scriptura solùm nos in Ceruo considerare voluit, sed & aliud audi: Quid aliud est in *Ceruo?* serpentes necat, & post serpentium internecionem, maiori siti inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acriùs currit. Augustin. in Psalm. 41.

Serpentes, vitia tua sunt; consume serpentes iniquitatis, tũc ampliùs desiderabis fontem veritatis. Auaritia fortè in te tenebrosum aliquid sibilat, & sibilat aduersus verbũ Dei, sibilat aduersus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur Contemne aliquid, ne facias iniquitatem; si mauis facere iniquitatem quã aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à serpente, quàm perimere serpentem. Cùm ergo faueas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, auaritiæ tuæ, serpenti tuo, quando in te inuenio tale desiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando cõcupiscis fontem sapientiæ, cũ adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quicquid contrarium est veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus peruersis, noli remanere, quasi nõ sit quod desideres. Quæris fortè vnde delecteris; Desidera vnde delecteris: *Desidera ad fontes aquarũ*, habet Deus vnde te reficiat, & impleat venientem ad se, & sitientem post interemptionẽ serpentium, tamquam velocẽ Cerum. Est aliud quod animaduertas in Ceruo. Dicuntur Cerui, vel quando in agmine suo ambulant, vel quando natando, alias terratũ partes petunt, onera capitum suorum super se inuicem ponere; ita vt vnus præcedat & sequantur qui supra eum capita ponant; & supra illos alij consequentes, & deinde alij, donec

donec agmen finiatur. Ille autem vnus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad posteriora, vt alius ei succedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portãdo quod graue est, & viam peragunt & inuicẽ se non deserunt. Nónne quosdã Ceruos alloquitur Apostolus dicens: *Inuicẽ onera vestra portate, & sic adimplebitis legẽ Christi?* Talis ergo Ceruus, in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Ceruos, non solũ obscuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non ostẽdenti, *vbi est Deus tuus?* quid ergo iste Ceruus fecerit cõtra hæc verba, audiamus; vt ipsi, si possimus, faciamus. Primò, expressit sitim suam. *Quemadmodum*, inquit, *Ceruus, desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Ceruus ad fontes aquarum, lauandi causâ desiderat? vtrùm ergo bibendi, aut lauandi causa, nescimus? audi quod sequitur & noli quærere. *Stiuit anima mea ad Deum viuum.* Quid sitiuit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere, sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in aduentu. Sed quoniam sicut *Ceruus*

*desidero ad fontes aquarum,* & est apud eum *fons vitæ.* Quid agam vt inueniam Deum meum? Considerabo terram; & facta est terra: Est magna pulcritudo terrarum, sed habet artificem; Magna miracula sunt seminum, atq; gignentium, sed habent ista omnia Creatorem: Ostendo magnitudinem circumfusi maris; stupeo, miror; artificem quæro. Cœlum suspicio & pulcritudinem siderum; admiror splendorem solis, exercitio diei sufficientem; lunam nocturnas tenebras consolantem. Mira sunt hæc, laudanda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc, neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc. Nondum ibi stat sitis mea. Hæc miror, hęc laudo, sed eum, qui fecit hæc, sitio.

Aug. manu cap. 20. Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: *Sicut Ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea, ad te Deus meus.*

Aug. soliloq. ca. 35. O fons vitæ, vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ desertâ, inuiâ & inaquosâ, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam, & satiê ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, satia me. Sitio Domine, sitio te Deum viuum.

August. in psalm. 62. *Stiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.* In aliâ vitâ, cùm resurrexerit caro; satia-

satiabitur; modò ex corruptione fragilitatis si non manducemus, deficimus & esurimus; si non bibamus, deficimus, & sitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus; si diu stemus, fatigamur, ideò sedemus; & si diu sedeamus, fatigamur, & ideò surgimus. In istis omnibus multiplicibus defectionibus nostris, sitimus illam incorruptionem; & sic caro nostra, *multipliciter sitit Deo.* In ista Idumæa, in isto deserto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter sitit; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter sitit illam infatigabilem incorruptionem, in terrâ desertâ, sine viâ, & sine aquâ, talis enim est mundus iste.

XII.

*Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Psal. 41.*

42.

## XII.

### Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Psalm.* 41.

*AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti,*
*Nulla secuta tamen, seria verba fides!*
*Euge breui venies, toties dixisse recordor;*
*Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni,*
*Heu mihi, quàm longæ sunt expectantibus horæ!*
*Plùs æui spatio creditur vna dies.*
*Iam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,*
*Spemq; facis toties spem tamen vsque negas.*
*Quid miseram spatijs tam lentis ferreus vris?*
*Et toties, paruo hîc tempore, dicis, eris.*
*Iam lacerant falsis me publica compita sannis,*
*Et tuus ille Deus, dic, vbi? quisque rogat.*
*Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?*
*Quando adstabo oculis obuia facta tuis?*
*Aspicis vt misero consumar squallida luctu?*
*Quâ careo, facies hæc mihi damna facit,*
*O facies animi crudele mei, tormentum!*
*Vnica quæ præsens esse medela potes.*
*O quando, facies toto spectabilis orbe,*
*Quando tuo dabitur lumine posse frui?*
*Scilicet vt grauis est terris, absentia Phœbi,*
*Squallet & obscurus, sole latente, dies:*
*Nec color est hortis, nec amœnis gratia syluis,*
*Iamq; silent homines, iamq; siletis aues:*
*Mox vbi purpureo roseum caput extulit ore,*
*Lata micat radijs, luce nitente, dies;*

*Et ſuus eſt hortis color, & ſua gratia ſyluis,*
*Iamq; ſtrepunt homines, iamq; loquuntur aues:*
*Sic ego, te viſo, moriens, mea vita, reſurgo;*
*Viuaq; non viſo protinus emorior.*
*Sæpè iubes, alio me paſcere lumina vultu,*
*Multaq; conſpectu corpora pulcra refers.*
*Aſpice prata, inquis, formoſos aſpice flores;*
*Picta mei multum prata coloris habent.*
*Aſpice cæruleo palantes æthere ſtellas;*
*Hæ quoque de noſtro lumine, lumen habent.*
*Aſpice & humanis præſtantia corpora formis;*
*Eſt meus humano multus in ore decor.*
*Siccine, Lux, noſtris ſperaſti illudere votis?*
*Falſaq; ſuppoſito vendere fruſtra vitro?*
*Non ego pollicitor mortalis imagine formæ,*
*Ah, mea fax facies eſt, mea vita, tua!*
*Illa, ô digna Deo facies! grauis ille süaui*
*Mixtus in ore timor, parq; timoris, amor.*
*Illa ſupercilÿ maieſtas dia, cadentûm*
*Cœlituum prono quam colit ore tremor.*
*Nam quota pars tanti ſedet vlla in fronte decoris,*
*Lux mea, quanta tuâ fronte, genisq; ſedet?*
*Ah, neque ſi faciem coëat decor omnis in vnam,*
*Tanta ſit vllius gratia, quanta tuæ!*
*Lux mea ſplendidior quanto ſupereminet aſtris*
*Lucifer, & quanto Cynthia Lucifero;*
*Ipſaq; quanto iterum ſuperatur Cynthia Phœbo,*
*Tanto formoſis omnibus ore præis.*
*De tribus id melius narrabit teſtibus vnus,*
*Qui tibi tum comites vertice Thabor erant:*

*Cùm*

Cùm tectata Deum facies tibi flammea luxit,
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tantæ captus dulcedine lucis,
Et nimio formæ saucius igne tuæ;
Immemor & patriæ, oblitusq; sui q; suorumq;,
Optabat stabiles figere monte lares.
Nec tamen augustum, qualis, quantusq; videri
Cœlitibus solitus, viderat ille Deum.
Viderat aërios absistere vultibus ignes,
Vt solet accenso candida mica foco.
Videras ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale lacessitum Sole refulget ebur.
Viderat, vt placidis Lucina videris in vndis,
Cùm tuum in nitidis fluctuat ardor aquis,
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Vnda repercussi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, totâ si luce coruscas
Vidisset, circum tempore bina faces?
Quid si oculos? quid si faciem sine nube micantem?
Quodq; polo facies lumen vtroque iacit?
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambrosio cùm sinar ore frui!
Sæpè quidem vestros specto sub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt spica, merumq; tuos:
Magna, equidem fateor, tamẽ imperfecta voluptas,
Pro facie, faciem nube tegente frui:
At mihi mens alio stimulata cupidine flagrat,
Ardet & innubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, sine nube, videbo?
Impedient faciem vela nec vlla tuam?

Solaq;

*Solaq3 quæ fueras animo libata voluptas,*
*Tandem oculis etiam percipiêre meis?*
*Illa dies, fausto si quando affulserit astro,*
*Iuro, erit his oculis carior illa dies.*

*Quando*

*Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Psalm. 41.

SI inuenis melius quàm videre faciem Dei, illuc te præpara. Væ tali amori tuo, si vel suspicaris aliquid pulcriùs, quàm est ille, à quo est omne pulcrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis. Augustin. in Psalm. 41.

Dulcissime, amantissime, benignissime, carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcerrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam*? quando satiabor de pulcritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, vt confitear nomini tuo. Aug. med. cap. 37.

Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eia nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, vbi & quomodo te quærat, vbi & quomodo te inueniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam te vidi, Domine Deus meus; nõ noui faciem tuã, quid faciet altissime Domine, quid iste tuus lõginquus exul? quid faciet seruus tuus anxius amore tui, & longè proiectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona tu mihi contuli- Anselm. in prosolog. cap. 1.

 sti, &

sti,& nondum noui te. Denique *ad te videndum* factus sum, & nondum feci propter quod factus sum.

Aug. soliloq. ca. 36. Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei sui*, videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui saluauit eum, & qui glorificauit eum. *Exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in quâ solâ, consistit tota gloria sempiterna beatorum.

Aug. soliloq. ca 35. *O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam?* putásne, videbo diem illam, diem, inquam iucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, vt exultemus & lætemur in eâ*? O dies præclara & pulcra, nescíens vesperum, non habens occasum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & cõfessionis; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui!* intra in gaudium sempiternum, in domum Domini Dei tui, vbi sunt magna & inscrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus. Intra in gaudium sine tristitiâ, quod cõtinet æternam lætitiam; vbi erit omne bonũ, & non erit aliquod malum; vbi erit quicquid voles, & non erit, quicquid noles; vbi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, semperq; memorialis; vbi non erit hostis impugnans, nec vlla illecebra, sed summa & certa securitas, secura tranquillitas, & tranquilla iucunditas

cunditas, iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata visio, quæ est gaudium Domini Dei tui.

Hanc verò, dulcedinem, vt gustauit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamauit quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hîc esse, faciamus nobis hic tria tabernacula.* hîc moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te,* sufficit, inquit, tantâ dulcedine satiari: vnam enim stillam dulcedinis ille gustauit, & omnem aliam fastidiuit dulcedinem. Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Diuinitatis tuæ gustasset, quam abscondisti timentibus te? Aug. soliloq. ca. 22.

Vide quoque ardentem hominem [Dauidem] vide inflammatum, sciens enim se cùm hinc recesserit, eum esse *visurum,* ne expectat quidem dilationem; morã enim non patitur; & si esset quidem priuatus aliquis, humilisque & abiectus, & viuens in paupertate, magnum quiddam esset, vel sic, vitam præsentem contemnere; sed non esset adeò magnum vt nunc est, vtpote Rex est, & tantis fruitur delicijs, tantæque est gloriæ particeps, & est innumerabiles victorias consecutus, multaque bella vicit, & est omni ex parte clarus, insignis & illustris; hæc qui omnia irrideat, diuitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, Chrysost. homil. in Psalm. 41.

hoc est magni cuiusdam & excelsi animi, hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ,& cœlesti amore verè capta est.

Auguſt. in Psal.138. Moyses sic desiderauit & concupiuit videre ipsam speciem Dei, & loquenti secum Deo dixit: *Si inueni gratiam ante te; ostende mihi temetipsum, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

Augu. soliloq. cap. 23 Et ego paruulus, inter paruulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, vt qui nunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, vt ad hoc venire permittas me!

Auguſt. in Psalm. 41. Sed *quãdo veniam*? en quod citius est Deo, tardum est desiderio. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei*? ex illo desiderio est & hoc, quod clamatur alibi: *Vnã petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? vt contempler delectationem Domini. *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in viâ sum, antequam veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cùm dicitur mihi per singulos dies; vbi est Deus tuus.*

Aug. med. cap. 40. Eia, iam Domine! eia, appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & cõsecutus ero desiderium meum, reuela gloriam tuam, & erit perfectum gaudiũ meum,

*Sitiuit*

*Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea! Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum; quando veniam & apparebo ante faciē Domini.* Quãdo venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudiũ meũ, quod desidero? ô si satiabor, cùm apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab vbertate domus tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium spiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solatium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ! Aug. soliloq. cap. 1.

*Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, et volabo et requiescam ? Pſal. 54.* 43.

## XIII.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? *Psalm.* 54.

*MAgne opifex rerum, generis mortalis origo,*
*Corpora nostra tuâ sunt fabricata manu.*
*Si tamen aduersis liceat contendere verbis,*
*Quos habeant nævos corpora nostra, querar.*
*In tria ius homini vastissima regna dedisti;*
*In maria, in terras, ætheriasq; domus:*
*Tanta sed vt iustis tria regna gubernet habenis.*
*Non quantum hæc possit machina, robur habet.*
*Pace, parùm timide temeraria verba loquenti,*
*Plus operi vitij, quàm reputetur, inest.*
*Momus abesse homini, fertur, doluisse fenestram,*
*Cætera tam nitidæ membra probasse domus:*
*Sed fueritne foris, fueritne foraminis vsus,*
*Lis erit arbitrio, Mome, secanda tuo.*
*Officit humana, me iudice, turpius ædi,*
*Nulla quod obsequium squamma vel ala ferat.*
*Non quod opus squammis vt terra regatur & alis;*
*Imperium terræ squamma nec ala iuuat.*
*Sed simul æthereas homo cùm moderetur habenas,*
*Et simul æquoreæ cærula sceptra plagæ;*
*Quâ nisi sint pinnæ, tumidas reget ante procellas?*
*Quâ nisi sint pennæ, nubila lege premet?*
*Vt volet, aëriâ volucris petit ardua pennâ;*
*Piscis vt æquor aret, squammea pinna facit.*

*Sed*

*Sed neq; pinna vices homini, neq; penna ministrat,*
*Et simul hic fluctus & simul Astra reget?*
*Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,*
*Cur opus his, pennâ, remigioq; fuit?*
*Scilicet, ingenij minus, orbis & artis haberet,*
*Ni streperet pennis stridula musca suis.*
*Nec stabili geminus penderet cardine mundus,*
*Bina nisi querulas ala moueret, apes.*
*Quid, quod & in triplici, volucrum vilissime, regno,*
*Principijs instar, iter Merge natator, agas:*
*Et modò gramineâ pedes expatieris in herbâ;*
*Mox auis, alta petas; mox freta nauta, seces.*
*Quin potius triplicis cessit tibi regia mundi,*
*Per tria qui pennis hospita regna volas?*
*Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,*
*Cur homini, triplici non licet ire viâ?*
*Cærulus æquoreis Nereus pater ipse profundi,*
*Non nisi squammigeris, currere fertur equis:*
*Iuppiter, aërium qui flectere fingitur orbem,*
*AEtheris. ipse vehens alite; carpit iter.*
*Nec leuitas hominem celeri fert plumea pennâ,*
*Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.*
*Et flectet geminum iustis sine viribus, orbem,*
*AEthere factus auis, factus in amne ratis?*
*Vt tamen vndifragæ careat moderamine pinnæ,*
*(Plurima cum pinnis corpora cassa natent)*
*At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,*
*Quæ patet aligero Regia sola gregi:*
*O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,*
*Altaq; sidereæ visere regna plagæ!*

*Aspice,*

*Aſpice, quos inter iaceat mea patria mores,*
*Indignus patriæ nomen habere locus.*
*Aſpice, nec quod amem volucres, mirabere, pennas,*
*Me grauior, quàm quæ Perſea, cauſſa mouet.*
*Pegaſeis vtinam rapiar ſuper æthera plantis,*
*Aut moueat volucres Perſeos ala pedes!*
*Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,*
*Icariis quamuis fabula labar aquis!*
*Aut lapſas agitem pennato pectore plumas,*
*Quas vulſit vario picta columba ſinu!*
*Aſtra columbinis meditabor protinus alis,*
*Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales auem.*
*O ſtultæ volucres, gens nata paluſtribus vlnis,*
*Sueta cauernoſos turba natare lacus!*
*Non ego, ſi veſtras mihi Dædalus applicet alas,*
*Littora vel ſcopulos imaq; ſaxa legam.*
*Non ego, fluminea volitem leuis accola ripa,*
*Aut mea percuſſas penna flagellet aquas:*
*Non mea torpentes circumvolet ala paludes;*
*Vt propior ſegnes radit hirundo lacus.*
*Non meâ, ceu mœſtis Ceyx dum plangitur vndis,*
*Humida vicino ſe lauet ala freto.*
*Perſequar ætherium ſublimior ales Olympum,*
*Altaq; mox ſolitis niſibus aſtra petam.*
*O quondam felix hominum, modò turba volucrũ,*
*Quos amor, in celeres iraq; vertit aues!*
*Cur mea non capiunt agiles quoq; brachia plumas,*
*Induit aut motas hiſpida penna manus?*
*Quot ludunt liquidis examina plumea campis,*
*Aligeroq; ſecant nubila celſa pede!*

*Si mihi, Nise, tuo plumescant brachia fato,*
*Cruraq́, Scyllæis vestiar hirta comis;*
*Si leuis Aönio fierem certamine pica,*
*Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales aue;*
*O mea si tangant aliquod suspiria Numen,*
*Muter vt in pennas casta columba, tuas!*
*Scilicet aduectâ, ceu Chäonis ales, oliuâ*
*Reppetijt notæ tecta Noëa ratis;*
*Protinus aligeris raperer super æthera velis,*
*Nostra nec has iterum viseret ala plagas.*

*Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* Psal. 54.

INARDESCIT & suspirat omnis peregrinus in sæculo. Patria bona, patria cœlestis, patria contemplationis, Angelorum patria! vbi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur. Patria vbi habes sempiternum Deum amicũ, vbi nullum timeas inimicum, Augustin. serm. 145. de temp.

*Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo esse, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem sursum. Aug. med. cap. 37.

Quas *pennas*, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, si recipiam, possum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volemus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc sit spes nostra, hæc sit consolatio nostra. Recipiamus *pẽnas* per charitatem, quas amisimus per cupiditatẽ; cupiditas enim *viscum* facta est *pennarum nostrarum*; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarũ spiritus Dei. Inde elisi perdidimus *pennas*, & fuimus quodãmodo captiuati *in aucupis potestate*. In istâ vitâ, inter tanta scandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum Augustin. in Psalm. 138.

sugge-

suggestionum malarum: quid facio?

Ambr. de fuga sæculi cap. 5. Omne tempus in sollicitudine, omnis vita in molestijs: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*, & alius; *in viâ quâ ambulat, extẽtos sibi, sed absconditos laqueos querebatur*, ne deprehẽsus caderet; volebat fugere *sicut passer*, sed adhuc *laqueus contritus non erat. Periit*, inquit, *fuga à me.* Grauatus habebat *pennas* per illam *tenebrosam aquam in nubibus aëris*, & fortasse euolare non poterat. Denique *illas pennas* quærebat accipere, vt *euolaret & requiesceret* sicut scriptum est: *Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?*

Ambr. l. 4. in cap. 4. Luc. Etenim quasi clauis quibusdam suffigitur anima, corporis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest. vnde descendit, sine Dei fauore *reuolare*. Actuum enim suorum laqueis vincta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia iam tenetur.

Ambr. ser. 70. Volare non potest nisi quod purum leue atque subtile est, cuius nec sinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole grauatur. Grauari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delictorum; vnde puto etiam in ipsis auibus ideò velociùs *columbam* pænè præ omnibus volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. Dauid cùm puritate mentis volare concupisceret, non alteriùs

animan-

animantis nisi *columbæ optauit alas*;dicens,*quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam*! Intelligebat enim quòd altiora faciliùs penetrãtur simplicitate mentis, quàm *leuitate pennarum.*

Conceperat amorem verbi Dei,& cupiebat adipsum *volatu celeri peruenire* dicẽs: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescam? volabo* sensibus, *volãbo* intellectibus spiritualibus,*& requiescam*, cùm apprehẽdero sapientiæ & scientiæ eius thesauros. Puto enim,quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terrã, consortes efficiuntur similitudinis mortis eius; ita & hi qui virtutem Spiritus Sãcti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis eius replentur (quia ipse *in specie columbæ* apparuit)etiam ipsi *columbæ* fiant,vt de terrenis & corporeis locis *euolent ad cœlestia*, *pennis Sancti Spiritus eleuati.* Orig. hõ. 4 in Cant.

Bene factum est *vt pennas* acciperetis sicut *columbæ,& volaretis ad requiescendum.* Nam in terrâ non erit requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timẽdum est sic volanti? nisi fortè cadauer,vel simile aliquid videat in terrâ, cuius desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis,& prępara tis laqueis capiatur,*& sint nouissima hominis illius peiora prioribus?* Bern. ser. super *Beati qui habitant.*

Etenim tamdiu transilire debemus,quicquid Augustin. in Psalm. 76.

quid nos impedit, quicquid irretit; quicquid *viſco quodam illigat*, & onere aggrauat *volatum noſtrum* donec perueniamus ad id quod ſufficit, vltra quod nihil eſt, infra quod ſunt omnia, ex quo ſunt omnia.

Aug. med. cap. 37. Da, quæſo, toto deſiderio & omni ſtudio, tendere quo te aſcendiſſe credimus, vt in præſenti quidem miſeriâ ſolo teneat corpore, tecum autem ſim cogitatione ſemper & auiditate; vt ibi ſit cor meum, vbi tu es theſaurus meus deſiderabilis, & incõparabilis, multumque amabilis. Aſſumat Domine, aſſumat, rogo, ſpiritus meus *pennas & volitet & non deficiat*, volet & perueniat vſque ad decorem domus tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ*.

Ibidem. Tene cor meum manu tuâ, quia ſine te ad altiora non rapitur, illic feſtino, vbi ſumma pax regnat & iugis tranquillitas rutilat. Tene & rege ſpiritum meum, & aſſume illum ſecundùm voluntatem tuam, vt te duce, aſcendat ad illam regionem vbertatis, vbi paſcis Iſrael in æternum pabulo veritatis.

XIV.

*Quam dilecta tabernacula tua, Dñe virtutum! Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini.* Psal. 83. 44.

## XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Psalm.* 83.

O *Qui sidereas ducis fortissime turmas,*
*Cui cingant decies millia mille latus!*
*Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!*
*Mens stupet, & tantæ languet amore domus,*
*Mœnia Tænario defendunt marmore muros,*
*Limina sunt Pariusportaq́, celsa lapis.*
*Vestibulo rutilant adamantum lumine valuæ,*
*Amplaq́ magnificus culmina splendor habet.*
*Fulgurat excelsis fuluum laquearibus aurum,*
*Et camera auratâ cedrina fulta trahe.*
*Tectum angustiũ, ingens, gemmisq́ auroq́ superbũ;*
*Quale putes ipsum posse decere Deum.*
*Stratus humi calcatur onyx, vitreiq́ plateas*
*Stellarum fundant, marmora fulua, globi.*
*Iam sua temperies placido mitissima Cœlo est;*
*Qualis vbi vernis aura tepet zephyris;*
*Nec glacialis hiems tremulo pede pulsat Olympum,*
*Icta nec hibernâ grandine tecta sonant;*
*Nec pallent viso morituræ sole pruinæ;*
*Nec stant marmoreo flumina vincta gelu;*

Nec coquit æstiui Cererem iuba sæua leonis,
Solstitij medius nec furit igne dies.
Nec viridis foliis sanguis feruore recedit.
Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
Perpetuum ver astra colunt, frigusq3 caloremq3
Inter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
Quin absunt gelidi bruma intractabilis imbres,
Quiq3 regat madidos imbrifer hœdus agros;
AEoliæq3 silent animæ tranquillà per alta,
Quassaq3 nec venti murmure spica tremit.
Stat placidus positis Aquilonum flatibus æther,
Seruat & æternus longa serena tenor.
Sed neque flammātes liquido lauat æquore currus,
Nec subit occiduas Sol fugitiuus aquas.
Nec premit astra dies, neq3 Sol fugat æthere stellas,
Nec premitur lassus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
Nigraq3 subducto somnia sole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris,
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, iucunda dies, setemplice Phœbi,
Fulmineam nostri lampada, luce premens.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
Quàm tua præ terris inuidiosa domus!
Sollicitæ procul hinc, profuêre cubilia curæ,
Et metus & tristi luridus ore dolor,
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessu, & impexis nænia mœsta comis.

Et

*Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,*
*Et lis & rabidi iurgia rauca fori,*
*Rixaq́ inuidiaq́, cruenta q́ sanguine bella,*
*Monstraq́, quæ secum plurima, bella trahunt.*
*Pauperies febrisq́ fameq́ sitisq́ luesq́,*
*Quæq́ sequi solitæ Martia castrâ neces.*
*Hîc clausæ Bello portæ, & sine militis armis*
*Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.*
*Non galeæ, non scuta micant, non classica clangunt,*
*Mitescunt positis aurea sæcla tubis.*
*Tabificiq́ absunt, examina pallida, morbi,*
*Quaq́ cohors Letho prævia sternit iter.*
*Quin etiam Letho interdictum mœnibus vrbis,*
*Nec quidquam in Superûm corpora iuris habet.*
*Lætitiæ data cura domus, quæ sedula fletum*
*Elysij longè finibus arcet agri,*
*Instruit auratis conuiuia Regia mensis,*
*Quas recreant festis gaudia sancta iocis.*
*Non quia Cœlicolæ dapibus ieiunia soluant,*
*Aut vllus Superûm proluat ore liquor.*
*Absq́ epulis, hîc omnis amor compressus edendi,*
*Omnis & absque meri munere pulsa sitis.*
*Non istis temerant Superi conuiuia mensis,*
*Aut Regio similes suggerit illa dapes.*
*Elysium sine carne epulas Bacchoq́ ministrat*
*Cœlicolumq́ venit nullus in ora cibus.*
*Cœlestes onerant, incognita fercula lances,*
*Quales nemo hominum, contigit ore cibos.*
*Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,*
*Deus, & atherio nectare potus alit;*

*Sicq; super strato æternùm discumbitur ostro,*
*Gaudet & auratis gens epulatoris.*
*Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,*
*Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.*
*O qui sidereas habitas Rex maxime sedes,*
*Quot tua deliciis affluit illa domus!*
*Iam flagrat & studio nimis inflammata videndi,*
*Mens desiderio deficit egra suo.*

*Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Psal. 83.

Aug. med. cap. 25.

MATER Hierusalem, Ciuitas sancta Dei, charissima sponsa CHRISTI, te amat cor meum, pulcritudinem tuam amat cor meum, pulcritudinem tuam nimiùm desiderat mens mea. O quàm decora, quàm glorioſa, quàm generoſa tu es. Tota pulcra es, & macula non est in te. Felix anima mea, semperque fœlix in sæcula, si intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulcritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & mansiones tuas multas; nobilissimos ciues tuos, & fortissimum Regem tuum in decore suo. Muri namque tui ex lapidibus pretioſis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro purissimo, in quibus iucundum alleluya sine intermissione concinitur; mansiones tuæ multæ, quadris

dris lapidibus fundatæ, saphyris constructæ, laterculis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, nisi mundus, nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es & suauis in delicijs tuis, mater Hierusalem; nihil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc miserâ vitâ cernimus. Non sunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diuersitas temporum, sed Deus de Deo, lux de luce, Sol Iustitiæ semper illuminat te, Agnes candidus & immaculatus, lucidum & pulcerrimum est lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, huius pulcerrimi Regis indeficiens contemplatio: Ipse Rex Regum in medio tui, & pueri eius in circuitu eius.

Ibi Hymnicidi Angelorum chori. Ibi societas supernorum Ciuiũ. Ibi dulcis solennitas omnium, ab hâc tristi peregrinatione ad tua gaudia redeũtium. Ibi Prophetarum prouidus chorus. Ibi duodenus Apostolorũ numerus. Ibi innumerabiliũ Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confessorum sacer conuentus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi sanctæ mulieres, quæ voluptates sæculi, & sexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos suos sanctis moribus trãscenderunt. Ibi oues & agni, qui iam huius voluptatis laqueos euaserunt. Exultant omnes in proprijs mansionibus, dispar est gloria singulorũ, sed communis est lætitia om-

nium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus est ibi omnia in omnibus; quem sine fine vident, & semper videndo in eius amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, si post resolutionem huius corpusculi, audire meruero illa cantica cœlestis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis supernę patriæ ciuibus beatorumque spirituum agminibus! Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo & Duci meo!

Aug. med. cap. 22. O tu vita, quam præparauit Deus ijs, qui diligunt eum! vita vitalis, vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulcra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate & mutatione, vita totius elegãtiæ & dignitatis pleniſſima, vbi non est aduersarius impugnãs, vbi nulla peccati illecebra, vbi est amor perfectus, & timor nullus, vbi dies æternus & vnus omniũ spiritus, vbi Deus facie ad faciẽ cernitur, & hoc vitæ cibo, mẽs sine defectu satiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua auido corde. Quanto plus valeo mecũ considerare, tanto plus amore tui lãgueo, tui vehementi

hement ideſiderio tuiq; dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque, libet in te oculos cordis attollere, ſtatũ mentis erigere, affectum animi cõſeruare. Libet ſanè de te loqui, de te audire, de te ſcribere, de te conferre; de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere & lecta ſæpiùs corde reuoluere, vt vel ſic poſſim ab huius mortalis perituræq; vitæ ardoribus, periculis & ſudoribus ſub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio tranſire & tranſiens, ſinu tuo feſſum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita feliciſſima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tẽpora ſuccedunt per æuum, vbi continuus ſine nocte dies neſcit habere tempus, vbi victor miles, illis hymnidicis Angelorum ſociatus choris, cantat Deo ſine ceſſatione canticum de canticis Sion.

Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi ſine fine decantantur! ſonant enim ſemper mellifiua hymnorum organa; ſuauiſſima Angelorum melodia cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à ſupernis ciuibus in perpetuum decantantur. Hugo de S. Victore lib. de anima cap. 4.

O anima, ſuſpira ardenter, deſidera vehementer, vt poſſis venire ad illam ſupernam Ciuitatem, de quâ tam *glorioſa dicta ſunt*, in quâ *ſicut lætantium omnium habitatio eſt*! Aug. manu cap. 24.

Quanta erit illa felicitas, vti nullum erit

malum, nullum latebit bonum ! vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam sancto Cantico, vbi lego: *Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per vsus necessitatis varios distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed plena, certa, secura, sempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

22. de Ciuit. Dei, cap. 30.

Vera ibi gloria erit, vbi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, vbi nihil aduersi nec à seipso, nec ab alio quisquã patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, eique seipsum, quo maius nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixi: *Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs*; nisi ego ero vnde satientur, ego ero quæcumq; ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona ? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *vt sit Deus omnia in omnibus ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. vbi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine

sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi peruenire ad Regnum cuius nullus est finis?

O Anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aspicio? Iam pœnè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, subtus & supra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus. Bonau. soliloq. cap. 4.

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc felicem choream fueris assumpta, & cùm omne tormentum tibi (si piè vixeris, si patienter sustinueris) conuertetur in æternum iubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum, labijs exultationis, dicens: *Misericordias Domini in æternum cantabo.* Bonau. soliloq. cap. 4.

O domus Dei æterna, post CHRISTI dilectionem, tu esto lætitia mea & consolatio; dulcis memoria tui beati nominis, sit releuatio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ huius & istius erumnosæ peregrinationis. Ambr. in orationib.

O domus Dei luminosa & speciosa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & possessoris tui. Tibi suspiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad societatem tuæ beatitudinis peruenire desideret anima mea. Ambr. in orationib.

Quando transibo in illam admirabilem & pul- Auguſt.

med.c.37. & pulcerrimam domum tuam, vbi personat vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Iustorum? *Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpsisti in illam Cœlestem hæreditatem. Ecce *sancti tui, Domine, florent ante te sicut lilium*; replentur enim ab *vbertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potas eos*, quoniã tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulcra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine *dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

Aug. soliloq.ca.35. O verè beati! ô terque quaterque beati, qui iam omnium malorum exuti, securi de suâ immarcessibili gloriâ ad te, Regnum decoris, peruenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! vbi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescũt, & *lætitia sempiterna super capita eorum; gaudium & exultationem obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm glorioſum est Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

Greg. in Psal.7. pœnitent. Ibi est lux sine defectu, gaudium sine gemitu; desiderium sine pœnâ, amor sine tristitiâ;

ſtitiâ; ſatietas ſine faſtidio; ſoſpitas ſine vitio, vita ſine morte, ſanitas ſine languore. Ibi ſancti & humiles corde, ibi ſpiritus & animæ iuſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ ciues, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloriâ virtutis eius exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, vna omniũ lætitia, vna iucunditas.

Bone IESV, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, vt à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perueniam Ciuitatem, vbi eſt dies æternus, & vnus omnium ſpiritus; vbi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuauitas, & ſuauis iucunditas; vbi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto viuis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

XV.

*Fuge dilecte mi, et assimilare capreæ, hinnuloq; cervorum super montes aromatum.* Cantic. 8.

45.

## XV.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloq; ceruorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

*O Cyus aspectu, mea Lux, te proripe nostro,*
*Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.*
*O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!*
*Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.*
*Non etenim tua me præsentia tempore lassat.*
*Ah sine te grauis est quælibet hora mihi!*
*Sed prohibent nimijs incendia dulcia flammis,*
*Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.*
*Hæc mihi Tu, fateor, si iussa aliquando dedisses,*
*Exanimis misero lapsa dolore forem.*
*Parce, iubet sauis Amor ignibus, haud ego mando,*
*Stare velim totos in mea vota dies:*
*Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,*
*Si potes, inuitas aure repelle preces.*
*Ergo mane, mea lux, monitis neq; flectere nostris,*
*Nec, precor, audieris quæ modò iussa dedi.*
*Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,*
*Non mea, sed stolidi verba fuêre metus.*
*At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,*
*AEstuo nec tantas mens capit ista faces.*
*Ergo fuge & celeres pedibus præuerte capellas,*
*Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.*
*Sed fuge respiciens, tamquàm discedere nolles,*
*Vt qui spectari, dum fugit, antè cupit.*

Diui

*Deus in Ephremi cùm pectore ferueret ignis;*
*Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?*
*Ille triumphato clarus Xauerius Indo,*
*Saucius ætheriâ pectora sæpè face;*
*Cœlestis quoties ardebat arundinis ictu,*
*Ah satis est, satis est! dicere suêtus erat.*
*Cùm flagrat iuuenis sceptri laus magna Poloni,*
*Corda rigat gelidis Stanesilaüs aquis.*
*Quis mea pectoribus compono pectora tantis?*
*Non ego sum toti, lux mea, par pharetræ.*
*Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,*
*Antevola ceruos, anteuola hinnuleos.*
*En iuga vicino cœlos tangentia cliuo,*
*Thuris vbi madido cortice gutta tumet;*
*Cedrus vbi, Laurusq; & copia plurima Myrrhæ,*
*Mixtaq; puniceis Cynnama læta crocis.*
*Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,*
*Seu tua, Mons Amana, Libane siue tua?*
*Alta super iuuenum fastigia Seraphicorum,*
*Cherubicosq; apices, Astraq; summa super.*
*Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,*
*Pectora quos imis vallibus ista timent.*
*Vna potest flammare meas scintilla medullas,*
*Non ego par totas, lux mea, ferre faces.*
*Carpe fugam, pedibusq; leues præuerte capellas,*
*Anteuola ceruos, anteuola hinnuleos.*
*Sic tamen, vt fugiens oculis huc sæpè recurras,*
*Longiùs aspectu néve vagêre meo.*
*Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,*
*Cùm plus de radijs, quo magè dictat, habet.*

*Parce*

Parce, ſuas vires, mea lux, vitiumq; fatenti,
Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.
Ardeo, ſi properas; rigeo, ſi fugeris; hei mî,
Et procul, & præſens, igne geluq; noces!
Quid facies, mea lux, ſine te non eſſe volenti?
Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedeſq; celer præuerte capellas,
Antevola ceruos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referet laudes fiſtula facta tuas.
Poſt, vbi vox longo modulamine feſſa ſilebit,
Ore ſilente nouum dextra capeſſet opus.
Arboribuſq; meos foliiſq; inſculpet amores,
Amborumq; vno cortice nomen erit.
Scriptaq; præteriens ne noſcat ſigna viator,
Littera confuſum nomen vtrumq; teget.
Poſt opus hoc, reliquæ ſi quæ ſuper hora diei,
Illa mihi in ſomnos hora quietis erit.
Sic tamen vt veſtri ſit mixtus imagine ſomnus,
Et mihi ſtes clauſos peruigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliſcunt incendia flammis,
Ocyùs ingratam lux mea carpe fugam.
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
Vtq; breui redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge

*Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloq; cervorum, super montes aromatum.* Cant. 8.

Guil. Abbas apud Delrio in c. 8. Cant.

SPONSVS plerumque præpropere & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge.* quippe tempus manendi sponso & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei; *Mane nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi.* Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te nisi benedixeris mihi*, nisi auxeris incrementa frugum iustitiæ meæ, vt suo tempore dimittam te.

Beda in c. 8 Cant.

[Sed] quis eum quem diligit, à suâ fugare præsentiâ velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, sed eius potiùs voluntate feruendo.

Author Scalæ Paradysi, to. 9 Aug. ca. 5.

Sicut enim in quibusdam carnalibus officijs adeò vincitur carnalis concupiscentia, quod omnem visum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis; ita meritò in hâc supernâ contemplatione, ita consummuntur & absorbentur carnales motus ab animâ, vt in nullo caro spiritui contradicat.

Idem c. 6.

Numquid huius consolationis & lætitiæ testes sunt & nuncij, suspiria & lacrymæ? Si ita est, noua est antiphrasis ista & significatio inusitata; sed quid huius secreti colloquia proferimus in publicum?

*Dimitte*

*Dimitte me, iam enim ascendit Aurora*: datâ ergo benedictione, mortificato neruo femoris & mutato nomine de Iacob in Israël, paulisper secedit Sponsus, diu desideratus, citò elapsus. Idem c.7.

Sed ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo consolationis extollat te. Hanc gratiâ cùm vult & quãdo vult Sponsus attribuit, non iure hæreditario possidetur. Vulgare prouerbium est, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis assiduus, contemnatur, & absens magis desideretur, desideratus auidiùs quæratur, diu quæsitus tandem gratiùs inueniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, arrhã pro pretij summâ, venit sponsus & recedit vicissim, nunc consolationem afferens, nunc vniuersum statum nostrum in infirmitate commutãs, paulisper nos permittit gustare, quàm suauis est; & antequam plenè sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expansis supra nos volitans prouocat nos ad volandum. Idem c.8.

Meritò proindè quærenti illum anima respondetur. *Altissimum posuisti refugium tuum.* Bern. ser. 9. super.

*Beati qui, habit.* Neque enim sic Deũ sitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte. Facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terrâ, sed planè clamat: *Fuge dilecte mi, aßimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum.*

Ambr. in bono morti cap. 5. Hortatur, enim, vt fugiat, sponsus, quia iam sequi potest etiam ipsa terrena fugientem. Dicit autem, *vt similis sit damulæ*, quæ euadit de retibus. Vult enim & ipsa fugere & euolare supra mundum.

Beda in c. 8. Cant. *Aßimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum super montes aromatum*; multùm optando ac supplicando prosequitur, sciens hanc sibi maximam in præsenti vitâ esse fœlicitatẽ; vt quia continuâ visione non valet, saltem crebrâ eius visitatione cõsoletur, quæ nimirum fœlicitas illis solùm conceditur, qui contẽptu terrestriũ & gaudiorũ appetitu cœlestium, appellari spiritualium merentur montes aromatum. assimilatur enim *capreæ hinnuloq; ceruorum* apparentibus *super montes aromatum*, cùm rursus, vt opportunũ ipse iudicauerit, collatâ ibi luce sui præsidij, siue obsidentia tentationũ pericula tollit, seu consueta quæ subtraxisse videbatur, virtutum dona restituit: constat enim de nostrâ paruitate, quia nequaquam vno atq; indissimili modo semper orationum dulcedini insistere, lacrymas (vel pro reatus nostri cõscientiâ, vel pro desiderio patriæ cœlestis) fundere valemus;

ita vt

ita vt nonnumquam multum conati, his vti bonis nequeamus. Ac rursus aliquando, etiam minùs ipsi studentes, horum copiâ potiamur. Quod, vnde agitur, nisi nunc fugit dilectus; nunc mentem nostram reuisit.

Quis verò mihi huius mutabilitatis referet Sacramenta? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi*? numquid leuitate vtitur sponsus? sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sentiamus. Cùm sentit gratiam, agnoscit præsentiam; cùm non, absentiam queritur, & rursum præsentiam quærit: sed fortè ideò se subtraxit sponsus, quo auidiùs reuocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando simulabat se longiùs ire; non quia hoc volebat, sed magis volebat audire: *Mane nobiscum quoniam aduesperascit.* Nunc verò constat in animâ fieri huiusmodi vicissitudines euntis & redeuntis *verbi*, sicut ait: *Vado & venio ad vos.* Item, *modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum! Pie Domine, modicum dicis, quòd non videmus te? saluum sit verbum Domini mei, longum est; & multum valdè nimis. Bern. ser. 75. in Cāt.

Sed *fuge dilecte mi*, quia non possum adhuc sociari tibi in thalamo sicut vis. Anselm. in c. 8. Cant.

O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim est, quod anima quæuis fidelis & sapiens dicere consueuit: Domine non sum digna vt Ruper. in c. 8. Cant.

intres sub tectum meum; non sum digna, vt in me ostendas frequens aliquod præsentiæ vel visitationis tuæ miraculum. *Euge*, inquam, *dilecte mi*, & saltus huiusmodi similes saltibus *capræ* aut *hinnuli ceruorum* effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcelsa merita sanctorum, atque perfectorum.

Aug. 10. confess. cap. 40. Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ac nescio quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me, nescio quid erit, quod vita ista non erit; sed recido in hæc, ærumnosis ponderibus, & resorbeor solitis; & teneor, & multùm fleo, sed multùm teneor.

Aug. solilo cap. 22. Domine consolator meus; in hac vitâ *renuit consolari anima mea*, vt digna habeatur consolationibus æternis.

S. Eu. in vitâ suâ. *Recede à me, Domine, parumper*; quoniam vasis huius infirmitas ferre non potest.

SYL-

# SYLLABVS
## LIBRI PRIMI
# GEMITVS
## ANIMÆ POENITENTIS.

I.

ANima mea desiderauit te in nocte. Isaiæ 26.

II.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Psalm. 68.

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psalm. 6.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea. Psalm. 24.

V.

Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Iob. 10.

VI.

Peccaui: quid faciam tibi, ô custos hominum! quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

VIII.

*Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?* Hier.9.

IX.

*Dolores inferni circumdederunt me, praeoccupauerunt me laquei mortis.* Psalm.17.

X.

*Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.* Psalm.142.

XI.

*Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.* Psalm.68.

XII.

*Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* Iob.14.

XIII.

*Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte ergo me vt plangam paululùm dolorem meum.* Iob.11.

XIV.

*Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent.* Deut.32.

XV.

*Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* Psalm.30.

# SYLLABVS
## LIBRI SECVNDI
# VOTA
## ANIMÆ SANCTÆ.

I.

*CConcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas.* Psalm. 118.

II.

*Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas.* Psal. 118.

III.

*Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea.* Psal. 16.

IV.

*Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.*

V.

*Auerte oculos meos ne videant vanitatem.* Psal. 118.

VI.

*Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.* Psal. 118.

VII.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.* Cant. 7.

VIII.

VIII.

*Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum meorum.* Cant.1.

IX.

*Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam me nemo despiciat.* Cant.8.

X.

*In lectulo meo, per noctes, quæsiui, quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni.* Cant.3.

XI.

*Surgam & circuibo ciuitatem; per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni* Cant.3.

XII.

*Num quem diligit anima mea, vidistis? paullùm cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam.* Cant.3.

XIII.

*Mihi autem adhærere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam.* Psalm.72.

XIV

*Sub vmbrâ illius, quem desideraueram, sedi.* Cant.2.

XV.

*Quomodo cantabimus canticum Domini, in terrâ alienâ?* Psalm.136.

SYL-

# SYLLABVS
## LIBRI TERTII
# SVSPIRIA
## ANIMÆ AMANTIS.

I.

*ADiuro vos, filiæ Ieruſalem ſi inueneritis Dilectum meum, vt nuncietis ei, quia amore langueo.* Cant. 5.

II.

*Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Cant. 2.

III.

*Dilectus meus mihi & ego illi, qui paſcitur inter lilia, donec aſpiret dies & inclinentur vmbræ.* Cant. 2.

IV.

*Ego dilecto meo, & ad me conuerſio eius.* Cant. 7.

V.

*Anima mea liquefacta eſt, vt dilectus locutus eſt.* Cant. 5.

VI.

*Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* Pſal. 72.

VII.

*Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt,*

*habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit anima mea!* Psalm.119.

VIII.

*Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius?* Rom.7.

IX.

*Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui & esse cùm* CHRISTO Philip.1.

X.

*Educ de custodiâ animam meam, ad confitendum nomini tuo!* Psal.141.

XI.

*Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus.* Psal.41.

XII.

*Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Psal.41.

XIII.

*Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?* Psal.54.

XIV.

*Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum; concupiscit & deficit anima mea, in atria Domini!* Psal.83.

XV.

*Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloq; ceruorum, super montes aromatum.* Cant.8.

FINIS.

# FLORENTIVS DE MONTMORENCY,

Præpositus Prouincialis Societatis IESV per Flandro-Belgicam.

*CVm Pia desideria à P. Hermanno Hugone Societatis* IESV *Sacerdote conscripta, quatuor designati eiusdem Societatis Patres legerint probarintq́, potestate ab admod. Reuerend. Patre nostro Mutio Vitelleſco ad hoc mihi factâ, vt typis excudantur, permitto. In quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, officij mei sigillo muniui. Bruxellæ, 28. Aprilis Anno 1624.*

Florentius de Montmorency.

# Approbatio Censoris.

HÆc Pia Desideria, Gemitus & Suspiria animæ Christianæ, Elegijs, Emblematis,& SS. Patrum scriptis illustrata à R.P. Hermanno Hugone Societatis IESV Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; quâ æterna Veritas, & vera charitas, & chara æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in vmbrâ mortis sedent ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus. Nouembris, M. DC. XXIII.

*Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatus. Scholasticus Bruxellensis Librorum Censor.*

## SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. *Dei gratiâ Rex Castellæ, Legionis, Arragoniæ, vtriusque Siciliæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingia, Brabantiæ &c. Comes Flandriæ, Artheſiæ &c. Diplomate ſuo ſanxit ne quis citra voluntatem* HENRICI AERTSSENS *Typographi Antuerp. librum cui titulus eſt* PIA DESIDERIA à R. P. Hermanno Hugone, Soc. IESV, Presbytero edita, *proximo ſexennio imprimat alibive impreſſum in haſce ditiones invehat venalemve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ 3. Febr.* 1629.

Signat

*I. Cools.*

ANTVERPIÆ,

Apud HENRICVM AERTSSENS,

M. DC. XXXI.